

milieujaarprogramma2007

Vlaamse overheid

milieujaarprogramma2007

Inhoud

Inleiding 5

DEEL 1. **Algemeen kader** 25

DEEL 2. **Themabeleid** 31

1. Verdunning van de ozonlaag 33
2. Verandering van het klimaat door het broeikaseffect 35
3. Verontreiniging door fotochemische stoffen 39
4. Verzuring 44
5. Vermesting 47
6. Verspreiding van milieugevaarlijke stoffen 51
7. Verontreiniging en aantasting van de bodem 56
8. Verontreiniging door afvalstoffen 62
9. Verstoring van watersystemen 69
 - 9a. - Integraal waterbeleid 69
 - 9b. - Verontreiniging van oppervlaktewater 74
 - 9c. - Verdroging 79
10. Hinder 83
 - 10a. - Verstoring door geluid 84
 - 10b. - Verstoring door geur 86
 - 10c. - Verstoring door licht 88
11. Versnippering 89
12. Verlies van biodiversiteit 92

DEEL 3. **Gebiedsgericht beleid** 103

DEEL 4. **Actoren** 109

1. Doelgroepen 111
2. Burgers 114
3. Maatschappelijke organisaties 115

DEEL 5. **Vlaamse overheid** 117

1. Interne en externe integratie binnen de Vlaamse overheid: organisatie 119
2. Externe integratie binnen de Vlaamse overheid: voorbeelden 120
3. Samenwerking met de andere gewesten en gemeenschappen en de federale overheid 125
4. Samenwerking met lokale overheden 127

DEEL 6. **Internationaal beleid** 129

DEEL 7. **Instrumenten** 135

1. Beleidsvoorbereiding, -evaluatie en -opvolging 137
2. Beleidsonderbouwing: kennisverwerving 140
3. Beleidsonderbouwing: informatiebeheer 143
4. Beleidsonderbouwing: rapportering 146
5. Beleidsuitvoering: sociale instrumenten 148
6. Beleidsuitvoering: economische instrumenten 152
7. Beleidsuitvoering: juridische instrumenten 154

DEEL 8. **Kosten en financiering** 157

Bijlagen 163

Inleiding

Algemeen

Het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (verder het DABM genoemd), bepaalt dat het milieubeleid in Vlaanderen gestalte krijgt door de milieubeleidsplanning waarvan de hoekstenen het milieurapport, het milieubeleidsplan en de milieujaarprogramma's zijn.

Het **milieurapport** (MIRA) is de wetenschappelijke onderbouwing van het milieubeleid. De opdracht van de milieurapportering is: het beschrijven van de kwaliteit van het leefmilieu (MIRA-T), aangeven hoe die kwaliteit zich zou kunnen ontwikkelen en via welke beleidsinterventies die ontwikkeling kan worden verbeterd (MIRA-S), en onderzoeken in welke mate en op welke wijze het beleid tot nu toe tot veranderingen in de milieukwaliteit heeft geleid (MIRA-BE). Het recentste MIRA-T dateert van december 2005. Specifiek voor het aspect natuur en biodiversiteit werd in mei 2005 een Natuurrapport (NARA) gepubliceerd.

Het **milieubeleidsplan** bepaalt de hoofdlijnen van het milieubeleid dat door het Vlaamse Gewest, alsmede door de provincies en gemeenten in aangelegenheden van gewestelijk belang, dient te worden gevoerd. Het plan beoogt enerzijds de bescherming en het beheer van het milieu en anderzijds de doeltreffendheid, de efficiëntie en de interne samenhang van het milieubeleid op alle beleidsniveaus te bevorderen. Het huidige milieubeleidsplan 2003-2007 werd vastgesteld door de Vlaamse Regering op 19 september 2003.

De **milieujaarprogramma's** dienen ter uitvoering en operationalisering van het milieubeleidsplan. Nadruk ligt hierbij op de organisatie, het tijdpad en de prioriteitenstelling van de verschillende maatregelen.

Een milieujaarprogramma moet volgens het DABM minstens het volgende bevatten:

- een verslag van de stand van uitvoering van het geldende milieubeleidsplan en de Europese milieuwetgeving;
- een verslag van de stand van zaken aangaande de goedkeuring van internationale overeenkomsten;
- een opgave van de door het Vlaamse Gewest in het komende jaar te verrichten activiteiten en te nemen maatregelen ter uitvoering van het geldende milieubeleidsplan;
- een overzicht van de in het ontwerp van begroting geraamde inkomsten en uitgaven ter uitvoering van het milieubeleidsplan;
- een lijst met alle geplande en lopende onderzoeken en herstelprogramma's.

Milieujaarprogramma 2007

Het milieujaarprogramma 2007 is het vierde programma in uitvoering van het Milieubeleidsplan 2003-2007. De uitvoering van heel wat maatregelen en van de meeste projecten zit min of meer op schema. De vordering van de 41 projecten wordt specifiek opgevolgd via de voortgangsrapportering. Een samenvatting hiervan volgt verderop in deze inleiding.

Dit Milieujaarprogramma is het eerste sinds de wijziging van het decreet algemene bepalingen inzake milieubeleid. Aan de inhoud en de vorm is niets fundamenteel veranderd. Wel maakt het MJP sinds dit jaar een herkenbaar onderdeel uit van de begroting en volgt het uiteraard dezelfde weg.

Milieubeleid en langetermijnplanning

Opvolging en evaluatie aan de hand van indicatoren

Om het beleid te kunnen evalueren, wordt een kernset van een dertigtal indicatoren gehanteerd. Hierbij wordt gefocust op de strategisch belangrijkste domeinen en thema's, o.a. gebaseerd op de doelstellingen van het DABM en op internationale strategieën en doelstellingen. In de selectie werden ook thema's / activiteiten opgenomen die geheel of gedeeltelijk buiten de leefmilieubevoegdheid vallen (vb. energiegebruik, ruimtegebruik, transport, landbouw,...), maar een belangrijke invloed op de druk en de toestand van milieu en natuur hebben. In de onderstaande tabel zijn deze sleutelindicatoren opgenomen met vermelding van de recentste trend.

Een uitgebreide rapportering van de toestand van milieu en natuur in Vlaanderen, en de evolutie ervan, is voorwerp van de MIRA- en NARA-rapporten. De meeste van de indicatoren uit onderstaande kernset komen dan ook aan bod in deze rapporten.

Thema	Indicator	Trend
Duurzaam gebruik van hulpbronnen		
Afvalstoffen	Totale hoeveelheid geproduceerde huishoudelijke afvalstoffen per inwoner	+/- De totale hoeveelheid geproduceerde huishoudelijke afvalstoffen per inwoner nam toe van 405 kg in 1991 tot 560 kg in 2000. Na de 535 kg/inwoner in 2003 worden recent weer hogere waarden opgetekend. In 2004 en 2005 respectievelijk 560 en 549 kg/inwoner.
Energiegebruik	Bruto binnenlands energiegebruik	-- Hoewel de energie-intensiteit van de Vlaamse economie sinds 1998 jaar na jaar verbeterde, nam het absolute energiegebruik de voorbije jaren geleidelijk toe. In 2004 is het bruto binnenlands energiegebruik met 36% gestegen t.o.v. 1990 (sinds 1998 schommelt dit rond 1600 PJ per jaar).
Watergebruik	Leidingwatergebruik	+/- Het totale drinkwaterverbruik schommelde in de periode 1995-2000 rond 380 à 390 miljoen m ³ . Het drinkwaterverbruik door de bevolking vertoonde de laatste jaren geen duidelijke trend. In 2003 gebruikte de bevolking ca. 222 miljoen m ³ leidingwater of 101 liter per persoon en per dag.
Grondstoffengebruik	Totale materialenbehoefte	+/- Sinds 1997 schommelt de jaarlijkse totale materialenbehoefte (TMB) rond 140 ton/inwoner. De lichte daling in de jaren 2001 en 2002 zette zich niet door in 2003 en 2004.
Ruimtegebruik	Oppervlakte bebouwde percelen	-- In 2005 nam bebouwd Vlaanderen 2.336,8 km ² in beslag. Dit komt neer op 17,3% van de totale oppervlakte. Tussen 1991 en 2005 is de bebouwde oppervlakte toegenomen met gemiddeld 36 km ² per jaar. In diezelfde periode vertoont deze toename evenwel een dalende tendens.

Thema	Indicator	Trend	
Bescherming van het milieu			
Klimaat	Emissies van broeikasgassen	—	In 2004 waren de broeikasgasemissies gestegen tot 91 Mton CO ₂ eq, oftewel met 3,6 t.o.v. 1990.
Luchtkwaliteit – verzurende stoffen	Uitstoot van verzurende stoffen	++	De totale potentieel verzurende emissie verminderde in de periode 1990-2004 met 43% tot 10.003 miljoen Zeq. De daling is vooral toe te schrijven aan een sterke afname van de SO ₂ -emissies (-57%). Ook de NO _x -emissie nam geleidelijk af (-21%) en vanaf 2000 werd een aanzienlijke NH ₃ -emissiereductie gerealiseerd (-50%).
Kwaliteit van het oppervlaktewater	Percentage meetplaatsen van het oppervlaktewatermeetnet dat voldoet aan de basiskwaliteit voor bio-chemisch zuurstofverbruik (BZV)	++	De evolutie in de periode 1990-2005 wijst op een duidelijke verbetering van de situatie. In 2005 voldeden 56% van de meetplaatsen aan de basiskwaliteit voor BZV.
	Percentage meetplaatsen van het oppervlaktewatermeetnet met een -score op de Belgisch Biotische Index van tenminste 7	+	In 2005 voldeden 30% van de meetpunten aan de basiskwaliteitsnorm. De toestand verbetert geleidelijk. In vergelijking met de eerste bepaling (1989) geeft aan dat de toestand op 43% van de meetplaatsen is verbeterd; op ruim de helft van de meetplaatsen bleef de toestand nagenoeg onveranderd; op 5% ging de toestand achteruit.
Kwaliteit van het grondwater	Percentage meetplaatsen van het MAP-grondwatermeetnet met overschrijding van de nitraatnorm van 50 mg/l	...	De metingen uit 2004-2005 geven aan dat de toestand niet verbetert. In de meetcampagne (voorjaar) van 2005 blijkt dat op ca. 40% van de meetlocaties de nitraatnorm van 50 mg/l wordt overschreden.
Kwaliteit van de bodem – nutriënten	Overschot op de stikstofbalans	++	In de periode 1990-2005 is het overschot op de stikstofbalans meer dan gehalveerd (260 kg N/ha in 1990).
Verspreiding van zware metalen	Emissie van zware metalen naar het oppervlaktewater	+	De emissies van de zware metalen Ni (27%), Cd (17%), Zn (17%) Cr (13%), As (14%), Hg (12%) en Cu (11%) naar oppervlaktewater nemen sinds 1995 af. Voor Pb (2%) blijft deze nagenoeg ongewijzigd.
Verspreiding van chemicaliën	Gebruik van bestrijdingsmiddelen	++	Gewasbeschermingsmiddelen: In de periode 1990 – 2005 daalde het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, uitgedrukt in verspreidingsequivalenten (Seq), met 48%.
Milieu en gezondheid			
Luchtkwaliteit – omgevingslucht	Aantal dagen met overschrijding van de ozondrempelwaarde van 120 µg/m ³	+/-	Los van de belangrijke jaarfluctuaties en sterke regionale verschillen inzake ozonoverlast, blijft het aantal dagen met overschrijding van de ozondrempel voor de bescherming van de volksgezondheid hoog. In 1995, 1999 en 2003 werden meer dan veertig dagen genoteerd, in 1996, 1997 en 2001 meer dan dertig. Het gemiddelde over 3 jaar blijft hoog.

Thema	Indicator	Trend	
Milieu en gezondheid (vervolg)			
Luchtkwaliteit – omgevingslucht (vervolg)	Stedelijke luchtkwaliteitsindex	—	Zowel in Antwerpen als in Gent wordt in de periode 1996-2000 een geleidelijke verbetering van de luchtkwaliteit vastgesteld. Vanaf 2001 zet deze trend zich niet meer door. In 2005 was de luchtkwaliteit in Gent middelmatig tot en met zeer slecht op gemiddeld 42% van de dagen; in Antwerpen was dit op 45% van de dagen.
Gezondheidsschade	Gezondheidsimpact van zwevend stof - Disability Adjusted Life Years (DALY)	+/-	Het aantal verloren gezonde levensjaren (DALY's) ten gevolge van blootstelling aan zwevend stof wordt geschat op ongeveer 40 DALY's per 10.000 inwoners en per jaar. De situatie is de laatste jaren niet significant veranderd. Bij ongewijzigde concentraties zwevend stof speelt de Vlaming gemiddelde één derde van een gezond levensjaar kwijt.
Hinder	Percentage van de bevolking dat potentieel ernstig wordt gehinderd door geluid.	+/-	In 2003 was ongeveer 18% van de bevolking potentieel ernstig gehinderd door geluid. De situatie is vrijwel onveranderd sinds 1990.
Natuurbehoud			
Beschermde gebieden	Oppervlakte gebieden onder effectief natuurbeheer	++	De oppervlakte aan gebieden onder effectief natuurbeheer nam toe van 27.001 ha eind 2001 naar 35.228 ha eind 2005.
Biodiversiteit	Rode Lijst-soorten	...	In de periode 1994-2005 werden 16 Rode Lijsten opgesteld waardoor de status van 3.479 soorten bekend is. Toestand: van 984 (28%) van de soorten is bekend dat ze het gevaar lopen om op termijn te verdwijnen. Er is nog geen trend beschikbaar.
Integratie			
Transport	Volume personenvervoer	--	In de periode 1990-2004 is het personenvervoer met 24% toegenomen tot 69,07 miljard personen-kilometers. Het gemotoriseerd wegvervoer (auto/moto) neemt in 2004 zo'n 90% voor zijn rekening en vertoont een stijging t.o.v. 2003. Sinds 1997 is er evenwel een toename van het gebruik van het openbaar vervoer waar te nemen.
Energievoorziening	Aandeel groene stroom	+	Het aandeel groene stroom in het bruto elektriciteitsverbruik is tussen 1994 en 2005 gestegen van 0,12% tot 1,66%. Ondanks deze toename blijft dit aandeel zeer klein.
Industrie	Eco-efficiëntie van de industrie	+	Terwijl de productie-index van de industrie steeg tussen 1990 en 2005 (+28%), daalde de emissie van verzurende stoffen en van CZV en zware metalen in oppervlaktewater, wat op een verbetering van de eco-efficiëntie wijst. De afvalproductie steeg daarentegen sneller dan de productie-index (+53%); het energiegebruik en de CO ₂ -emissies blijven de laatste jaren ongeveer status-quo.

Thema	Indicator	Trend	
Integratie (vervolg)			
Bevolking	Aandeel selectief ingezameld huisvuil	++	De selectieve fracties in het totaal van het huishoudelijk afval zijn sterk gestegen van 34% in 1995 naar 72% in 2004.
Landbouw	Areaal biologische landbouwproductie	-	Het areaal biologische landbouw is sinds 1991 (493 ha) sterk toegenomen tot 4.026 ha in 2001, waarna de trend terug dalend is. In 2005 was dit nog 3.153 ha (minder dan 1% van de totale landbouwoppervlakte in Vlaanderen).
Samenwerking en draagvlak			
Draagvlak – bereidheid burgers	Bereidheid tot financiële inspanningen ten aanzien van het milieu	+/-	In de periode 1996 - 2006 is er nauwelijks evolutie in het percentage Vlamingen dat aangeeft minstens deels bereid te zijn een financiële bijdrage te leveren ten voordele van milieu (54% in '96, 55% in '00 en 56% in '05 en '06).
Draagvlak - gedrag burgers	Feitelijk gedrag ten aanzien van het milieu	-	Het percentage Vlamingen dat zegt altijd of dikwijls een zuinig gedrag te vertonen daalt in de periode 1996-2006 van 55,3 % tot 47,2%.
Politiek draagvlak	Aandeel uitgaven van de Vlaamse overheid voor milieu	+/-	Tussen 2002 en 2005 schommelde het aandeel leefmilieu uitgaven in de Vlaamse begroting tussen 4,4% en 4,6%. In 2006 (4,7%) was er een lichte stijging t.o.v. 2005 (4,5%).
Samenwerking - lokaal	Ondertekeningen samenwerkings-overeenkomst gemeenten – Vlaams gewest	+	250 Vlaamse gemeenten hebben de samenwerkings-overeenkomst ondertekend (situatie 2005). Hiervan zijn er 157 ondertekeningen voor niveau 1 (basis), 92 voor niveau 2 en 1 voor niveau 3.
Samenwerking - internationaal	Bekrachtiging van internationale milieuverdragen	+	Ongeveer 75% van de internationale milieuverdragen waarbij Vlaanderen betrokken is, werden door de Vlaamse regering bekrachtigd.
Legende trendevolutie:			
+++ : zeer gunstige trend;	++ : gunstige evolutie;	+: voorzichtig positieve trend;	+/- : toestand nagenoeg ongewijzigd;
- : licht negatieve trend;	-- : negatieve evolutie;	--- : zeer negatieve evolutie;	... : geen trend beschikbaar

De opvolging van het MINA-plan gebeurt ook met behulp van de bijhorende indicatoren in de themahoofdstukken van dit milieujaarprogramma. Om de link met het beleid op lange termijn te versterken, werd bij de keuze van die indicatoren een goede afstemming met de hoger vermelde sleutelindicatoren nagestreefd. Ruim de helft van de indicatoren uit de kernset zijn terug te vinden als indicator bij één van de plandoelstellingen uit het themabeleid. In deze gevallen wordt de sleutelindicator verder toegelicht (met focus op genomen / te nemen beleidsmaatregelen) in de respectievelijke themahoofdstukken. Per thema worden evenwel ook indicatoren opgevolgd die niet aan bod komen in de kernset. Een aantal daarvan, waarvoor het bereiken van de plandoelstelling belangrijke inspanning vereist, worden hieronder toegevoegd aan de sleutelindicatoren.

Thema MINA-plan 3	Indicator	Trend	
Verdunning van de ozonlaag	Emissie van ozonafbrekende stoffen	++	De uitstoot van ozonafbrekende stoffen werd in 2004 (283 ton ODP) reeds met 55% teruggedrongen ten opzichte van de emissies van 1999. Blijvende inspanningen zijn nodig om deze gunstige tendens voort te zetten tijdens de planperiode.
Vermesting	Op landbouwgrond opgebrachte hoeveelheid dierlijk mest	++	De hoeveelheid dierlijk mest die opgebracht wordt, vertoont een aanzienlijke daling in 2004 (53,5 miljoen kg P205) ten opzichte van voorgaande jaren.
Verspreiding van milieu-gevaarlijke stoffen	Jaargemiddelde concentratie fijn stof (PM10)	+/-	De jaargemiddelde concentratie fijn stof vertoont, na een gunstige evolutie in de periode 1996-1998 een eerder schommelend verloop. In 2004 vond er opnieuw een daling plaats van de jaargemiddelde concentratie tot onder 40 µg/m ³ , ook in industrieel en stedelijk gebied. Dit geldt ook voor 2005.
Verontreiniging en aantasting van de bodem	Aantal gronden met saneringsnoodzaak waarop de sanering minstens is opgestart	++	Het aantal gronden waarop de sanering minstens is opgestart neemt jaarlijks toe. Eind 2005 is de sanering van 20,6% (2.271 gronden) van de gronden met saneringsnoodzaak opgestart.
	Aantal hydraulische en ecologische ruimingen op onbevaarbare waterlopen van 1ste categorie.	++	Het aantal sanerings-/ruimingsprojecten alsook de geruimde/gesaneerde volumes nam in de periode 2001-2006 sterk toe. In 2006 bedroeg de hoeveelheid geruimde specie ca. 775.000 m ³ .
Verontreiniging door afvalstoffen	Totale hoeveelheid primair geproduceerde bedrijfsafvalstoffen	+/-	De productie van primair bedrijfsafval nam toe van 12,5 miljoen ton in 1992 tot 18,8 miljoen ton in 1998, en bleef nadien nagenoeg stabiel tot en met 2004 (ca. 20 miljoen ton).
Verontreiniging van oppervlaktewater	Zuiveringsgraad van de huishoudens	+	In de periode 1990 tot 2005 is de zuiveringsgraad geleidelijk toegenomen van 30% naar 64%.
Versnippering	Percentage gesaneerde vismigratieknelpunten	+	In 2005 zijn 12% van de knelpunten gesaneerd. Een versnelling van de uitvoering is vereist om de doelstelling (75% knelpunten gesaneerd) te halen.
Verlies van biodiversiteit	Oppervlakte VEN en natuurverwevingsgebied dat afgebakend is	+	Eind 2005 is de oppervlakte VEN toegenomen tot 86.800 ha. De oppervlakte natuurverwevingsgebied nam toe tot 768 ha.
	Totale oppervlakte groengebied op de bestemmingsplannen	+	Tussen 1994 en eind 2005 is de oppervlakte natuurgebied (en reservaatgebied) toegenomen met 11.500 ha. De oppervlakte bosgebied is in dezelfde periode met 1.900 ha toegenomen.

Legende trendevolutie:

+++ : zeer gunstige trend;

++ : gunstige evolutie;

+ : voorzichtig positieve trend;

+/- : toestand nagenoeg ongewijzigd;

- : licht negatieve trend;

-- : negatieve evolutie;

--- : zeer negatieve evolutie;

... : geen trend beschikbaar

Naast de opvolging van de langetermijntrend (kernset) en de realisatie van de plan-doelstellingen worden in het milieujaarprogramma de verwachte beleidsrealisaties systematisch, en waar mogelijk kwantitatief door middel van outputindicatoren, opgevolgd. Per thema of deel werd hiertoe een tabel met indicatoren opgenomen.

De uitvoering van het MINA-plan 3

Organisatie

Het DABM geeft het planningsteam de opdracht om vijfjaarlijks een MINA-plan en jaarlijks een milieujaarprogramma (MJP) voor te bereiden. Het planningsteam bestaat bij besluit uit de leidend ambtenaren van AMINAL, VLM, VMM en OVAM (en APS). De uitvoering van het geldende Milieubeleidsplan wordt gecoördineerd door een projectleider en een planningsgroep, waartoe één of meerdere vertegenwoordigers van elke entiteit behoren.

Voor de uitvoering en de opmaak van milieubeleidsplannen en jaarprogramma's werd een netwerk opgebouwd, dat bestaat uit de planningsgroep, de planningsverantwoordelijken, de thema/deel/hoofdstukcoördinatoren en de projectverantwoordelijken. Voor de 41 projecten van het plan werd een projectwerking opgezet. De eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van de onderdelen van het MINA-plan ligt bij het afdelingshoofd van de respectieve thema-, deel- of hoofdstukcoördinator. De planningsgroep waakt over de inpasbaarheid in het MINA-plan, de timing en de afstemming tussen de projecten en verzorgt de rapportage voor de Beleidsraad. De planningsverantwoordelijken tenslotte verzorgen de vlotte doorstroming van informatie binnen de instellingen, in overleg met de leidend ambtenaar. Zij spelen ook een cruciale rol in de afstemming tussen algemene beleidsplannen en-programma's en instellingsspecifieke operationele plannen.

Afstemming van de planningscycli (zie ook het project 'Planningscyclus')

De Vlaamse Regering hanteert een eigen planningscyclus, die start met de opmaak van een regeerakkoord. In uitvoering hiervan maakt elke minister een beleidsnota op die de regeringsperiode overspant. Deze beleidsnota wordt jaarlijks geconcretiseerd via een beleidsbrief. Deze planningscyclus en de bijhorende documenten overlappen met de milieubeleidsplanningscyclus. Bovendien loopt het MINA-plan 3 van 2003 tot en met 2007, de beleidsnota geldt voor de periode 2005-2009. Om in de toekomst een betere afstemming te bekomen, zal een volgend milieubeleidsplan opgesteld worden na de opmaak van een volgende beleidsnota. Een decreetswijziging, die een betere afstemming moet toelaten, werd goedgekeurd op 19 april 2006.

De huidige Vlaamse regering werd midden 2004 gevormd. De beleidsnota van de minister van Leefmilieu legt nieuwe accenten en prioriteiten bij de uitvoering van het milieubeleidsplan. Deze nieuwe accenten worden in de eerste plaats doorvertaald in de milieujaarprogramma's en in de verdere uitwerking van de projecten. De bindende doelstellingen van het MINA-plan 3 blijven hierbij uiteraard van kracht.

Ook een afstemming op niveau van de jaarlijkse cycli (MJP, beleidsbrief en begroting) dringt zich op. In 2006 werd voor het MJP en de beleidsbrief vertrokken van een zelfde set prioriteiten en ook de andere onderdelen werden op elkaar afgestemd. Minstens even belangrijk is de afstemming met de begroting. Idealiter biedt het ontwerp-MJP het inhoudelijk en budgettair kader voor de opmaak van de begroting, sporen de cijfers in de begroting en de tekst van het MJP samen en hanteert de toelichting bij de begroting de terminologie uit het MINA-plan. In 2005 werd reeds een bijzondere inspanning geleverd om de samenhang tussen begroting en milieujaarprogramma maximaal te herstellen. Dit gebeurde zowel op inhoudelijk vlak, door de motivering van de gevraagde middelen in de ontwerp-begroting te enten op de maatregelen van het MINA-plan 3, als vormelijk.

Begroting en financiering

In de onderstaande tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de **beleidskredieten** die in de periode 2000-2006 voorzien werden voor milieu-uitgaven. De berekeningswijze voor de Vlaamse milieu-uitgaven verschilt t.o.v. vorige jaren. In het kader van de objectivering van de begrotingscijfers wordt er teruggevallen op de officiële cijfers zoals die jaarlijks door de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement worden goedgekeurd en gepubliceerd in de algemene toelichting bij de begroting. Deze totaalcijfers worden op een ESR-geconsolideerde basis berekend in overeenstemming met de Europese begrotingsnormering. De correctie voor de hervorming van de watersector kon hierdoor ook op punt gezet worden. Deze correctie komt er in grote lijnen op neer dat de Aquafin-uitgaven die tengevolge de hervorming van de watersector vanaf de begrotingscontrole 2005 gefinancierd worden door de drinkwatermaatschappijen i.p.v. door de Vlaamse overheid meegerekend worden in de totaaluitgaven voor leefmilieu. Verder werd ook rekening gehouden met de nieuwe structuur van het Beter Bestuurlijk Beleid. Hierdoor worden vanaf de begrotingscontrole 2006 in de algemene toelichting bij de begroting de begrotingsmiddelen van energie bij de totale leefmilieumiddelen geteld.

Uit deze tabel blijkt dat er in absolute cijfers in de periode 2002-2006 een duidelijke trend was om jaarlijks meer beleidskredieten te voorzien voor het beleidsdomein Leefmilieu. In 2007 werd er 1 miljard EUR aan middelen voorzien voor milieu.

Tabel 1: Evolutie van het aandeel van de uitgaven voor het beleidsdomein leefmilieu t.o.v. de totale Vlaamse uitgaven in de periode 2000-2007 (in beleidskredieten)

Uitgaven leefmilieu in beleidskredieten (in duizend EUR)								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007B0
Totaal milieubegroting*	763.312	899.083	790.855	812.785	821.147	721.915	729.997	665.301
Correctie voor hervorming watersector	0	0	0	0	0	161.030	249.246	371.044
– werkingstoelage drinkwater-maatschappijen MINAfonds**	0	0	0	0	0	-263.124	-198.521	-113.391
+ totale uitgaven op AQF-begroting***	0	0	0	0	0	424.154	447.767	484.435
Totaal energiebegroting****	5.146	5.263	6.600	6.350	11.397	9.338	in totaal milieu	in totaal milieu
Totale LNE incl. AQF-correctie	768.458	904.346	797.455	819.135	832.544	892.283	979.243	1.036.345
Totale kredieten Vlaanderen (met AQF-correctie)	15.639.255	16.696.864	17.246.089	17.971.087	18.924.053	19.831.488	21.029.215	21.953.337
Aandeel LNE	4,9%	5,4%	4,6%	4,6%	4,4%	4,5%	4,7%	4,7%

*: cijfer uit Algemene toelichting bij de begroting van het begrotingsjaar 2006, 2005, ... (stukken Vlaams Parlement), inclusief agentschappen, instellingen, inclusief alle AQF-uitgaven ingeschreven op MINAfonds en inclusief FFEU

** : cijfer uit Decreet houdende (aanpassing van) de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2006 (2005, 2004, ...); komt overeen met basisallocatie 361B4350 vanaf BC 2005

***: cijfer uit de Memorie van toelichting bij de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2006 (2005, 2004, ...)

****: cijfer uit Algemene toelichting bij de begroting van het begrotingsjaar 2006, 2005, ... (stukken Vlaams Parlement)

In 2001 bereikten de milieu-uitgaven een absoluut hoogtepunt met een aandeel van 5,4% in de totale Vlaamse begroting. Daarna kenden de middelen dien naar leefmilieu gingen een terugval. Relatief ten opzichte van de andere beleidsdomeinen bleef het aandeel van leefmilieu in de periode 2002-2007 ongeveer op hetzelfde niveau, namelijk tussen 4,4% en 4,6%. In 2006 was er een lichte stijging merkbaar van 0,2% t.o.v. 2005. Dit bracht het aandeel van leefmilieu-uitgaven in de Vlaamse begroting op 4,7%. In 2007 blijft dit aandeel constant.

De verdeling over de thema's is grotendeels gelijk gebleven. De bedragen zijn eveneens aangepast aan de Aquafin-correctie. In tabel 2 is te zien dat van die totale beleidsruimte voorzien voor leefmilieu het merendeel voorzien is voor de thema's oppervlaktewaterverontreiniging (553 miljoen EUR of 63%) en biodiversiteit (98 miljoen EUR of 10%). Het thema bodem won aan belang voornamelijk tengevolge de verhoogde inspanningen voor bodemsanering en de aanmaak van het GRB (Groot Referentiebestand) voor Vlaanderen. Het thema verdroging kreeg op het eerste zicht veel minder budget in 2007. In de praktijk is dit niet zo. Deze middelen voor verdroging zijn opgenomen in de totale dotatie aan de VMM en zijn niet meer rechtstreeks toewijsbaar aan het thema.

Maar uitgaven in tabel 2 dienen uiteraard ook gefinancierd te worden. Binnen het domein Leefmilieu kan op meerdere **financieringsbronnen** teruggevallen worden (i.e. algemene middelen, milieuheffingen, FFEU, diverse andere inkomsten AMINAL en VOL). In tabel 3 wordt een beeld geschetst van de manier waarop het milieubeleid de laatste jaren gefinancierd werd.

Uit tabel 3 blijkt dat de inkomsten voor het beleidsdomein Leefmilieu verder blijven dalen. Het merendeel van de eigen middelen (65%) vloeit nog steeds voort uit de milieuheffingen. Door de hervorming van de watersector gaat een deel van de afvalwaterheffing nu echter rechtstreeks naar de drinkwatermaatschappijen. Hierdoor daalden de inkomsten uit de afvalwaterheffing van 153 miljoen EUR in 2005 naar 55 miljoen EUR in 2007. Dit betekent evenwel nog steeds een aandeel van 28% in de totale inkomsten van 2007. Een andere belangrijke bron van inkomsten, die is weggevallen t.o.v. 2007, is de opbrengst uit de verkoop van de participatie in de VMW. De eigen ontvangsten van de VOL's bestemd voor het milieubeleid stegen lichtjes in 2006.

Tabel 2: Overzicht van de beleidskredieten per thema in de periode 2001-2007 in beleidskredieten (exclusief financiering vanuit eigen ontvangsten VOI en inclusief interdepartementale bestaansmiddelen en FFEU)

Thema's en doelen	2001		2002		2003		2004		2005		2006		2007B0	
	in K.EUR	in %	in K.EUR	in %	in K.EUR	in %	in K.EUR	in %	in K.EUR	in %	in K.EUR	in %	in K.EUR	in %
Oppervlaktewaterverontreiniging	421.427	47,00%	435.314	46,90%	498.540	52,62%	546.058	55,24%	516.671	58,57%	553.670	57,27%	663.938	62,87%
Biodiversiteit	139.601	15,57%	133.698	14,40%	117.346	12,38%	119.805	12,12%	97.117	11,01%	98.258	10,16%	105.739	10,01%
Verdroging	69.860	7,79%	74.442	8,02%	45.385	4,79%	30.692	3,10%	27.160	3,08%	29.343	3,04%	6.852	0,65%
Vermesting	62.124	6,93%	80.069	8,63%	57.460	6,06%	26.151	2,65%	18.070	2,05%	43.875	4,54%	20.555	1,95%
Afvalstoffen	53.248	5,94%	33.753	3,64%	47.696	5,03%	43.495	4,40%	38.921	4,41%	39.628	4,10%	40.606	3,85%
Bodem	44.029	4,91%	54.016	5,82%	58.492	6,17%	101.671	10,28%	41.911	4,75%	63.587	6,58%	70.100	6,64%
Gebiedsgericht Beleid	36.334	4,05%	40.173	4,33%	38.596	4,07%	42.002	4,25%	36.925	4,19%	44.812	4,64%	51.417	4,87%
Instrumenten	25.496	2,84%	25.068	2,70%	19.456	2,05%	16.416	1,66%	8.148	0,92%	8.013	0,83%	7.597	0,72%
Overheden en Geïntegreerd beleid	19.337	2,16%	26.289	2,83%	23.705	2,50%	18.510	1,87%	31.805	3,61%	17.434	1,80%	17.838	1,69%
Lucht	9.148	1,02%	9.095	0,98%	9.642	1,02%	9.889	1,00%	6.760	0,77%	8.946	0,93%	11.049	1,05%
Versnippering	3.956	0,44%	3.934	0,42%	4.779	0,50%	5.708	0,58%	2.778	0,31%	2.149	0,22%	2.672	0,25%
Actoren	3.825	0,43%	3.815	0,41%	5.447	0,57%	7.411	0,75%	9.849	1,12%	8.465	0,88%	7.107	0,67%
Integraal Waterbeleid	2.456	0,27%	2.575	0,28%	14.029	1,48%	14.516	1,47%	11.421	1,29%	10.822	1,12%	14.074	1,33%
Internationaal Beleid	2.246	0,25%	2.229	0,24%	2.211	0,23%	1.863	0,19%	1.915	0,22%	1.929	0,20%	1.987	0,19%
Gevaarlijke Stoffen	991	0,11%	975	0,11%	1.851	0,20%	2.202	0,22%	759	0,09%	766	0,08%	949	0,09%
Fotochemie	871	0,10%	853	0,09%	774	0,08%	680	0,07%	355	0,04%	336	0,03%	356	0,03%
Verzuring	551	0,06%	543	0,06%	604	0,06%	325	0,03%	495	0,06%	268	0,03%	282	0,03%
Kosten en Financiering	307	0,03%	299	0,03%	460	0,05%	130	0,01%	255	0,03%	255	0,03%	255	0,02%
Geurhinder	304	0,03%	302	0,03%	137	0,01%	133	0,01%	70	0,01%	64	0,01%	63	0,01%
Klimaat	200	0,02%	331	0,04%	386	0,04%	377	0,04%	163	0,02%	104	0,01%	73	0,01%
Ozon	169	0,02%	165	0,02%	161	0,02%	331	0,03%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Geluidshinder	146	0,02%	193	0,02%	282	0,03%	192	0,02%	266	0,03%	255	0,03%	312	0,03%
Lichthinder	25	0,00%	102	0,01%	52	0,01%	47	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Indirect									30.260	3,43%	33.814	3,50%	32.238	3,05%
Eindtotaal	896.651	100%	928.233	100%	947.490	100%	988.603	100%	882.071	100,00%	966.792	100,00%	1.056.058	100,00%

Tabel 3: Financiering van het milieubeleid: inkomstenbronnen in de periode 2001-2007**1. Inkomsten MINAfonds***Bron: Begroting Minafonds na begrotingscontrole (= aangepaste begroting), in MIO EUR*

in miljoen EUR	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007BO
Milieuheffingen	331,1	326,6	341,8	307,6	221,0	142,8	128,8
afvalheffing	79,3	66,8	53,7	41,0	38	40	40,7
afvalwaterheffing	231,3	234,9	240,3	239,5	153	66,7	55,3
mestheffing	5,0	4,8	11,5	7,1	10	9,8	10,8
grondwaterheffing	15,6	20,1	36,3	20,0	20	26,3	22,0
Andere ontvangsten MINAfonds	10,5	9,7	9,6	29,9	10,4	12,0	13,0
retributies bodemattesten	-	-	-	-	-	-	-
bossencompensatiefonds	0,5	-	-	-	-	-	-
ontvangsten uit beheer patrimonium ABG, AMINABEL	1,6	1,6	1,6	2,0	2,2	1,8	0,0
diverse ontvangsten (terugstorten geld- en rente voorschotten en terugstorten van lonen)	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
financiële bijstand EU i.v.m. verordeningen 2078 en 2080	0,4	0,0	0,0	0,2	0,2	0,4	0,0
dividenden Vlaamse Milieuholding + kapitaalsverminderingen VMH	5,3	5,3	5,3	25,0	5,3	7,1	10,2
VLAREM dossiertaks	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
jachtverloven en jachtvergunningen	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
ontvangsten ikv.federale wetgeving verwerking landbouwkrengen	-	-	-	0,0	0,0	-	-
Totaal eigen ontvangsten MINAfonds	341,7	336,3	351,4	337,5	231,4	154,8	141,8

2. INKOMSTEN administratieve middelenbegroting i.v.m. Leefmilieu*Bron: Alg. Middelenbegroting na begrotingscontrole (= aangepaste begroting), in MIO EUR*

in miljoen EUR	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007BO
Departement EWBL, ANRE							
ontvangsten fonds hernieuwbare energiebronnen (decreet 17.7.2000)	pm	0,000	0,000	4,500	0,900	3,000	0,000
ontvangsten energiefonds (decreet 17.07.2000)	pm	0,000	0,000	0,000	0,000	12,000	2,800
Departement AZF, ABAFIM							
terugneming van participatie door de VMH	-	-	75,000	0,000	0,000	0,000	0,000
opbrengst uit de verkoop van de participatie in de VMW	-	-	-	120,000	40,000	0,000	0,000
Departement LIN, AMINAL							
ontvangsten mbt. Fonds voor de controle op uitvoerende taken van brander- en stookolietechnici	-	-	-	0,225	0,045	0,180	0,180
bossencompensatiefonds-bosbehoudsbijdrage	0,000	0,496	1,393	2,500	2,500	2,750	2,800

Departement LIN, AMINAL (vervolg)

visserijverloven (visserijfonds decreet 21.12.1990)	0,694	0,750	0,750	0,600	0,800	0,850	0,780
Fonds Landinrichting: ontvangsten uit wetten ruilverkaveling en landinrichting (decreet 07.07.1998)	2,300	2,548	2,343	2,555	2,615	1,316	1,430
EOGFL-tegemoetkomingen ruilverkaveling en landinrichting (decreet 07.07.1998)	pm	pm	pm	0,000	0,000	pm	pm
inkomsten ikv. Grondwaterwinning (decreet schadefonds 12.12.1990)	0,000	0,000	0,425	0,000	0,000	0,000	pm
EOGFL-inkomsten ikv.de waterhuishouding	0,178	0,000	0,000	0,063	0,040	0,310	0,000
inkomsten ikv. waterhuishouding (decreet Fonds waterhuishouding 22.11.1995)	0,074	0,074	0,074	0,090	0,090	0,550	0
Totaal eigen ontvangsten alg. administratieve middelenbegroting	3,2	3,9	80,0	130,5	47,0	21,0	8,0

3. INKOMSTEN VOI

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007B0
Eigen ontvangsten VOI bestemd voor voeren milieubeleid	44,5	16,2	22,4	91,4	38,3	44,2	49,536
1 + 2 + 3 TOTALE EIGEN INKOMSTEN beleidsdomein LEEFMILIEU	386,1	352,5	453,8	559,4	316,7	220,0	199,3

Globale voortgang van de projecten

Situering

Het MINA-plan 3 bevat 41 projecten met een aantal prioritaire maatregelen. Deze projecten worden voornamelijk geformuleerd waar een belangrijke verandering of doorbraak en een thema- en/of instellingsoverschrijdende aanpak noodzakelijk is. Een aantal projecten hebben betrekking op reeds lopend beleid en bouwen verder op vroeger opgestarte strategische projecten. Andere projecten betreffen eerder nieuw beleid, dat soms nog nader moet vorm krijgen in samenwerking met processen zoals Beter Bestuurlijk Beleid.

Op basis van de beschrijving en de doelstelling van elk van deze projecten in het MINA-plan 3, werden bij aanvang projectplannen opgemaakt. In functie van de projectopvolging wordt één maal per jaar een globale voortgangsrapportering voorzien. Bij beëindiging van een project wordt een weergave van de resultaten en eventuele beoordeling en aanbevelingen opgenomen in een eindrapport. Via de rapporteringen wordt geïnformeerd over de voortgang en aanpak van de projecten. Dit kan resulteren in een aantal bijsturingen.

De globale rapportering loopt procedureel en deels inhoudelijk parallel met de opmaak van het MJP. Centraal hierbij staat de toepassing van de GMO-databank.

Projectrapportering

Alle projecten werden gestart in de periode 2003-2004 op basis van respectieve projectplannen. Een eerste globale rapporteringsronde vond begin 2005 plaats. De nodige acties werden ondernomen om de projecten af te stemmen op de beleidsnota. Een tweede globale rapporteringronde voor een selectie van projecten werd eind 2005-

begin 2006 uitgevoerd. Het accent lag hier op projecten die in belangrijke mate thema-overschrijdend zijn. In het najaar van 2006 werd een globale evaluatieronde van de projecten uitgevoerd. Dit gebeurde in afstemming met de evaluatie van de plandoelstellingen i.f.v. de voorziene verlenging van het MINA-plan 3. Het resultaat van de realisaties wordt hierna per project beknopt weergegeven. Het accent ligt op 2006.

Resultaten op projectniveau

Het project **'beleid gericht op voorraden'** ging pas van start in 2004. Sinds dit jaar (2006) is het Milieu Innovatieplatform volledig operationeel en werden diverse gebruikersgroepen opgericht. Het voorbereidend onderzoek m.b.t. langetermijndoelstellingen loopt naar zijn einde. Er wordt gezocht naar een algemene methodiek, die ondertussen getoetst wordt aan drie cases: grondwater, geluid en bodem.

M.b.t. het luik transitie management werd gestart met twee onderdelen 'transitie duurzaam materialenbeleid' en 'transitie duurzaam bouwen en wonen'. Bij 'duurzaam materialenbeleid' ging in 2006 veel aandacht naar de opzet en organisatie van het vernieuwingsnetwerk. Binnen dit netwerk wordt vanuit een goed inzicht in de ideeën rond duurzaam materialenbeheer aan een gedeelde probleemperceptie gewerkt en langetermijnbeelden ontwikkeld. Voor 'duurzaam wonen en bouwen' werd de in 2005 opgezette transitiearena, bestaande uit een 20-tal betrokken organisaties, instellingen, federaties en overheid, uitgebreid tot een 60-tal actoren. Op basis van de visie en de geselecteerde thema's werden in 2006 de streefbeelden verder verfijnd alsook de transitiepaden gedefinieerd. Deze mondden eind 2006 uit in vernieuwende experimenten en door de betrokkenen onderschreven beleidsintenties.

In het project **'klimaatbeleid'** werden er, naast de meer concrete acties die voor de noodzakelijke resultaten zorgen, twee cruciale beleidsplannen gerealiseerd. Op 20 juli 2006 werd het Vlaams klimaatbeleidsplan 2006-2012 definitief goedgekeurd door de Vlaamse regering. En in dezelfde periode werd het Vlaams toewijzingsplan CO₂ emissierechten 2008-2012 principieel goedgekeurd. Beide strategische beleidsplannen bepalen het Vlaamse klimaatbeleid tot aan het einde van de eerste Kyoto-periode én tegelijkertijd bevatten ze de bouwstenen voor een Vlaams klimaatregime na 2012.

Het project **'beleid milieugevaarlijke stoffen'** loopt globaal volgens schema. In het eerste luik ter verbetering van de kwaliteit voor water en lucht werd het Vlaams Stofplan verder uitgewerkt, waarbij met de aanpak via voertuigfiscaliteit belangrijke stappen voor verkeer zijn genomen. Daarnaast werden concrete aanpassingen in het kader van het Reductieprogramma Lozing Gevaarlijke Stoffen voorbereid en nader onderzocht.

In het luik met betrekking tot gezondheidsgerelateerde effecten werd voor fijn stof het stratenmodel CAR-Vlaanderen ontwikkeld en ter beschikking gesteld aan steden en gemeenten. Ook werd onder meer een studie naar de ecologische impact van endocriene verstoring en een onderzoek naar bronnen van fijn stof in de haven van Antwerpen opgestart. In het derde luik werd onder andere verder gewerkt aan de implementatie van de REACH-verordening in Vlaanderen.

In uitvoering van het project **'bodemsanering'** werd – buiten de overdrachtsprocedure – een selectie gemaakt van gronden waar een bodemsanering prioritair is. Voor deze gronden werd een aanmaning verstuurd in uitvoering van het Bodemsaneringsdecreet (BSD). In 2006 werden de ambtshalve saneringswerken in onder meer enkele grote dossiers zoals Carcoke in Brugge en PCN in Nieuwpoort opgestart of verdergezet. Deze dossiers werden geselecteerd volgens prioriteit en beschikbare budgettaire middelen. In 2006 werd de samenwerking met gemeenten voor de ondersteuning van brownfield-projecten verdergezet. Voor een aantal van deze projecten is de eerste fase (conceptfase) afgerond en kan gestart worden met de opmaak van concrete plannen. Zo werd bij-

voorbeeld samengewerkt met verschillende partners aan een masterplan voor de verouderde bedrijvenzone Vilvoorde – Machelen. In het kader van het BSD werden ook de lopende woonzoneprojecten verder gezet en werd een nieuwe woonzone in Wijnegem als site vastgesteld.

Binnen het project **'waterbodemonverontreiniging'** werden in 2006 belangrijke ruiming van waterbodems uitgevoerd op de Zenne te Lembeek, Halle en Drogenbos. De ruiming van de Zuidlede is voorzien in het najaar van 2006. In 2005 en 2006 werd de geruimde specie integraal verwerkt volgens BATNEEC. De code van goede praktijk voor bagger- en ruimingsspecie werd in begin 2006 goedgekeurd.

In uitvoering van het project **'bodembescherming'** werden de gemeenten verder begeleid en ondersteund bij het opstarten van erosiebestrijdingswerken en bij het opmaken van hun gemeentelijk erosiebestrijdingsplan. Erosiebestrijding in het veld werd verder gestimuleerd o.a. via beheersovereenkomsten. In het kader van het Europese landbouwbeleid werd een voorstel uitgewerkt met mogelijke pistes voor uitbreiding van het areaal waarop verplicht erosiebestrijdingsmaatregelen dienen genomen te worden. Bij de evaluatie van de randvoorwaarden (zgn. cross-compliance) van dit Europese landbouwbeleid ging veel aandacht naar bodembescherming. Integratie van bodembescherming vond verder plaats in het kader van de opmaak van het sectoraal uitvoeringsplan 'Bagger- en Ruimingsspecie'. Ook zijn de eerste stappen gezet om de bescherming van waardevolle bodems te integreren in het beleid rond landschapszorg.

In het kader van het project **'prioritaire afvalstoffen'** werden vier prioritaire afvalstromen geselecteerd. Een grondige analyse werd uitgevoerd i.f.v. actieprogramma's voor textiel-, dierlijk- en gemengd en ongedifferentieerd bedrijfsafval. De analyse voor de afvalstroom 'zuren en basen en slib van oppervlaktebehandeling van metalen' is in uitvoering. Voor textielafval en productiegebonden slib zijn 2 codes van goede praktijk uitgewerkt: één voor textielslib en één voor textielproductieafval.

Stimulering van preventie van huishoudelijke afvalstoffen gebeurde onder meer via de uitvoering van een pakket aan preventieve acties binnen het **'SUP Huishoudelijke Afvalstoffen 2003-2007'**, dat als project startte in 2003. Sensibiliseringsmateriaal is ontwikkeld voor organisatoren en deelnemers van evenementen. Stimulering van thuiscompostering en afvalarm tuinieren gebeurde via opleidingen en bijscholingen van compostmeesters en via het netwerk van compostmeesters in scholen en aan particulieren, structureel ondersteund door Vlaco vzw. In het voorjaar van 2006 liep een uitgebreide actie ter sensibilisering van compostering. Inzake selectieve inzameling passen de meeste gemeenten inmiddels gedifferentieerde tarifiering (DIFTAR) toe op basis van gewicht of volume. De kringloopcentra werden verder financieel ondersteund. Nieuwe lespakketten over afvalpreventie en milieuverantwoord materiaalgebruik voor het TSO/BSO werden in 2006 verspreid.

In het kader van het project **'afvalvoorkoming'** werd de pilootperiode met een screening van 30 bedrijven op vlak van eco-efficiëntie succesvol afgerond. Op IFEST (oktober 2006) wordt de officiële start van het Eco-efficiëntiescanprogramma voorzien en vindt de voorstelling van de bijhorende advertentiecampagne plaats. Om ecodesign toegankelijker te maken voor de ontwerper bracht de OVAM in het voorjaar van 2006 de Ecolizer uit. De Ecolizer maakt gebruik van indicatoren die in één cijfer de milieu-impact van materialen en processen samenvatten. Ecodesign wordt in 2007 verder gepromoot via de ruime verspreiding van een 100-tal cases en de verdere uitbreiding en toepassing van de Ecolizer. De hernieuwde versie van MAMBO (het softwarepakket voor bedrijven voor de berekening van de werkelijke afvalkosten) werd in het voorjaar 2006 uitgebracht met daarbij de nodige communicatieacties. Het PRESTI-5 programma heeft de oproepperiode voor projecten van zijn laatste cyclusjaar afgerond. Informatieverlening en sensibilisering voor intermediairs in relatie tot de burger vond plaats via STIP (Steunpunt en Informatiecentrum voor Preventie van Afval).

Via het project **'planning integraal waterbeleid'** wordt het integraal waterbeleid op stroomgebied-, bekken- en deelbekkenniveau concreet ingevuld. De centrale spil hierin is de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW). De waterbeleidsnota vormt het uitgangspunt voor de maatregelen en acties die in de bekken- en stroomgebied-beheerplannen worden uitgewerkt. Als eerstvolgende stap op stroomgebiedniveau bereidde de CIW het tijdspad, het werkprogramma en het overzicht van de voornaamste waterbeheerkwesties voor. Decretaal werd een strikt tijdspad opgelegd qua publieke raadpleging: (1) het werkprogramma en tijdschema: uiterlijk eind 2006; (2) de belangrijkste waterbeheerkwesties: uiterlijk eind 2007; (3) het ontwerpstroomgebiedbeheerplan: uiterlijk eind 2008. De "waterbeheerkwesties" werden een jaar vervroegd, zodat deze nu mee in openbaar onderzoek kunnen gaan. Ook het openbaar onderzoek op bekken- en deelbekkenniveau kan gelijktijdig lopen (samen met dat op stroomgebiedniveau). Midden 2006 waren alle voorontwerpen van bekkenbeheerplannen afgewerkt. Om de burger wegwijs te maken in het openbaar onderzoek dat start op 22 november 2006 liet de CIW een communicatiecampagne ontwikkelen.

Daarnaast wordt volop gewerkt aan de uitbouw van het noodzakelijke instrumentarium. Een uitvoeringsbesluit voor de geografische indeling van de watersystemen en de organisatie van het integraal waterbeleid werd vastgesteld, evenals het besluit dat de richtlijnen aan de lokale, provinciale en gewestelijke overheden geeft voor de toepassing van de watertoets bij het afleveren van een vergunning. Een besluit voor de toepassing van de financiële instrumenten van het decreet wordt intussen voorbereid. De voorbereiding en aanpassing van de monitoringprogramma's voor grondwater en oppervlaktewater, die eind 2006 dienen operationeel te zijn, loopt verder. De noodzakelijke methodologische studies worden afgewerkt. Hiertoe wordt intensief deelgenomen aan het Europees overleg.

Het project **'prioriteiten ontsnippering'** richt zich via een procesmatige benadering op een betere integratie van de ontsnipperingsproblematiek. De ontsnipperingsstrategie van het Agentschap Infrastructuur biedt hiervoor een integrale, specifieke en complementaire aanpak. Zo worden bijv. ontsnipperende maatregelen geïntegreerd in allerlei wegenprojecten. Rond bermbeheer werden recent nog enkele vlinderfauna-studies afgewerkt. Er werden ook verschillende studies uitgewerkt als basis voor nieuwe ontsnipperingsprojecten en voor advies bij andere projecten. De omvangrijke strategische dossiers (E19, E314, E34, N25, E313) werden verder uitgevoerd. De natuurtechnische oevers en fauna-uitstapplaatsen bewijzen ondertussen hun efficiëntie. In 2006 is gestart met het aanleggen van 45 extra fauna-uitstapplaatsen. Binnen het natuurinrichtingsproject Bergervan werd begonnen met het herstel van een natuurvriendelijke oever. Bij de vismigratiekelpunten worden de herstelprojecten gekoppeld aan andere projecten zoals het structuurherstel van de waterloop of de aanpak van wateroverlast. Het project van de Mangelbeek en de Kleine Nete (Meerhout) is uitgevoerd en er werden een aantal ontwerpen afgewerkt. Het overleg rond ontsnippering tussen de beleidsdomeinen binnen de federale en Vlaamse overheid en met de lokale overheden is verder uitgebouwd alsook het administratief grensoverschrijdend overleg met Nederland.

Binnen het project **'ruimte voor natuur'** werd voor het Grensoverschrijdend Ecologisch Basisplan de visievorming afgerond. In een aantal gebieden werd de huidige ecologische kwaliteit bepaald, aangevuld met doelstellingen en maatregelen. Voor het Grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide, het rivierherstel in de Grensmaas en het Drielanden-Park werden verschillende plannen uitgevoerd. In 2006 werden de ruimtelijke visies voor de buitengebiedregio's en de actieprogramma's verder uitgewerkt en werden enkele ruimtelijke uitvoeringsplannen voor herbestemmingen voorbereid. Een aantal instandhoudingsdoelstellingen (IHD) werden afgewerkt en de natuurrichtplannen van de pilootprojecten zitten in de laatste stadia. Voorlopig verschuift de focus op de verdere uitwerking van de IHD. Op het landgoederenforum werden het "geïntegreerd

beheersplan” en “principes voor harmonisch landgoedbeheer” geconcipieerd en voor de natuurverbindingsgebieden werd een strategische nota opgesteld. Door de verdraging met akten is er enkel zicht op de verwerving van natuurgebied in 2005 (= 2026 ha). In 2006 werden ruim 14 nieuwe natuurreservaten erkend en bij de gesubsidieerde, éénmalige inrichtingswerken zijn 36 projecten goedgekeurd en in uitvoering. Bij de opmaak en goedkeuring van de beheerplannen voor Vlaamse natuurreservaten is de inhaalbeweging het grootst in Limburg en Vlaams-Brabant. In 2006 zijn alle toegekende 120 VTE voor groenjobs effectief ingezet. Ter inrichting van de Natuurlijke Structuur zijn een vijftal projecten in uitvoering en is het onderzoek naar de haalbaarheid voor Averbodebos en -heide en voor Zoerselbos afgerond.

Het project ‘**soortendiversiteit**’ is gericht op instandhouding en herstel op soort-niveau. Zo kwam via het Life-project “hamster” 32 ha onder hamstervriendelijk beheer in Vlaams-Brabant en Zuid-Limburg. Aan het Life-project “vleermuizen” werden nog heel wat aanvullingen toegevoegd, met de garantie dat het wordt goedgekeurd. Het ooievaarsproject leidde in september 2006 tot een expeditie waarbij enkele vogels gevolgd werden. In de reservaten waar het gentiaanblauwtje en de nachtzwaluw voorkomen werden extra percelen in specifiek beheer genomen. Het afwegingskader voor het tolereren van de bever werd afgerond. Er werd een model opgesteld voor de vereisten die serpeling stelt aan zijn habitat. Vervolgens werd in een aantal geselecteerde waterlopen nagegaan of ze geschikt waren. In het najaar 2006 wordt de serpeling geherintroduceerd. De ontwerp tekst voor het uitvoeringsbesluit inzake soortenbescherming werd verder uitgewerkt. Voor de bestrijding van de rosse stekelstaart is men begonnen aan een nota. Tenslotte werden in 2006 ook 9 vogelopvangcentra gesubsidieerd.

Het project ‘**bosbeleid**’ beoogt de uitbreiding en verbetering van de Vlaamse bossen. Naast de 10.000 ha netto bosuitbreiding dienen er 3.900 ha compensatiebossen te worden gerealiseerd. Hiervoor is 5.205 ha voor stadsbossen en compensatiebossen in kaart gebracht. Daarnaast zijn er nog andere projecten, zoals de regionale bossen of historische bosgebieden, met een totaal van 8.695 ha gepland of in uitvoering. Recente wetgeving in uitvoering van het Bosdecreet wordt volop geïmplementeerd bij openbare en particuliere bosbeheerders. Vooral de bosgroepen spelen een cruciale rol in de toepassing van de criteria duurzaam bosbeheer. Het erkenningssecretariaat en -comité voor bosexploitanten en kopers zijn operationeel. Tot op heden zijn er 225 bosexploitanten en 12 kopers erkend.

In 2006 werd voor het project ‘**instrumenten voor het buitengebied**’ verder gewerkt aan de optimalisatie van de inrichtingsinstrumenten waarbij de vraag centraal staat. Elke vraag naar actie op het terrein wordt op maat ingevuld door de meest efficiënte instrumenten. Hiertoe werden intussen 30 agenderingsnota’s opgemaakt en goedgekeurd. Landinrichting is vereenvoudigd en meer flexibel gemaakt. Ook voor natuurinrichting werd onderzocht hoe het instrument snel uitvoering kan geven aan elders ontwikkelde visies. Het Vlaams strategisch plan voor Plattelandsontwikkeling voor de periode 2007-2013 werd goedgekeurd. Voor het Vlaams programma voor plattelandsontwikkeling 2007-2013 (PDPO II) werd vanuit leefmilieu een gecoördineerde insteek voorbereid. Financieringsmogelijkheden voor herstelmaatregelen in het kader van het behoud van Natura 2000-gebieden en bosbehoud werden ingeschoven. Het ontwerp PDPO II werd principieel goedgekeurd en in het najaar aan de Europese Commissie voorgelegd. In 2006 heeft het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg zijn rol ten volle opgenomen in het plattelandsdebat. De goedkeuring van het decreet Vlaamse Grondenbank werd voorzien in 2006. Dit maakt het mogelijk dat alle overheden van het beleidsdomein milieu, vrijwillig beroep kunnen doen op de Vlaamse Grondenbank. Daarnaast dienen alle rechten van voorkoop en koopplichten gecentraliseerd te worden aangeboden bij de Vlaamse Grondenbank. Tenslotte werden ook verscheidene lokale grondenbanken opgericht.

Omdat het door Europa als prioriteit wordt beschouwd, heeft het project **'stedelijk milieubeleid'** een nieuwe stimulans gekregen. De Europese dossiers worden nauw opgevolgd en gebruikt als kader voor het project. Het Vlaamse standpunt betreffende de Europese Thematische Strategie van het Stadsmilieus werd opgesteld via breed overleg. In het Nationaal Strategisch Referentiekader van de Structuurfondsen werd invulling gegeven aan de prioriteit 'stedelijke ontwikkeling'. De strategietekst werd reeds principieel goedgekeurd door de Vlaamse regering, maar het operationeel programma nog niet. Met betrekking tot het opstarten van concrete projecten rond stedelijk milieubeleid zijn de besprekingen over de nieuwe Samenwerkingsovereenkomst (SO) lopende. Binnen de cluster gebiedsgericht beleid wordt ruimte voorzien voor stedelijke initiatieven. In de huidige SO werd het niveau-3 project Park Spoor Noord goedgekeurd. De stad Antwerpen neemt bij de aanleg aanvullende maatregelen om een echt duurzaam park te realiseren. Tenslotte werd de actualisatie van het projectplan Stedelijk Milieubeleid aangegrepen om te bekijken hoe het project kan inspelen op het project 'Thuis in de stad'.

Het project **'doelgroepenbeleid (DGB)'** beoogt een betere afstemming tussen de rollen van de overheid, bedrijven, huishoudens en andere groepen in de samenleving bij het realiseren van een goede milieukwaliteit. Na overheidsinterne afstemming, consultatie van de doelgroeporganisaties en raadpleging van de adviesraden keurde de beleidsraad half 2006 de uitvoeringskaders en actieprogramma's DGB industrie en landbouw goed. Het pilootproject met de voedingsnijverheid eindigde met de opmaak van het doelgroepprogramma voedingsnijverheid. Op 30 maart werd dit vijfjarenplan ondertekend door de minister en de doelgroeporganisaties FEVIA-Vlaanderen en UNIZO. Het pilootproject met de voedingsnijverheid werd grondig geëvalueerd: de conclusies en aanbevelingen bepalen mee hoe de samenwerking met de te identificeren prioritaire sectoren vorm zal krijgen. Deze sectoren uit de industrie en landbouw worden geselecteerd aan de hand van een externe opdracht die nog in 2006 zal starten. Voor de doelgroep consumenten wordt een gestructureerde aanpak uitgewerkt in samenwerking met de consumentenorganisaties. Verder werd in het kader van de interne dienstverlening gewerkt aan de actualisatie van het informatiebestand en aan een handleiding 'betrekken van doelgroepen' met aandacht voor de specificiteit van de doelgroep(organisaties). Sinds januari zijn de verantwoordelijkheden in het team verdeeld over de drie hoofddoelgroepen landbouw, industrie en consumenten.

Met de uitvoering van het project **'samenwerking met milieu- en natuurverenigingen en andere maatschappelijke organisaties'** wordt er gewerkt aan een versterking van de rol die milieu- en natuurverenigingen in het beleid kunnen spelen. De tweede fase van de samenwerkingsovereenkomsten BBL/VODO 2005-2007 werd opgevolgd. Verder werd uitvoering gegeven aan het besluit inzake de erkenning en subsidiëring van verenigingen en aan het besluit inzake projectmatige ondersteuning. Aandacht ging ook naar het betrekken van socio-economische verenigingen bij het beleid, in de eerste plaats door ondersteuning van de milieuwerking van de vakbonden. Voor volwassenen werd een verklarende woordenlijst opgesteld en werd de werking van de sector in kaart gebracht. Daarnaast krijgen jeugdgroepen verschillende instrumenten (wedstrijd, 'loslopende prijsbeesten, bundel 'groenvoer voor jeugd', webstek www.fermweb.be, jerometer, ecospot) aangereikt om milieuvriendelijk op kamp te gaan. Tot slot werd ook de NME-inventaris verder bekend gemaakt naar volwassenen, socio-culturele en andere organisaties.

Het project **'milieu en gezondheid'** loopt op kruissnelheid. Het 1ste generatie steunpunt voert sinds begin 2002 een humaan biomonitoringprogramma uit met daaraan gerelateerd onderzoek. In mei 2006 werden de groepsresultaten van de jongeren bekendgemaakt via een studievoormiddag, een persconferentie en lokale informatiecampagnes. Om de resultaten van het biomonitoringprogramma beleidsmatig te kunnen vertalen werd een fasenplan ontwikkeld. Een actieplan cadmium werd uitgewerkt.

Met een bijkomende studie moeten de humane biomonitoringsgegevens gekoppeld kunnen worden aan milieumetingen, verkregen in een ander kader. De evaluatie van de blootstelling aan PAK's in Vlaanderen werd afgerond. Hierbij werden mogelijke indicatoren voor de impact op de gezondheid onderzocht en werd een eerste inschatting gemaakt van de blootstelling. Een meetstrategie en modellering van blootstellingsniveaus van niet-ioniserende elektromagnetische straling werd op punt gesteld.

Bij de uitvoering van het project **'integratie waterbeleid'** ging veel energie naar de uitwerking van het nieuwe instrument 'watertoets' en van het bijhorende kaartmateriaal. De Vlaamse regering keurde het uitvoeringsbesluit goed in juli 2006. Het besluit geeft de lokale, provinciale en gewestelijke overheden die een vergunning dienen af te leveren, richtlijnen voor de toepassing van de watertoets. Om de advies- en vergunningverleners wegwijs te maken in deze nieuwe regelgeving en de daaraan gekoppelde richtlijnen organiseert de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid in samenwerking met de provinciebesturen in het najaar van 2006 een aantal informatiedagen.

Het project **'milieu en mobiliteit'** integreert alle milieuaspecten met betrekking tot de mobiliteitsector. Om de knelpunten voor luchtkwaliteit (NO₂ en PM₁₀) langs gewestwegen op te lossen werd bij piekoverschrijdingen een snelheidsbeperking ingesteld op delen van de autosnelweg. Voor de uitvoering van projectmer's en planmer's werd het CAR-Vlaanderen model ter beschikking gesteld en werd een methodologie beschreven in het richtlijnenboek Lucht en het richtlijnenboek m.b.t. infrastructuurprojecten. De Vlaamse Regering besliste midden 2006 ook om enerzijds een ecologiepremie toe te kennen voor roetfilters en Euro V vrachtwagens en anderzijds te starten met de hervorming van de verkeersbelastingen in functie van de Ecoscore van het voertuig.

Het project **'aanspreekpunt lokale overheden'** behelst de stroomlijning van de samenwerking met lokale overheden: gemeenten, steden, provincies en samenwerkingsverbanden tussen lokale overheden. Momenteel is, na tussentijdse evaluatie en bijsturing, de tweede fase (2005-2007) van de Samenwerkingsovereenkomst in uitvoering. Een nieuwe samenwerkingsvorm, die de huidige Samenwerkingsovereenkomst zal opvolgen vanaf 2008, is voorbereid in overleg met provincies en gemeenten. Eind 2006 wordt de concrete uitwerking ervan voorgelegd aan de maatschappelijke adviesraden en volgt het politieke besluitvormingsproces. In het najaar van 2006 wordt een digitaal loket in gebruik genomen. Parallel aan de samenwerkingsovereenkomst met lokale overheden werden twee steunpunten opgericht die de werking van natuur- en milieuverenigingen ondersteunen. Een projectenfonds is opgericht, waarlangs duurzame lokale milieuprojecten financieel ondersteund kunnen worden.

Het project **'internationaal milieubeleid'** verloopt grotendeels volgens schema. Voor de drie luiken binnen dit project werd een aanzienlijke vooruitgang geboekt. Het draagvlak voor het gevoerde Europese en multilaterale milieubeleid werd verder vergroot door diverse overlegstructuren van het structureel-organisatorische luik te verstevigen, efficiënter te maken of verder uit te bouwen. De betrokken ambtenaren werden hierdoor tevens bewust gemaakt van de werkwijzen binnen het Europese en multilaterale milieubeleid. Verder werd de nodige inspanningen geleverd met betrekking tot inhoudelijke opvolging van diverse Europese, multilaterale en interregionale dossiers. De Vlaamse inbreng in de meest relevante dossiers werd hierbij verzekerd. Voor het juridisch-administratieve luik, blijft Vlaanderen verder streven naar efficiënte operationalisering van de bron-tot-monding aanpak.

Het project **'planningscyclus'** verloopt grotendeels volgens schema. Op basis van een gezamenlijke projectrapportering werden voor een aantal projecten remediëringen vooropgesteld. Bij de afstemming van de plannen ging vooral aandacht naar ondersteuning bij het nieuwe Vlaamse Klimaatbeleidsplan en naar de Vlaamse strategie voor Duurzame Ontwikkeling. De inhoud van de voorstellen voor een Vlaamse strategie duurzame ontwikkeling werd sterk beïnvloed door de inhoud van het MINA-plan 3 en

de verdere detaillering daarvan in de projectwerking. De afstemming met en op de toekomstige beheerovereenkomsten moet nog vorm krijgen. In dat opzicht wordt 2007 een cruciaal jaar. De afstemming tussen de milieubeleidsplanning en de regeringscyclus middels een wijziging van het DABM is ondertussen een feit. Een belangrijke stap werd gemaakt bij de afstemming tussen het MJP en de beleidsbrief/begroting. Een gezamenlijke basistekst met bijzondere aandacht voor de toekomstige prioriteiten maakte dit mogelijk. Bovendien wordt het MJP voor het eerst als dusdanig opgenomen in de begroting. Om in 2007 een actualisatie van het MINA-plan 3 mogelijk te maken, wordt een grondige evaluatie in de breedte voorbereid. Deze evaluatie zal ook het pad effenen voor het toekomstige werk rond beleidsevaluatie en -indicatoren.

Bij het project **'wetenschappelijk onderzoek'** werd het TWOL-programma 2006 opgestart, geactualiseerd en geëvalueerd. Voor de opmaak van het TWOL-programma 2007 werden de nieuwe onderzoeksprioriteiten bepaald. Thematische overleggroepen komen waar nodig bijeen en daarbij worden ook de programma's van het INBO, MIRA (VMM) en OVAM afgestemd met het TWOL-programma. Ondertussen zijn er 470 onderzoeksprojecten via het internet ontsloten. Het Europees ERA-NET Scientific Knowledge for Environmental Protection werd opgestart. Vlaanderen participeert in dit netwerk als onderzoeksprogrammerende regio binnen Europa.

Binnen het project **'meetnetten en monitoring'** werd in 2006 verder gebouwd op de initiatieven die in 2005 genomen werden. Met betrekking tot de uitbouw van de website "Milieu- en natuurmonitoring Vlaanderen" werd in samenwerking met MMIS een databank ontwikkeld voor opslag en beheer van de informatiefiches over de lopende meetnetten en monitoringsinitiatieven. Ook werden de gewenste functionaliteiten van de website vastgelegd. De opzet van de website zelf is gepland voor het einde van 2006. Parallel wordt in samenwerking met onderzoekers en meetnetbeheerders gewerkt aan een methodologie voor een kosteneffectieve uitbouw van beleidsgerichte meetnetten (TWOL onderzoek). Een eerste auditrapport met betrekking tot de meetnetten verzuurende depositie is intussen afgewerkt; tegelijk werd een tweede casus opgestart (paling- en waterbodemmeetnet) en wordt een methodenboek ontwikkeld. In 2006 is tevens het TWOL onderzoek 'Prioriteiten uitbouw meetnetten – case study waterkwaliteit' opgestart. Doel van het onderzoek is het aanbod aan meetparameters te toetsen aan de brede waaier van informatiebehoeften met het oog op de formulering van prioriteiten voor uitbouw van de monitoring.

Het project **'informatiebeheer'** richtte zich in 2006 verder op de operationalisering en het beschikbaar stellen van centrale referentiedatabanken. Dit impliceert een koppeling van het Centraal Bedrijvenbestand (CBB) met de databanken van de verschillende milieu-instanties, de ontwikkeling van tools die het online raadplegen van de gegevens uit het CBB mogelijk maken en de koppeling van het CBB met de Kruispuntdatabank Ondernemingen. Naast de ontwikkelingen m.b.t. het CBB werden in 2006 ook de digitale kadastragegevens (KADVEC) beschikbaar gesteld. Ten einde de milieu-informatie te ontsluiten naar burgers en ondernemingen werd de internetwegwijzer www.milieu-info.be verder inhoudelijk uitgewerkt en beheerd. Intussen werd ook gewerkt aan de uitbouw van interactieve internetloketten ten behoeve van de bedrijven. Hierbij is zowel de ontwikkeling van de 'front-end' (het loket zelf) als van de 'back-end' (de achterliggende processen, koppeling van databanken) essentieel. In 2006 ging specifieke aandacht naar de operationalisering van het IMJV-loket, de verdere uitbouw van het Milieuvergunningsloket (eMIL) en de implementatie van milieuklachtenopvolgingsstelsel (MKROS).

Binnen het project **'interne milieuzorg'** speelden de activiteiten zich vooral op het centrale niveau af. Het actieplan 2006 - 2010 Energiezorg in Vlaamse overheidsgebouwen werd goedgekeurd en een ontwerp actieplan 2006 - 2010 Milieuzorg in het Voertuigenpark afgewerkt. Onder meer voor de uitvoering van deze actieplannen

wordt nauw samengewerkt met het Agentschap voor Facilitair Management. Ook andere entiteiten, waaronder de Interne Dienst voor Preventie en Bescherming van de Vlaamse overheid kregen ondersteuning. De communicatie geschiedde via bestaande kanalen zoals de muurkrant, acties op de sportdag voor Vlaamse ambtenaren en ondersteuning van externe campagnes. Voor 2006 is nog een nieuwe campagne voorzien rond energie en duurzame mobiliteit. De vormingsactiviteiten richten zich meer en meer naar sleutelfiguren en worden meer i.s.m. andere entiteiten georganiseerd. De beleidsontwikkelingen op het vlak van duurzame aankopen worden intenser opgevolgd. Op decentraal niveau werd naar aanleiding van de reorganisatie beslist om voorlopig geen actieplannen per entiteit meer op te vragen.

In het kader van het project **'milieuvergunningenbeleid'** werd de uitvoering van de EU-richtlijn inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (GPBV of IPPC) verdergezet. Alle bestaande GPBV-bedrijven moeten tegen oktober 2007 worden geëvalueerd. Ter toetsing aan de later tot stand gekomen en komende Europese BREF's is een tweede tussentijdse evaluatieronde van de vergunningssituatie van alle bestaande GPBV-bedrijven lopende. Voor de twee pilootsectoren "garages" en "houtbewerkingsbedrijven" werd een ontwerpbesluit tot integratie van integrale voorwaarden in de VLAREM-reglementering afgerond. Begin 2006 werd de conceptnota betreffende de afstemming van de milieu- en de stedenbouwkundige vergunning, de unieke vergunning, goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

In het kader van het project **'handhaving'** werd het voorontwerp van het Milieuhandhavingsdecreet gefinaliseerd rekening houdend met de adviezen van de Commissie Vervolgingsbeleid, de SERV, de MiNa-Raad en het College van Procureurs-generaal en voorgelegd aan de Raad van State. In functie van een planmatige en gecoördineerde handhaving werd in 2006 uitvoering gegeven aan het milieu-inspectieprogramma (MIP) 2006 en werd het MIP 2007 opgesteld waarbij ook beroep wordt gedaan op de insteek van andere belangrijke handhavingsactoren. In het kader van de uitdraging van de handhaving naar de lokale overheden werd in de eerste helft van 2006 een evaluatie gemaakt van het project "gezamenlijke inspecties Milieu-inspectie/lokale overheden". Een nieuw gezamenlijk project werd op stapel gezet.

In het project **'milieueconomie en financiering'** werd in 2006, naast de voortzetting van de lopende activiteiten, gewerkt aan een nieuw rekenmodel voor het ramen van reguleringskosten van milieubeleidsinstrumenten. Dit zijn de kosten van de voorbereiding, de uitvoering en de handhaving van een instrument, bovenop de pure bestrijdingskosten. Het gaat dus over tijd- en andere kosten voor overleg, metingen, rapportering, inspecties, sanctionering, gerechtskosten...voor zowel de overheid als de privésector.

deel 1 **algemeen kader**

1. Algemeen kader

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

De projecten 'Beleid gericht op voorraden' en 'Risicobeheer' zijn nieuw in de Vlaamse context. Beide projecten moesten begin 2004 nog volledig opgebouwd worden. Het laatste project werd in grote mate vooruit geschoven naar eind 2006. Het eerste project is in 2004 gestart. In het kader van een OESO-activiteit voor het stimuleren van het horizontale innovatiebeleid werd een analyse gemaakt van het beleid voor duurzame ontwikkeling en het innovatiebeleid in Vlaanderen. Daarnaast werd in 2005 het Milieu-innovatieplatform opgericht. In 2006 is het volledig operationeel en werden diverse gebruikersgroepen opgericht. Een studie rond innovatief aanbesteden werd opgestart. Daarnaast wordt de al dan niet stimulerende werking van milieubeleids-instrumenten onderzocht.

M.b.t. het luik transitie management werd gestart met twee processen 'transitie duurzaam materialenbeleid' vanuit het beleidsveld afvalstoffen en 'transitie duurzaam bouwen en wonen'. De case rond duurzaam materialenbeleid kadert in een verruiming en vernieuwing van het afvalstoffenbeleid; er wordt o.m. aansluiting gezocht bij het denken in voorraden en stromen. In 2006 ging veel aandacht naar de opzet en organisatie van het vernieuwingsnetwerk. Binnen dit netwerk wordt vanuit een goed inzicht in de motieven, wensen en ideeën rond duurzaam materialenbeheer aan een gedeelde probleemperceptie gewerkt en langetermijnbeelden ontwikkeld. Tegelijk wordt bekeken hoe vanuit het bestaande afval- en preventiebeleid en/of vanuit andere beleidsvelden elementen kunnen worden aangedragen die het vernieuwingsproces kunnen voeden. Ook de internationale en Europese context werd opgevolgd met onder meer de Europese thematische strategie voor een duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen.

In de case 'duurzaam wonen en bouwen' werd de in 2005 opgezette transitiearena duurzaam wonen en bouwen, bestaande uit een 20-tal betrokken organisaties, instellingen, federaties en overheid, uitgebreid tot een 60-tal actoren. Op basis van de visie en de geselecteerde thema's werden in 2006 de streefbeelden verder verfijnd alsook de transitiepaden gedefinieerd. Deze mondden eind 2006 uit in vernieuwende experimenten en door de betrokkenen onderschreven beleidsintenties.

Tot slot werd een toekomstverkenning 'platteland' afgewerkt begin 2006. Deze heeft geleid tot vier verkennende toekomstscenario's voor 2030 en een eerste inschatting van de beleidsimplicaties van deze scenario's. Het voorbereidend onderzoek m.b.t. langetermijndoelstellingen werd gelanceerd. Er wordt gezocht naar een algemene methodiek, die binnen de studie getoetst wordt aan drie cases: grondwater, geluid en bodem.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
De streefbeelden voor de case duurzaam bouwen en wonen zijn opgesteld	2005 EINDE	gerealiseerd	
Een transitieprogramma duurzaam bouwen en wonen werd afgewerkt	2006 EINDE	op schema	
Mogelijkheden voor de stimulering van het milieu-innovatiebeleid zijn gedefinieerd	2006 EINDE	op schema	
Visie, strategie en instrumentenbepaling voor het innovatieproject 'platteland' zijn voltooid	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Theoretische verkenning en voorstel voor verder verloop zijn klaar	2006 MIDDEN	vertraagd	

Aanpak prioriteiten 2007

Transitiemanagement en toekomstgericht werken (cf. OD 4 Beleidsnota)

Eind 2006 wordt de verkennende fase van het project transitiemanagement afgerond. Het netwerk waarmee demogelijke transitie voor duurzaam bouwen en wonen werden besproken, werd uitgebreid tot een 60-tal actoren. In eerste instantie werd rond vier deelthema's gewerkt: wonen voor het leven, levende kernen, samen leren en innoveren, en gesloten kringlopen. Eind 2006 liggen er een visie voor 2030, streefbeelden, transitiepaden, opties en gedragen beleidsintenties voor in de vorm van een transitieagenda. Projecten en experimenten moeten inzichten verschaffen over verschillende innovatieve oplossingen en nieuwe samenwerkingsverbanden stimuleren. Concreet wordt gedacht aan aspecten als duurzame materialen, modulair bouwen, nieuwe vormen van samenwerking, nieuwe bouwconcepten, ... In 2007 wordt gestart met het uitvoeren van deze agenda. Het netwerk zal verder functioneren als platform en daarbij de functie opnemen van kenniscentrum en draaischijf. Het platform kan voorstellen lanceren en complementaire acties stimuleren. In het transitieproject duurzaam materialenbeheer wordt een vergelijkbare aanpak gevolgd. In dit geval zijn er grote raakvlakken met het afvalbeleid, productbeleid, grondstoffenbeleid, economisch beleid, innovatiebeleid, enz. en dit op verschillende niveaus. De twee lopende transitieprocessen zijn ook een leerproces, waarbij over een bepaalde thematiek gezamenlijke of overlappende doelen, inzichten, belangen en uitgangspunten ontwikkeld worden. De aanpak op zich wordt in 2007 geëvalueerd, eerst voor duurzaam wonen en bouwen, en later ook voor duurzaam materialenbeheer. Bekeken wordt of dit in het algemeen en voor Vlaanderen een aantrekkelijk proces van beleidsontwikkeling is. Ook klimaatbeleid is bij uitstek een terrein waar transitiemanagement kan worden ingezet. De te halen doelstellingen vergen denkwerk overeen structurele wijziging van onze (fossiele) energievoorziening en -gebruik in de richting van een koolstofarme samenleving. Er wordt nagegaan of energie als transitiethema kan worden aangepakt in 2007.

Langetermijndoelstellingen en toekomstverkenningen voor het milieubeleid uitwerken (cf. SD 3 Beleidsnota)

Begin 2007 worden verkennende studies afgerond m.b.t. het bepalen van langetermijndoelstellingen 'leefmilieu'. Een algemene methodiek en de specifieke uitwerking van de cases 'Geluid', 'Grondwater' en 'Bodem' moeten toelaten om in 2007 een volgende stap te zetten bij het funderen van het milieubeleid, o.m. door het geheel ook toe te passen op de resterende thema's. Bij uitbreiding zullen gezamenlijke toekomstscenario's moeten worden uitgewerkt, die de vaak impliciete keuzes bij de beleidsformule-

ring expliciteren. Aansluitend hierbij kan in 2007 gestart worden met het uitvoeren van foresight studies. Hiermee kan de verbinding worden gemaakt met de verkenning van mogelijkheden inzake het ontwikkelen van milieutechnologie. De resultaten hiervan kunnen ook als insteek dienen voor mogelijke cases voor innovatief aanbesteden, alsook als inspiratiebron voor nieuwe projecten binnen het MIP.

Beleid voor milieu-innovatie versterken (cf. OD 2 en 3 Beleidsnota)

In 2007 wordt binnen het kader van het Milieu Innovatie Platform (MIP) het Vlaams actieplan Milieu en Innovatie voorbereid. Hierin zullen de strategische doelstellingen voor een geïntegreerd beleid rond milieu, energie en innovatie worden vastgelegd en prioritaire beleidsthema's en marktsegmenten worden bepaald. Het Vlaams actieplan Milieu en Innovatie zal tevens dienen als input voor het Environmental Technology Action Plan (ETAP). In hetzelfde kader wordt tegen begin 2007 een praktische handleiding 'Innovatief aanbesteden' uitgewerkt. Op hetzelfde ogenblik worden ter concretisering cases geselecteerd en uitgevoerd. In 2007 wordt aan de slag gegaan met de resultaten van de studie 'Invloed van milieubeleidsinstrumenten op milieu-innovatie', afgerond met een milieu-innovatie conferentie tijdens IFEST. De mogelijkheden voor innovatieve stimuli en voor het wegwerken van hinderpalen voor innovatie worden benut. Ook wordt de RIA-handleiding aangepast, zodat bij het ontwikkelen van nieuwe beleidsinitiatieven innovatie van meet af aan een aandachtspunt is.

deel 2
themabeleid

1. Verdunning van de ozonlaag

Opvolging van de plandoelstellingen

++ *De emissies van ozonafbrekende stoffen terugdringen met ten minste 70% ten opzichte van de emissies in 1999*

De emissies van ozonafbrekende stoffen werden in 2004 met 55% teruggedrongen ten opzichte van de emissies van 1999. Deze emissiereductie is voornamelijk te wijten aan de gefaseerde afbouw van het gebruik van ozonafbrekende stoffen zoals deze wordt bevolen door de Europese verordening. De aanscherping van de VLAREM-reglementering rond de uitbating van koelinstallaties en de gevoerde milieu-inspecties moeten deze afbouwende tendens in de toekomst nog verder versterken.

+ *In 2007 mogen ozonafbrekende stoffen nog slechts in 11 toepassingen worden gebruikt ten opzichte van 15 toepassingsgebieden in 2002*

Het is de EU-verordening 2037/2000 met betrekking tot stoffen die de ozonlaag aantasten die bepaalt in welke toepassingsgebieden ozonafbrekende stoffen nog mogen worden gebruikt. Sinds 1 januari 2004 mogen halonen enkel nog worden aangewend om te worden gebruikt in een zeer beperkt aantal kritische toepassingen. Sinds 1 januari 2004 is ook het gebruik van ozonafbrekende stoffen in de productie van kunststof-schuimen verboden, behoudens in uitzonderlijke omstandigheden. Vanaf 2004 is het aantal toepassingsgebieden principieel beperkt tot 13.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Op 14 maart 2003 zijn verscherpte voorwaarden voor de uitbating van koelinstallaties in het VLAREM II opgenomen. Op 14 mei 2004 werd een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering inzake de certificering van koeltechnici principieel goedgekeurd. In 2005 was bijkomende consultatie van de betrokken sectoren noodzakelijk. Op 20 juli 2006 werd het besluit een tweede maal principieel door de Vlaamse Regering goedgekeurd.

Het aantal geïnspecteerde koelinrichtingen bleef in 2006 constant ten opzichte van 2005 als gevolg van de beperkt inzetbare middelen bij de Milieu-inspectie. Het gemiddelde van de ingeschatte relatieve lekverliezen der koelinstallaties blijft een veelvoud hoger dan het VLAREM-objectief van 5% per jaar. Meer toezicht, controle en bijkomende middelen moeten worden overwogen. Onderzoek gevoerd door de Milieu-inspectie en andere autoriteiten naar de illegale trafiek van ozonafbrekende stoffen, bracht een aantal inbreuken aan het licht waartegen de federale en gewestelijke handhavingsautoriteiten krachtadig optreden.

In 2006 werd ook een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering inzake de certificering van technici voor brandbeveiligingssystemen die ozonafbrekende stoffen of gefluoreerde broeikasgassen bevatten voorbereid en door de administratie gefinaliseerd.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Wettelijk kader erkenningsregeling koeltechnische bedrijven	2003 EINDE	vertraagd	2006 MIDDEN
Reductieplan ozonafbrekende stoffen en gefluoreerde broeikasgassen	2004 BEGIN	verlaten	2006 BEGIN
Wettelijk kader voor certificering van onderhoudspersoneel blusinstallaties	2006 MIDDEN	nieuw	2007 MIDDEN
Indicatoren	Realisatie		Doelstelling
Hoeveelheid vernietigde halonen (ton)	20,7 (2005)		

2. Verandering van het klimaat door het broeikaseffect

Opvolging van de plandoelstellingen

-
- **Stabiliseren van de broeikasgasemissies in 2005 t.o.v. 1990 (beslissing van de Vlaamse Regering van 21 april 2001)**
 Zie nieuwe doelstelling voor 2008-2012. De eindafrekening van de stabilisatiedoelstelling kan pas gebeuren in 2007 wanneer definitieve emissiecijfers voor 2005 beschikbaar zijn.

 - + **Bereiken van 2% groene stroom in de leveringen van elektriciteit tegen 2004 en 6% tegen 2010, met een maximale invulling van het haalbaar potentieel aan hernieuwbare warmte (Elektriciteitsdecreet en Vlaams Klimaatbeleidsplan)**
 Het aandeel elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen (groene stroom) in het totaal bruto elektriciteitsverbruik is tussen 1994 en 2005 gestegen van 0,12 % tot 1,66 %. Biomassa en biogas dragen het meest bij. Het regeerakkoord stelt bijkomend dat 25 % van de geleverde elektriciteit tegen 2010 milieuvriendelijk moet opgewekt zijn uit hernieuwbare energiebronnen of WKK. In 2005 bedroeg dit gezamenlijk aandeel 13,3 %.

 - + **Tegen 2012 het economisch potentieel aan kwalitatieve WKK realiseren (1.832 MW) (Elektriciteitsdecreet en Vlaams Klimaatbeleidsplan)**
 Eind 2004 was een elektrisch vermogen aan WKK-installaties opgesteld van 1.079 MWe. Hiervan voldoet 791 MWe aan de Vlaamse beleidsdefinitie van een kwalitatieve WKK.

 - **Reductie van de Vlaamse broeikasgasemissies in de periode 2008-2012 met gemiddeld 5,2% ten opzichte van 1990.**
 In 2004 bedroeg de totale uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen 90.970 kton CO₂ equivalent. Vergeleken met de uitstoot in 1990, 87.770 kton CO₂ equivalent, betekent dit een toename van 3,6%. Voorzichtige prognoses stellen dat, zonder trendbreuk, deze stijging zich zal doorzetten naar 2012.

Opvolging van de richtinggevende doelstellingen

-
- nvt **Tegen 2004 het energieverbruik in de honderd meest energie-intensieve gebouwen van de Vlaamse overheid met gemiddeld 10% verminderen t.o.v. 1999-2000 (Resolutie van het Vlaams Parlement van 23/05/01)**
 In 255 gebouwen werd een energieboekhouding opgestart, waarover in december 2003 werd gerapporteerd aan het Vlaams parlement. Voor 5 gebouwssites werden audits uitgevoerd. Een cijfermatig overzicht van energiebesparingen is nog niet beschikbaar.

 - + **Tegen 2005 een energiebesparing van 15% realiseren in de glastuinbouw t.o.v. 1990 (Vlaams Klimaatbeleidsplan)**
 Het energieverbruik van de glastuinbouw is gedaald van 22,2 PJ naar 20,4 PJ in de periode 2004-1990 (daling met 9%). De CO₂-emissies ten gevolge van het energieverbruik in de glastuinbouw zijn tussen 1990 en 2005 gedaald van 1.689 kton naar 1.364 kton (-20%). Het doel (15 %) is al een tijd bereikt (sedert 2000), maar momenteel is een stijging waarneembaar (in 2004 ging het om -24% tov 1990).

-- | **Tegen 2010 de uitstoot van CO₂ door verkeer t.o.v. het referentiejaar 1990 stabiliseren (ontwerp Mobiliteitsplan en Vlaams Klimaatbeleidsplan)**

De CO₂-emissies in de transportsector zijn in 2005 gestegen tot 15,0 Mton, wat een stijging van 26,2% betekent t.o.v. het jaar 1990.

- | **Beperken van de stijging van de CO₂-emissies van de huishoudens over de periode 1990-2005 tot 8% (Vlaams Klimaatbeleidsplan)**

In 2004 bedroeg de CO₂-uitstoot van de huishoudelijke sector ten gevolge van brandstofgebruik 13.904 kton. In 1990 lag deze uitstoot op 11.765 kton, wat over de periode 1990-2004 resulteert in een stijging van 18,2%. In het Vlaamse regeerakkoord werd een andere doelstelling opgenomen: het verminderen van het energieverbruik van de gezinnen met 7,5% tegen 2010 ten opzichte van 1999. In 2004 lag het energieverbruik van de huishoudens op 257,6 PJ, wat 8% meer is dan in 1999.

+ | **Beperking van de stijging van de CO₂-emissies in de tertiaire sector in 2005 met 5% t.o.v. de verwachte emissies (BAU = Business As Usual).**

De CO₂-emissies voortkomend uit het brandstofgebruik in de tertiaire sector bedroegen 3.486 kton CO₂ in 2004, oftewel een stijging van 64 % tov 1990. Het is voorlopig niet mogelijk om te rapporteren over het doelbereik. BAU wordt immers niet meer als referentie gehanteerd, omdat het BAU-scenario in de loop der jaren gewijzigd werd.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

2006 stond in het teken van twee cruciale beleidsplannen die het Vlaamse klimaatbeleid tot aan het einde van de eerste Kyoto-periode bepalen én tegelijkertijd de bouwstenen bevatten voor een Vlaams klimaatregime na 2012.

Een publieke rondvraag resulteerde via de klimaatconferentie (zie ook www.klimaatconferentie.be) in 365 aanbevelingen voor het Vlaams klimaatbeleidsplan 2006-2012. Dit plan werd vervolgens op 20 juli 2006 definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Tien thematische assen – energie, industrie, mobiliteit, gebouwen, adaptatie, inzet flexibiliteitsmechanismen, land- en bosbouw, rol van de overheid en sensibilisatie – vormen de kern. Met de doelstellingen en acties uit het plan wordt het mogelijk om 80 % van de afstand naar de Kyotodoelstelling met binnenlandse maatregelen te overbruggen.

Het Vlaams toewijzingsplan CO₂ emissierechten 2008-2012 bepaalt de totale hoeveelheid emissierechten, de wijze van verdeling en het aantal emissierechten voor elk van de deelnemende 177 bedrijfsvestigingen. Het werd als onderdeel van het Belgische toewijzingsplan voorgelegd aan de Europese Commissie.

Naast deze strategische planning werd vanuit het beleidsdomein milieu ook heel wat terreinwerk verricht. De certificering van koeltechnische bedrijven kreeg een vaste vorm en de certificering van technici voor brandblusapparaten gevuld met ozonafbrekende stoffen werd voorbereid. Het convenant met de salpeterzuurindustrie onderging een eerste resultaatsevaluatie. Het actieplan voor efficiënt onderhoud van verwarmingsinstallaties kon concreet starten na goedkeuring van het bijhorende besluit. De inzet en de financiering voor flexibele mechanismen werd mogelijk door de principiële goedkeuring van het ontwerpbesluit in juli 2006. De voorbeeldrol van de overheid kreeg een extra troef na de goedkeuring van het actieplan 2006-2010 rond energiezorg in de Vlaamse overheidsgebouwen. Na een grondige analyse werd beslist dat Vlaanderen geen gebruik zal maken van de bijdrage die bosbeheer kan bieden aan het halen van de Kyoto-doelstellingen. De Vlaamse strategie rond post 2012 werd

verder onderbouwd door de opmaak van Vlaamse energiescenario's voor 2030. Bijkomend werd de impact op Vlaanderen bij het opnemen van de emissies van internationale scheepvaart in een nieuw klimaatregime onderzocht.

In 2006 nam het Vlaams Gewest tot slot het voorzitterschap van de Nationale Klimaatcommissie waar. Het secretariaat zorgde voor de actualisatie van het nationaal Klimaatplan inclusief de opmaak van een indicatoredatabank.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Goedkeuring Vlaams Klimaatbeleidsplan 2006-2012	2005 EINDE	gerealiseerd	2006 MIDDEN
Energie- en broeikasgasprognoses tot 2012 en 2030	2004 EINDE	gerealiseerd	2005 MIDDEN
Opmaak energiescenario's tot 2030	2006 EINDE	op schema	2006 EINDE
Opmaak rapport ter vaststelling van de AAU	2006 BEGIN	gerealiseerd	
Eerste voorstel uitwerking sectorale doelstellingen	2004 MIDDEN	gerealiseerd	2006 BEGIN
Studie procesemissies afgerond	2005 EINDE	gerealiseerd	2006 BEGIN
Actieplan energiezorg in overheidsgebouwen	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Plan voor efficiënt onderhoud van particuliere stookinstallaties	2004 MIDDEN	gerealiseerd	2006 MIDDEN
Uitgewerkte reglementering stooktoestellen	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Opstellen procedures voor meten van lachgas- en ammoniak-emissies bij mestverwerking	2005 EINDE	gerealiseerd	2006 MIDDEN
Visietekst inzet flexibele mechanismen	2004 EINDE	vertraagd	2006 EINDE
Eindrapport studie klimaatfondsen - voorstel verwervingsstrategie	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Ontwerp van toewijzingsplan 08-12 wordt voorgelegd aan Vlaamse Regering	2006 BEGIN	gerealiseerd	

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Aandeel leefmilieuprojecten waarvan de reductiedoelstelling bereikt is	0 (2005)	100 (2012)
Aandeel leefmilieuprojecten waarvoor planning gerespecteerd wordt	90 (2006)	100 (2012)
Aandeel van projecten in andere beleidsdomeinen waarvoor de planning wordt gerespecteerd	80 (2006)	100 (2012)
Aantal uitgereikte groenestroomcertificaten (GSC) in kader van stortgasvalorisatie	15432 (2004)	
Aantal JI/CDM-projecten volgens Vlaamse criteria	0 (2005)	6 (2007)

Aanpak prioriteiten 2007

Vlaams Klimaatbeleidsplan 2006-2012 uitvoeren (cf. OD 2 Beleidsnota)

Met Kyoto voor de deur moet in 2007 hard gewerkt worden aan het Vlaams klimaatbeleid op het terrein. De uitvoering van het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2006-2012 stelt Vlaanderen in staat om haar Kyoto-doelstelling voor 80% met binnenlandse maatregelen te verwezenlijken, maar dan enkel op voorwaarde dat alle betrokken beleidsdomeinen de geformuleerde doelstellingen en acties concreet en tijdig aanpakken. Twee

evaluatie van het plan volgt in 2008.

Strategie Flexibele mechanismen opstellen (cf. OD 2 Beleidsnota)

Het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2006-2012 geeft aan op welke wijze de flexibiliteitsmechanismen van het Kyoto-protocol verder geoperationaliseerd zullen worden. In 2007 zal de Vlaamse overheid haar verwervingsbeleid verder vormgeven via de selectie van bijkomende verwervingskanalen en de aankoop van Kyoto-eenheden aan de hand van diverse instrumenten. Met de oprichting van een Vlaams klimaatfonds in beheer van de Participatiemaatschappij Vlaanderen wordt een structureel financieringsmechanisme beoogd. De Vlaamse goedkeuringsregels en procedures van buitenlandse emissiereductieprojecten evenals de Vlaamse verwervingsregels voor externe Kyoto-eenheden zijn in voorbereiding en zullen in 2007 definitief worden vastgelegd.

Vorbereiding op post-2012 klimaatdoelstellingen (cf. OD 2 Beleidsnota)

Op internationaal niveau zijn de debatten rond een mogelijk klimaatregime na 2012 reeds formeel gestart. Rekeninghoudend met deze context bereidt Vlaanderen technisch, economisch en maatschappelijke onderbouwde engagementen voor, gericht op 2020. Hiervoor heeft de Vlaamse overheid een onderzoekstraject uitgewerkt dat loopt van 2006 tot 2008. De basiselementen van een Vlaamse visie op het post-2012 klimaatbeleid worden verder uitgewerkt, aangevuld en bijgesteld in de loop van de onderhandelingsperiode. Het maatschappelijk debat hierover dat onder de Vlaamse klimaatconferentie van start ging, zal in 2007 verder gezet worden.

Visie ontwikkelen over de opname van internationale lucht- en scheepvaart in een klimaatregime na 2012

De internationale lucht- en scheepvaart vertegenwoordigen een belangrijk deel van de wereldwijde broeikasgasuitstoot. Op internationaal en EU-niveau bekijkt men hoe deze sectoren deel kunnen uitmaken van een volgend klimaatregime. De opname en behandeling van broeikasgasemissies uit de internationale scheepvaart in een nieuw klimaatregime is een enorme uitdaging voor Vlaanderen. Er zijn namelijk verschillende belangrijke zeehavens met duidelijk een economisch gewicht. Hierdoor verwachten we een relatief hoog aandeel van broeikasgasemissies in Vlaanderen. De impact van de beleidsscenario's hieromtrent zal daarom mogelijk grondig verschillen in vergelijking met de meeste andere EU lidstaten. Daarnaast kan de uitbreiding van het klimaatregime na 2012 ook indirecte economische gevolgen hebben op Vlaamse sectoren die reeds reductie-inspanningen leveren in het kader van het Kyoto-protocol. Als voorbereiding op de internationale onderhandelingen dient tijdig de impact op de internationale concurrentiepositie van de Vlaamse zeehavens en andere Vlaamse sectoren in kaart gebracht te worden. Een studieopdracht voorzien in 2007 zal een belangrijke pijler zijn van de Vlaamse visie die hierover moet ontwikkeld worden.

3. Verontreiniging door fotochemische stoffen

Opvolging van de plandoelstellingen

+/-	Verminderen van het aantal dagen per kalenderjaar met een hoogste 8-uur-gemiddelde van meer dan $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ tot maximaal 25 (gemiddeld over drie jaar) Het aantal dagen, waarop het hoogste 8-uursgemiddelde van de dag de drempelwaarde van $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ overschrijdt, bedroeg 28 dagen in 2004 en in 2005. Dit is beduidend lager dan in 2003 (65), het gemiddelde over drie jaar is 40 dagen. Om de MLTD van 25 dagen te halen zullen bijgevolg bijkomende reductiemaatregelen moeten geïmplementeerd worden.
+	De totale NO_x-emissie verminderen tot maximum 100,97 kton (er wordt gestreefd naar een verdere reductie tot 87,2 kton) De totale NO_x-emissie bedroeg 166,7 kton in 2005, een daling met 24% t.o.v. 1990, voornamelijk door een emissievermindering in de energiesector. Er is echter nog een lange weg af te leggen om tegen 2010 de doelstelling van 101 kton te halen.
++	De totale VOS-emissie verminderen tot maximum 91,86 kton (er wordt gestreefd naar een verdere reductie tot 75,35 kton) Een dalende emissietrend kan in het algemeen toegeschreven worden aan bijkomende inspanningen door de industrie. Anderzijds worden binnen bepaalde sectoren ook toenames waargenomen als gevolg van een stijgende productiecapaciteit of een toename van het aantal bedrijven binnen deze sector. In 2005 bedroeg de totale NMVOS emissie 92,1 kton, een daling met 53% t.o.v. 1990. Tegen 2010 dient de NMVOS met 57% gedaald te zijn.
+/-	Vermijden van plaatselijke overschrijding van de AOT40ppb-vegetatie-waarde van 18.000 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$ uren) (gemiddeld over vijf jaar) Gemiddeld (over vijf jaar) blijft AOT40ppb - vegetatie sinds 1991 onder de plandoelstelling, maar ligt ze nog steeds ver boven de langetermijndoelstelling van 6.000 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$).uren. Het glijdend 5-jaargemiddelde van de seizoensoverlast voor gewassen en semi-natuurlijke vegetatie daalde in 2004 tot net onder de 10.000 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. In 2005 ligt de waarde opnieuw hoger (10.819 $\mu\text{g}/\text{m}^3$).

Opvolging van de richtinggevende doelstellingen

+/-	De emissies van de huishoudens verminderen tot maximaal 12 kton NO_x en 10,5 kton VOS Zowel de huishoudelijke VOS-emissie door het gebruik van verf als door het gebruik van andere solventhoudende producten blijft over de periode 1990-2005 zo goed als stabiel (16 kton). Door toedoen van een nieuwe productrichtlijn, die in 2004 gepubliceerd werd en in 2007 effectief van kracht zal worden, zullen de huishoudelijke emissies tegen 2010 dalen. De NO_x-emissies van deze sector zijn tussen 1990 en 2005 gestegen van 11,2 kton tot 13,9 kton, ten gevolge van het stijgend energieverbruik. In 2004 werd een K.B. gepubliceerd ter beperking van (onder meer) de NO_x-emissies door branders

met een vermogen van minder dan 400 kW. Gezien de vervanging van de bestaande branders een geleidelijk proces is, zal dit K.B. resulteren in een geleidelijke daling van de NO_x-emissies door deze sector.

+ De emissies van de industrie verminderen tot maximaal 46,3 kton NO_x en 60,4 kton VOS

De procesemissies voor VOS zijn aanzienlijk gedaald, van 113,7 kton in het jaar 1990 tot 56,8 kton in het jaar 2005. Deze reducties zijn gerealiseerd door verbeterde technologieën en emissiereductiemaatregelen. De keramische sector kende bv. een halvering van haar emissies in 2004 t.o.v. 2003 als gevolg van strengere VLAREM-normen. Door toepassing van de Solventrichtlijn dalen de emissies in de droogkuissector en de sector van de autoassemblage sinds 2002. De NO_x-emissie in 2005 bedroeg 60,3 kton, een daling van 30% t.o.v. 1990. Deze emissievermindering is voornamelijk afkomstig van de energiesector (o.m. overschakeling van steenkool naar aardgas voor de elektriciteitsproductie).

+ De emissies van het verkeer verminderen tot maximaal 42,67 kton NO_x en 20,96 kton VOS

Bij de uitwerking van het milieubeleidsplan 2003-2007 werden richtinggevende verkeersdoelstellingen gedefinieerd op basis van de emissiecijfers uit 1995. Vermits later bleek dat de drie gewesten pas vanaf 1999 dezelfde methodologie gebruikten, werden andere cijfers voor de transportsector als doelstelling naar voor geschoven. Dankzij de steeds strengere normen van voertuigen dalen de emissies. De VOS-emissie in 2005 bedroeg 19,7 kton. De NO_x-emissies daalden ook maar liggen nog ver boven de te bereiken doelstelling (92,3 kton in 2005). Het steeds toenemende gebruik van diesel-brandstof alsook de werkelijke, hoger dan ingeschatte, NO_x-emissies van het verkeer, bemoeilijken het behalen van de doelstelling nog meer.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Het emissiereductiebeleid lucht kreeg verder vorm op basis van de uitgevoerde sectorstudies. Voor de aanpak van lekemissies werd met de chemie en petrochemie een akkoord bereikt over een VLAREM-aanpassing. In overleg met de raffinaderijen werd ook een aanpassing uitgewerkt die de emissies van op- en overslagactiviteiten verder moet reduceren. Met de andere sectoren, waar nog een kosteneffectief reductiepotentieel aanwezig is, zijn de onderhandelingen lopende (grafische sector, op- en overslag-bedrijven, ...). Een evaluatie van de nationale emissieplafonds (NEC-richtlijn) geeft aan dat het NO_x emissieplafond voor transport niet zal gehaald worden. In die optiek werden een aantal beslissingen genomen. Een ecologiepremie wordt toegekend voor vrachtwagens en bussen die worden uitgerust met een roetfilter of die reeds aan de toekomstige emissienorm voldoen (Euro V). Daarnaast werden onderhandelingen gestart met de federale overheid om hiervoor een verhoogde investeringsaftrek te voorzien. De Vlaamse Regering besliste ook om tegen eind 2006 een nieuw systeem uit te werken voor de verkeersbelastingen gebaseerd op de Ecoscore van een voertuig. De cluster mobiliteit binnen de Samenwerkingsovereenkomst blijft gemeenten aanzetten hun wagenpark milieuvriendelijk uit te bouwen en de bevolking te sensibiliseren. Projecten van BBL en VOKA zetten bedrijven aan om respectievelijk een cursus energiezuinig rijden te volgen en acties te nemen om de CO₂-emissies van hun transport te verminderen. Bij piekoverschrijdingen van ozon en fijn stof werd beslist op bepaalde delen van de snelweg een snelheidsbeperking in te voeren.

In 2006 werd de emissie-inventaris lucht verder geoptimaliseerd, met bijzondere aandacht voor de fijn-stof-inventaris. De resultaten zijn eind 2006 beschikbaar. De emissies naar de lucht en het brandstofverbruik door spoorverkeer en scheepvaart worden onderzocht.

Het SMOGSTOP ozonvoorspellingsmodel werd aangepast zodat het automatisch kan draaien bij IRCEL. De nieuwe techniek voor de interpolatie van ozongegevens werd uitgebreid naar andere polluenten (NO₂ en PM₁₀). Het beleUROS model werd verder geoptimaliseerd. Het model werd gebruikt voor de berekening van de achtergrondconcentraties van ozon, NO₂ en PM₁₀ in het kader van het CAR-stratenmodel project en zal gebruikt worden bij de opmaak van het MIRA-T 2006 rapport.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
NEC voortgangsrapport 2006	2006 EINDE	op schema	
Berekeningen emissieplafonds 2015-2020 uitgevoerd	2005 MIDDEN	gerealiseerd	2006 MIDDEN
Maatregelenpakket chemische industrie (fugitieve emissies) (VOS)	2004 EINDE	vertraagd	2007 EINDE
Maatregelenpakketten raffinaderijen, grafische, op- en overslag (VOS)	2003 EINDE	vertraagd	2007 EINDE
Maatregelenpakketten verfindustrie, automobiel, diverse (VOS)	2004 MIDDEN	vertraagd	2007 EINDE
Omzetting productrichtlijn decoratieve en carrossierverven in nationale wetgeving	2004 MIDDEN	gerealiseerd	2006 EINDE
Rekenblad voor vloothouders, inclusief aanbevelingen aankoop voertuig, hernieuwd	2005 EINDE	gerealiseerd	2006 BEGIN
Voorstel aanpassing verkeersbelastingen uitgewerkt	2006 BEGIN	vertraagd	2007 BEGIN
Ecologiepremie voor roetfilters voor zwaar vervoer in voege	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Project energiezuinig rijden in bedrijven afgerond	2008 BEGIN	nieuw	
Ontwikkeling emissiemodule spoor en binnenvaart	2004 EINDE	op schema	2007 EINDE
Beoordeling ozonvervuiling in de zomer van 2005	2006 MIDDEN	nieuw	
Real time display van overschrijdingen van de drempels van de EG-richtlijnen ivm ozon en PM ₁₀	2006 BEGIN	nieuw	
Emissie-inventaris spoor- en scheepvaart	2007 MIDDEN	op schema	
BeleUROSmodel: sensitiviteitsstudie ivm menglaaghoogte	2005 EINDE	vertraagd	2006 MIDDEN
Beoordeling RAINS scenario's voor EU thematische strategie lucht	2007 BEGIN	nieuw	
Onderzoek naar ozonflux benadering voor schade aan bepaalde soorten gewassen	2007 EINDE	nieuw	
Indicatoren	Realisatie	Doelstelling	
VOS-emissies andere sectoren (kton)	29,10 (2005)	27,00 (2010)	
VOS-emissies chemie en raffinage (kton)	22,10 (2005)	22,00 (2010)	
VOS-emissies door sectoren uit de Solventrichtlijn (kton)	22,20 (2005)	19,00 (2010)	

Indicatoren (vervolg)	Realisatie	Doelstelling
Aantal bezoekers "www.milieuvriendelijkvoertuig.be"	69.562 (2005)	100.000 (2008)
Aantal gemeenten die deelnemen aan de ROB-campagne	172 (2006)	130 (2005)
Aantal bussen uitgerust met CRT-roetfilter	763 (2006)	765 (2006)
Aantal gemeenten ingetekend op cluster mobiliteit (totaal)	192 (2006)	205 (2007)

Aanpak prioriteiten 2007

Doelstelling NEC-richtlijn halen en uitwerken van sectorale maatregelenpakketten (cf. SD2 bij Klimaat- en luchtbeleid)

Het NEC-reductieprogramma geeft aan hoe Vlaanderen de NEC-emissieplafonds tegen 2010 zal respecteren. Voor de Vluchtige Organische Stoffen (VOS) moet in de periode 2005-2010 nog een belangrijke reductie gerealiseerd worden. Met de chemische industrie en de raffinaderijen werd een akkoord bereikt over het invoeren van enkele reductiemaatregelen. Met andere sectoren (o.a. grafische industrie, op- en overslagsector, applicatie coating, ...) zijn de gesprekken over de haalbaarheid van bijkomende maatregelen nog lopende. Eind 2006 moet aan de Europese commissie een geactualiseerde versie van het NEC-reductieprogramma overgemaakt worden waarin de huidige stand van zaken en de nog te nemen maatregelen voorgesteld worden. De geselecteerde reductiemaatregelen voor de verschillende sectoren zullen met het meest geschikte instrument (VLAREM, milieuvergunning, ...) worden doorgevoerd en verder opgevolgd (opmaak emissie-inventaris). Ook regelmatige overlegmomenten met sectoren of bedrijven moeten voor de nodige opvolging zorgen.

Post-2010 NEC-doelstellingen voorbereiden

Midden 2007 wordt een voorstel verwacht van de Europese Commissie tot invoering van nieuwe NEC emissieplafonds voor de jaren 2015 en/of 2020. Om de onderhandeling met Europa goed voorbereid aan te vatten, wordt per sector alle relevante informatie (emissieprognoses, reductiepotentieel, kosten,...) actueel gehouden. Hierbij is het tevens noodzakelijk de modelscenario's, die worden ontwikkeld in het kader van de herziening van de NEC-emissieplafonds voor 2020, te beoordelen en bij te sturen met de eigen beEUROS berekeningen. Het is belangrijk dat deze scenario's realistisch en haalbaar zijn. De timing van de evaluaties is afhankelijk van de Europese timing van dit dossier. Gezien het steeds toenemende belang en gebruik van het beEUROS model blijven bijkomende optimalisatieopdrachten noodzakelijk, o.m. voor de toetsing van beleidsscenario's in het kader van de EU thematische strategie. Tevens gaat in 2007 aandacht naar de verdere optimalisatie van de emissie-inventaris lucht en naar de nodige gegevens voor het maken van toekomstprognoses. Beiden liggen aan de basis van modelleringen van de luchtkwaliteit en de evaluatie van de emissies uit de (RAINS) modelscenario's.

Opvolgen ozon in de omgevingslucht

Om de beoordeling, de bewaking en de rapportering van ozon in de omgevingslucht te optimaliseren en de bevolking nog beter te informeren, worden modellen ingezet. Een nieuwe verbeterde interpolatietechniek houdt niet alleen rekening met de afstand tussen de meetstations maar ook met landgebruiksgegevens. De huidige techniek gebruikt de bevolkingsdichtheid als maat voor de NO-concentratie. Er wordt onderzocht of met andere landgebruiksdata niet nog betere resultaten kunnen bekomen worden. Het BELEUROS-model wordt verder gevalideerd en verfijnd. Dit model wordt o.m. gebruikt voor berekening van achtergrondconcentraties ozon, NO₂ en fijn stof (zie ook Milieu-

gevaarlijke Stoffen) en voor scenarioberekeningen. Er zal verder onderzoek gebeuren naar mogelijkheden om de laagresolutie beEUROS output te verfijnen. Reduceren van de transportemissies. Hiervoor wordt verwezen naar het deel externe integratie - mobiliteit.

4. Verzuring

Opvolging van de plandoelstellingen

++ | ***De totale NH₃-emissie verminderen tot maximum 45 kton (er wordt gestreefd naar een verdere reductie tot 40,7 kton)***

De NH₃-emissie wordt voor meer dan 90 % veroorzaakt door landbouwactiviteiten en daalde van 98 kton in 1990 tot 47,5 kton in 2005. Deze daling is voornamelijk te wijten aan het emissiearm aanwenden van mest. Verdere inspanningen blijven nodig om de doelstelling te halen. Hiervoor werd een reductieprogramma uitgewerkt in het kader van de NEC-richtlijn.

+ | ***De totale NO_x-emissie verminderen tot maximum 100,97 kton (er wordt gestreefd naar een verdere reductie tot 87,2 kton)***

De emissies van NO_x daalden geleidelijk sinds 1990, met in 2005 een emissie van 166,7 kton (waarvan 55 % door het verkeer). Weliswaar blijft de te reduceren hoeveelheid NO_x nog aanzienlijk en blijven verdere inspanningen nodig. In het kader van de NEC-richtlijn werd een emissiereductieplan opgesteld waarin voor de betrokken sectoren maatregelen werden uitgewerkt.

++ | ***De totale SO₂-emissie verminderen tot maximum 67,05 kton (er wordt gestreefd naar een verdere reductie tot 60 kton)***

De SO₂-emissie is tussen 1990 en 2005 gedaald van resp. 252,4 kton per jaar tot 97,5 kton per jaar (waarvan 32 % door de industrie). Deze daling situeert zich zowel bij de industrie als bij het wegverkeer en de residentiële sector. Ten opzichte van 2003 is er een kleine stijging van de SO₂-emissie bij de elektriciteitssector en de industrie merkbaar (door reeds voorziene maatregelen zal deze stijging slechts tijdelijk zijn). Ook hier blijven nog aanzienlijke inspanningen nodig om de doelstellingen te halen. Ook hiervoor werd een reductieplan uitgewerkt.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Voor de belangrijkste industriële sectoren werd het reductiepotentieel voor emissies naar de lucht in kaart gebracht. In het kader van de NEC-richtlijn (2001/81/EG) en het emissiereductieprogramma werden met een aantal industriële sectoren (ijzer- en staalproductie, non-ferro, chemie, glasproductie) gesprekken gevoerd over bijkomende emissiereducties. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de resultaten van de studie naar een intersectorale afweging van de maatregelen.

Op basis van een vergelijking tussen de meetresultaten uit het depositiemeetnet en de OPS-modelberekeningen (voor gans Vlaanderen) blijkt een grondige validatie noodzakelijk, met de nodige modelaanpassingen. Deze validatie zal begin 2007 afgerond worden. Om gebiedsgerichte uitspraken te doen, zijn nog bijkomende aanpassingen aan het model noodzakelijk.

Nieuwe varkens- en pluimveestallen moeten NH₃-emissiearm gebouwd worden volgens een lijst van toegestane stalsystemen. Deze lijst wordt continu geëvalueerd en aangepast op basis van nieuwe inzichten. Er werd een inventarisatiesysteem opgesteld om het aantal dieren dat in emissiearme stallen wordt gehouden op te volgen.

Deze gegevens worden gebruikt bij het actualiseren van de emissie-inventaris en bij de evaluatie van de impact van de invoer van emissiearme stallen op de NH₃ emissie-reductie.

De elektriciteitsdistributienetbeheerders zijn verplicht om jaarlijks een bepaalde hoeveelheid primaire energie te besparen. Hierover dienen zij jaarlijks een actieplan in bij het Vlaams Energieagentschap (VEA). In juli 2006 werd het ontwerpbesluit goedgekeurd voor het onderhoud en het nazicht van verwarming van gebouwen en de productie van sanitair warm water.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Evaluatie NH ₃ -emissiefactoren voor aanwending mest	2006 BEGIN	gerealiseerd	
Evaluatie externe mestopslag	2006 EINDE	op schema	
Uitbouwen inventarisatiesysteem emissiearme stallen	2006 BEGIN	gerealiseerd	
Certificeringsprocedure mestverwerkingsinstallaties	2003 BEGIN	verlaten	2005 EINDE
Maatregelenpakket voor de chemische sector (verzurende emissies)	2005 MIDDEN	vertraagd	2006 EINDE
Maatregelenpakket voor de ijzer- en staalsector en de non-ferro sector	2004 BEGIN	vertraagd	2006 EINDE
Keuze van een economisch instrument - uitwerken van een stappenplan	2004 EINDE	gerealiseerd	2005 EINDE
Bijkomende metingen (droge, occulte en aerosolen) operationeel	2007 EINDE	op schema	2007 EINDE
OPS berekeningen met betrouwbaarheidsinterval conform EG richtlijn	2008 EINDE	op schema	
OPS voorzien met uitgebreide(re) meteo	2007 MIDDEN	vertraagd	2007 EINDE
Validatie OPS afgerond	2006 MIDDEN	vertraagd	2007 BEGIN
Indicatoren		Realisatie	Doelstelling
Aantal industriële sectoren waarvoor maatregelen werden ingevoerd		5 (2005)	9 (2010)

Aanpak prioriteiten 2007

Doelstelling NEC-richtlijn halen en uitwerken van sectorale maatregelenpakketten (cf. SD2 bij Klimaat- en luchtbeleid)

Eind 2003 heeft de Vlaamse Regering het NEC-reductieprogramma, met maatregelen om de Europese emissieplafonds voor SO₂, NO_x en NH₃ te halen, goedgekeurd. In uitvoering hiervan werden voor een aantal sectoren (elektriciteitsproducenten, raffinaderijen, keramische sector, stookinstallaties) al maatregelen genomen. Voor andere sectoren, met belangrijke procesemissies (chemie, ijzer- en staalproductie en de non-ferrosector) zijn besprekingen aan de gang rond de haalbaarheid van bijkomende maatregelen. De geselecteerde maatregelen zullen met het meest geschikte instrument (VLAREM, milieuvergunning, economische instrumenten, ...) worden geïmplementeerd en opgevolgd. Het reductieprogramma bevat evenwel nog een aantal lacunes en onzekerheden. Eind 2006 wordt een geactualiseerde versie van dit programma over-

gemaakt aan de Europese Commissie. Hierin wordt een inschatting gemaakt van de emissies in 2010 met het lopende beleid en worden maatregelen geïdentificeerd en uitgewerkt om, waar nodig, deze emissies te reduceren tot aan het NEC-plafond.

Post-2010 NEC-doelstellingen voorbereiden en economische haalbaarheid evalueren

De Europese Unie bereidt een herziening van de NEC-richtlijn voor die kadert in de Europese thematische strategie rond de verbetering van de luchtkwaliteit. Een eerste voorstel, dat emissieplafonds voor 2020 en misschien ook voor 2015 zal bevatten, wordt verwacht in de zomer van 2007. Naast de vier polluenten uit de huidige richtlijn zal daarin waarschijnlijk ook een plafond voor fijn stof worden opgenomen. Op basis van een analyse van dit voorstel zal een reactie worden voorbereid. Vlaanderen ziet deze onderhandelingen als een belangrijke kans om de eigen luchtkwaliteit te verbeteren maar wil anderzijds ook technisch en economisch haalbare plafonds en een evenwichtige verdeling van de inspanningen tussen de verschillende lidstaten.

5. Vermesting

Opvolging van de plandoelstellingen

++ De totale NH_3 -emissie verminderen tot maximum 45 kton tegen 2010, er wordt gestreefd naar een verdere reductie tot 40,7 kton

De NH_3 emissie wordt voor meer dan 90 % veroorzaakt door landbouwactiviteiten en daalde van 98 kton in 1990 tot 47,5 kton in 2005. Deze daling is vnl. te wijten aan het emissiearm aanwenden van mest. Verdere inspanningen blijven nodig om de doelstelling te halen. Hiervoor werd een reductieprogramma uitgewerkt in het kader van de NEC-richtlijn.

+ In 2007 voldoet 40% van de meetplaatsen van het oppervlaktemeetnet aan de basiskwaliteit voor orthofosfaat (0,3 mg P/l)

In 2005 voldeden 24 % van de meetpunten aan de basiskwaliteitsnorm voor orthofosfaat. Sinds 1990 (1%) is dit percentage continu gestegen tot 2002, vanaf dan doet er zich een afvlakking voor.

Geen overschrijdingen meer van de maximale nitraatnorm van 50 mg/l in grondwater

Het aantal meetplaatsen uit het MAP-grondwatermeetnet met overschrijding van de nitraatnorm van 50 mg/l bedroeg in 2000 32 %. In 2004 werd de norm van 50 mg/l op 36 % van de meetlocaties overschreden. In het voorjaar van 2005 werd de norm van 50 mg/l in 40 % van de meetlocaties overschreden. Hierbij wordt opgemerkt dat de dataset uit 2000 slechts een 100-tal meetpunten omvat die bovendien slecht verspreid liggen over Vlaanderen, daar waar vanaf 2004 het nieuw MAP-meetnet grondwater bestaat uit 2.100 meetpunten verdeeld over gans Vlaanderen. De vergelijking van de meetresultaten van 2004 en 2005 toont geen algemene verbetering van de grondwaterkwaliteit in de ondiepe grondwaterlichamen. Wegens de trage kwaliteitsverandering van grondwater kan een eenduidige trendevoluitie pas op basis van een langere meetreeks worden bepaald.

++ In 2007 wordt maximaal 55 miljoen kg P_2O_5 uit dierlijke mest op Vlaamse landbouwgrond opgebracht

Deze doelstelling dient feitelijk bijgesteld te worden tot 49 miljoen kg P_2O_5 rekening houdend met de acceptatiegraad van dierlijke mest, zijnde het reële gebruik van dierlijke mest door de landbouwbedrijven. Sinds 1998 is de mestproductie stelselmatig gedaald ten gevolge van afbouw van de veestapel en van de toepassing van fosforarme voeders en aangepaste voedertechnieken. In 2004 bedroeg de mestproductie 61,5 miljoen kg P_2O_5 . In hetzelfde jaar is 8 miljoen kg P_2O_5 verwerkt en geëxporteerd. Dit betekent dat we nog 4,5 miljoen kg P_2O_5 verwijderd zijn van de bijgestelde doelstelling. In 1998 bedroeg de theoretische mestproductie 85 miljoen kg P_2O_5 zonder rekening te houden met de voederefficiëntie, er is met andere woorden al een hele weg afgelegd.

++ Overschot op de bodembalans is maximaal 70 kg N/ha in 2007

Het overschot op de stikstofbalans (bodembalans) bedroeg 129,1 kg N/ha in 2004. In 1998 was dit 196 kg N/ha. Hoewel de daling groot is, is er nog een ganse weg af te leggen. Aan hetzelfde tempo zal het nog tot 2010 duren vooraleer de doelstelling wordt bereikt. Actie blijft dus nodig: daling van de mestproductie (afbouw, stikstofarme voeders en voedertechnieken), verhoging van de verwerking en export en sensibilisering van de producent/gebruiker (nutriëntenbalansen, nitraatresidumetingen, afstemming op plantbehoefte).

+/- | Voldoen aan de grenswaarde van 10 mg N/l (nitraat en nitriet) en geen overschrijdingen meer van de maximale nitraatnorm van 50 mg /l in oppervlaktewater (11,3 mg N/l)

Het aantal meetplaatsen uit het algemeen meetnet oppervlaktewater met overschrijding van de grenswaarde van 10 mg stikstof/l bedroeg 34 % in 2005. Er is een licht positieve evolutie vast te stellen sedert 1990. Het aantal meetplaatsen uit het MAP-meetnet oppervlaktewater met overschrijding van de norm van 50 mg nitraat/l bedroeg 42 % in de periode 1/7/2005 tot 30/6/2006. De sinds 2000 ingezette daling van het aantal overschrijdingen van de nitraatnorm blijkt zich vanaf 2004 niet meer door te zetten. Er zijn blijvend inspanningen nodig zijn om de doelstelling te halen.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Op 22 juli 2005 keurde de Vlaamse Regering de visienota "Naar een nieuw mestbeleid in Vlaanderen" van de minister voor leefmilieu goed. Op 22 september 2005 kwam er een arrest van het Europees Hof tegen België en Vlaanderen voor het niet correct omzetten en toepassen van de nitraatrichtlijn. Het arrest stelt dat Vlaanderen nagelaten heeft passende maatregelen te treffen voor de volledige omzetting en behoorlijke uitvoering van de aanduiding van de kwetsbare wateren en kwetsbare zones en dat er lacunes zijn in de actieprogramma's binnen de kwetsbare zones en in de rapportering aan de Europese Commissie. Op 28 november stelde de Eurocommissaris voor Milieu dat Vlaanderen bij de uitwerking van het nieuwe mestbeleid moet uitgaan van het feit dat Vlaanderen volledig kwetsbaar gebied is.

De opmaak van het nieuwe mestbeleid werd voorbereid in samenwerking met wetenschappers en landbouworganisaties, en begeleid door een technische werkgroep op Europees niveau. Het voorstel voor nieuw mestbeleid werd voor het zomerreces van 2006 gelanceerd en werd door een parlementaire werkgroep verder uitgewerkt tot een voorstel van decreet dat in 2007 in voege gaat. Ter ondersteuning van dit nieuwe mestbeleid werden verschillende onderzoeken geïnitieerd, zoals naar onderbouwing bemestingsnormen, monitoringsnetwerk voor derogatie, en fosfaatverzadigde gebieden. Het verzoek tot derogatie werd onderhandeld met de Europese Commissie.

Het convenant over laag-fosforvoerders met de mengvoedersector werd verlengd. Voor het eerst werd ook een convenant voor laag-stikstofvoerders met de mengvoedersector ondertekend.

Een actieplan voor mestverwerking 2006-2010 werd voorgesteld op de Rondetafel Mestverwerking. Het aanpakken van knelpunten in de wetgeving is gestart. De BBT-studie mestverwerking werd geactualiseerd. Wetenschappelijk onderzoek ter ondersteuning van meetprotocols en nutriëntenbalansen voor mestverwerking werd opgestart.

Verstrenge controle werd uitgevoerd op het nitraatstikstofresidu in het najaar van 2006. Een 10.000-tal percelen werden bemonsterd. Een strengere controle op mesttransporten en bemesting op perceelsniveau werd gerealiseerd door de invoering van het AGR-GPS systeem – wat staat voor Automatische GegevensRegistratie – Global Positioning System – voor de grote mestvoerders. Hierdoor kan de weg afgelegd door een mesttransport worden gevolgd.

De Taskforce Tuinbouw Nitraatproblematiek, opgestart in 2006, onderzocht op welke manier de verschillende sectoren van de tuinbouw kunnen bijdragen aan de verbetering van de waterkwaliteit wat betreft de aanwezigheid van nitraat. Een sectorstudie naar bemestingsgedrag en acceptatiegraden voor dierlijke mest werd opgestart.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Bijkomende afbakening kwetsbare gebieden	2006 BEGIN	vertraagd	2007 BEGIN
Vernieuwd mestbeleid	2006 BEGIN	vertraagd	2007 BEGIN

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Oppervlakte onder beheerovereenkomst water en natuur	25.324 (2004)	26.000 (2008)
Verminderde N productie (mio kg) t.g.v. stopzettingsdecreet	6,0 (2003)	5,6 (2003)
Verminderde P ₂ O ₅ productie (mio kg) t.g.v. stopzettingsdecreet	2,5 (2003)	3,5 (2003)
Verwerking en export (mio kg P ₂ O ₅)	7,8 (2004)	8,0 (2007)
Verwerking en export van mest (mio kg N)	8,8 (2004)	14,2 (2007)
Areaal waarop gebiedsgerichte maatregelen van toepassing zijn (ha)	311.885 (2003)	670.000 (2007)

Aanpak prioriteiten 2007

Nieuw mestdecreet uitvoeren (cf. SD 7 Beleidsnota)

Een vernieuwd mestbeleid zal ingaan in 2007. Dit vernieuwd mestbeleid is resultaatgericht, vereenvoudigd, volledig in overeenstemming met de Nitraatrichtlijn en komt tegemoet aan het arrest van 22 september 2005. Op aansturen van de Europese Commissie is in dit nieuw mestbeleid Vlaanderen volledig als kwetsbaar gebied afgebakend. Afwijking op de strenge bemestingsnormen water (derogatie) wordt onderhandeld met de Europese Commissie van zodra een akkoord is bereikt over het actieprogramma van Vlaanderen. Het respecteren van de waterkwaliteitsdoelstellingen staat voorop in dit vernieuwde mestbeleid. Hiertoe wordt oordeelkundig bemestingsgedrag gestimuleerd via versterkte handhaving en begeleidende maatregelen zoals het uitwerken van een bedrijfsdoorlichting, teelt- en bemestingsplan en een bemestingsregister. De mestproductie wordt onder controle gehouden via een systeem van nutriëntenemissierechten. Landbouwers krijgen een E-governmentinstrument aangeboden om op bedrijfsniveau een overzicht te krijgen van de eigen bedrijfssituatie en de nutriëntenstromen, zoals geregistreerd bij de Mestbank. Dit instrument werkt sensibiliserend en heeft tegelijk een knipperlichtfunctie.

Mestverwerking realiseren

Door de volledige afbakening van Vlaanderen als kwetsbaar gebied neemt het mestoverschot toe met 30 à 40 miljoen kg stikstof. Mestverwerking met export van nutriënten is dus meer dan noodzakelijk. Om de knelpunten inzake mestverwerking aan te pakken, wordt het actieplan mestverwerking, voorgesteld op de Rondetafel Mestverwerking, uitgevoerd. Financiële ondersteuning aan het Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking (VCM) wordt bestendigd. Verwerkte dierlijke mest bestemd voor export zal moeten voldoen aan de bepalingen van de Europese verordening tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor consumptie bestemde dierlijke bijproducten. De erkenning van mestverwerkingsinstallaties zal conform deze bepalingen gebeuren.

Handhaving versterken

De controle op het vervoer en het gebruik van mest wordt verscherpt. Voor de gerichte handhaving in functie van de waterkwaliteit en de risicogroepen wordt voortaan een Automatische GegevensRegistratie-GPS-systeem voor mesttransportopvolging tot op perceelsniveau gebruikt. Een strengere controle op het nitraatstikstofresidu in de bodem in het najaar wordt uitgevoerd in probleemgebieden. Bij overschrijding volgt een administratieve geldboete en begeleidende maatregelen, zoals een bedrijfsaudit, teelt- en bemestingsplan en bemestingsregister. Er zal ook invulling gegeven worden aan het nieuwe handhavingsdecreet.

Vermindering van het meststoffengebruik in de tuinbouw

In 2006 werd een Taskforce Tuinbouw opgestart. Deze taskforce werkt rond maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit voor de verschillende sectoren in de tuinbouw. In functie van de resultaten hiervan zullen in 2007 verdere maatregelen geïmplementeerd worden. De Best Beschikbare Technieken voor de glastuinbouw zijn reeds opgesteld. Een andere concrete mogelijkheid is het aanwenden van het restdrainwater van tuinbouwbedrijven op landbouwgronden. Via demoprojecten en sensibilisering zullen reductietechnieken voor nutriënten gepromoot worden.

6. Verspreiding van milieugevaarlijke stoffen

Opvolging van de plandoelstellingen

++ Bestrijdingsmiddelen: reduceren van verspreidingsequivalenten met 50% (2005 t.o.v. 1990)

De som van de jaarlijkse verspreidingsequivalenten van de in Vlaanderen gebruikte gewasbeschermingsmiddelen daalde globaal bekeken in de periode 1990 – 2005 met 48 %. De plandoelstelling werd hiermee in principe niet bereikt. Er was evenwel tijdens de planperiode een gunstige trend waar te nemen en in 2003 en 2004 werd een reductie t.o.v. 1990 met meer dan 50% bereikt. Een verdere daling wordt vnl. nagestreefd via een eliminatiebeleid voor de meest risicovolle stoffen (zoals lindaan en parathion) in navolging van het Europees pesticiden- en biocidenbeleid.

++ Zwevend stof: vermijden van overschrijdingen van een PM_{10} -concentratie van $40\mu g/m^3$ (jaargemiddelde) (2005)

Na de scherpe daling in de periode 1996-1998 kent het jaargemiddelde PM_{10} -concentratie een eerder schommelend verloop. In 2004 en 2005 daalde deze t.o.v. 2003 onder het jaargemiddelde $40\mu g/m^3$. In 2005 werden er geen overschrijdingen van de $40\mu g/m^3$ -norm gemeten. De plandoelstelling werd hiermee bereikt.

+++ Dioxines: reduceren van de emissies naar lucht tot maximaal 100 g TEQ/jaar (2010)

De emissie van dioxines naar lucht daalde in de periode 1990-2005 van 470 tot 44 g TEQ/jaar. Recent verbeterde emissieberekeningen, gekoppeld aan een terugrekening over de voorbije jaren, tonen aan dat de doelstelling van 100 g per jaar TEQ reeds in 1999 werd bereikt. Een verdere daling van de dioxine-emissies wordt gepland via een verderzetting van de sanering van de grootste dioxinepunten, informatiecampaagnes, maatregelenpakketten voor dioxinebeladen afvalstromen en gebouwenverwarming en een juridische verankering van de richtinggevende doelstelling inzake depositie.

+ PAK's: reduceren van de emissie naar de lucht tot maximaal 192 ton (2010)

De PAK-emissie naar lucht werd recent verfijnd en geoptimaliseerd t.o.v. vroegere rapporteringen. Over de periode 1990-1995 nam de totale PAK-concentratie af met iets meer dan 46% tot 152 ton in 1995 om vervolgens na een kleine toename in de periode 1996-2000 (168 ton in 2000) min of meer constant te blijven tot 2005 (173 ton in 2005). De doelstelling voor 2010 werd hiermee bereikt. De PAK-emissie door de industrie is sinds 1990 gedaald. Een sterke toename voor deze periode wordt echter gemeten voor de transportsector. Ook de huishoudens blijven een belangrijk aandeel vormen. Beleidsmaatregelen worden dan ook gefocust op deze twee doelgroepen.

+ Zware metalen, lucht: reduceren van emissies met 70% (2010 t.o.v. 1995)

De totale emissies van zware metalen naar lucht dalen sinds 1995.

Met een reductie van 82 % werd de beoogde reductie (70%) voor Cd reeds gehaald. Voor As (68%) is deze reductie binnen handbereik. Ook voor Hg (56%) en Pb (64) ligt deze binnen bereik.

Op basis van de trend en de waarden in 2005 kan men stellen dat voor Cr (54%), Zn (39%), Cu (31%) en Ni (29%) de reductie naar de lucht niet zal worden verwezenlijkt.

Sectorstudies dienen uit te wijzen hoe en waar de meeste reducties nog mogelijk zijn.

+/- | Zware metalen, water: reduceren van emissies met 50% (2010 t.o.v. 1998)

De emissies van de zware metalen Ni (27%), Cd (17%), Zn (17%) Cr (13%), As (14%), Hg (12%) en Cu (11%) naar oppervlaktewater nemen sinds 1995 af. Voor Pb (2%) blijft deze nagenoeg ongewijzigd. Voor het behalen van de plandoelstelling (reductie met 50%) zijn voor alle metalen bijkomende inspanningen vereist.

De aanpak van specifieke puntbronnen wordt verdergezet; een specifieke aanpak van de diffuse bronnen is voorzien.

Opvolging van de richtinggevende doelstellingen

+ | Dioxines: reduceren van de depositie tot maximaal 26 µg/m².dag (maandgemiddelde) tegen 2005

De dioxinedepositie vertoont een dalende trend in de periode 1993 - 2004. In 1993 waren nog 70 % van de metingen verhoogd (26 µg/m².dag). In 2003-2004 is dit verminderd tot gemiddeld 5,5 % voor meer dan 70 meetpunten. Afgezien van enkele accidentele overschrijdingen is de doelstelling bereikt.

+/- | Fijn stof: reduceren van de PM₁₀-concentratie tot 20 µg/m³ (jaargemiddelde) tegen 2010

Uit modellering op EU-niveau blijkt dat België tegen 2010 nog steeds zal behoren tot de hot-spotgebieden van Europa en dat deze doelstelling van 20 µg/m³ niet haalbaar is. In Vlaanderen wordt in 2005 nog een jaargemiddelde van 33 µg/m³ gemeten. Centraal in de aanpak van zwevend stof staat het opstellen en uitwerken van reductieplannen.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Op 23 oktober 2005 werd in uitvoering van richtlijn 76/464/EEG het reductieprogramma 'Lozing Gevaarlijke Stoffen' goedgekeurd. Een aanpassing van de basismilieukwaliteitsnormen in oppervlaktewater werd voorbereid, het meetnet oppervlaktewater werd conform de kaderrichtlijn Water aangepast en er werd onderzocht of er aanpassingen aan VLAREM nodig zijn.

De Europese Commissie deed op 26 juli 2006 een voorstel voor een ontwerpdochterrichtlijn van de kaderrichtlijn Water, waarvoor Vlaanderen mee het Belgische standpunt opmaakt en de totstandkoming nauwgezet opvolgt. Het ontwerpbesluit voor de omzetting van de 4de dochterrichtlijn van de Europese kaderrichtlijn Luchtkwaliteit, die zich richt tot het limiteren van luchtverontreiniging met arseen, cadmium, kwik, nikkel en PAK's, werd in eerste lezing goedgekeurd.

Het Vlaams stofplan werd verder uitgewerkt en heeft onder meer als aandachtspunten de verdere saneringen van emissies van verkeer en scheepvaart, de sanering van hot spot gebieden (met identificatie door lokale besturen via het stratenmodel CAR-Vlaanderen) en de industriële emissies. De Vlaamse Regering besliste dat de ecoscore bij personenwagens en de Euro-norm en het al dan niet aanwezig zijn van een roetfilter bij vrachtwagens gebruikt zal worden voor de hervorming van de voertuigfiscaliteit. Een ecologiepremie wordt toegekend voor de installatie van een dergelijke roetfilter en bij de aankoop van Euro-V vrachtwagens. Verder geldt gedurende smog-episodes een snelheidsbeperking tot 90 km/u op bepaalde delen van de snelweg. Met de betrokken sector werd overlegd over de opname van een bijkomende norm voor fijn stof in het ontwerp KB inzake huishoudelijke stookinstallaties op vaste brandstoffen.

De nodige voorbereidende stappen voor de implementatie van de 'REACH-verordening' in Vlaanderen werden gezet in afstemming met de federale overheid. De conceptuele opmaak van een POP-implementatieplan ging van start na ratificatie van het POP-protocol en het POP-verdrag in juni 2006.

De eerste evaluatie van het decreet verminderd gebruik van bestrijdingsmiddelen bij openbare besturen werd afgerond. Het uitgewerkte actieplan voorziet naast het opstarten van structureel overleg, de sensibilisatie van de burger, het inzetten van MiNa-werkers voor manueel onkruidbeheer, het verderzetten van de inhoudelijke ondersteuning van openbare besturen ook in het versoepelen van het uitvoeringsbesluit van 14 juli 2004 en het gelijktijdig doorvoeren van een administratieve vereenvoudiging. Het meetnet bestrijdingsmiddelen in oppervlaktewater werd aangepast in functie van de Europese erkenningregels. Voor de aanpak van diffuse verontreiniging werden bepaalde stoffen bekkenspecifiek gemodelleerd aan de hand van het SEPTWA-model. Vlaanderen is betrokken bij het federaal reductieprogramma en Europese initiatieven zoals de richtlijn 91/414 en de 'Thematische strategie duurzaam pesticidengebruik'.

Diffuse bronnen van zware metalen blijven een aandachtspunt naarmate de puntbronnen verder gesaneerd worden. De transporten van metalen in de waterketen werden beter gemodelleerd en de verliezen van de bouwmetalen werden zo accuraat mogelijk gekwantificeerd.

Begin 2006 is een studie opgestart naar de ecologische impact van hormoonverstoring, waarbij men tracht te onderzoeken of hormoonverstoring een bedreiging kan zijn voor het bereiken van een goede toestand, zoals opgelegd door de kaderrichtlijn Water.

De informatieverspreiding met betrekking tot particuliere afvalverbranding werd verder gezet en de brochure 'Asbest in land- en tuinbouwbedrijven' werd ontwikkeld.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Dioxines, PAK's, fijn stof e.a. POV: invoering KB verwarmings-toestellen op vaste brandstoffen.	2006 EINDE	op schema	
Bestrijdingsmiddelen: evaluatie rapportering programma's openbare diensten 2005 aangevat	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Bestrijdingsmiddelen: lijst met gedoogde middelen verspreid	2006 EINDE	op schema	
Inspectiecampagne bij scheepsherstellende en scheepssloperen	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Asbest: sensibiliseringscampagne land- en tuinbouwbedrijven opgestart	2007 BEGIN	nieuw	
Actualisering reductieprogramma i.k.v. uitvoering RL 76/464 is klaar	2005 MIDDEN	gerealiseerd	
Voorstel tweede herziening milieukwaliteitsnormen water is opgesteld	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Vierde dochterrichtlijn luchtkwaliteit is omgezet	2006 MIDDEN	vertraagd	2007 BEGIN
Ecologiepremie roetfilters vrachtwagens en Euro V vrachtwagens	2006 BEGIN	gerealiseerd	2006 MIDDEN
Fijn stof: Extern saneringsplan (overschrijdingen 2003) overgemaakt aan EU	2005 EINDE	gerealiseerd	
Fijn stof: Vlaams stofplan goedgekeurd	2005 EINDE	gerealiseerd	

Mijlpalen (vervolg)	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Fijn stof: ter beschikking stellen van stratenmodel aan steden en gemeenten	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Onderzoek naar chemische karakterisatie van fijn stof afgewerkt	2007 EINDE	nieuw	
Onderzoek naar scheepvaartemissies afgewerkt	2007 MIDDEN	nieuw	
Onderzoek naar stofbronnen in haven van Antwerpen afgewerkt	2007 MIDDEN	nieuw	
Protocol: bij smogepisodes zone 90 op bepaalde delen autosnelweg	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Ontwerp strategie hormoonverstoring is klaar	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
PAK stofstroomanalyse beschikbaar	2006 EINDE	vertraagd	2007 EINDE

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Aantal afgewerkte stofdossiers in voorbereiding op de uitvoering van de kaderrichtlijn Water	3 (2005)	33 (2007)
Aantal prioritaire stoffen waarvoor een substitutiebeleid is opgestart	0 (2005)	6 (2007)
Aantal stoffen waarvoor een volledige stofstroomanalyse is uitgevoerd	3 (2005)	4 (2006)
Aandeel vernietigde PCB-houdende apparaten	88 (2005)	100 (2005)

Aanpak prioriteiten 2007

Doorwerking Europees beleid milieugevaarlijke stoffen (cf. SD3 bij Waterbeleid en SD2 bij Klimaat- en luchtbeleid)

Het geactualiseerde reductieprogramma inzake lozingen van milieugevaarlijke stoffen verzorgt de doorwerking van de Europese richtlijn 76/464 en de kaderrichtlijn Water (KRW) in het Vlaamse vergunningenbeleid milieugevaarlijke stoffen. Tegen eind 2006 wordt een aanpassing van de basismilieukwaliteitsnormen in oppervlaktewater voorbereid, dient het meetnet oppervlaktewater conform de KRW aangepast te zijn en moet er onderzocht worden of er aanpassingen aan VLAREM nodig zijn. In dit kader wordt jaarlijks opgesteld welke milieuvergunningen prioritair dienen onderzocht te worden en zal de effectieve herziening plaatshebben via individuele aanpassingen of een herziening van een aantal sectorale normen. Voor de omzetting van de 4de dochterrichtlijn Luchtkwaliteit werden de RIA, de nota aan de Vlaamse Regering en het ontwerpbesluit opgemaakt. In 2007 wordt dan finaal de richtlijn in VLAREM II omgezet.

Fijn stof beleid verder ontwikkelen (cf. SD 2 Beleidsnota)

Het Vlaams stofplan van 23 december 2005 wordt verder uitgewerkt en heeft als aandachtspunten de verdere saneringen van emissies van verkeer en scheepvaart, de aanpak via de voertuigfiscaliteit, de sanering van hot spot gebieden en de industriële emissies. De lokale besturen worden ondersteund bij het identificeren van hot-spots op hun grondgebied. Het geheel wordt ondersteund door meetcampagnes en door onderzoek naar een chemische karakterisatie van fijn stof, dit op zes locaties om informatie te bekomen over de samenstelling van fijn stof, de oorsprong ervan, diverse bron categorieën, zoals primair versus secundair stof, mineraal stof, organisch fractie(organische, elementair koolstof). Het voorspellingsmodel fijn stof wordt verfijnd ter ondersteuning van de informatieverstrekking aan de bevolking en voor de ondersteuning van verkeersacties tijdens smog periodes. Het 'BELEUROS-model wordt verder

gevalideerd en verfijnd. Dit model kan o.m. gebruikt worden voor berekening van achtergrondconcentraties fijn stof (o.m. ten behoeve van het 'CAR-model' dat ter beschikking van gemeenten zal gesteld worden) en voor scenarioberekeningen (zie ook fotochemie).

Optimalisering van aanpak pesticidenreductie

In 2006 werd het pesticidendecreet geëvalueerd. Hoewel reeds een belangrijke milieuwinst geboekt is, lijkt het in uitzonderlijke gevallen nodig om tijdelijke afwijkingen op het verbod te voorzien. In 2007 wordt daarom een aanpassing van het uitvoeringsbesluit voorzien zonder daarbij af te wijken van de doelstellingen van het decreet en het uitvoeringsbesluit. In datzelfde uitvoeringsbesluit gebeurt bovendien ook een administratieve vereenvoudiging. In 2007 is een sensibilisatiecampagne gepland naar het brede publiek. Eén van de grootste knelpunten m.b.t. een pesticidenvrij beheer van de openbare ruimte is een doordacht ontwerp ervan. Bestaande ontwerpen moeten worden omgevormd zodat deze inzake onkruidbestrijding beter beheerd kunnen worden zonder gebruik te maken van bestrijdingsmiddelen. Voor nieuwe ontwerpen moet men van meet af aan rekening houden met deze doelstelling. Daarom wordt één of meerdere studiedagen georganiseerd naar specifieke doelgroepen zoals ontwerp-bureaus voor openbare ruimten en worden oplossingen aangereikt voor specifieke probleemgevallen zoals kerkhoven en sportterreinen.

7. Verontreiniging en aantasting van de bodem

Opvolging van de plandoelstellingen

-
- +++** | **30% (+/- 22.500 gronden) van de gronden met potentieel bodembedreigende inrichtingen of activiteiten is onderzocht**
- Het aantal onderzochte gronden met potentieel bodembedreigende inrichtingen of activiteiten nam in de periode van 2000 (11.231 gronden) lineair toe t.e.m. 2005 (23.449). Eind 2005 was 30,8% van de gronden onderzocht. De vooropgestelde doelstelling werd dus behaald. De onderzoeksinspanningen worden aan hetzelfde tempo verder gezet. In 2007 zal bijkomend onderzoek plaatsvinden van een aantal gronden i.k.v. woonzones en/of brownfields.
-
- ++** | **De sanering van 23% (+/- 2.450 gronden) van de gronden met historische bodemverontreiniging is minstens opgestart (d.w.z. een project is conform verklaard)**
- Het aantal gronden met historische bodemverontreiniging waarvan de sanering minstens is opgestart, vertoont een sterk stijgende trend voor de periode 1997 (47 gronden) t.e.m. 2005 (2.271 gronden = 20.6 %). De doelstelling ligt binnen bereik.
-
- ++** | **Voor de onbevaarbare waterlopen van eerste categorie is van de historische achterstand $\pm 600.000 \text{ m}^3$ aan ruiming van hydraulische aard en $\pm 1.000.000 \text{ m}^3$ aan saneringen van ecologische aard weggewerkt (geactualiseerde cijfers op basis v/h SUP)**
- De hoeveelheid specie afkomstig van hydraulische ruiming en saneringen van de onbevaarbare waterlopen van eerste categorie neemt lineair toe voor de periode 2001 (86.000 m^3) t.e.m. 2006 (775.000 m^3). Voor 2007 wordt een volume van 180.000 m^3 vooropgesteld, wat een benadering is van de doelstelling.
-
- ++** | **Minimaal $1.000.000 \text{ m}^3$ van de hoeveelheid specie afkomstig van hydraulische ruiming en ecologische saneringen is verwerkt volgens BATNEEC (geactualiseerde cijfers op basis v/h SUP)**
- De hoeveelheid specie afkomstig van ruiming en saneringen van de onbevaarbare waterlopen van eerste categorie en verwerkt volgens BATNEEC (inclusief direct toepasbare specie na ruiming) stijgt lineair voor de periode 2001 (55.000 m^3) t.e.m. 2006 (770.000 m^3).
-
- +** | **Voor 90% van de gemeenten met erosieknelpunten zijn erosiebestrijdingsplannen opgesteld**
- Het aantal gemeenten met erosieknelpunten werd initieel geraamd op 100. Eind 2006 heeft hiervan 57% een goedgekeurd erosiebestrijdingsplan.
-
- ++** | **Voor minimaal 20% van de actuele erosieknelpunten zijn erosiebestrijdingsmaatregelen op het terrein uitgevoerd en voor minimaal 5% van de potentiële erosieknelpunten is de huidige situatie op het terrein bestendigd.**
- Tot medio 2006 werden er voor 9 % van de actuele knelpunten erosiebestrijdingsmaatregelen uitgevoerd. Voor reeds 20 % van de potentiële knelpunten werd de huidige situatie op het terrein bestendigd. Dit resultaat is vnl. het gevolg van de integratie van bodembescherming in het landbouwbeleid.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Bodemverontreiniging

In 2006 werd verder gewerkt aan de herziening van het Bodemsaneringsdecreet (BSD). In uitvoering van het BSD vond doorlopend de opvolging van vrijwillige en verplichte bodemsaneringen plaats alsook het beheer van het register van verontreinigde gronden. Zo werden onder meer voor een aantal grootschalige dossiers belangrijke stappen gezet. Een eerste voorbeeld is de voorstelling van het actieplan cadmium in februari 2006. Dit plan geeft een overzicht van de cadmiumproblematiek en voorziet een concreet kader voor de te nemen maatregelen o.a. op vlak van bodemsanering. Een tweede voorbeeld is de overeenkomst met de NMBS zoals afgesloten in april 2006. Deze overeenkomst stippelt de planning uit voor het bodemonderzoek en de sanering van alle Vlaamse spoorwegsites over de komende twintig jaar én spreidt het totale budget dat hiervoor beschikbaar werd gesteld.

Om de risicogronden in Vlaanderen beter in kaart te brengen, werd een geïnformateerde gegevensuitwisseling via een webloket tussen de gemeenten en OVAM tot stand gebracht. Daarnaast werd een selectie gemaakt van gronden waar, buiten de overdrachtsprocedure, een bodemsanering prioritair is. Voor deze gronden werd een aanmaning verstuurd in uitvoering van het BSD. In 2006 werden de ambtshalve saneringswerken in onder meer enkele grote dossiers, zoals Carcoke in Brugge, PCN in Nieuwpoort en Asfaltco te Asse opgestart of verdergezet. Deze dossiers werden geselecteerd volgens prioriteit en beschikbare budgettaire middelen.

In 2006 werd de samenwerking met gemeenten voor de ondersteuning van brownfield-projecten verdergezet. Voor een aantal van deze projecten is momenteel de eerste fase (conceptfase) afgerond en kan gestart worden met de opmaak van concrete plannen. Zo werd bijvoorbeeld samengewerkt met verschillende partners aan een masterplan voor de verouderde bedrijventoneel Vilvoorde - Machelen. In het kader van het BSD werden ook de lopende woonzoneprojecten verder gezet en werd een nieuwe woonzone in Wijnegem als site vastgesteld.

Om een meer billijke verdeling van de saneringslast te bereiken, werd in mei 2006 een decreet goedgekeurd dat de mogelijkheid voorziet om bodemsaneringsorganisaties op te richten (decreet tot wijziging van het BSD). De nadruk wordt hierbij gelegd op preventie, responsabilisering en sensibilisering van de betrokken sector, de solidarisering binnen deze sector, de spreiding en het reduceren van de saneringskosten, het verhogen van de rechtszekerheid voor de beheerder van de grond en de financiële ondersteuning van bepaalde sectoren. Zo kunnen erkende bodemsaneringsorganisaties de oprichting van sectorfondsen concretiseren. Parallel daaraan werd dit decreet geïntegreerd als hoofdstuk in het voorstel tot herziening van het BSD. In dit kader werd het overleg met de droogkuissector verder gezet en is ook het Bodemsaneringsfonds voor tankstations (BOFAS vzw) volop in uitvoering. Bovendien gaf de Vlaamse Regering in juli 2006 principiële goedkeuring aan de wijziging van het samenwerkingsakkoord met BOFAS vzw, waardoor onder meer ook tankstations gesloten vóór 1993, een aanvraag kunnen indienen.

De regelgeving (VLAREBO = uitvoeringsbesluiten van het BSD) inzake grondverzet werd grondig geëvalueerd. Een voorstel van herziening werd opgemaakt.

Vlaanderen heeft zich ook in 2006 actief geprofileerd in Europa door deelname aan een aantal Europese projecten alsook door vertegenwoordiging op het internationale forum van experts binnen de overheden van diverse lidstaten. Voor een tijdige implementatie van de Europese richtlijn inzake milieuschade werden voorstellen uitge-

werkt. In het voorstel tot herziening van het BSD werden ter zake ook enkele relevante bepalingen gewijzigd.

Bodemaantasting

De gemeenten werden verder begeleid en ondersteund bij het opstarten van erosiebestrijdingswerken en bij het opmaken van hun gemeentelijk erosiebestrijdingsplan. Erosiebestrijding in het veld werd verder gestimuleerd o.a. via beheersovereenkomsten.

In het kader van het Europese landbouwbeleid werd een voorstel uitgewerkt met mogelijke pistes voor uitbreiding van het areaal waarop verplicht erosiebestrijdingsmaatregelen dienen genomen te worden. Bij de evaluatie van de randvoorwaarden (zgn. cross-compliance) van dit Europees landbouwbeleid ging veel aandacht naar bodembescherming. Integratie van bodembescherming vond verder plaats in het kader van de opmaak van het sectoraal uitvoeringsplan 'Bagger- en Ruimingsspecie'. Ook zijn de eerste stappen gezet om de bescherming van waardevolle bodems te integreren in het beleid rond landschapszorg.

Waterbodems

Belangrijke ruiming van waterbodems in 2006 gebeurden op de Zenne te Lembeek, Halle en Drogenbos. De ruiming van de Zuidlede is gepland in het najaar van 2006. In 2005 en 2006 werd de geruimde specie integraal verwerkt volgens BATNEEC.

De code van goede praktijk voor bagger- en ruimingsspecie werd in februari 2006 goedgekeurd (publicatie BS op 9 maart 2006). In het voorjaar van 2006 werd een sectoraal uitvoeringsplan Bagger- en Ruimingsspecie (SUP) gefinaliseerd, dat ter goedkeuring is voorgelegd aan de minister.

Ook in 2006 vond de bemonstering plaats van het waterbodemmeetnet (150 meetpunten) en het sedimentmeetnet (21 meetposten in het zuidelijke Demerbekken).

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Evalueren en bijsturen regeling grondverzet inclusief overleg met sectoren	2005 EINDE	gerealiseerd	
Opmaak vereenvoudigde procedures bodemsanering	2007 EINDE	op schema	
Uitwerken van een concept voor beheersstrategie voor grootschalige complexe verontreinigingen	2009 EINDE	op schema	
Actieplan "Clusteraanpak voor bodemonderzoeken van bedrijven terreinen" is opgesteld	2005 MIDDEN	gerealiseerd	
Uitwerken scenario voor procesoptimalisatie ambtshalve bodemsanering	2006 EINDE	gerealiseerd	
Uitwerken en implementeren scenario integratie bodemsanering in ontwikkeling van verontreinigde brownfields	2007 EINDE	op schema	
Afronding van een eerste omvangrijk woonzoneproject	2005 MIDDEN	gerealiseerd	
Uitwerken en implementeren scenario van integrale aanpak woonzones	2007 EINDE	op schema	
Uitgewerkt systeem voor alternatieve financiering	2006 EINDE	op schema	

Mijlpalen (vervolg)	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Uitwerken systematiek voor realisatie sectorale saneringsfondsen	2005 EINDE	gerealiseerd	
Implementatie richtlijn milieuaansprakelijkheid voor luik bodem	2007 MIDDEN	op schema	
Opmaak voorstel voor het creëren van een rechtsgrond voor de snelle opheffing van de risico's	2005 MIDDEN	gerealiseerd	
Verfijnd systeem van de saneringsplicht	2005 EINDE	gerealiseerd	
Start uitvoering sectoraal uitvoeringsplan Bagger- en ruimingsspecie	2007 BEGIN	op schema	
Code van goede praktijk voor ecologische saneringen en hydraulische ruiming is uitgewerkt	2004 EINDE	gerealiseerd	2005 EINDE
Code van goede praktijk bagger- en ruimingsspecie goedgekeurd	2005 EINDE	gerealiseerd	
Beheerovereenkomst erosie worden operationeel	2005 MIDDEN	gerealiseerd	

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Aantal brownfieldprojecten waarvoor saneringsmogelijkheden in kaart zijn gebracht inclusief kostenramingen (in samenwerking met OVAM)	12 (2006)	25 (2010)
Aantal dossiers opgestart in het kader van ambtshalve bodemsanering (aanmaning)	112 (2006)	145 (2010)
Aantal woonzoneprojecten waarbij onderzoek is opgestart	9 (2006)	15 (2007)
Aantal gemeenten met een goedgekeurd erosiebestrijdingsplan	39 (2006)	80 (2007)
Aandeel hergebruikt (als bodem of bouwstof) specie bij waterlopen van eerste categorie (m ³)	638000 (2006)	1000000 (2007)
Aandeel specie gedeponneerd op de oever bij waterlopen van eerste categorie (m ³)	132500 (2006)	
Aandeel specie gestort bij waterlopen van eerste categorie (m ³)	4500 (2006)	0 (2007)
Aantal goedgekeurde dossiers voor het uitvoeren van kleinschalige erosiebestrijdingswerken	58 (2006)	80 (2007)
Aantal opgestelde waterbodemsaneringsprojecten	4 (2006)	5 (2007)
Aantal opgestelde waterbodembeheerplannen (= zgn. 'theoretische prioriteitsbepaling van waterbodemsanering' in de bekkenbeheerplannen)	11 (2006)	11 (2007)
Aantal sectoren waarvoor een financiering van bodemverontreiniging is uitgewerkt	1 (2006)	5 (2010)

Aanpak prioriteiten 2007

Optimaliseren van de (ambtshalve) bodemsanering en grondverzet (cf. OD 1 Beleidsnota)

Inzake de optimalisatie van (ambtshalve) bodemsanering wordt een voorstel tot aanpassing van het Bodemsaneringsdecreet gefinaliseerd. In essentie blijft hierbij het onderscheid tussen nieuwe en historische bodemverontreiniging behouden. De procedures worden in sterke mate vereenvoudigd en meer afgestemd op een bedrijfsmatig beheer van gronden. Ook zal de aanpak bij historische bodemverontreiniging nog meer risicogericht kunnen gebeuren. Om deze decreetswijziging uitvoerbaar te maken, wordt in 2007 een grondige wijziging van VLAREBO voorbereid.

In geval van ambtshalve sanering wordt voorrang gegeven aan het zo snel mogelijk wegnemen van de meest ernstige risico's, en aan projecten die door integratie een

maatschappelijke meerwaarde betekenen. De ambtshalve bodemsanering zal ook meer planmatig worden aangepakt. Een voorbeeld hiervan zijn de zinkassen in Noord-Limburg, waarbij een groot aantal percelen geïdentificeerd en in één operatie aangepakt worden. Optimalisering van sanering zal in 2007 verder ook plaatsvinden op het niveau van interne procedures en dataverwerking bij OVAM. Aangezien het toenemend aantal gronden in dossierbehandeling niet gecompenseerd wordt met een toename van overheidsmiddelen, zijn deze optimalisaties essentieel om de dienstverlening te waarborgen en om bv. aanzienlijke financiële implicaties voor terreineigenaars te vermijden bij overdrachten van vastgoed.

Inzake grondverzet wordt voorgesteld om de bepalingen voor het gebruik van uitgegraven bodem aan te passen met het oog op een duurzaam gebruik van uitgegraven bodem met toepassing van eenduidige procedures. De goedgekeurde voorstellen van wijziging van VLAREBO worden in 2007 verder uitgewerkt.

Integratie van bodemsanering in een ruimer maatschappelijk kader (cf. OD 2 Beleidsnota)

De voorstellen voor wijziging van het Bodemsaneringsdecreet hebben ook een aanzienlijke impact op de mogelijke afstemming van bodemsanering op maatschappelijke en bedrijfsprocessen. Deze voorstellen worden verder uitgewerkt. Daarnaast zal verder gewerkt worden aan beleidsovereenkomsten met bedrijven of relevante bedrijfssectoren om bodemsanering nog beter te integreren in bedrijfsprocessen. Zo wordt door de overeenkomst met Umicore samen met het Europese project BeNeKempen de cadmiumverontreiniging in de bodem in de Noorderkempen versneld aangepakt. Activiteiten in dit verband zijn opgenomen in het actieplan cadmium (zie ook 'Externe integratie - Milieu en gezondheid').

Voor de integratie van bodemsanering in een ruimer maatschappelijk kader worden scenario's uitgewerkt (tegen eind 2007) en geïmplementeerd. Dit zal onder meer gebeuren voor de ontwikkeling van brownfields en voor de aanpak van potentieel verontreinigde woonzones. Er zal worden gezocht naar meerwaarden via partnerships met zowel private als publieke actoren om een eventueel noodzakelijke ambtshalve bodemsanering op een kostenefficiënte wijze te integreren in de ontwikkeling. Bij brownfields zorgt de ambtshalve sanering ervoor dat er een nieuwe bestemming kan gerealiseerd worden. Dit zal onder meer gebeuren op de sites van Balmatt in Mol, PCN in Nieuwpoort, Alvat in Buggenhout, Carcoke en Deso Petrol in Zeebrugge. Met een aantal gemeenten die in 2004 een samenwerkingsovereenkomst met OVAM hadden afgesloten voor de opmaak van een herontwikkelingsconcept voor een brownfieldterrein, zal de planfase uitgevoerd worden op basis van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst. Andere gemeenten kunnen ook nieuwe voorstellen tot samenwerking rond een brownfieldproject indienen. De samenwerking in het kader van het START-project voor de reconversie van de verouderde bedrijventoneelzone Vilvoorde-Machelen en de integratie van de bodemsanering wordt verdergezet. Voor woonzones werden met diverse gemeenten besprekingen gevoerd die aanleiding zullen geven tot enkele nieuwe integrale projecten in 2007.

Realiseren van een meer billijke verdeling van de saneringslast (cf. OD 3 Beleidsnota)

Het aangepaste Bodemsaneringsdecreet voorziet in de oprichting van bodemsaneringsorganisaties voor een goede coördinatie van de saneringsproblematiek op sectorniveau. De oprichting van een saneringsfonds voor de droogkuissector wordt tegen begin 2007 voorzien. Eveneens zal de opstart van een fonds voor gasolietanks gestimuleerd worden.

Interageren met Europees beleid bodem (cf. OD 6 Beleidsnota)

De Europese Commissie heeft formeel de thematische strategie bodem en een ontwerp-kaderrichtlijn uitgebracht. Er wordt vanuit gegaan dat het Duitse voorzitterschap (1ste helft 2007) het bespreken en onderhandelen van de thematische strategie bodem naar voor zal schuiven als prioritair. Gezien de grote invloed ervan op het Vlaamse bodembeleid (zowel bodemsanering als bodembescherming), streeft Vlaanderen naar een maximale invloed en inbreng. Tegen eind april 2007 moet de richtlijn Milieu-aansprakelijkheid geïmplementeerd zijn in Vlaamse regelgeving.

Erosiebestrijding door de landbouwers en door steden en gemeenten versterken (cf. SD8 bij Waterbeleid)

Erosiebestrijding werd een voorwaarde voor de uitbetaling van rechtstreekse steun aan landbouwers. Voor 2007 wordt een sterke uitbreiding nagestreefd van de oppervlakte waarop verplicht erosiebestrijdingsmaatregelen moeten worden genomen. In 2007 komt de uitvoering van de goedgekeurde erosiebestrijdingsplannen van steden en gemeenten op kruissnelheid. Op basis van deze plannen wordt uitvoering gegeven aan kleinschalige erosiebestrijdingsprojecten die het perceelsniveau overschrijden. De gemeentegrensoverschrijdende aanpak zal verder worden gestimuleerd door een aanpassing aan het Erosiebesluit.

Ruiming van waterbodems (cf. SD8 en OD9 bij Waterbeleid)

De historische ruimingsachterstand wordt verder weggewerkt in 2007. Elk jaar worden er op de onbevaarbare waterlopen van 1ste categorie minstens 150.000 m³ geruimd. Het betreft hier zowel hydraulische als ecologische ruiming. Volgende ruiming staan centraal: de Heulebeek, de Poekebeek, de Devebeek en de Zenne van Lot tot Drogenbos. In het kader van het actieplan cadmium voor de Noorderkempen (zie ook externe integratie - Milieu en gezondheid) wordt de ruiming van de waterbodems in de Kempen prioritair aangepakt om cadmiumvervuiling te saneren en de verdere verspreiding tegen te gaan.

Slibvangplan opstellen en uitvoeren

Ruimingswerken in verstedelijkt gebied worden vaak bemoeilijkt door de beperkte toegankelijkheid van de waterloop. Door de aanleg van sedimentvangen (slibvang of zandvang) stroomopwaarts van deze probleemgebieden wordt massale afzetting van slib in deze gebieden voorkomen. Het slib wordt gedwongen om lokaal op een strategisch gekozen locatie te bezinken waardoor slibruiming beperkt blijft tot een regelmatige ruiming van de sedimentvang. Ook vanuit ecologische standpunt kan het opportuun zijn om sedimentvangen in te richten. Het sedimentmeetnet levert de noodzakelijke onderbouwing voor het optimaal inplanten in de nabijheid van de sedimentbronnen en het dimensioneren van de slib-/zandvangen. Een aanpak wordt opgesteld en uitgewerkt. In 2007 starten de werken aan een slibvang op het Schijn (Deurne).

8. Verontreiniging door afvalstoffen

Opvolging van de plandoelstellingen

Bedrijfsafvalstoffen: de hoeveelheid afval verminderen t.o.v. 2002

De trend (kwadratisch) van de totale hoeveelheid primair geproduceerde bedrijfsafvalstoffen (primair afval ontstaat op het moment dat een product voor het eerst afval wordt) is stijgend in de periode van 1992 (12,5 miljoen ton) t.e.m. 1998 (18,8 m.t.). Nadien t.e.m. 2004 (18,5 m.t.; 21,5 m.t. incl. tertiaire sector) blijft de trend vrij stabiel. Voor een betrouwbare trendbepaling na 2002 zijn er nog onvoldoende gegevens. Preventie van bedrijfsafval zal blijvend worden gestimuleerd vooral door maatregelen m.b.t. sensibilisering, informatieverlening en subsidiëring. Aandacht gaat hierbij zowel naar kwantitatieve als kwalitatieve preventie. De hoeveelheid secundair afval - afkomstig van afvalverwerkende bedrijven - blijft globaal toenemen (8,0 miljoen ton in 2002 en 8,2 in 2003). Een belangrijke oorzaak van deze stijging is dat steeds meer afval geconditioneerd wordt.

Bedrijfsafvalstoffen: de productie van afval blijft meer achter op de economische groei t.o.v. 2002

Op basis van de trendwaarden van de ontkoppelingsindicator (= 1 - totaal primair bedrijfsafval/ BRP aan constante prijzen) over de periode 1992-2004, wordt in 2004 een ont koppeling gemeten t.o.v. referentiejaar 2002. Dit is niet het geval t.o.v. referentiejaar 1992. De doelstelling is hiermee behaald.

+ Bedrijfsafvalstoffen: de hoeveelheid definitief verwijderd afval vermindert met minstens 20% t.o.v. 2000 (2010)

De totale hoeveelheid gestorte bedrijfsafvalstoffen vertoont een dalende (lineaire) trend van 1992 (5,4 miljoen ton) t.e.m. 2004 (2,7 m.t.). De doelstelling (2,3 m.t. in 2010) ligt hiermee binnen bereik. Aanvullend aan de aanpak inzake hergebruik en preventie wordt een daling nagestreefd d.m.v. heffingen op storten, stort- en verbrandingsverboden voor recycleerbare afvalstoffen, de regelgeving inzake secundaire grondstoffen en de aanvaardingsplichten. Selectieve inzameling van afvalstromen bij bedrijven zal verder worden gestimuleerd. Via het exportverbod voor te verwijderen afval wordt ontwijkingsgedrag tegengegaan.

+/- Huishoudelijke afvalstoffen: de totale hoeveelheid afval blijft minstens gelijk of vermindert t.o.v. 2000

De totale hoeveelheid geproduceerde huishoudelijke afvalstoffen per inwoner nam toe van 405 kg in 1991 tot 560 kg in 2000. Nadien geeft de (kwadratische) trendlijn indicaties van een mogelijke trendbreuk naar een vermindering van de totale hoeveelheid huishoudelijke afvalstoffen. Het selectief ingezameld afval gaat nagenoeg volledig naar hergebruik of wordt gerecycleerd of gecomposteerd. In het uitvoeringsplan Huishoudelijke Afvalstoffen (2003-2007) gaat extra aandacht naar preventie, hergebruik, compostering en recyclage. Een preventieve aanpak wordt bijkomend uitgewerkt in het project 'Afvalvoorkoming via proces- en productbeleid'. Prioritaire maatregelen zijn het stimuleren van milieubewustwording, het verminderen van het aanbod aan wegwerpverpakkingen en het hergebruik ervan stimuleren, het hergebruik van producten bevorderen evenals de stimulering van thuiscompostering.

+/- ***Huishoudelijke afvalstoffen: de productie van afval blijft meer achter op de groei van de consumptie t.o.v. 2000***

De productie van huishoudelijke afvalstoffen per consumptie-eenheid in de periode 1996 - 2001 vertoonde een dalende trend. De resultaten gaven de start aan van een ont-koppeling tussen de afvalproductie en consumptie. De sinds 1999 ingezette trend van ont-koppeling tussen de toename van bevolking en consumptie enerzijds en de evolutie van de afvalberg anderzijds is niet te merken in 2004.

+++ ***Huishoudelijke afvalstoffen: de hoeveelheid definitief verwijderd afval vermindert tot gemiddeld 150 kg per inwoner***

De totale hoeveelheid gestorte en verbrande huishoudelijke afvalstoffen per inwoner verminderde aanzienlijk van 325 kg in 1995 tot 161 kg in 2005. Op basis van de (expo-nentiële) trend, lijkt het doel binnen bereik. Positief is ook dat het aandeel verbranden verder is toegenomen t.o.v. het aandeel storten. Belangrijke gerealiseerde maatregelen in dit verband zijn de hogere heffingen voor storten van huishoudelijke afvalstoffen, het instellen van stortverboden op bepaalde afvalstoffen, een verbeterde invulling en een uitbreiding van de beschikbare capaciteiten bij verbrandingsinstallaties en het nauwgezet opvolgen van de afwijkingen op de stortverboden. Het uitvoeringsplan Huishoudelijke Afvalstoffen (2003-2007) blijft deze aanpak volgen. Zo wordt onder meer voorgesteld om de capaciteit voor storten verder te beperken en af te bouwen.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

In oktober 2006 (IFEST) ging het Eco-efficiëntiescanprogramma van start. Ter voorbe-reiding werden 30 bedrijven gescreend op vlak van eco-efficiëntie. Om ecodesign toe-gankelijker te maken voor de ontwerper bracht OVAM in het voorjaar van 2006 ook de Ecolizer uit. Deze tool maakt het voor een ontwerper eenvoudiger om de milieu-impact in te schatten van verschillende productvoorstellen of gebruikte materialen, productie-processen enz. Ook werd de hernieuwde versie van MAMBO (het softwarepakket voor bedrijven voor de berekening van de werkelijk afvalkosten) uitgebracht. Het PRESTI-5-programma heeft de oproepperiode voor projecten van zijn laatste cyclusjaar afgerond. Informatieverlening en sensibilisering voor intermediairs in relatie tot de burger vond plaats via STIP (Steunpunt en Informatiecentrum voor Preventie van Afval).

In het kader van het project 'Prioritaire bedrijfsafvalstoffen' werd een grondige analyse uitgevoerd i.f.v. actieprogramma's voor textiel -, dierlijk- en gemengd ongedifferentieerd bedrijfsafval. Verder zijn voor textielafval en productiegebonden slib 2 codes van goede praktijk uitgewerkt. In 2006 werd de afzetmarkt voor gerecycleerde materialen geanalyseerd. Het doel is een gecoördineerde aanpak van de huidige en geplande beleidsmaatregelen ter ondersteuning van het gebruik van gerecycleerde materialen.

Ook werd gestart met een grondige analyse van het instrument aanvaardingsplicht. In juli 2006 is een milieubeleidsovereenkomst (MBO) voor gebruikte oliën en vetten afge-slotten. Ook werden milieubeleidsovereenkomsten voor afgedankte elektrische en elek-tronische apparatuur (AEEA), zaklampen en reclame- en persdrukwerk opgemaakt. De voorbereiding van de MBO's voor afgewerkte olie en oude en vervallen geneesmidde-len is in een eindfase en voor landbouwfolies wordt een collectief plan overwogen in plaats van een milieubeleidsovereenkomst.

Conform het afvalstoffendecreet vond de verdere invulling van het afvalstoffenbeleid plaats via sectorale uitvoeringsplannen (SUP). Afhankelijk van de fase van elk SUP wer-den de nodige evaluatie, voortgangsrapportering, planning en openbaar onderzoek voorzien.

Stimulering van preventie van huishoudelijke afvalstoffen gebeurde in het kader van het SUP 'Huishoudelijke afvalstoffen 2003-2007'. Het gaat dan o.m. om sensibiliseringsmateriaal voor organisatoren en deelnemers van evenementen en stimulering van thuiscompostering en afvalarm tuinieren. In juni liep een uitgebreide sensibiliseringsactie inzake compostering in samenwerking met alle gemeenten. Inzake selectieve inzameling passen de meeste gemeenten gedifferentieerde tarifiering (DIFTAR) toe op basis van gewicht of volume. De kringloopcentra werden verder financieel ondersteund. Via het ontwerp sectoraal uitvoeringsplan (SUP) 'Milieuverantwoord materiaal gebruik en afvalbeheer in de bouw' is een aanpak voorzien die is gebaseerd op het principe van de verruiming naar een duurzaam materialenbeheer. Het openbaar onderzoek startte in augustus 2006.

In het kader van het SUP 'Gescheiden inzameling van bedrijfsafval van kleine ondernemingen' is verder gewerkt aan sensibilisering en werd een actieplan voor kleine ontpakkers goedgekeurd. Een proefproject is gestart voor het inzamelen van verpakkingsmaterialen op bouwerven.

Energiereducatie bij verbranden werd planmatig uitgewerkt in een SUP 'Hoogcalorisch afval' en via het SUP 'Houtafval' wordt gewerkt aan een beheersplan voor een structurele oplossing voor verduurzaamd houtafval. Heffingen op het verbranden werden bijgestuurd via de goedkeuring van een verzameldecreet. De wetgeving inzake heffingen op het storten en verbranden van afvalstoffen werd grondig bijgestuurd. Het aantal tarieven vermindert sterk, de tarieven voor het storten van brandbaar afval stijgen en de verminderde tarieven voor het storten van recyclageresidu's verdwijnen geleidelijk. Ook komt er een compensatie voor de niet-fiscale aftrekbaarheid van de milieuheffingen. De wijzigingen treden in werking vanaf 1 januari 2007.

Het ontwerp SUP 'Bagger- en ruimingsspecie' werd verder op punt gesteld in samenwerking met alle betrokkenen. In uitvoering van het Vlare (uitvoeringsbesluiten van het afvalstoffendecreet) is een code van goede praktijk voor bagger- en ruimingsspecie goedgekeurd (zie ook 'Waterbeleid'). Verder werd in het kader van het SUP 'Slib' een code van goede praktijk uitgewerkt om het ontstaan van slib te voorkomen en de kwaliteit van het slib te verbeteren.

In uitvoering van het SUP 'Organisch-Biologisch Afval' lag het accent op de verdere afstemming met de federale overheid (krengenverwijdering, gebruik als diervoeding, ...). Het voortgangsrapport van februari 2006 duidt op het belang van kwaliteitsopvolging en traceerbaarheid, het zoeken naar een evenwicht tussen materiaalrecyclage en energierugwinning en de Europese wetgeving inzake dierlijke bijproducten. Een akkoord werd bereikt over een gedeeltelijk vernieuwd financieringssysteem voor de ophaling en verwerking van krengen van veehouders. Een nieuw ontwerpbesluit dierlijk afval werd principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

In uitvoering van het actieplan 'Groenestroom' van de Vlaamse Regering is in 2006 een eerste inventarisatie biomassa opgemaakt en gepubliceerd. De inventaris geeft het aanbod aan biomassa (afval) in 2005 weer evenals een overzicht van welke biomassa-stromen die voor groenestroomcertificaten (vergisting, verbranding) in aanmerking komen.

In 2006 was OVAM nauw betrokken bij het opstellen van raadsconclusies over de thematische strategie afvalpreventie en recyclage. Deze strategie legt de krijtlijnen vast voor het Europese afvalbeleid van de komende 5 jaar. Ze kondigt onder meer de herziening aan van een aantal afvalrichtlijnen, waaronder de kaderrichtlijn Afval.

Een groot aantal controles werd uitgevoerd om toe te zien op de naleving van de verschillende aanvaardingsplichten en het (grensoverschrijdend) afvaltransport. Naar aanleiding van een Europees project vonden grootschalige acties plaats in de zeehavens van Antwerpen en Zeebrugge.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Definitief actieprogramma voor 4 prioritaire bedrijfsafvalstoffen (dierlijk, textiel/ productiegebonden slib, gemengd ongedifferentieerd, zuren/basen)	2007 MIDDEN	op schema	
Finalisering studie en publicatie i.v.m. indicatoren eco-efficiëntie	2004 MIDDEN	gerealiseerd	
Ontwikkeling eco-efficiëntiescan	2005 MIDDEN	gerealiseerd	
Afronding Presti 5 project: optimalisatie en verspreiding van MAMBO	2005 EINDE	gerealiseerd	2006 MIDDEN
Consensus aanpak herbruikbare en eenmalige verpakkingen via LCA en peer review industrie	2006 EINDE	op schema	
Subsidiebesluit kringloopcentra is goedgekeurd	2005 EINDE	gerealiseerd	
Aanpassingen van productnormen voor brandstoffen: gemotiveerd voorstel aan federale overheid	2006 EINDE	op schema	
Optimalisering beheer- en opvolgingssysteem voor vraag en aanbod van eindverwerking afval	2006 EINDE	op schema	
Aanpassing wetgeving inzake dierlijke bijproducten (dierlijk afval)	2005 MIDDEN	op schema	2006 EINDE
Actieprogramma scheepvaartafvalstoffen is opgesteld	2005 MIDDEN	gerealiseerd	2006 MIDDEN
Aanduiding transitiepaden i.f.v. een geïntegreerd materialenbeleid	2006 EINDE	op schema	
Methodiek prioriteitsstelling van materiaalstromen beschikbaar	2007 MIDDEN	op schema	
Indicatoren	Realisatie	Doelstelling	
Aantal goedgekeurde Presti-5-projecten	31 (2005)	28 (2005)	
Aantal thuiscomposteers (% van de bevolking)	34 (2005)	40 (2007)	
Aantal uitgereikte milieucharters aan bedrijven i.k.v. Presti-4	634 (2005)	640 (2005)	
Aantal gescreende bedrijven d.m.v. een eco-efficiëntiescan	27 (2006)	1.000 (2009)	
Afwijkingen op stortverboden op jaarbasis (som van HA en BA-cat.2 x 1.000 ton)	550 (2006)	200 (2007)	

Aanpak prioriteiten 2007

Optimalisering afvalvoorkoming (kwalitatieve en kwantitatieve preventie van bedrijfsafval) (cf. OD 1 Beleidsnota)

De ontwikkelde eco-efficiëntiescan zal in 2007 verder worden toegepast bij Vlaamse bedrijven met het oog op een verbetering van de eco-efficiëntie. Er wordt gestreefd naar 1.000 gescande bedrijven in 3 jaar tijd. Ecodesign wordt gepromoot via de ruime verspreiding van een 100-tal cases en de verdere uitbreiding en toepassing van de Ecolizer, een gebruiksvriendelijke tool waarbij via indicatoren de milieu-impact van materialen en processen wordt bepaald.

Vorbereiding nieuw uitvoeringsplan Huishoudelijke Afvalstoffen (cf. OD 2 tem 6 Beleidsnota)

Met alle betrokkenen wordt een evaluatie van het lopende uitvoeringsplan Huishoudelijke Afvalstoffen 2003-2007 opgemaakt tegen het voorjaar 2007. Een nieuw uitvoeringsplan Huishoudelijke Afvalstoffen wordt tegen eind 2007 verwacht. Het principe van de verruiming naar een duurzaam materialenbeheer zal ook hierin worden doorgevoerd. Het toetsingskader voor de evaluatie van bestaande en eventueel nieuw in te zamelen selectieve afvalfracties wordt uitgewerkt. Onderzoek wordt gevoerd naar de meest aangewezen systemen of instrumenten om de consument tot milieuverantwoorde consumptie aan te zetten.

Afzetmarkt voor gerecycleerde materialen verhogen (cf. OD 3 Beleidsnota)

De kwaliteit, gebruiksmogelijkheden en hoogwaardige toepassing van secundaire grondstoffen worden gepromoot met extra aandacht voor bouw- en sloopafval. Verder wordt nagegaan hoe de terughoudendheid ten aanzien van het gebruik van gerecycleerde materialen kan worden weggewerkt. In overleg met de federale overheid wordt gestreefd naar lagere BTW-tarieven voor gerecycleerde materialen. Verdere acties worden ondernomen op basis van een analyse van de afzetmarkten, die in 2006 is gestart.

Aanpassing van de milieuheffing voor storten en verbranden (cf. OD1 Beleidsnota)

In overleg met de betrokkenen wordt het milieuheffingensysteem vereenvoudigd met onder meer een aanzienlijke reductie van het aantal tarieven. Bovendien zijn de voorbereidingen gestart om de huidige inputheffing op het verbranden van afvalstoffen om te schakelen naar een systeem dat in de toekomst is gebaseerd op de aard en hoeveelheid van emissies bij thermische processen (zie ook deel 'Beleidsuitvoering: economische instrumenten').

Optimalisatie geïntegreerde aanpak rond biomassa afval (cf. SD 2 Beleidsnota)

Om de dualiteit tussen energiebenutting en materiaalrecyclage uit te klaren, wordt een toetsingskader uitgewerkt voor de beoordeling van de aanvragen tot afwijking van de verbrandingsverboden. Proefprojecten en onderzoek worden voorzien met de focus op de kwaliteit en de afzet van de afvalstoffen die ontstaan in het vergistingsproces. In 2007 zal bij de 'inventarisatie biomassa' de beschikbaarheid en prijsvorming voor materiaalbenutting (bv. snoeihout, oliën en vetten, organische meststof, vezels, enz) centraal staan.

Optimale benutting van de verbrandingscapaciteit (cf. OD 5 Beleidsnota)

In het kader van het nieuwe uitvoeringsplan Huishoudelijke Afvalstoffen wordt een verdere verbetering in de benutting van de verbrandingscapaciteit voorzien. Om het storten van hoog calorisch afval versneld af te bouwen, zal de nadruk worden gelegd op selectieve inzameling, het ontwikkelen van een gepaste capaciteit met verhoogde energetische benutting (bv. WKK, co-verbranding, gunstige locatie, enz) en het strikter toepassen van de stortverboden voor bedrijfsafvalstoffen.

Toepasbaarheid afvalstoffenbeleid optimaliseren en illegale praktijken van afvalbehandeling en ontwijkingsgedrag verminderen (cf. OD 8 Beleidsnota)

Op basis van een specifiek evaluatiekader zullen de aanvaardingsplichten worden doorgelicht voor minimaal 3 afvalstromen. In 2007 zal ook de wetgeving omtrent secundaire grondstoffen worden onderzocht. Het nieuwe Handhavingsdecreet zal toelaten efficiën-

ter en met meer impact overtredingen tegen de afvalstoffenwetgeving aan te pakken. Om het sluikstorten en ontwijkingsgedrag tegen te gaan, zullen op regelmatige basis communicatie- en sensibiliseringscampagnes worden voorzien. Campagnes evenals de uitvoering van proefprojecten en een optimalisering van de handhaving zijn ook voorzien in de verdere aanpak van het zwerfvuil. Er zal hierbij intensiever worden samengewerkt tussen de drie gewesten, de lokale overheden en de bedrijfswereld. Naleving van de verplichtingen inzake selectieve inzameling van bedrijfsafvalstoffen door KMO's, wordt gestimuleerd via de verdere uitwerking van het GISTI-programma en de opstart van nieuwe acties in het kader van het GOA-project (gemengd ongedifferentieerd afval).

Optimalisatie afgifte scheepsafvalstoffen (cf. OD 8 Beleidsnota)

De bestaande systemen voor afgifte van scheepsafvalstoffen afkomstig van de zeevaart, jachtvaart en visserij, met inbegrip van de kostendekkingsmechanismen, worden verder verfijnd. Bovendien wordt daarbij gestreefd naar een Europese harmonisatie, vooral dan m.b.t. de havens binnen de Hamburg - Le Havre range. Daarnaast wordt in het najaar van 2007 het verdrag voor inzameling van afvalstoffen van de binnenvaart geratificeerd.

Interageren met het Europees afval - en materialenbeleid

Ook in 2007 wordt actief deelgenomen aan de herziening van een aantal afvalrichtlijnen en de initiatieven zoals aangekondigd in de thematische strategie afvalpreventie en recyclage. In het bijzonder wordt intens meegewerkt aan de herziening van de kader-richtlijn Afval. Belangrijk in het kader van de ontwikkeling van het materialenbeleid, is de opvolging van de initiatieven zoals aangekondigd in de Europese thematische strategie voor een duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen.

Verruiming afvalstoffenbeleid naar een duurzaam materialenbeleid (cf. OD 1 Beleidsnota)

In 2007 wordt verder bekeken hoe vanuit de ervaringen van het voorbije en huidige afvalbeleid, elementen kunnen worden aangedragen die het proces rond de verruiming naar een duurzaam materialenbeleid kunnen voeden. Het huidig afvalpreventiebeleid, maar ook historisch evaluatieonderzoek van vijftien jaar afvalpreventiebeleid van de OVAM (eind 2006 afgerond) of vanuit het biomassavraagstuk kunnen dergelijke elementen aandragen. In het kader van het nieuwe Uitvoeringsplan 'milieuverantwoord materiaalengebruik en afvalbeheer in de bouw' wordt het materialenbeleid geconcretiseerd door de opstart van twee projecten in 2007 waaronder een project met als doel de invoering van prestatie-eisen voor materiaalengebruik in de bouw d.m.v. het opstellen van het materiaalgebonden milieuprofiel van een gebouw. Voor huishoudelijke afvalstoffen, waar reeds belangrijke stappen gezet zijn in de richting van een duurzaam materialenbeleid, wordt een zelfde verruimingsoefening gemaakt in 2007 in het nieuwe uitvoeringsplan. Een belangrijk onderdeel van de verruiming is ook het verkrijgen van inzicht in de milieu-impacten van materiaalstromen om tot prioritering en monitoring te kunnen overgaan. Eén van de projecten betreft het koppelen van milieu- en economische gegevens om tot prioriteiten te komen.

Overzicht: sectorale uitvoeringsplannen (SUP) afvalstoffen

2003	2004	2005	2006	2007
Project 'Hoogcalorisch afval'				
• opmaak plan	• start uitvoering	• opmaken en uitvoeren van jaarlijkse actieprogramma's		
• openbaar onderzoek				
• goedkeuring door VR			• voortgangsrapport	
Project 'Huishoudelijke afvalstoffen (2003-2007)'				
• opmaken en uitvoeren van jaarlijkse actieprogramma's		• voortgangsrapport 2004 (publicatie januari 2005)		• evaluatierapport + voorbereiding nieuw plan
Houtafval				
• opmaak plan	• start uitvoering	• opmaken en uitvoeren van jaarlijkse actieprogramma		
• openbaar onderzoek				
• goedkeuring door VR			• voortgangsrapport	
Organisch-biologisch afval				
	• voortgangsrapport 2002-2003	• evaluatie o.a. voortgangsrapport 2004-2005	• uitvoeren actie- programma	• evaluatie, o.a. voortgangsrapport 2006-2007
Slib				
• opmaken en uitvoeren van jaarlijkse actieprogramma's		• voortgangsrapport		• voortgangsrapport
Bouw- en sloopafval				
• evaluatie			• openbaar onderzoek	
• opmaak nieuw plan			• goedkeuring door VR	
			• opmaken en uitvoeren van jaarlijkse actie- programma's	
Gescheiden inzameling van bedrijfsafval van kleine ondernemingen				
	• opmaak GISTI-programma			
	• voortgangsrapport		• voortgangsrapport	
Bagger- en ruimingsspecie				
			• goedkeuring door VR	

9. Verstoring van watersystemen

9a. Integraal waterbeleid

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Het decreet Integraal Waterbeleid van 18 juli 2003 omvat het juridisch en organisatorisch kader voor het waterbeleid in Vlaanderen. Op Vlaams niveau staat de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) in voor de coördinatie van het integraal waterbeleid.

Het uitvoeringsbesluit van 9 september 2005 bij het decreet Integraal Waterbeleid zorgt voor de geografische indeling van de watersystemen en regelt de organisatie van het integraal waterbeleid. Het uitvoeringsbesluit van 20 juli 2006 geeft richtlijnen aan de lokale, provinciale en gewestelijke overheden voor de toepassing van de watertoets bij het afleveren van een vergunning. In het najaar van 2006 organiseert de CIW in samenwerking met de provinciebesturen hierover een aantal informatiedagen. Een uitvoeringsbesluit voor de toepassing van de financiële instrumenten van het decreet wordt intussen voorbereid binnen de CIW.

Op het internationaal niveau staan de Internationale Scheldec commissie (ISC) en de Internationale Maascommissie (IMC) in voor de coördinatie van het waterbeheer en van de opmaak van de internationale stroomgebiedbeheerplannen. Binnen de ISC geeft het door Vlaanderen geleide Scaldit-project een belangrijke impuls aan de samenwerking tussen de verschillende oeverstaten en -gewesten. Het Scaldit-project liep oorspronkelijk van 1 januari 2003 tot 31 december 2005 maar werd verlengd tot 31 december 2006.

Op bekkenniveau is er, overeenkomstig het decreet, behoefte aan een bekkenbestuur, een bekkensecretariaat en een bekkenraad. De operationalisering van de bekkenwerking werd voorbereid binnen de CIW. In augustus vond een overlegvergadering met de provinciegouverneurs en het kabinet van de minister voor Leefmilieu plaats over de oprichting van de bekkenbesturen. Als voorzitter ervan is het immers aan de gouverneur om het bekkenbestuur samen te roepen. Inmiddels werden de 11 bekkens toegewezen aan de gouverneurs. De oprichtingsvergaderingen van de bekkenbesturen zijn gepland medio oktober 2006. In het voorjaar van 2006 hebben de provincies de oprichting van de 52 waterschappen voorbereid. Op enkele uitzonderingen na, is de formele oprichting ervan afgerond.

Als gevolg van het decreet houdende diverse bepalingen inzake leefmilieu en energie van 19 mei 2006 dienen de bekken- en deelbekkenbeheerplannen pas tegen eind 2007 te worden vastgesteld. Het openbaar onderzoek op bekken- en deelbekkenniveau loopt daarmee gelijktijdig met dat op stroomgebiedniveau. Om de burger wegwijs te maken in het openbaar onderzoek liet de CIW een communicatiecampagne ontwikkelen.

Via de waterbeleidsnota legde de Vlaamse Regering in 2005 de visie vast op het integraal waterbeleid voor Vlaanderen. De nota vormt het uitgangspunt voor de maatregelen en acties die in de bekken- en stroomgebiedbeheerplannen worden uitgewerkt. Als eerstvolgende stap op stroomgebiedniveau bereidde de CIW het tijdspad, het werkprogramma en het overzicht van de voornaamste waterbeheerkwesties voor. Deze documenten worden vanaf 22 november 2006 voor een periode van zes maanden aan

de bevolking voorgelegd. Midden 2006 waren alle voorontwerpen van bekkenbeheerplannen afgewerkt. Deze voorontwerpen worden door de bekkenbesturen gebruikt als basis voor de ontwerp-bekkenbeheerplannen om op hetzelfde ogenblik in openbaar onderzoek te kunnen gaan. Door de lokale besturen werden in 2006 in het kader van de samenwerkingsovereenkomst de actieplannen van de DuLo-waterplannen voor de verschillende deelbekkens opgemaakt.

De voorbereiding en aanpassing van de monitoringprogramma's voor grondwater en oppervlaktewater, die in uitvoering van de kaderrichtlijn Water tegen eind 2006 dienen operationeel te zijn, loopt verder. Het grondwatermeetnet werd in 2005 verder uitgebreid naar kwantiteit en kwaliteit. De uitbreiding van het primair meetnet met 130 nieuwe peilputten startte midden 2005. Het freatisch meetnet is uitgebreid met 33 meetpunten in natuurgebied. De noodzakelijke methodologische studies worden afgewerkt. Ook het voorbereidend werk voor de aanpassing van beoordelingskader van de waterlopen, wat moet uitgebreid worden met bijkomende biologische, hydromorfologische en fysisch-chemische kenmerken, werd verdergezet. Hiertoe wordt intensief deelgenomen aan het Europees overleg.

Om de uitwisseling van watersysteemkennis te stimuleren organiseerde de CIW in het voorjaar van 2006 een vijfde Waterforum. In het najaar van 2006 vinden de eerste drie thematische studiedagen plaats naar aanloop van het congres Watersysteemkennis in het najaar van 2007. Ondertussen werd in 2006 verder geïnvesteerd in de opbouw van noodzakelijke kennis, o.a.:

- een kwantificering van de diffuse bronnen is beschikbaar voor nutriënten, bestrijdingsmiddelen en zware metalen;
- voor nutriënten zijn met behulp van het SENTWA-model (model voor de diffuse verontreiniging van stikstof en fosfor door de landbouw) zowel een consistente tijdreeks tot 2005 als beleidsrelevante scenario's doorgerekend;
- in het project 'Toekomstverkenning Landbouw en Milieu' wordt op basis van het SENTWA-model de toekomstige milieueffecten van de landbouw ingeschat;
- tevens werd een studie afgerond die de omvang van de belasting van het oppervlaktewater met BZV en CZV door de landbouwsector en vanuit natuur verder in kaart brengt;
- de resultaten van het SENTWA-model zijn ook gebruikt in het Milieukostenmodel, deel water. Dit model laat toe de meest kostenefficiënte maatregelen te bepalen voor CZV, stikstof en fosfor voor een combinatie van maatregelen voor de huishoudens, industrie en landbouw. In 2006 werden de eerste resultaten van het model voor het Netebekken gegenereerd;
- het PEGASE-model voor het stroomgebied van de Schelde werd gereviseerd en simulatieresultaten zijn beschikbaar voor de huidige toestand en een toekomstscenario (2015). Het SIMCAT-waterkwaliteitsmodel voor de IJzer werd geactualiseerd en gereviseerd;
- er werd een evaluatieonderzoek uitgevoerd naar de werking van vistrappen in de Mark (Meerseldreef), de Abeek (Bocholt) en de Luismolen-Abeek. Ook werd de invloed van migratieknelpunten op de Grote en de Kleine Nete verder bestudeerd. Dit alles moet toelaten de meest kostenefficiënte maatregelen te bepalen voor opname in de stroomgebied- en bekkenplannen.

Inzake sensibilisatie zette het Waterloket haar dienstverlening verder. In 2005 werden 5.600 vragen behandeld. Via de aanstelling van een gemeentelijke coördinator waterbeleid werd ingespeeld op de specifieke informatiebehoefte van de gemeenten.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Operationele structuren voor integraal waterbeleid op Vlaams (CIW) niveau	2004 EINDE	gerealiseerd	
CIW formeel geïnstalleerd	2005 EINDE	gerealiseerd	2006 MIDDEN

Mijlpalen (vervolg)	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Bekkenstructuren formeel geïnstalleerd (cfr. uitvoeringsbesluit IWB)	2005 EINDE	op schema	2006 EINDE
Klassegrenzen tussen hoge, goede en matige ecologische toestand van oppervlaktewater liggen vast	2006 EINDE	vertraagd	
Afbakening van waterlichamen en aanduiding van sterk veranderde en kunstmatige waterlichamen	2006 EINDE	gerealiseerd	
Afgewerkte analyses op stroomgebiedniveau	2004 EINDE	gerealiseerd	
Goedgekeurde waterbeleidsnota	2004 EINDE	gerealiseerd	
Openbaar onderzoek van alle deelbekkenbeheerplannen loopt samen met het openbaar onderzoek van de bekkenbeheerplannen	2005 MIDDEN	op schema	2006 EINDE

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Aantal afgewerkte ontwerp-bekkenbeheerplannen	11 (2006)	11 (2006)
Aantal vragen beantwoord door steunpunt duurzaam water	5.600 (2005)	
Aantal opgestarte operationele bekkenmodellen	2 (2005)	11 (2006)
Aantal bezoekers van website waterloket	12.743 (2005)	

Aanpak prioriteiten 2007

De omzetting van de Europese richtlijnen water (cf. OD Beleidsnota)

De kaderrichtlijn Water duidde 33 prioritaire stoffen aan waarvoor Europese milieu-kwaliteitsnormen en reductiemaatregelen moeten worden vastgesteld. Het voorstel van dochterrichtlijn Prioritaire Stoffen werd door de Europese Commissie bekendgemaakt op 17 juli 2006. Als er in december 2006 geen overeenstemming is tussen de Raad en het Europese Parlement over deze dochterrichtlijn, moet Vlaanderen trouwens zelf normen en maatregelen voor de prioritaire stoffen vaststellen. Ook de dochterrichtlijn Grondwater wordt in de loop van 2006 verwacht. Deze dochterrichtlijn is vooral gericht op de bescherming van de kwaliteit van het grondwater en zal invulling geven aan de wijze waarop de lidstaten normen moeten afleiden voor grondwaterbescherming. In 2006 formuleerde de Europese Commissie een voorstel van richtlijn over overstromingsbeoordeling en -beheer. Deze richtlijn moet ervoor zorgen dat overstromingsrisico's voor de gezondheid van de mens, voor het milieu, voor de infrastructuur en voor de eigendommen afnemen. Hiertoe legt het voorstel de lidstaten op om beheerplannen voor overstromingsrisico op te stellen; om de gebieden met een significant overstromingsrisico in kaart te brengen en om in overleg met andere lidstaten (grensoverschrijdende) maatregelen te nemen. Op basis van de huidige voortgang in dit dossier wordt verwacht dat deze richtlijn vanaf 2007 naar Vlaamse wet-

geving zal moeten worden omgezet. De nieuwe Europese zwemwaterrichtlijn vervangt de dertig jaar oude wetgeving op dit gebied en moet tegen begin 2008 omgezet zijn naar Vlaamse wetgeving. In de nieuwe richtlijn wordt een lager risico op besmetting nagestreefd dan in de oude. Een belangrijke verbetering is dat in de nieuwe richtlijn bepalingen zijn neergelegd met betrekking tot de informatieverstrekking over de zwemwaterkwaliteit. Voortaan dienen elk jaar alle zwemwateren aangeduid te worden en de duur van het badseizoen vastgesteld te worden. Dit zal voor het eerst gebeuren in het voorjaar van 2008. Op basis van de nieuwe richtlijn zal een pro-actief beheer van de zwemwaterkwaliteit moeten gevoerd worden, waarbij de vervuilingbronnen in kaart moeten worden gebracht en worden beschreven in zogenaamde kwetsbaarheidprofielen.

Het uitwerken van de instrumenten aankoopplicht en vergoedingsplicht (cf. SD 5 Beleidsnota)

Het decreet Integraal Waterbeleid voorziet in een aantal financiële instrumenten, met name onteigening, recht van voorkoop, aankoopplicht en vergoedingsplicht. Voor deze financiële instrumenten kan een uitvoeringsbesluit noodzakelijk blijken dat voor de aankoop en de vergoedingsplicht de procedures en de berekening van de bedragen bevat. Alleszins dienen de financieringsinstrumenten beschikbaar te zijn bij de start van het openbaar onderzoek van de bekken- en deelbekkenbeheerplannen. Dit uitvoeringsbesluit zal inhoudelijk afgestemd moeten zijn op het decreet betreffende het oprichten van de Vlaamse grondenbank en het decreet inzake de harmonisering van de procedures voor voorkooprecht.

Het verder uitwerken van de watertoets (cf. SD 1 Beleidsnota)

Het huidige uitvoeringsbesluit watertoets geeft richtlijnen over de toepassing van de watertoets voor de vergunningverleners. In 2007 staat de opmaak van richtlijnen of aanbevelingen voor plannen- en programmamakers en voor de adviesverleners op het programma. Het decreet Integraal Waterbeleid voorziet geen vergoedingsregeling voor het weigeren van vergunningen tengevolge van de watertoets. Hiervoor kan de verwerking van de betrokken terreinen (bv. overstromingsgebieden of oeverzones) een oplossing bieden. Om dit uit te voeren, zullen er middelen voorzien worden. Bovendien is er afstemming nodig met het Rubiconfonds, dat opgericht werd door de minister bevoegd voor ruimtelijke ordening.

Het vastleggen van de klassengrenzen voor de goede toestand (cf. OD 1 Beleidsnota)

De Europese kaderrichtlijn Water, en de omzetting ervan in decreet Integraal Waterbeleid, verplichten tot het halen van een goede toestand in het oppervlaktewater in 2015 en het vermijden van achteruitgang van de bestaande kwaliteit. Uitstel of uitzonderingen zijn mogelijk, maar moeten grondig gemotiveerd worden. Ten einde de toestand van het oppervlaktewater te kunnen beoordelen en de noodzakelijke maatregelen te kunnen inschatten, is de vaststelling via wettelijke milieukwaliteitsnormen nodig van de grenzen tussen zeer goede/goede/matige/ontoereikende/slechte toestand voor de biologische, hydromorfologische en de fysisch-chemische kwaliteitselementen. Gedurende de afgelopen jaren werd de noodzakelijk kennis hierover opgebouwd, zodat in 2007 de procedure overeenkomstig het DABM kan worden voorbereid.

De waterbeheerkwesties als opzet naar de ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen en maatregelenprogramma's (cf. SD 5 Beleidsnota)

Eind 2006 start het openbaar onderzoek over de waterbeheerkwesties. De waterbeheerkwesties beschrijven de belangrijkste uitdagingen en knelpunten om in 2015 de goede toestand in het watersysteem te bereiken. Dit vormt mee de insteek voor de

opmaak van de ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen en bijhorende maatregelenprogramma's, die eind 2008 beschikbaar moeten zijn. Om een onderbouwd maatregelenprogramma te kunnen uitwerken in functie van haalbare resultaten, bijhorende kostenafweging en uitzonderingsbepalingen zal het nodig zijn te investeren in de verdere uitbouw van expertise inzake watersysteemkennis en het beoordelen van maatregelen alsook inzake het afwegen van kosten. Wat betreft het kostenluik vormt het MKM Water een belangrijke aanzet, maar dit model moet nog verder uitgewerkt worden om het vervolgens ook te kunnen operationaliseren en toepassen.

Het openbaar onderzoek over en de vaststelling van de bekken- en deelbekkenbeheerplannen (cf. SD 5 Beleidsnota)

Het openbaar onderzoek over de bekkenbeheerplannen (inclusief de deelbekkenbeheerplannen) wordt gelijktijdig met dat over de waterbeheerkwesties gevoerd. Deze werkwijze is mogelijk na de wijziging van het decreet in 2006. Het openbaar onderzoek is gestart op 22 november 2006 en loopt over een periode van zes maanden. De organisatie ervan ligt in handen van de CIW en de bekkensecretariaten. De eerste bekkenbeheerplannen, met toegevoegde deelbekkenbeheerplannen, worden uiterlijk tegen 22 december 2007 door de Vlaamse Regering vastgesteld.

Integraal waterbeheer op het terrein integreren (cf. OD 4 Beleidsnota)

Op Vlaams niveau wordt verder gewerkt aan de optimale taaktoewijzing van de waterlopen. Een voorbeeld hiervan is de herklassering van de Antitankgracht (Provincie Antwerpen) als onbevaarbare waterloop 1ste categorie. Deze kunstmatige waterloop met belangrijke natuurwaarden sluit qua beheer immers beter aan bij het beheer van de onbevaarbare waterlopen. Op lokaal niveau worden de deelbekkenbeheerplannen en programma's geclusterd binnen de waterschappen. De integratie van de DuLo-waterplannen en de waterhuishoudingsplannen is een logisch verdere stap. De structuren van de polders en wateringen worden meer afgestemd op de deelbekkenstructuren. Dit kan zowel gebeuren door een fusie van bestaande polders en wateringen als door een beperkte uitbreiding binnen de deelbekkenomschrijving. De uitvoering van lokale geïntegreerde projecten op het terrein is de uiteindelijke doelstelling. De lokale projecten, die omwille van hun integraal aspect niet subsidieerbaar zijn binnen de huidige regelingen, kunnen via de samenwerkingsovereenkomst financieel ondersteund worden. Via het subsidiebesluit polders en wateringen zijn ook concrete projecten die voorgesteld werden in een waterhuishoudingsplan subsidieerbaar.

Het uitvoeren van de geïntegreerde monitoringprogramma's (cf. SD 5 Beleidsnota)

De meetnetten voor kwaliteits- en kwantiteitsbeheer worden, in het kader van de eind 2006 door de Vlaamse Regering vastgestelde monitoringprogramma's, geoperationaliseerd in 2007. Hiertoe zullen, naast aanpassingen aan de bestaande meetnetten oppervlaktewater en grondwater, voor oppervlaktewater nieuwe meetnetten uitgebouwd worden voor het monitoren van fytoplankton, macroflora, fyto benthos en hydromorfologische kenmerken. Om een overzicht te geven van het lopend onderzoek met betrekking tot watersystemen organiseert de CIW eind 2007 een grootschalig congres "Watersysteemkennis". Dit congres wordt voorafgegaan door 9 thematische studiedagen in de periode oktober 2006 - mei 2007.

9b. Verontreiniging van oppervlaktewater

Opvolging van de plandoelstellingen

-
- +** ***Biologische oppervlaktewaterkwaliteit: het aantal meetplaatsen dat voldoet aan de biologische kwaliteitsnorm verhogen tot 40%***
- In 2005 voldeden 30% van de meetplaatsen aan de biologische kwaliteitsnorm (BBI-score van tenminste 7). Dit is één procent meer dan in 2002, 2003 en 2004. Een vergelijking van de BBI voor 2005 met de eerste bepaling sinds 1989 toont aan dat de biologische waterkwaliteit op 43% van de meetplaatsen is verbeterd. Op ruim de helft van de meetplaatsen is de kwaliteit niet of niet noemenswaardig gewijzigd, terwijl in 5% de kwaliteit achteruitging. De biologische kwaliteit wordt niet alleen bepaald door de waterkwaliteit, maar ook door de structuurkenmerken van de waterloop en de chemische kwaliteit van het sediment. Om tegen 2015 in alle watersystemen een goede toestand te kunnen halen, zijn naast de sanering van de verontreinigende oppervlaktewateren en de waterbodems, ook de herinrichting van het waterlopenstelsel en andere maatregelen in het kader van integraal waterbeleid noodzakelijk.
-
- ***Biologische oppervlaktewaterkwaliteit: op maximaal 25% van de meetplaatsen met een goede of zeer goede biologische kwaliteit (situatie 2001) is de toestand verslechterd in 2007***
- In 2001 behoorde 25% van de meetplaatsen tot de kwaliteitsklasse goed of zeer goed en voldeed hiermee aan de basiskwaliteitsnorm voor biologische waterkwaliteit (een BBI van tenminste 7). Op de helft van de meetplaatsen die eerder wel een goede score haalden, werd de basiskwaliteitsnorm in 2001 echter niet meer gehaald. De bescherming van de waterlopen met een goede biologische kwaliteit blijft een belangrijk aandachtspunt. In 2005 is in 6% van de meetplaatsen met een goede of zeer goede kwaliteit de toestand met minstens twee indexpunten achteruitgegaan.
-
- ++** ***Chemische oppervlaktewaterkwaliteit: het aantal meetplaatsen dat voldoet aan de basiskwaliteit voor biochemisch zuurstofverbruik (BZV) verhogen tot 66%***
- Het aantal meetplaatsen dat in 2005 voldeed aan de basiskwaliteit voor BZV bedroeg 56%. In totaal werden 1.129 plaatsen bemonsterd voor BZV. De evolutie van de laatste 10 jaar wijst op een aanzienlijke verbetering.
-
- +** ***Zuivering afvalwater: verhogen van de zuiveringsgraad van de huishoudens tot 80%***
- De zuiveringsgraad van de huishoudens neemt gestaag toe. Midden 2006 bedroeg de zuiveringsgraad 64,4%. In het kader van de veroordeling door Europa voor het niet naleven van de richtlijn Stedelijk Afvalwater, meer specifiek de einddatum voor de collectering en de zuivering van agglomeraties groter dan 10.000 IE, werd begin 2004 door het Vlaamse Gewest een inhaaloperatie op touw gezet. Deze actie is gericht op de agglomeraties waar de RWZI nog ontbreekt (7 RWZI's) en/of waar de zuiveringsgraad lager ligt dan 90%. Omdat op 31 december 2005 ook de termijn voor de verplichtingen met betrekking tot de agglomeraties tussen 2.000 en 10.000 IE verviel, werd in augustus 2005 een gelijkaardige actie gestart voor de agglomeraties tussen 2.000 en 10.000 IE.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Om de richtlijn Stedelijk Afvalwater versneld te kunnen uitvoeren, definieerde het Vlaamse Gewest 102 prioritaire projecten in de agglomeraties groter dan 10.000 inwonerequivalent (IE) en 59 in de agglomeraties tussen 2.000 en 10.000 IE. Ze nam ook een aantal acties om de resterende doorlooptijd voor deze projecten tot het minimum te beperken. Bovendien werden de privé-aandeelhouders in de eerste helft van 2006 uitgekocht, zodat Aquafin NV volledig eigendom is van het Vlaamse Gewest, waarmee tegemoetgekomen werd aan andere bezwaren van Europa.

Het Optimalisatieprogramma 2008-2012 zal in het najaar van 2006 ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd. Het programma bevat projecten voor de optimalisatie van het toevoerend stelsel, de bouw van kleinschalige waterzuiveringsinstallaties (KWZI's), de renovatie van rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) en de aansluiting van vuilvracht voornamelijk ter optimalisatie van het buitengebied.

Het programmadecreet van 24 december 2004 heeft samen met een aantal begeleiden maatregelen de watersector gereorganiseerd. De VMM oefent voortaan zowel het ecologisch als het economisch toezicht op de uitbouw en het beheer van de gemeentelijke en bovengemeentelijke saneringsinfrastructuur uit. Voor de beoordeling van de kwaliteit van de werking van de rioleringsstelsels en de RWZI's wordt in samenwerking met Aquafin NV de praktische toepasbaarheid van het indicatorenkader onderzocht in 21 proefgebieden. Het proefproject is bijna afgerond en wordt weldra geëvalueerd met oog op ruimere toepassing. De drinkwatermaatschappijen werden belast met de sanering van het water dat zij leveren. Ze kunnen hiervoor een contract afsluiten met derden. Voor de uitvoering van de bovengemeentelijke sanering werd een overeenkomst afgesloten tussen Aquafin NV, de drinkwatermaatschappijen en de VMM. Voor de uitvoering van de gemeentelijke saneringsverplichting worden de afspraken vastgelegd in een contract tussen de drinkwatermaatschappijen en de gemeente. In sommige gevallen werd een gemeentebedrijf, een samenwerkingsverband van gemeenten, een intercommunale of een andere entiteit aangesteld door de gemeente. Aan gezinnen met een eigen waterwinning die gebruik maken van de saneringsinfrastructuur, kunnen de drinkwatermaatschappijen een vergoeding aanrekenen voor de bovengemeentelijke en de gemeentelijke sanering. Particulieren die geen bijdrage aan de drinkwatermaatschappij betalen - de inwoners van Baarle-Hertog en gezinnen die beschikken over een eigen waterwinning - blijven heffingsplichtig.

Aan de beheersovereenkomst tussen Aquafin NV en het Vlaamse Gewest werd in mei 2005 een addendum toegevoegd dat het beschikbaarheidsrisico ten laste van Aquafin NV legt. Dit gebeurt door de vergoeding voor de exploitatiekosten afhankelijk te maken van het behalen van de effluentconcentraties. Hierdoor is de druk om op korte termijn tot een algemene herziening van de beheersovereenkomst over te gaan weggenomen. Voor RWZI's die de minimale verwijderingspercentages niet zonder meer kunnen halen werden in 2006 de vergunningen aangepast. Hierbij werden de voorgestelde herstelprogramma's in de vergunningen van RWZI's en bedrijven geïmplementeerd.

Op 10 maart 2006 keurde de Vlaamse Regering het besluit inzake de vaststelling van de regels voor de scheiding tussen de gemeentelijke en bovengemeentelijke saneringsverplichting en de vaststelling van de zoneringsplannen goed. Voorafgaand aan dit besluit werd het voorontwerp van zoneringsplan reeds in primeur overgemaakt en toegelicht aan alle Vlaamse gemeenten. De officiële verzending en het verder zetten van de procedure is voorzien voor eind 2006 - begin 2007. Aangezien VLAREM niet langer compatibel is met dit uitvoeringsbesluit werd een voorstel tot aanpassing van VLAREM II uitgewerkt en besproken met alle betrokkenen.

Voor de subsidiëring van gemeentelijke rioleringen en KWZI's werden tot nog toe in 2006 twee kwartaalprogramma's goedgekeurd. Met het eerste kwartaalprogramma van 2007 (1 juni 2006) worden 116 projecten opgedragen, met het tweede kwartaalprogramma van 2007 (31 juli 2006) 70 projecten. Midden 2006 is in de helft van Vlaanderen de gemeentelijke zuiveringsinfrastructuur doorgelicht. Hierbij werden 5.000 knelpunten opgespoord en werden de bestaande inventarisaties verfijnd zodat op basis hiervan de geplande investeringen waar nodig kunnen bijgestuurd worden.

Via het uitvoeringsbesluit van 21 oktober 2005 besliste de Vlaamse Regering dat bedrijven met eigen waterwinning én een vergunning voor de lozing van hun afvalwater op riolering, aangesloten op een operationele RWZI, voor de zuivering van hun bedrijfsafvalwater een contract met Aquafin NV kunnen afsluiten. In dit geval betaalt het bedrijf aan Aquafin NV een saneringsvergoeding welke de afvalwaterheffing vervangt. Het uitvoeringsbesluit omschrijft de voorwaarden voor lozen van bedrijfsafvalwater evenals de procedures tot het bekomen van een contract. Het bevat ook bepalingen aangaande de vergoeding die Aquafin NV mag aanrekenen. In 2005 was een overgangsmaatregel voorzien waardoor bedrijven die aan een aantal voorwaarden voldeden via een eenvoudige procedure een contract voor één jaar konden afsluiten met Aquafin NV. Vanaf 2006 wordt er een onderscheid gemaakt tussen 'typecontracten' en 'specifieke contracten'. Als een bedrijf voldoet aan de voorwaarden van 'klein bedrijf' of 'bedrijf met kleine impact' krijgt het een typecontract. Voor andere bedrijven wordt de situatie ad hoc bekeken. Een financieel-juridische en een technische werkgroep begeleiden het proces om de contractaanvragen vlot en eenduidig te kunnen afhandelen.

In het kader van de heffingen voor grootverbruikers werd de huidige sectorindeling geëvalueerd en werd een methodologie opgemaakt voor het herbepalen van de omzettingcoëfficiënten van de grootverbruikers. In 2006 en 2007 worden de sectoren nat-wasserijen, textiel/leerlooierijen en groenteconservenbedrijven onder de loep genomen. Op basis hiervan zullen nieuwe omzettingcoëfficiënten voorgesteld worden.

De omzendbrief afvalwater van 23 september 2005 zoekt naar een evenwicht tussen de afkoppelingskosten voor bedrijven en de te realiseren verbetering van de waterkwaliteit zonder dat de lozing van bedrijfsafvalwater de werking van de zuiveringsinfrastructuur hypothekeert. Hiervoor is binnen de CIW overleg opgestart met de beheerders van de waterlopen en diverse afvalwateractoren om tot een gedragen visie op het afvoeren van hemelwater en gezuiverd afvalwater te komen. Dit moet leiden tot uitvoerbare saneringsscenario's voor de afkoppeling van hemelwater en/of gezuiverd afvalwater van de riolering waarbij de bestaande infrastructuur (grachten, gemeenschappelijke buffering, etc.) zoveel mogelijk wordt ingeschakeld. Bij de herziening van vergunningen worden de uitgangspunten van het in 2005 geactualiseerde Reductieprogramma Gevaarlijke Stoffen geïmplementeerd. Om de lozing van de steeds meer niet-klassieke stoffen in afvalwater te normeren wordt de ecotox-normering uitgewerkt in concrete vergunningsvoorwaarden en dit ter vervanging en ter aanvulling van te extensieve lozingsvoorwaarden. Daarnaast gebeurt er een -ad hoc- actualisatie van de sectorale voorwaarden op basis van BBT-studies en beschikbare meetgegevens.

Eind 2005 werd de Emissie-inventaris Water afgestemd op het geïntegreerde formulier van het Integraal Milieu Jaarverslag (IMJV). Momenteel wordt nagegaan hoe een geautomatiseerde uitwisseling met het IMJV-loket kan opgezet worden om de gegevensinvoer in de Emissie-inventaris Water te automatiseren en de gegevens op termijn maximaal te ontsluiten via het internet. Voor de optimalisatie en uitbreiding van de waterbodembank wordt bekeken hoe bijkomende toetsingskaders in het systeem kunnen voorzien worden en hoe de kwantitatieve bepaling van baggerspecie kan geïntegreerd worden in het systeem. Het AVOS (Advies Vergunningen Opvolging Systeem) werd afgestemd op de bepalingen van de omzendbrief afvalwater. Het AWIS (AfvalWater Informatie Systeem) wordt verder uitgebouwd en wordt eind 2006 in productie genomen.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Zoneringsmethodiek is verankerd in de wetgeving	2005 MIDDEN	gerealiseerd	2006 BEGIN
Agglomeraties groter dan 2.000 IE beschikken over een opvang- en behandelingssysteem	2005 EINDE	vertraagd	2007 EINDE
Methodiek ecologische regulering Aquafin NV is klaar	2004 EINDE	gerealiseerd	2005 EINDE
Uitwerking nadere regels saneringsverplichtingen en openbare dienstverplichtingen naar de drinkwatermaatschappijen	2006 EINDE	op schema	
Toezicht over correcte aanrekening van bijdragen door drinkwatermaatschappijen aan particulieren startklaar	2006 EINDE	op schema	
Toezicht over een correcte aanrekening van vergoeding door Aquafin NV aan drinkwatermaatschappijen startklaar	2006 EINDE	op schema	
Inschatting gevolgen van nieuw mestdecreet (MAP3)	2006 EINDE	vertraagd	
Coherente beleidsvisie inzake septisch materiaal is klaar	2004 MIDDEN	vertraagd	2006 EINDE

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Aantal gesubsidieerde projecten gemeentelijke rioleringen	256 (2005)	
Emissie-inventaris Water: aantal geïnventariseerde stoffen	8 (2005)	
Percentage gemeentelijke infrastructuur doorgelicht (t.o.v. straatlengte riolering)	50 (2006)	100 (2007)
Aantal gemeenten waarvoor voorontwerp van zoneringsplan werd aangeleverd	308 (2006)	308 (2006)
Aantal meetpunten overstortmeetnet	260 (2006)	600 (2006)

Aanpak prioriteiten 2007

Openbaar onderzoek en vaststelling van zoneringsplannen (cf. SD 3 Beleidsnota)

In 2006 werd voor elke gemeente voorontwerpen van zoneringsplannen opgesteld. Na een voorafgaande voorstellingsronde zullen in de periode september 2006 - februari 2007 deze voorontwerpen aan de gemeenten worden bezorgd. Met hun inbreng wordt vervolgens het ontwerp zoneringsplan opgemaakt en in openbaar onderzoek gebracht (periode februari - augustus 2007). Op basis van de reacties daaruit kunnen dan de definitieve plannen worden opgesteld en voorgelegd aan de minister voor bekrachtiging. De eerste definitieve zoneringsplannen worden verwacht in oktober 2007. Daarnaast dient ook het VLAREM aangepast te worden aan het zoneringsbesluit. Een eerste principiële goedkeuring van de Vlaamse Regering wordt verwacht in het najaar van 2007.

Bijsturing subsidiebesluit gemeentelijke rioleringen (cf. OD 7 Beleidsnota)

Het subsidiebesluit zal verregaand bijgestuurd worden teneinde de gemeenten te responsabiliseren en de procedure te vereenvoudigen. In het zoneringsbesluit van 10 maart 2006 is reeds een eerste wijziging aan het subsidiebesluit voorzien door te stellen dat het beschikken over een zoneringsplan een vereiste zal zijn om nog in aanmerking te komen voor subsidie. Ondertussen blijft natuurlijk ook in 2007 de aandacht

gaan om de laatste achterstand inzake de richtlijn Stedelijk Afvalwater weg te werken. Bovendien blijft Vlaanderen via de opmaak van het Optimalisatieprogramma 2009-2013 en het Subsidiëringsprogramma 2009-2013 verder investeren in de optimalisatie en renovatie van de bovengemeentelijke en gemeentelijke infrastructuur.

Verder uitwerken nieuwe beheersovereenkomst Aquafin NV (cf. OD 6 Beleidsnota)

Om de beheersovereenkomst met de Aquafin NV te kunnen omvormen tot een volwaardige resultaatsverbintenis, komt er per zuiveringsgebied een ecologisch evaluatiesysteem dat de kwaliteit van de werking van de rioleringsstelsels en RWZI's beoordeelt. Eind 2006 zijn de resultaten beschikbaar van de 21 proefgebieden waar de praktische haalbaarheid van de in 2005 uitgewerkte methodologie werd nagegaan. In 2007 kan, op basis van deze resultaten, de indicatorenset geëvalueerd worden en kunnen de nodige aanpassingen en uitbreiding verder onderzocht.

Contracten voor het zuiveren van bedrijfsafvalwater (cf. OD 8 Beleidsnota)

Op basis van de ministeriële omzendbrief en het uitvoeringsbesluit konden bedrijven voor de sanering van hun afvalwater, mits dit afkomstig is van niet-huishoudelijke activiteiten en gelooft wordt op een openbare riolering die is aangesloten op een operationele RWZI, contracten met Aquafin NV afsluiten. Via het programmadecreet van 23 december 2005 is dit nu ook mogelijk voor bedrijven waarvan de aansluiting op een RWZI voorzien is in een investeringsprogramma en voor de bedrijven die via een bestaande toevoerleiding of een toevoerleiding waarvan de uitvoering aan Aquafin NV opgedragen is, op een operationele RWZI lozen. De contractaanpak leidt er toe dat enerzijds aan bedrijven die, om allerlei redenen, zelf niet kunnen instaan voor de zuivering van hun bedrijfsafvalwater, onder de voorwaarden opgenomen in het uitvoeringsbesluit, een langetermijnoplossing geboden wordt. Anderzijds wordt hiermee ook een oplossing geboden voor een gemeenschappelijke aanpak van gescheiden riolering en buffercapaciteit op industrieterreinen. In 2007 wordt de uitvoering van deze vernieuwde aanpak verder in praktijk omgezet.

Vergunningen lozing afvalwater (cf. SD 3 Beleidsnota)

In 2007 zullen de herstelprogramma's die door Aquafin NV in 2006 werden opgemaakt in functie van het verkrijgen van afwijkende lozingsnormen, beoordeeld worden. In het kader van het Reductieprogramma Gevaarlijke Stoffen wordt jaarlijks opgesteld welke vergunningen aan onderzoek (en eventuele actualisering) toe zijn. De uiteindelijke toetssteen blijft echter de resulterende waterkwaliteit. Naarmate de opmaak van en het openbaar onderzoek over de waterbeheerkwesties en bekken- en deelbekken-beheerplannen vordert in 2007, zal geïnventariseerd worden waar bijkomende acties nodig zijn en een aanpak voorgesteld worden. Daarnaast wordt de aanpassing en actualisatie van VLAREM verdergezet. Het betreft onder meer de implementatie van het onderzoek naar de noodzakelijke aanpassingen in functie van het reductieprogramma en de verdere actualisering van de sectorale voorwaarden.

9C. Verdroging

Opvolging van de plandoelstellingen

-
- +/-** **Duurzaam watergebruik: afname van drinkwatergebruik bij de bevolking tot 215 miljoen m³ (ca. 98 liter per persoon per dag)**
 In 2003 gebruikte de bevolking ca. 222 miljoen m³ leidingwater (101 liter/persoon/dag). Het drinkwaterverbruik vertoonde in de periode 2000-2003 geen duidelijke trend.
-
- +/-** **Duurzaam watergebruik: afname industrieel watergebruik exclusief koelwater**
 Het industrieel watergebruik exclusief koelwater bedroeg in 1997 452 miljoen m³. De waarde stabiliseert zich sinds 2000 rond de 350 miljoen m³.
-
- Duurzaam watergebruik: afname van het totaal watergebruik voor de landbouw (varkens-, rundvee-, pluimvee- en glastuinbouwsector) tot 43 miljoen m³**
 In 1999 gebruikte de landbouwsector 50,5 miljoen m³ water. Een recenter cijfer wordt nog berekend.
-
- +** **Bijkomend beschermen van 200 ha oeverzones waarvan minstens 50% wordt gerealiseerd door verwerving**
 In 2004 bedraagt de oppervlakte oeverzone via aankoop (getekende onteigeningsbesluiten) 44 ha. Tussen 2000 en 2002 zijn voor 172 ha aan beheersovereenkomsten perceelranden langs waterlopen afgesloten. Voor 2003 en 2004 komt dit al op 149 ha.
-
- +** **Duurzaam watergebruik: stijging van het hemelwatergebruik bij de bevolking tot 30 miljoen m³**
 Het hemelwatergebruik steeg tussen 1991 en 1999 van 2,8 miljoen m³ tot ca. 19,3 miljoen m³. Voor 2003 werd een waarde van 26 miljoen m³ geschat.
-
- +/-** **Verbeteren van de structuurkwaliteit van de waterlopen (verhogen van het percentage waardevolle trajecten, verminderen van de slechte)**
 Vanaf augustus 2005 zijn er gegevens voor 30 waterlopen van eerste categorie. De gegevens zijn op een andere wijze geïnventariseerd en daarom moeilijk te vergelijken met de resultaten van 1994. Toch kunnen we stellen dat er een status quo van de toestand is ten op zichte van 1994.
-
- **Watervoorraden: het waterpeil in de watervoerende lagen blijft minstens status-quo**
 Voor alle watervoerende lagen wordt een indicator ontwikkeld op basis van de stijghoogte (waterpeil) in de peilputten. De gegevens van het huidige meetnet wijzen nog steeds op een daling van het waterpeil van de Sokkel. Voor de Kolenkalk is er nu een stabilisatie.
-

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Bij de aanpak van wateroverlast wordt het concept 'vasthouden - bergen - afvoeren' verder toegepast. Dit zorgt ervoor dat de wateroverlast niet afgewenteld wordt op stroomafwaarts gelegen gebieden. Hierbij wordt afstemming gezocht met de verschillende functies van het vallei gebied en het ecologische herstel van watersystemen. Dit

ecologische herstel omvat o.a. hermeandering, structuurherstel van de waterloop en de sanering van vismigratieknelpunten.

In 2006 zijn de meeste overloopgebieden en vispassages gerealiseerd in de vallei van de Zwalm (nog één te doen). Ecologische projecten werden uitgevoerd op de Mangelbeek, de Kleine Nete (Meerhout). Voor de Abeek, de Zwinnevaart en de Laan zijn de projecten opgestart. De studie van een vernieuwend project voor rivierherstel en bescherming tegen wateroverlast in de Demervallei werd in februari 2006 voorgesteld aan het publiek en de lokale besturen. Het ontwikkelde streefbeeld omvat een reeks ingrijpende maatregelen zoals dijkverleggingen en hermeandering. De noodzakelijke infrastructuur om wateroverlast te voorkomen wordt verder geoptimaliseerd. Zo stond voor 2006 de bouw van een nieuw centraal besturingsgebouw voor het Dijlebekken op het programma.

Eind 2006 zullen alle inwoners van Vlaanderen tijdig gewaarschuwd kunnen worden voor nakende overstromingen. Naast het waarschuwings- en voorspellingssysteem dat nu reeds operationeel is voor het Demerbekken, werd in 2006 ook een gelijkaardige systeem voor de Dender operationeel. Voor de andere bekkens van Vlaanderen zal tegen eind 2006 een vereenvoudigd systeem operationeel zijn. De informatie die het waarschuwingssysteem genereert zal toegankelijk zijn voor de hulpdiensten en het brede publiek o.a. via een op maat gemaakte website. Er wordt gezorgd voor een afstemming tussen dit waarschuwingssysteem, dat zich concentreert op de onbevaarbare waterlopen, en het waarschuwingssysteem van de waterwegbeheerders dat hierop aansluit.

Voor de 5 grondwatersystemen is de grondwatermodellering afgewerkt. Dit vormt de basis voor het bepalen van de maximale hoeveelheden die uit de grondwatersystemen / grondwaterlichamen kunnen opgepompt worden. Het vergunningen- en heffingenbeleid wordt hierop afgestemd door het bepalen van gebieds- en laagfactoren voor de grondwaterheffing en van de quota van de grondwatervergunning. Het Grondwaterdecreet werd in december 2005 aangepast voor de twee watervoerende lagen van het Sokkel-systeem: de Sokkel en het Landeniaan. In uitvoering van de Beneluxbeschikking omtrent schade als gevolg van grondwaterwinningen wordt een vergoedingsregeling uitgewerkt.

Het project "Strategische visie watervoorziening en watergebruik" heeft tot doel een visie te ontwikkelen rond het duurzaam beheer van de watervoorraden in Vlaanderen. In 2004 startte de afdeling Water met het verzamelen van de nodige informatie en de uitwerking van een eerste discussienota. Na bijkomende inventarisaties en aanpassingen voor de aspecten grondwater en oppervlaktewater werd de nieuwe ontwerptekst besproken door de werkgroep Rationeel Watergebruik van de CIW. Om een beter inzicht te krijgen in de mogelijkheden tot duurzaam watergebruik door industrie en landbouw, werden een aantal wateraudits doorgevoerd. Van elk wordt een brochure opgemaakt met aandacht voor alternatieve waterbevoorradingssystemen, zoals de uitbouw van een grijswatercircuit of recuperatie en hergebruik van tweedecircuitwater. Sedert 2005 ontvangen de abonnees een geïntegreerde waterfactuur van hun drinkwatermaatschappij, waarin ook de vergoeding voor de waterzuivering is opgenomen.

Op 12 december werd een Vlaams grondwatersymposium georganiseerd.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Basis strategische visie klaar	2005 EINDE	vertraagd	2007 MIDDEN
Kaarten met overstromingsgevoelige gebieden (vroegere risicokaarten overstromingen)	2004 EINDE	gerealiseerd	2005 EINDE
Eéngemaakte drinkwaterfactuur	2005 BEGIN	gerealiseerd	

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Aantal waterlopen met afgebakende en of ingerichte overstromingsgebieden	70 (2006)	80 (2007)
Aantal uitgewerkte herstelprogramma's voor watervoerende lagen	2 (2006)	10 (2007)
Regionale grondwatermodellen (grondwatermodellen voor de grondwatersystemen)	2 (2006)	5 (2005)

Aanpak prioriteiten 2007

Aanpakken van de wateroverlast en ecologisch herstellen van watersystemen (cf. SD 1 Beleidsnota)

Bij de aanpak van wateroverlast wordt het concept 'vasthouden-bergen-afvoeren' verder toegepast. Dit zorgt ervoor dat de wateroverlast niet afgewenteld wordt op stroomafwaarts gelegen gebieden. Hierbij wordt afstemming gezocht met de verschillende functies van het valleigebied en het ecologisch herstel van watersystemen. Dit herstel omvat o.m. hermeandering, structuurherstel van de waterloop en het oplossen van vismigratieknelpunten. Daarnaast wordt ook in 2007 de gecoördineerde intensieve bestrijding van de exoten verder gezet. In 2007 staan volgende realisaties op het programma: leperlee te leper; omlegging van de Gaverbeek door het provinciaal Domein De Gavers (Harelbeke); aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden op de Molenbeek (Erpe-Mere); aanleg gecontroleerde overstromingsgebieden op de Grote Molenbeek (Londerzeel) en Abeek: inrichting van een oeverzone en realisatie van visdoorgang stroomafwaarts Kanaal Bocholt-Herentals. Er worden ook belangrijke stappen gezet in het project van het overstromingsgebied Galmaarden en het oplossen van vismigratieknelpunt op de Marke.

Operationeel beheer van de waterlopen (cf. SD 1 Beleidsnota)

In 2006 zijn de waarschuwings- en voorspellingssystemen voor de Demer en de Dender operationeel, voor de andere bekkens in Vlaanderen is een vereenvoudigd systeem opgestart. In 2007 wordt bijkomend het operationeel bekkenmodel voor de Dijle opgestart, de opstart van dat voor Nete en IJzer voorbereid, en het model voor Demer uitgebreid. De operationele meetnetten hebben tot doel om die informatie te vergaren en online ter beschikking te stellen die de waterbeheerders nodig hebben om hun beschikbare infrastructuur te sturen op basis van de meest actuele informatie. In 2007 worden de bestaande meetnetten verder geoperationaliseerd gericht op de taken van sturen en waarschuwen: invullen van de ontbrekende leemtes in meetlocaties en gemeten parameters; online inschakelen van alle relevante meetposten in een telemetriesysteem; ter beschikking stellen van de online meetgegevens in functie van de vragen van de waterbeheerders. 2007 is daarnaast ook het voorbereidingsjaar voor enkele grote realisaties op het terrein, zoals de vernieuwing van de pompstations van het Schijn.

Opstellen van een Waterverkoopreglement (cf. SD 5 Beleidsnota)

In 2007 zal, in uitvoering van het Drinkwaterdecreet uit 2002, een algemeen Vlaams waterverkoopreglement worden opgesteld. Dit reglement beschrijft de diverse regels en bepalingen tussen de waterbedrijven en de consument. Naast de levering van drinkwater hebben de klassieke drinkwatermaatschappijen sinds 2005 immers ook een saneringsplicht voor het geleverde water.

Operationalisering strategische visie watervoorziening en watergebruik (cf. SD 2 Beleidsnota)

In 2006 werd een strategische visie uitgewerkt inzake watervoorziening en watergebruik. In de visie wordt de vraag naar grond-, oppervlakte-, drink- en tweedecircuitwater afgestemd op het aanbod aan water. De negatieve impact wordt hierbij minimaal gehouden. De visie geeft dus aan hoe de watervoorziening in Vlaanderen verder verzekerd kan worden. In 2007 wordt deze visie vertaald naar het operationeel beheer van oppervlaktewater en grondwater en worden er, in samenspraak met de sectoren, acties en maatregelen uitgewerkt.

Verdere uitwerking van het gebiedsgericht grondwaterinstrumentarium (cf. OD 2 en 3 Beleidsnota)

In 2006 werden de verschillende watervoerende grondwaterlagen bij besluit vastgelegd. Voor twee overgeëxploiteerde lagen zijn er ondertussen ook aangepaste gebieds- en laagfactoren ingevoerd in de grondwaterheffingsformule. De stroomgebiedanalyse duidde echter nog andere lagen aan die onder druk staan. Ook voor deze lagen wordt een aangepaste gebieds- en laagfactor uitgewerkt. Voor deze lagen wordt de uitbouw van een grijswatercircuit gepromoot. In 2007 is het besluit nodig om het grondwaterschadefonds operationeel te maken. Dit grondwaterschadefonds, voorzien in het Grondwaterdecreet sinds 1984, biedt de mogelijkheid om een op maat gemaakte regeling uit te werken voor de schade die veroorzaakt wordt door het oppompen van grondwater.

10. Hinder

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

De studie 'Doorlichting van de juridische en organisatorische mogelijkheden voor een verhoogde integratie van het hinderbeleid in het ruimtelijke ordeningsbeleid, het woonbeleid, energiebeleid en het mobiliteitsbeleid' werd afgerond.

Op de studiedag 'Geluidsisolatie voor duurzaam bouwen en verbouwen' werd technische informatie over geluidsisolatie ter beschikking gesteld van vertegenwoordigers van de overheden in diverse beleidsdomeinen en werd de ruimtelijke ordening rond Europese luchthavens toegelicht. De presentaties zijn ter beschikking op www.mina.be/geluidsisolatie.

Het visiedocument 'de weg naar een duurzaam geurbeleid' gold als startnota bij de onderzoeksopdracht 'effectentoets voor specifieke beleidsmaatregelen en regelgeving ter beheersing van geurhinder veroorzaakt door hinderlijke inrichtingen'. Hiermee werd de visie van de Vlaamse milieuadministratie getoetst aan de ideeën van de verschillende stakeholders, een eerste stap in het op gang brengen van het maatschappelijke debat rond een vernieuwd geurbeleid.

MKROS ging in mei 2006 definitief van start. Het merendeel van de Vlaamse gemeenten maakt nu gebruik van dit instrument voor de registratie en opvolging van hun milieuklachten.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Brochure geluidsisolatie is klaar	2004 EINDE	op schema	2008 BEGIN
Eindrapport studie over juridische en organisatorische mogelijkheden van integratie hinderbeleid in RO en in woonbeleid klaar	2005 MIDDEN	gerealiseerd	2006 BEGIN
Informatie i.v.m. geluidsisolatie is verspreid via studiedag	2004 EINDE	gerealiseerd	2006 MIDDEN
Overzichtsrapport buitenlandse luchthavens klaar	2004 EINDE	op schema	2006 EINDE
Richtlijn milieuzonering is klaar	2007 EINDE	op schema	
Visiedocument geurbeleid klaar	2004 EINDE	gerealiseerd	2005 EINDE

10a. Verstoring door geluid

Opvolging van de plandoelstellingen

+/- | Afspraken maken over een totale oppervlakte aan stiltegebieden van minstens 300 km²

Het gebied Dender-Mark heeft als stiltegebied een oppervlakte van 28 km² en fungeert als pilootproject om beleidsmaatregelen rond stiltebehoud uit te werken.

+/- | In 2007 ligt het aantal potentieel ernstig gehinderden door geluid niet hoger dan 15% van de bevolking

Het percentage van de bevolking dat potentieel ernstig gehinderd wordt door geluid bedraagt ongeveer 18% en is de laatste jaren niet significant gewijzigd (laatste berekening gebeurde in 2002). De sector transport levert veruit de belangrijkste bijdrage. Ruimtelijk gezien situeren de knelpunten voor lawaai zich voornamelijk ter hoogte van de stadskernen en in het gebied van de Vlaamse ruit.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Vorbereidingen werden getroffen om de strategische geluidskaarten voor wegen en spoorwegen op te maken en om een geluidsmodel voor agglomeraties op te stellen. De studie ter actualisering van ArcNoise, een instrument dat het moet mogelijk maken om de strategische geluidskaarten voor wegen te produceren, wordt beëindigd (in samenwerking met het departement MOW en het Agentschap Infrastructuur). Voor het maken van de geluidskaarten voor spoorwegen en voor het ontwerpen van een geluidsmodel voor agglomeraties werden de bestekken opgesteld en ter goedkeuring voorgelegd. Het politieke overleg rond de luchthaven van Zaventem werd ondersteund via de werkzaamheden van de Gemeenschappelijke Expertcommissie. Het geluidmeetnet rond de luchthaven van Zaventem werd verder vernieuwd. Via meetrapporten en maandelijkse geluids fiches op de website worden de meetgegevens van de LNE-meeteenheden rond de luchthaven Zaventem bekend gemaakt. Een overzichtsrapport met de meetresultaten voor 2005 van de verschillende meetnetten wordt opgemaakt i.s.m. BIAC en BIM. Technische informatie over geluidsisolatie werd, o.m. via een studiedag, ter beschikking gesteld van de verschillende bestuursniveaus en beleidsdomeinen. De beleidsvisie voor stiltegebieden werd vertaald naar de brochure 'Stiltegebieden in Vlaanderen, leidraad bij het creëren van een landelijk stiltegebied', ten behoeve van gemeentelijke en provinciale overheden.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Juridische omzetting richtlijn Omgevingslawaai is gebeurd	2004 MIDDEN	Gerealiseerd	2005 EINDE
Rapport RO luchthavens is klaar	2004 EINDE	op schema	2006 EINDE
Brochure geluidsisolatie is klaar	2004 EINDE	op schema	2008 BEGIN
Handleiding stiltegebieden is klaar	2005 EINDE	op schema	2006 EINDE

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Aantal opgestelde geluidrapporten	24 (2006)	29 (2007)
Aantal rapporten adviescommissie Zaventem	3 (2006)	4 (2007)
Aantal samenwerkingsprotocols stiltegebieden	1 (2006)	9 (2007)

Aanpak prioriteiten 2007

Geluidsbelastingskaarten en actieplannen omgevingslawaaï opmaken (cf. SD 1 en OD 1 Beleidsnota)

In uitvoering van de Europese richtlijn 2002/49 aangaande omgevingslawaaï zullen in 2007 de geluidskaarten voor de drukste wegen en spoorwegen en voor de agglomeraties met meer dan 250.000 inwoners aangemaakt worden. Een volgende stap is dan het informeren van het publiek en het ontwikkelen van de actieprogramma's (tegen midden 2008). Tegen 2012 zullen ook de geluidskaarten voor iets minder drukke wegen en spoorwegen en stedelijke gebieden van meer dan 100.000 inwoners beschikbaar zijn.

Nieuwe stiltegebieden ontwikkelen

In 2006 is een 'Leidraad landelijke stiltegebieden' opgemaakt die aan alle Vlaamse gemeenten wordt bezorgd. Op basis hiervan zullen in 2007 een aantal overeenkomsten afgesloten worden tussen Vlaamse overheid, provincies en gemeenten, waarbij naar alle waarschijnlijkheid een kwaliteitslabel stiltegebied zal worden uitgereikt.

10b. Verstoring door geur

Opvolging van de plandoelstellingen

++ *Minimaal het aantal gehinderden gelijkhouden ten opzichte van 2001*

Uit het schriftelijk leefomgevingsonderzoek (SLO-1), dat werd uitgevoerd begin 2004, bleek een daling van het aantal gehinderden in 2004 t.o.v. 2001.

++ *Verminderen van het aantal ernstig gehinderden ten opzichte van 2001*

In 2004 was nog 5,2 % van de Vlamingen ernstig tot extreem gehinderd door geur, dit was een daling t.o.v. 2001 met bijna 2 %.

Verminderen van het aantal geurbronnen boven het aanvaardbaarheidsniveau

Het aantal bronnen van geurklachten gelinkt aan vergunningsplichtige inrichtingen zal pas ingeschat kunnen worden van zodra het milieuklachten registratie- en opvolging-systeem MKROS volledig operationeel is.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Het maatschappelijke debat rond een vernieuwd geurbeleid werd ingezet. Een eerste stap was het toetsen van de maatschappelijke effecten van specifieke beleidsmaatregelen en regelgeving ter beheersing van geurhinder veroorzaakt door hinderlijke inrichtingen, zoals opgenomen in het visiedocument 'de weg naar een duurzaam geurbeleid'. In 2006 ging ook veel aandacht uit naar de opmaak van codes van goede praktijk en richtlijnennota's met betrekking tot geur. Zo werd het MER richtlijnenboek lucht aangevuld met een deel 'geur', werd de handleiding 'behandeling van geurklachten door lokale overheden' geactualiseerd, en werd de code van goede praktijk 'geur meten, berekenen & beoordelen' opgemaakt en werd hierrond een consultatieperiode ingesteld.

MKROS ging in mei 2006 definitief van start. Het merendeel van de Vlaamse gemeenten maakt nu gebruik van dit instrument voor de registratie en opvolging van hun milieuklachten.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Studieresultaten sectorale geurnormering omgezet in ontwerp regelgeving	2004 EINDE	vertraagd	2007 EINDE
Visiedocument 'De weg naar een duurzaam geurbeleid' afgewerkt	2004 MIDDEN	gerealiseerd	2005 EINDE
Introductie geurnormen in Vlaamse milieuregelgeving	2006 EINDE	vertraagd	2008 BEGIN
Juridische verankering geuraudit en geurbeheersplan	2006 EINDE	vertraagd	2007 EINDE
Consultatie omtrent code van goede praktijk afgerond	2006 EINDE	vertraagd	2007 MIDDEN
Deelaspect snuffelmethode afgerond	2006 EINDE	vertraagd	

Mijlpalen (vervolg)	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Ontwerp code van goede praktijk geurmetingen opgemaakt	2005 MIDDEN	vertraagd	2006 MIDDEN
SLO-2 afgerond	2007 BEGIN	vertraagd	2008 MIDDEN

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
% gemeenten die MKROS als operationele databank gebruiken	80 (2006)	80 (2006)
Aantal gemeenten die ingetekend hebben op cluster hinder uit SO	196 (2006)	190 (2005)

Aanpak prioriteiten 2007

Regelgeving geurhinder uitwerken

In 2006 is een effectentoets uitgevoerd voor specifieke beleidsmaatregelen en regelgeving ter beheersing van geurhinder veroorzaakt door hinderlijke inrichtingen. Op basis van deze resultaten zal de haalbaarheid en de effectiviteit van de verschillende beleidsopties duidelijk worden en zullen deze beleidsopties concreet vorm krijgen. De geurbeleidsmaatregelen met een voldoende ruim draagvlak worden in de loop van 2007 verder uitgewerkt. Onder meer volgende beleidsopties worden nader onderzocht: de juridische verankering van de beleidsinstrumenten geuraudit en geurbeheersplan, de introductie van geurnormen, een hindertoets, sectorale codes van goede praktijk (in uitvoering van doelgroepenprogramma voedingsindustrie).

Milieuzoneringsinstrument uitwerken

Dit richtinggevende instrument, reeds toegepast in Nederland, laat toe milieuhinderaspecten (geluid, geur, stof) gekoppeld aan hinderlijke inrichtingen, beter te integreren in bestemmingsplannen. Op die manier kan bij het vastleggen van de bestemming van een bedrijventerrein voldoende scheiding aangebracht worden zodat geen of een aanvaardbare hoeveelheid milieuhinder zal optreden in de omliggende woonzones. Omgekeerd kan ook de locatie van woningbouw worden afgestemd op de reële of verwachte emissies in een industriegebied of bedrijventerrein. Dit biedt meer rechtszekerheid aan de bedrijven en voorkomt het ontstaan van nieuwe hindersituaties. Aangezien steeds meer RUP's vorm krijgen, zal de opmaak van dergelijke richtlijnen in 2007 aangevat te worden. De concrete uitwerking van dit instrument zal overlegd worden met het beleidsdomein RWO.

10C. Verstoring door licht

Opvolging van de plandoelstellingen

Nieuwe lichtvervuiling voorkomen en bestaande lichtvervuiling verminderen

Er bestaat momenteel geen goede indicator voor het opvolgen van lichthinder.
Onderzoek hiernaar is wenselijk.

Opvolging van de richtinggevende doelstellingen

In 2007 komen geen gebieden meer voor met een kunstmatige hemelluminantie groter dan negen keer de natuurlijke hemelluminantie (tussen 0u30 en 5 uur): dit is de categorie gebieden waar de kunstmatige hemelgloed nu het grootst is

Er zijn geen nieuwe gegevens beschikbaar.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

De databank lichthinder die in samenwerking met VITO werd ontwikkeld is operationeel (www.emis.vito.be/licthinder). Het Dulomi-project voor sensibilisatie van lokale overheden is afgerond en heeft een reeks initiatieven rond lichthinder in gemeenten op gang gebracht.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Databank verlichtingstoestellen is actief	2005 EINDE	gerealiseerd	

11. Versnippering

Opvolging van de plandoelstellingen

- + Saneren van 75% van de bestaande vismigratieknelpunten op het netwerk van prioritaire waterlopen voor vismigratie en het zoveel mogelijk voorkomen van nieuwe knelpunten**

In 2005 was in totaal 12% van de vismigratieknelpunten gesaneerd. Een versnelling van de uitvoering is vereist om tegen 2010 een vrije vismigratie te kunnen realiseren.

Bevorderen van de mogelijkheden van migratie tussen en binnen leefgebieden voor bepaalde (land)doelsoorten

In het kader van de natuurtechnische milieubouw (NTMB) werden reeds een aantal strategische en vernieuwende ontsnipperingsingrepen uitgevoerd. Dit NTMB-beleid wordt verdergezet en momenteel zijn verschillende projecten in uitvoering of in voorbereiding. Ook tal van andere beleidsmaatregelen dragen bij tot deze plandoelstelling (e.g. natuurverbindingsgebieden), maar een kwantitatieve opvolging is nog niet voorhanden. De mogelijkheden hiertoe worden onderzocht.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Bij het oplossen van vismigratieknelpunten worden de herstelprojecten gekoppeld aan andere projecten zoals het structuurherstel van de waterloop of de aanpak van wateroverlast (zie ook thema 'Verdroging'). In 2006 is het project van de Mangelbeek en de Kleine Nete (Meerhout) uitgevoerd. Voor de Abeek is het ontwerp klaar en is de grondverwerving afgerond. Bij de Laan is het voorontwerp klaar en is de verwerving gestart. Ook bij de Zwinnevaart is het ontwerp afgewerkt. Binnen de Benelux zijn de onderhandelingen afgerond om de beschikking vismigratie af te stemmen op de (timing van de) KRLW.

Reeds langer worden een aantal strategische en vernieuwende ontsnipperingsingrepen uitgevoerd in het kader van de natuurtechnische milieubouw. Deze projectmatige aanpak is aangevuld met een procesmatige benadering over betrokken beleidsdomeinen heen. De bermbeheersplannen voor de E403, de A19, de R8 de E313 en de E19 (deel Antwerpen) werden afgerond. In Oost-Vlaanderen is het bermbeheersplan voor de E40 en een begrazingsproject langs de N42 opgestart. Voor de kanalen in beheer bij NV De Scheepvaart in Antwerpen en Limburg werden ontsnipperingsstudies uitgewerkt. Voor de E40 werd einde 2006 een ontsnipperingsproject aanbesteed. Binnen het ontsnipperingsproject E314 werd het ecoduct 'Kikbeek' in Maasmechelen voltooid. De omvorming van de toeristische weg door de Mechelse Heide tot fietspad is grotendeels uitgevoerd. De voorziene ontsnipperingsmaatregelen langs de E19 ten noorden van Antwerpen zijn verder afgewerkt. De uitvoering van de bermbrug in Schoten en van het ecoduct in Wuustwezel werd eind 2006 opgestart. Langs het Kanaal Dessel-Schoten werden bij oeverherstelwerken enkele fauna-uitstapplaatsen gecreëerd. In 2006 werd op hetzelfde kanaal ook gestart met de aanleg van 45 geplande extra fauna-uitstapplaatsen. Begin 2006 werd de natuurvriendelijke omlegging van de Witte Nete afgerond en binnen het natuurinrichtingsproject Bergerven is gestart met het herstel van een natuurvriendelijke oever langs de Zuid-Willemsvaart. In 2006 werden een aantal uitgevoerde NTMB-maatregelen gemonitord, waaruit blijkt dat deze inderdaad een

stevige extra winst aan natuurwaarden opleveren. Een uitvoeringsgerichte connectiviteitsstudie voor de das in de provincie Vlaams-Brabant is in volle uitvoering en wordt afgerond begin 2007. Tenslotte werd ook een studie aanbesteed om een overzicht te maken van de wetenschappelijke literatuur rond NTMB. Hiermee kunnen op een meer gefundeerde wijze (natuur)technische keuzes gemaakt worden bij toekomstige natuur-technische projecten.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Proefproject autovrij maken Mechelse heide voltooid	2004 EINDE	vertraagd	2007 EINDE
Goedkeuring uitvoeringsbesluit vismigratie	2004 EINDE	vertraagd	2007 BEGIN

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Aantal uitgewerkte ecologische visiestudies voor waterlopen en valleigebieden	30 (2005)	42 (2007)
Aantal natuurverbindingsgebieden waarvoor een natuurrichtplan is opgemaakt	0 (2005)	

Aanpak prioriteiten 2007

Vismigratieknelpunten oplossen

Voor alle vissoorten in alle hydrografische stroomgebieden moet er binnen een realistische termijn vrije vismigratie mogelijk zijn en moeten nieuwe migratieknelpunten vermeden worden. Ook in 2007 worden er nieuwe herstelprojecten opgestart. Deze worden maximaal gekoppeld aan andere projecten zoals het structuurherstel van de waterloop of de aanpak van wateroverlast. Volgende visdoorgangen staan gepland voor 2007: Watermolen op de Kleine Nete te Grobbendonk; molen van Kievermont op de Molse Nete te Geel en Terlaemen op de Laan- Molen van Rotselaar op de Dijle. Hier komt een afstemming tussen erfgoeddoelstellingen, energiewinning én vismigratie. Na goedkeuring in 2006 zal het uitvoeringsbesluit rond vismigratie in 2007 uitvoeringsgericht geïmplementeerd worden.

NTMB-beleid in de praktijk brengen

Ook in 2007 is de ontsnippering van de Mechelse Heide een prioriteit. Zo zullen de technische en administratieve mogelijkheden voor het tweede ecoduct over de E314 worden geconcretiseerd. Langs het kanaal Dessel-Schoten zal een innoverend project uitgevoerd worden. Een tiental niet meer gebruikte zwaaikommen zullen daar worden ingericht, waarbij op een integrale manier de functies paaiplaats, fauna-uitstapplaats, natte natuurontwikkeling worden gecombineerd. Langs het Albertkanaal tussen Riemst en Bilzen en langs de andere Kempense kanalen zullen nieuwe types van fauna-uitstapplaatsen worden uitgevoerd. De aandacht gaat hierbij naar soorten met een zeer verschillend levenspatroon zoals das, ree en watervogels. Langs de Kempense kanalen zullen tevens een aantal multifunctionele vispaaiplaatsen worden aangelegd. Baanbrekend zijn enkele geïntegreerde natuurvriendelijke projecten, die voor het eerst ook langs een natuurlijke waterloop zullen worden uitgevoerd. Hierbij is gekozen voor de IJzer. Een ander vernieuwend project is de certificatie van natuurvriendelijke oeverbeschermingsmaterialen. In 2007 zal er worden toegespijst op de daadwerkelijke certificatie op basis van de uitgewerkte procedures. Voor de ecologische infrastructuur van de Antwerpse haven zal een modelmatige inschatting van de invloeden van bepaalde technische ingrepen gebeuren. Dit wordt uitgewerkt met alle betrokken partijen en

met het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen in het bijzonder. In 2007 zullen volgende nieuwe monitoringsprojecten worden opgestart worden: de intense, multidisciplinaire opvolging van drie types natuurvriendelijke oevers langs het Zeekanaal in Grimbergen, het ecoduct Kikbeek over de E314 in Maasmechelen en de geïntegreerde natuurvriendelijke projecten langs de IJzer. Ook bij de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen biedt NTMB de mogelijkheden om innoverend te werken. Vooral ontsnippering en bermbeheer zijn punten waar een meerwaarde kan worden gecreëerd. Recent heeft de NMBS de nodige aandacht aan natuur- en milieuaspecten besteed. Een samenwerking tussen een federale instelling en een gewestelijke dienst kan vernieuwend werken.

12. Verlies aan biodiversiteit

Opvolging van de plandoelstellingen

-
- +** | ***Het afbakenen van 125.000 ha VEN en 150.000 ha natuurverwevingsgebieden***
 Bij de aanvang van 2006 was er een totaal van 86.800 ha van het VEN en 768 ha van de natuurverwevingsgebieden afgebakend (medio 2006 respectievelijk 87.022 ha en 934 ha).
-
- +** | ***De totale oppervlakte groengebied doen stijgen met 38.000 ha natuur en 10.000 ha bosgebied en bosuitbreidingsgebied ten opzichte van begin 1994***
 In de periode 1994 tot en met 2005 is de oppervlakte groengebied netto toegenomen met 11.500 ha natuur- en 1.900 ha bosgebied (medio 2006 respectievelijk 11.498 ha en 2.000 ha). Het overige groen, dat status quo diende te blijven, stond bij de start van 2006 op -700 ha. Midden 2006 was de oppervlakte park- en groengebied toegenomen met 76 ha en was het buffergebied afgenomen met 677 ha. In het kader van de buitengebied-RUP's worden ook extra bestemmingswijzigingen naar natuurgebied doorgevoerd.
-
- ++** | ***50.000 ha onder effectief natuurbeheer (erkend, Vlaams en/of bosreservaat en/of natuurgebieden met een goedgekeurd beheersplan)***
 Eind 2005 was er in totaal 35.228 ha onder effectief natuurbeheer. Dit getal ligt in werkelijkheid hoger indien de categorie "natuurgebieden met goedgekeurd beheersplan via particulieren" becijferd zou kunnen worden (naar schatting 1.000 ha). Momenteel is dit nog niet mogelijk en wordt ervoor gekozen om deze categorie nog niet toe te voegen aan het totaal. Op basis van verfijning van digitalisering gebeurt momenteel ook een controle van deze totaaloppervlakte. Eind 2005 bedroeg de totale oppervlakte aangewezen natuurreservaat 5.369 ha. Ondertussen (tot midden 2006) werden 14 nieuwe natuurreservaten erkend met een oppervlakte van 288 ha en werden reeds erkende natuurreservaten uitgebreid met een oppervlakte van 360 ha. De totale erkende oppervlakte privaat natuurreservaat bedraagt momenteel 11.033 ha. Daarnaast zijn er 24 dossiers voor een oppervlakte van 324 ha in proces voor goedkeuring. De totale oppervlakte bosreservaat bedraagt eind 2005 2.273 ha en draagt rechtstreeks bij tot de plandoelstelling. Daarnaast beschikt overigens 8.566 ha bos over een uitgebreid beheersplan en 27.694 ha over een beperkt beheersplan. In 2005 werd er voor 1.140 ha openbaar bos en voor 31 ha privébos een uitgebreid beheersplan (volgens het vernieuwd besluit) opgesteld en voor 590 ha privébos een beperkt beheersplan.
-
- +/-** | ***Het jaarlijkse aankoopritme van natuur- en bosgebied doen stijgen tot 3.000 ha***
 Door de vertraging bij de notariële akten is enkel het definitieve cijfer voor 2005 bekend. In totaal werd er toen voor 2.027 ha natuur- en bosgebied gekocht. (i.e. 728 ha natuurgebied en 623 ha bos en te bebossen gronden door de overheid; 676 ha door erkende terreinbeherende verenigingen). In 2006 werd ca. 343 ha natuurgebied en 151 ha bos en te bebossen gronden effectief aangekocht, en gebeurde de vastlegging voor een bijkomende oppervlakte van ca. 232 ha natuurgebied. Daarnaast zijn vastleggingsdossiers in procedure voor goedkeuring voor een oppervlakte van ongeveer 417 ha.
-
- +** | ***Inrichten van 20.000 ha natuur via natuurinrichting, bosuitbreiding en natuurontwikkeling***
 Een totaalcijfer is moeilijk te generen vanwege overlapping tussen de verschillende categorieën en het gebrek aan recente gegevens voor natuurontwikkeling. Tot medio 2006 werden vijf natuurinrichtingsprojecten (NI) afgerond voor een totale oppervlakte

van 693 ha. Er zijn 18 NL-projecten lopende voor een totale oppervlakte van 8.553 ha. Hiervan zijn er 17 in uitvoeringsfase, voor één dient het projectrapport nog goed-gekeurd te worden. Voor het project Blankaart wordt eerst nog de eerder ingestelde oppervlakte herzien. Voor Averbodebos en -heide en voor Zoerselbos is het onderzoek naar haalbaarheid afgerond en het projectvoorstel opgemaakt. Voor drie andere gebieden loopt een haalbaarheidsonderzoek. Sinds 1994 tot midden 2006 werd 2.368 ha gronden bebost of aangekocht voor bosuitbreiding. Vanaf 2004 komt dit neer op 1.636 ha. Voor het jaar 2004 bedroeg de bijkomende oppervlakte waar natuurontwikkeling werd uitgevoerd ca. 6.000 ha.

nvt | ***Milieukwaliteit afstemmen op de ecologische vereiste van de kwetsbare soorten en habitats in gebieden in het VEN, de groen-, park-, buffer- en bosgebieden en in de speciale beschermingszones***

De relatie van de milieukwaliteit, randvoorwaarden en natuurdoeltypen werden in kaart gebracht en getoetst met gegevens van monitoring. Een kwantitatieve opvolging is nog niet voorhanden. De mogelijkheden hiertoe worden momenteel onderzocht.

nvt | ***Het soortenbeleid versterken: stopzetten van het verlies aan biodiversiteit***

Tot nu toe (medio 2006) werden 16 Rode Lijsten opgesteld, waarvan deze van de zoogdieren en van de broedvogels herzien zijn. Er zijn 7 soortenbeschermingsplannen in uitvoering. Uit het natuurrapport 2005 blijkt enkel voor de soorten van bossen en wetlands een verbetering op te treden.

+/- | ***De oppervlakte met beheerovereenkomsten voor natuurgerichte maatregelen doen toenemen tot 16.500 ha***

De totale oppervlakte waarvoor beheerovereenkomsten werden afgesloten komt midden 2006 op 3.686 ha. Er werden natuurgerichte overeenkomsten afgesloten voor de aanplanting en onderhoud van 238 km heg en 87 ha houtkanten, 980 ha werd opgenomen voor weidevogelbeheer en 6,2 ha voor hamsterbescherming. Er werd ca. 7,6 ha poelen (her)aangelegd of in onderhoud opgenomen. Voor 1.290 ha werden beheerovereenkomsten afgesloten voor specifiek beweiden of maaien van grasland of beheer ook gericht op weidevogels, 180 ha botanisch beheer van akkers en grasland en 1.135 ha voor het beheer van perceelsranden.

++ | ***Instellen van een gebiedsdekkend systeem van wildbeheerseenheden (200) en bosgroepen (19)***

Op 1 september 2006 zijn 176 wildbeheerseenheden (WBE) erkend, voor één WBE is de jaartermijn van de erkenning verlopen en verlenging in procedure, voor 1 WBE is de vijfjaartermijn van de erkenning verlopen en werd geen aanvraag voor verlenging ontvangen. Voor drie nieuwe WBE's is de erkenningsprocedure lopende. Er werden 17 pilootprojecten bosgroepen opgestart, waarvan er 12 erkend zijn. Twee bosgroepen bereiden hun erkenningsaanvraag voor 2007 voor en de opstart van de twee laatste bosgroepen is in voorbereiding.

nvt | ***Verbeteren van de ondersteuning van lokale besturen***

In het kader van de Samenwerkingsovereenkomst, cluster natuurlijke entiteiten, zijn op dit ogenblik in totaal ongeveer 250 projecten in uitvoering. Daarnaast wordt de laatste reeks GNOP-projecten ook nog afgewerkt. Voor 2006 werden in de 1ste en 2de ronde samen 160 nieuwe projecten ingediend. Van deze nieuwe projecten werden reeds 61 projecten goedgekeurd en opgestart. Voor de ondersteuning van de uitvoering van projecten werden bij de lokale besturen 155 minawerkers ingezet.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

In het kader van de afbakening van de natuur- en bosstructuur werden de buitengebiedregio's en de actieprogramma's verder uitgewerkt. Voor de regio's Veldgebied-Brugge-Meetjesland, Neteland en Hageland, werden de ontwerpen van ruimtelijke visie, uitgewerkt op basis van de wetenschappelijke gebiedsinformatie, en van actieprogramma gefinaliseerd en voor formeel advies voorgelegd. Er werden tevens voorstellen geformuleerd voor agrarische gebieden die in aanmerking komen voor een herbevestiging van hun bestemming. Voor de regio's Limburgse Kempen en Maasland, Leiestreek, Noorderkempen en Schelde-Dender werden de onderzoeksnota's uitgewerkt en overleg met betrokkenen opgestart. Voor de regio's Zenne-Dijle/Pajottenland, Vlaamse Ardennen, Krekengebied-Waasland en Klein-Brabant/Antwerpse Gordel, werd de voorbereiding opgestart van de bouwsteennota's. De instandhoudingsdoelstellingen (IHD) van de speciale beschermingszones (SBZ) gelegen in de zes natuurrichtplanprojectgebieden werden midden 2006 afgewerkt. In het natuurrichtplanproces zelf van deze 6 pilootprojecten ging de aandacht vnl. naar overleg met stakeholders. Eind 2006 zijn deze natuurrichtplannen in de fase van voorlopige goedkeuring. Ter inrichting van de Natuurlijke Structuur zijn de projecten Uitkerkse Polder, Meetkerkse Moeren, Bourgoyen-Ossemeersen, Bergervan, Turnhouts Vennengebied, Latemse Meersen en Noordduinen momenteel in uitvoering. Het dossier Osbroek-Gerstjens is nog in procedure voor goedkeuring. Voor de Blankaart wordt een aangepast projectvoorstel voorgelegd. Het onderzoek naar de haalbaarheid voor Averbodebos en -Heide en voor Zoerselbos is afgerond. Het onderzoek naar de haalbaarheid van de projecten Bos 't Ename, Kolisbos en Torfbroek is nog lopende. Over de natuurverbindingsgebieden werd een concept voorgelegd met voorstellen voor bijsturing van de regelgeving en vereenvoudiging van het proces.

Begin 2006 werd in totaal 20.200 ha natuurgebied en bosreservaat door ANB beheerd (militaire domeinen inclusief). Er wordt geïnvesteerd in een verhoging van de mechanisatiegraad en beveiliging van de terreinploegen, en meer aandacht gegeven aan coördinatie voor effectievere beheeruitvoering. Hierdoor is de achterstand in de opmaak van de beheerplannen zelf nog niet volledig ingehaald. Naast het reguliere beheer werden verscheidene projecten voor eenmalige inrichting opgestart. In 2006 werden tot nog toe 14 nieuwe natuurreservaten erkend met een oppervlakte van 288 ha en werden reeds erkende natuurreservaten uitgebreid met een oppervlakte van 360 ha. De totale erkende oppervlakte privaat natuurreservaat bedraagt momenteel 11.033 ha. Voor de subsidiëring van éénmalige inrichtingswerken in erkende natuurreservaten zijn 36 projecten in uitvoering en werd één project gerealiseerd. Nieuwe wetgeving in uitvoering van het Bosdecreet (subsidiereregelingen, beheerplannen en criteria duurzaam bosbeheer) werd geïmplementeerd bij openbare en privébosbeheerders, waarbij bosgroepen een cruciale rol spelen in de toepassing van de criteria duurzaam bosbeheer. Het erkenningssecretariaat en -comité voor bosexploitanten en kopers zijn operationeel. Tot op heden zijn er 225 bosexploitanten en 12 kopers erkend. Vanaf 2006 is het project Groenjobs op kruissnelheid gekomen, en zijn alle toegekende 120 VTE ingezet op het terrein.

Ter bescherming van bestaande bossen werd in een eerste fase een methodiek voor de semi-automatische opmaak van de boskaart ontwikkeld. Voor de bosdatabank werd reeds een bedrijfsanalyse en een behoeftedefinitie uitgevoerd. Er werd ook gestart met de ontwikkeling van een documentbeheersysteem voor de raadpleging van juridische adviezen.

In 2006 werd tot nu toe 343 ha natuur- en bosgebied effectief aangekocht, gebeurden 49 vastleggingen voor de aankoop van natuurgebieden en pachtuitwinningen voor

ca 232 ha, en werd een voorstel tot aankoop voorgelegd voor ongeveer 417 ha. Op basis van de definitieve actes konden ook de juiste cijfers voor 2005 berekend worden: inclusief voorkoopprecht werd 727,6 ha natuurgebied verworven door de afdeling Natuur, de erkende terreinbeherende verenigingen verwierven samen 675,9 ha, en de afdeling Bos en Groen verwierf 622,3 ha. Gezamenlijk werd er dus 2025,9 ha verworven.

Aandachtsgebieden voor bosuitbreiding werden geselecteerd op basis van de gewenste bosstructuur. Naast de 10.000 ha netto bosuitbreiding moeten er nog 3.900 ha compensatiebossen worden gerealiseerd. Ter realisatie hiervan is reeds een oppervlakte van 5.205 ha, voor stadsbossen en compensatiebossen, in kaart gebracht. Daarnaast zijn er nog andere projecten zoals de regionale bossen, historische bosgebieden met een totaal van 8.695 ha (incl. compensatiebossen) gepland of in uitvoering. Momenteel wordt actief gewerkt aan de integratie van deze projecten binnen het proces 'afbakening van het buitengebied' alsook binnen de afbakening van een aantal stedelijke gebieden. De geplande subsidieregeling voor verwerving van te bebossen terreinen voor openbare besturen is nog in voorbereiding.

In het najaar 2006 wordt de serpeling geïntroduceerd in de bekkens van de Nete, Demer, Maas, Boven-Schelde en IJzer en worden de nodige beheermaatregelen met de waterbeheerders afgesproken. Voor een aantal zeldzame vissoorten (o.a. Habitatrichtlijnsoorten) werden de trajecten waar ze voorkomen in kaart gebracht en beheermaatregelen voorgesteld aan de waterbeheerders. Op basis van het Life-project hamster werden er ondertussen contracten afgesloten voor 32 ha hamstervriendelijk beheer. Het afwegingskader voor het gedoogbeleid van de bever in Vlaanderen werd afgerond. Voor de bestrijding van de Rosse stekelstaar werd een voorstel van actieplan opgestart. Tenslotte werden negen vogelopvangcentra gesubsidieerd. De analyse van gebruik en voorkomen van wildsoorten laat toe om tot een wetenschappelijk onderbouwd wildbeheer te komen.

Op basis van het beheerconcept "Harmonisch Park- en Groenbeheer" is een actieplan uitgewerkt. De opmaak van beheerplannen voor de parkdomeinen in beheer bij ANB is lopende. Pilotprojecten voor de opmaak van beheerplannen van andere eigenaars en andere type domeinen zoals campings en recreatiedomeinen zijn opgestart. Het stedelijk groen werd voor heel Vlaanderen in kaart gebracht als insteek voor een uitgebouwde parkenwebsite.

Het ontwerp-besluit inzake de toegankelijkheidsregeling werd intern afgestemd en aan een juridisch advies onderworpen. Het overleg met de externe doelgroepen is in voorbereiding. Het aantal gemeenten dat de cluster 'natuurlijke entiteiten' ondertekende is gestegen tot 230 en het aantal ingediende projecten tot 160. Ter ondersteuning van de lokale besturen worden momenteel ook 155 minawerkers ingezet. In het kader van het natuurrichtplanproces werd een uitgebreid communicatieproject met de betrokken doelgroepen uitgevoerd. De conclusies van de conferentie "Samenwerken aan een draagvlak voor natuur" zijn het startpunt van nieuwe benaderingen voor het doelgroepenbeleid. In samenwerking met het landgoederenforum werd een eerste conceptnota over landgoed opgesteld en mogelijkheden voor het beheer van deze gebieden geformuleerd. Om de werking m.b.t. beheerovereenkomsten verder te optimaliseren werden voor het PDPO II concrete maatregelen uitgewerkt, o.a. bedrijfsaanpak met maatregelen via bedrijfsplanners en resultaatsverbintenissen op basis van structurele monitoring.

In uitvoering van het Grensoverschrijdend Ecologisch Basisplan GEB werd de visievorming afgerond. Voor een aantal gebieden werd ook de huidige ecologische kwaliteit in kaart gebracht, en doelstellingen en maatregelen geformuleerd om deze te verbeteren. Er wordt vorm gegeven aan de organisatiestructuur om tot uitvoering te kunnen overgaan. In het Grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide werd een bestrijdingsplan van Amerikaanse vogelkers in uitvoering gebracht, een gebiedsplan voor heideherstel opge-

steld en maatregelen tegen verdroging uitgewerkt (uitvoering onder het nieuwe Lifeproject). In het kader van het grensoverschrijdend rivierherstel in de Grensmaas gebeurde een concrete uitwerking van de aanleg van grinddrempels en van de monitoring. Onder het programma van het Drie-Landen-Park is het actieplan voor de ontwikkeling van de groene gordel in uitvoering gebracht. Voor de uitvoering van het natuurluik van de Ontwikkelingsschets 2010 voor het Schelde-estuarium en de actualisatie van het Sigma-plan is de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen voor het Zwingebied opgestart, en gebeurde een inrichtingsstudie voor verscheidene gebieden.

Internationaal is er verder bijgedragen aan de harmonisering van rapportering over biodiversiteit en aan de uitwerking van de biodiversiteitindicatoren.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Eerste natuurrichtplan definitief goedgekeurd	2006 EINDE	vertraagd	2007 MIDDEN
Informatiesets van Natuurgebiedendatabank uitgebreid	2004 EINDE	vertraagd	2006 EINDE
Technische vademeca principes harmonisch park- en groenbeheer klaar	2007 EINDE	op schema	
Uitvoeringsbesluit soortenbescherming goedgekeurd	2004 EINDE	vertraagd	2007 MIDDEN
Gebiedsdekkende inventarisatie inheemse boom- en struiksoorten Vlaanderen	2005 EINDE	gerealiseerd	2006 BEGIN
Uitvoeringsbesluit (decreet) soorten	2005 EINDE	vertraagd	2006 MIDDEN
Uitvoeringsbesluit schaderegeling	2005 EINDE	vertraagd	2007 MIDDEN
Ontwerpbesluit 'toegankelijkheidsregeling' is uitgewerkt	2004 MIDDEN	vertraagd	2007 BEGIN
Code goede natuurpraktijk herzien en goedgekeurd	2004 EINDE	vertraagd	2007 EINDE
Startinventarisatie van de acht belangrijkste Vlaamse bostypes (in het kader van bosreservaten) uitgevoerd	2010 BEGIN	op schema	
Uitgebreide monitoring van 12 Vlaamse Natuurreservaten	2006 MIDDEN	op schema	
Groepscertificeringssysteem domeinbossen operationeel	2005 BEGIN	gerealiseerd	2006 BEGIN
Lange Termijn Plan Bosbouw en actieplan Bosbouw zijn goedgekeurd	2004 MIDDEN	vertraagd	
Indicatoren	Realisatie	Doelstelling	
Aantal erkende bosexploitanten	225 (2006)	350 (2007)	
Aantal erkende bosgroepen	12 (2006)	19 (2008)	
Aantal gemeenten met een project 'Harmonisch park en groenbeheer'	53 (2006)	150 (2007)	
Aantal gemeenten die de cluster 'natuurlijke entiteiten' van de Samenwerkingsovereenkomst ondertekenen	224 (2006)	308 (2007)	
Aantal ha landbouwgrond met goedgekeurd dossier voor bebossing sinds 1997	1152 (2006)	1664 (2008)	
Aantal herziene Rode Lijsten (totaal)	2 (2006)		
Aantal nieuw gecreëerde groenjobs voor verenigingen	120 (2005)	120 (2007)	

Indicatoren (vervolg)	Realisatie	Doelstelling
Aantal nieuw opgestelde rode lijsten	2 (2006)	2 (2006)
Aantal nieuwe minawerkers bij gemeenten	155 (2005)	162 (2004)
Aantal soortenbeschermingsplannen in opmaak	2 (2006)	3 (2006)
Aantal soortenbeschermingsplannen waarvan de uitvoering is opgestart	7 (2006)	7 (2007)
Aantal subsidiedossiers 'toegankelijkheid'	57 (2006)	
Aantal beheersplannen voor eigen parkdomeinen	3 (2006)	7 (2007)
Aantal goedgekeurde natuurrichtplannen	0 (2006)	6 (2007)

Aanpak prioriteiten 2007

Evaluatie instrumentenmix (cf. OD 1 bij SD 1 Beleidsnota)

Het Vlaams gebiedsgericht natuurbeleid zet voor het beheer en de inrichting van de open ruimte diverse instrumenten in. Om een naar kosten/baten optimaal natuurbeleid te kunnen voeren is een permanente monitoring en objectieve evaluatie van de efficiëntie en effectiviteit van de ingezette instrumenten noodzakelijk. In het najaar van 2006 wordt de studie 'Evaluatie van de billijkheid van milieubeleidsinstrumenten: pilootstudie natuurbeleid' opgestart en doorheen 2007 verder uitgewerkt. Ook wordt gewerkt aan de objectieve evaluatie van natuurbeleidsinstrumenten waarbij voor de Vlaamse biotopen en habitattypes de geschiktheid van de mogelijke beleidsinstrumenten zal nagegaan worden (reservaatbeheer door overheid of verenigingen, beheersovereenkomsten of regelingen inzake ruimtelijke ordening). Tenslotte zal ook werk gemaakt worden van een aanbeveling voor monitoring. Die aanbeveling moet in de toekomst toelaten om voor alle natuurbeleidsinstrumenten de effectiviteit te meten, wat nu slechts in beperkte mate mogelijk is. Op basis van de evaluaties en de gebruikte ecologische, economische en maatschappelijke criteria kan dan met de betrokken uitvoerders nagegaan worden of het juridische kader en/of het uitvoeringsconcept dient aangepast te worden om de efficiëntie en effectiviteit van het instrumentarium te verhogen.

Afbakenen en invullen van de natuur- en bosstructuur (cf. OD 4 bij SD 4 Beleidsnota)

De ruimtelijke visies op de natuurlijke en agrarische structuur, die in 2005 en 2006 werden uitgewerkt, vormen de basis voor de opmaak van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen voor herbestemmingen en voor afbakening van de gebieden van het VEN en de natuurverwevingsgebieden. Voor de regio's Haspengouw-Voeren en Kust-Polders-Westhoek worden initiatieven genomen voor de opmaak van de ruimtelijke uitvoeringsplannen. Voor de tweede reeks buitengebiedregio's worden de ruimtelijke visie en het operationele uitvoeringsprogramma in 2007 gefinaliseerd en in navolging van beslissingen van de Vlaamse Regering hierover kunnen de planningsprocessen voor prioritaire RUP's worden opgestart. Voor de andere regio's worden in 2007 de ruimtelijke visies voorbereid.

Op basis van de pilootnatuurrichtplannen wordt begin 2007 gestart met de grondige evaluatie van het natuurrichtplanproces. Deze evaluatie moet leiden tot een vernieuwd en performant planningsproces met betrekking tot het gebiedsspecifieke natuurbeleid. Hierbij wordt prioriteit gegeven aan de opmaak van wetenschappelijk en juridisch onderbouwde instandhoudingsdoelstellingen (IHD) per Europese Speciale Beschermingszone (SBZ) en dit binnen een fasering gericht op het opmaken van de IHD voor

alle SBZ tegen 2010 zoals gesteld in de Habitatrichtlijn. Daarna wordt per SBZ gestart met het uitwerken van maatregelen voor het realiseren van de IHD in het kader van concrete projecten of gebiedsspecifieke plannen. Bij de opmaak van deze instandhoudingsmaatregelen zal rekening worden gehouden met een geïntegreerde beleidsaanpak en met de diverse socio-economische belangen. Lokale initiatieven voor de planning en de uitvoering van instandhoudingsmaatregelen kunnen ondersteund worden.

Duurzaam beheren van natuur- en bosgebieden (cf. OD 4 bij SD 1 Beleidsnota)

Prioritaire aandacht gaat naar de opmaak en uitvoering van beheerplannen van de Vlaamse natuur- en bosreservaten en de gebieden in eigen beheer. Voor het beheer van de domeinen door derden blijft de nadruk liggen het versterken van de samenwerking met en ondersteuning van de betrokken actoren (bv. regionale landschappen, bosgroepen, verenigingen,...). Met betrekking tot de bestaande instrumenten inzake samenwerking voor duurzaam beheer wordt werk gemaakt van een evaluatie, onderlinge afstemming en waar nodig bijsturing en aanvulling. Daarnaast worden ook nieuwe benaderingen onderzocht zoals het geïntegreerde beheerplan, beheergroepen, particulier natuurbeheer. Verder wordt het terreinbeheer van verenigingen, lokale besturen en bosgroepen ook rechtstreeks ondersteund door de inzet van groenjobs. Achterstallige beheermaatregelen of herstel van gebieden worden binnen specifieke projecten aangepakt. Met de financiële ondersteuning van Europa worden volgende nieuwe Lifeprojecten opgestart: Averbodebos en -heide, Turnhouts Vennengebied, Stropersbos, de Zwinduinen en -polders en het grenspark Kalmthout. Natuurherstel, natuurinrichting en beheer gaan hierbij samen met een verhoging van de landschappelijke waarde en de toeristisch-recreatieve aantrekkingskracht. In 2007 zullen naar verwachting een tiental bosbeheerplannen voor een totaal oppervlakte van 1.350 ha worden opgestart. De recente toename aan projecten tot het opstellen van een uitgebreid bosbeheerplan, zal leiden tot een verhoogde instroom van subsidiedossiers. Binnen het project certificering zal onderzocht worden of een gemengd groepscertificeringsproject in de context van de bosgroepen haalbaar is. Tevens zullen concrete stappen gezet worden om vanuit de ondersteuning aan de vzw Fair Timber te werken aan de gelijkwaardigheidsvereisten voor certificering van duurzaam bosbeheer in Vlaanderen.

Het landgoed als nieuw concept in het natuurbeleid (cf. OD 4 bij SD 1 Beleidsnota)

Het gevoerde overleg over het concept landgoed wordt verder gezet op basis van een actieplan. Concreet maakt men werk van de formulering van principes van harmonisch landgoedbeheer naar analogie met de principes van harmonisch park- en groenbeheer en met de verdere uitwerking van het geïntegreerde beheersplan.

Soortenbeleid versterken (cf. OD 2 bij SD 3 Beleidsnota)

De uitvoering van acht bestaande soortenbeschermingsplannen wordt opgestart of voortgezet: het ooievaarsproject wordt afgerond in 2007; onder het hamsterproject wordt het aantal overeenkomsten 'hamstervriendelijke beheer' met de landbouwers verhoogd, gemonitord en geëvalueerd; het Lifeproject vleermuizen geeft een nieuwe impuls aan de uitvoering van het soortenbeschermingsplan vleermuizen; het beverplan wordt op projectmatige basis uitgevoerd binnen het kader van de bekkenbeheerplannen; en de plannen voor hazelmuis en visarend worden opgestart.

Voor de herstelprogramma's van de kwabaal, kopvoorn en serpeling worden potentiële waterlooptrajecten geëvalueerd voor herintroductie van deze soorten. Deze programma's worden geïntegreerd in de organisatiestructuur en werking van de Coördinatie-

commissie Integraal Waterbeleid. Hierbij worden in overleg met de waterbeheerder via de bekkenbeheerplannen beheermaatregelen geïmplementeerd voor deze soorten zoals ook voor vissoorten van bijlage II van het decreet voor Natuurbehoud zoals kleine en grote modderkruiper, rivierdonderpad, beekprik en bittervoorn. In het vooruitzicht van een EU-verordening voor de bescherming van het Europese palingbestand worden concrete stappen genomen om hieraan te voldoen (i.e. Integraal Waterbeleid, paling-beheerplannen).

In het nieuwe programma voor plattelandsontwikkeling (2007-2013) werden beheer-overeenkomsten voor hamsters, weidevogels en akkervogels opgenomen. De beheer-overeenkomsten voor akkervogels zijn nieuw en worden tegen eind 2006 uitgewerkt. Alle soortgerichte beheerovereenkomsten zullen gebiedsgericht ingezet worden binnen beheergebieden, afgebakend op basis van realistische criteria.

Voor de controle van invasieve soorten wordt conform Europese afspraken de controle van rosse stekelstaart opgestart. Op de militaire domeinen wordt de bestrijding van Amerikaanse vogelkers op grote schaal in uitvoering gebracht. Na aanpassing aan de Europese aanbevelingen (cf. Habitatrichtlijn) kan het ontwerp uitvoeringsbesluit inzake soortenbescherming, waarin de versnipperde soortenwetgeving werd samengebracht, in 2007 goedgekeurd en gepubliceerd worden. Dit besluit zou ondermeer het kader omvatten voor de vergoeding van schade veroorzaakt door beschermde diersoorten.

Toegankelijkheidsregeling bos en natuurgebieden/reservaten vernieuwen (cf. OD 3 bij SD 2 Beleidsnota)

Na de interne voorbereiding van een nieuwe en identieke regelgeving inzake toegankelijkheid voor de Vlaamse bossen en natuurreservaten/gebieden wordt in 2007 een uitgebreid doelgroepenoverleg gehouden met oog op afwerking van het ontwerpbesluit. Aansluitend zal bijzondere aandacht uitgaan naar de ondersteunende maatregelen en initiatieven zoals de opmaak van een ideeënboek rond het uitwerken van toegankelijkheidsregelingen. In 2007 wordt ook een vademecum Integrale Toegankelijkheid Harmonisch Park- en Groenbeheer gelanceerd. Dit is een code van goede praktijk om parken en groengebieden toegankelijk te maken voor mensen met een fysieke handicap.

Harmonisch park en groenbeheer stimuleren (cf. OD 1 bij SD 2 Beleidsnota)

In 2007 wordt het ontwerp actieplan voor het openbare park- en groenbeleid gefinaliseerd met als kern het harmonisch park- en groenbeheer. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn het bieden van rechtszekerheid, de volwaardige integratie van groen in planologische processen, het bundelen van de krachten en het ontwikkelen van duurzame ondersteuningsmechanismen. T.b.v. het bundelen van krachten wordt een thematische pocket groenbeleid ontwikkeld, gekoppeld aan thematische discussie- en vormingsdagen voor lokale mandatarissen. Tegen 2007 wordt gemikt op 150 gemeenten met een project 'Harmonisch parkbeheer'. Het geheel wordt gestimuleerd door gerichte subsidie en door de Samenwerkingsovereenkomst. In 2007 wordt werk gemaakt van een toevoeging van het aspect monitoring aan de beheerplanning. Op het vlak van bomenbeheer wordt in 2007 gewerkt aan technische richtlijnen voor parken. Beoogd wordt de methodiek voor het ontwikkelen van bomenbeheerplannen aan lokale besturen aan te reiken. Ter ondersteuning hiervan wordt gestart met de ontwikkeling van een digitaal beheerssysteem op maat van lokale besturen.

Samenwerking verder stimuleren (cf. OD 5 bij SD 1 Beleidsnota)

In het kader van het Integraal Waterbeleid, het geïntegreerde beheer van de kustgebieden en de geïntegreerde visievorming voor ruimtelijke planning wordt de samenwerking met andere sectoren versterkt om een gepaste integratie van natuur- en bosbehoud te verzekeren. Op Vlaams niveau wordt met de sectoren toerisme en recreatie, met de

waterbeheerders en met de landeigenaars verder onderhandeld over een samenwerkingskader. Op basis van het draagvlakonderzoek in 2006 wordt begin 2007 een symposium 'Samenwerken voor de natuur' georganiseerd. Er wordt naar gestreefd om nieuwe partnerschappen vast te leggen die toelaten om de oppervlakten natuur-, bos- en groengebieden sneller te doen toenemen. Door middel van Lifeprojecten krijgt de samenwerking een bijkomende stimulans. Een maximale participatie van betrokken actoren & doelgroepen en de uitbouw van een zo groot mogelijk maatschappelijk draagvlak wordt hierbij beoogd. Lopende voorbeelden zijn de Lifeprojecten 'DANAH' (Defensie en NatuurHerstel); 'Turnhouts Vennengebied'; 'Stroopers'; 'Averbodebos en -heide'; 'Zwinduinen' en 'Grenspark Kalmthout'. Via het charter rond het bosgebied Lage Kempen wordt een ruimer partnerschap opgezet met de deelnemende lokalen besturen om voor het projectgebied een overkoepelende visie rond duurzame recreatie en toerisme te realiseren.

Met de vertegenwoordigers van de verschillende hengeldisciplines en de visserij-commissies wordt gewerkt aan codes van goede praktijk. Er wordt eveneens gewerkt aan een vereenvoudiging van de regelgeving om te komen tot een betere handhaving. Via overleg o.m. bij de opmaak van bekkenbeheerplannen wordt een afstemming nagestreefd met andere natuurgebruikers en -functies.

De nieuwe reglementering betreffende de wildbeheereenheden, gericht op een efficiëntere werking en vermindering van de administratieve lasten, wordt verder toegepast bij de erkenningen. Naar verwachting zal dit in 2007 leiden tot een verdere stijging van het aantal erkende wildbeheereenheden.

Internationale samenwerking

In 2007 wordt gevolg gegeven aan de opgezette evaluatie van het Vlaams Fonds Tropisch Bos en worden desgevallend de nodige programmatorische en beheersmatige bijstellingen gerealiseerd. De uitvoering van het Grensoverschrijdend Ecologisch Basisplan (GEB) met Nederland wordt opgestart met de opmaak van de uitvoeringskaders en de ontwikkeling van de gebiedsspecifieke uitvoeringsplannen.

Uitbreiding van monitoringsprogramma's

De monitoringsprogramma's worden verder toegespitst op de steeds toenemende vereisten van internationale rapporteringen en om de kennis van natuurlijke systemen uit te breiden. Voor 2007 wordt er bijkomende monitoring voorzien inzake Natura 2000, de Habitat- en Vogelrichtlijn (meer bepaald de IHD's voor de specifieke beschermingszones) en de kaderrichtlijn Water. De ontwikkeling van een geïntegreerd gebiedsinformatiesysteem is cruciaal om een effectievere gebiedsspecifieke wetenschappelijke onderbouwing te verzekeren zowel voor beleids- en beheerplanning en voor de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen als voor adviesverlening. Bij de uitbouw van de biologische monitoring is het daarom belangrijk om in samenwerking met INBO de nodige architectuur en interne verbanden in kaart te brengen.

De monitoring van Vlaamse natuurreservaten die volgens een specifiek protocol loopt, krijgt eind 2006 een eerste evaluatie om dan in 2007 op ruimere schaal toegepast te worden. Ook dient in 2007 een principiële beslissing genomen te worden omtrent het opzetten van de tweede gewestelijke bosinventaris die noodzakelijke gegevens dient op te leveren. Deze data zijn nuttig voor zowel het natuur- als bosbeleid, maar eveneens nodig in het kader van de rapporteringen volgend uit het Kyoto-protocol.

Voorzien in voldoende natuur en bossen (cf. Od2 bij SD2 en OD1 bij SD3 Beleidsnota)

Het verwervingsbeleid is gericht op het uitbreiden van bestaande natuurreservaten en -domeinen evenals bossen tot grote aaneengesloten entiteiten waarbinnen ecologische processen maximaal sturend kunnen zijn. De nagestreefde oppervlakte moet habitats in een gunstige staat en leefbare populaties van internationale en regionale soorten duurzaam in stand kunnen houden en ligging moet toelaten om habitats en soorten van internationaal en regionaal belang in elke eco-regio duurzaam in stand te kunnen houden.

De verwerving van patrimonium is prioritair georiënteerd op de habitattypes en biotopen van soorten in (i)de speciale beschermingszones (Natura 2000), (ii)het VEN en de GNBS, (iii)de groene gewestplanbestemmingen en de duinendecreetgebieden, (iv)de beschermde landschappen en ankerplaatsen (erfgoedlandschappen) en (v)de overstroombare valleien met hoge waterbergingscapaciteit, (vi)regio's waar nood is aan betere afstemming tussen ecologische, landschappelijke en recreatieve functie van natuur en bos. Binnen deze gebieden gaat de hoogste aandacht naar natuur die gekenmerkt wordt door onder meer een hoge zeldzaamheid/kwetsbaarheid, een hoge uniciteit en een geringe of onbestaande vervangbaarheid. Ook waar het functioneren van de corridors tussen bestaande grote natuurentiteiten bedreigd wordt op korte termijn, krijgt verwerving een hoge prioriteit.

In het kader van de ontwikkelingsschets 2010 voor het Schelde-estuarium en het Sigmaplan wordt in nieuwe natuur geïnvesteerd in en rond het Zwin en langs de Schelde. In 2007 wordt de verwervingsplanning verder verfijnd en zullen ook de aandachtszones voor aankopen van natuurgebieden in kaart worden gebracht voor elke provincie en voor de maritieme kustduinen.

Voor bosuitbreiding worden de geplande projecten waar een lokalisatiestudie voor werd uitgevoerd en de reeds deels gerealiseerde projecten verder gezet, waarbij stadsbossen prioritair gerangschikt staan. Indien opportuun en gesteund door een lokaal draagvlak zullen nieuwe projecten worden opgestart. In de rand rond Brussel wordt bijzondere aandacht besteed aan het vrijwaren van groene ruimten en aan de toegankelijkheid ervan voor het publiek. Daarbij wordt, ter versterking en verbreding van de maatschappelijke benutting van deze groene ruimten, een intense samenwerking met de lokale besturen opgezet.

gebiedsgericht **deel 3** beleid

Gebiedsgericht beleid

Opvolging van de plandoelstellingen

Versterken en verbeteren van de milieukwaliteit en ruimtelijke kwaliteit in de beoogde gebieden door een gedifferentieerde aanpak van milieuproblemen en maatwerk op niveau van gebied

De focus ligt hierbij op het inrichtingsinstrumentarium voor het buitengebied, op de uitbouw van het plattelandsbeleid en een Vlaamse grondenbank en op het stedelijk milieubeleid. Momenteel wordt gewerkt aan een meer kwantificeerbare opvolging van deze plandoelstelling.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

In het kader van PDPO I (2000 - 2006) bleef in 2006 de Vlaamse co-financiering voor provinciale plattelandsprojecten en voor de natuur- en bosmaatregelen op hetzelfde peil. Hierdoor konden onder meer opnieuw een reeks plattelandsprojecten worden uitgevoerd met het oog op het milieubehoud, landschapszorg, dorpskernvernieuwing en basiszorg op het platteland en werden met toenemend succes nieuwe beheerovereenkomsten gesloten met landbouwers. In 2006 werd het Vlaams strategisch plan voor plattelandsontwikkeling voor de periode 2007-2013 door de Vlaamse Regering goedgekeurd. Ter voorbereiding van het Vlaams programma voor plattelandsontwikkeling 2007-2013 (PDPO II) werd in juni 2006 vanuit leefmilieu een gecoördineerde insteek voorbereid. Financieringsmogelijkheden voor herstelmaatregelen in het kader van het behoud van Natura 2000-gebieden en bosbehoud werden ingeschoven. Voor wat het leefmilieulijk betreft zal ook het toekomstige hoofdstuk 'Landbouwmilieumaatregelen' (As 2) op de ingeslagen weg verdergaan. Uitgewerkte maatregelen voor As 3 (Diversificatie en leefkwaliteit) werden ingeschoven in PDPO II zodat een Europese co-financiering voor maatregelen van plattelandsbeleid in Vlaanderen gegarandeerd wordt in die periode. Het ontwerp van PDPO II werd in juli 2006 principieel goedgekeurd en in het najaar aan de Europese Commissie ter goedkeuring voorgelegd.

In 2006 werd gewerkt aan de optimalisatie van de inrichtingsinstrumenten. Intussen werden 30 agenderingsnota's opgemaakt en goedgekeurd. Landinrichting is vereenvoudigd en meer flexibel gemaakt. Daarbij wordt vooraf een planprogramma gemaakt voor de motivering van een aantal inrichtingsprojecten. Het planprogramma voor de Gentse Kanaalzone is door de Vlaamse Regering goedgekeurd en de planbegeleidingsgroep werd opgericht. Planprogramma's Plateau van Moorsel en het Brugse Ommeland zijn in procedure gesteld. Meer en meer vormen inrichting, verwerving en beheer een onderdeel van ruimere projecten. Voorbeelden hiervan zijn het flankerend beleid in het kader van het Schelde-estuarium en actualisatie Sigma-plan, Zeebrugge, Linkerscheldeoever (LSO) en RSO Antwerpen, Oosterweelverbinding, ... Binnen het Europees project FARLAND werd met Europese partners een toekomstvisie voor inrichting in Europese context uitgewerkt. In 2006 konden i.k.v. de Samenwerkingsovereenkomst drie nieuwe niveau-3 gebiedsgerichte projecten worden opgestart, waaronder één stedelijk: Park Spoor Noord.

De goedkeuring van het decreet Vlaamse Grondenbank werd voorzien in 2006. Alle begunstigden van rechten van voorkoop en koopplicht zijn hierover ingelicht, protocols zijn in voorbereiding en notarissen werden op de hoogte gebracht. Er werden

verscheidene lokale grondenbanken opgericht: deze zorgen ervoor dat overheidsinitiatieven kunnen doorgaan met een beperking van de impact op open-ruimte-gebruikers.

Stedelijk milieubeleid heeft een nieuwe stimulans gekregen doordat het door Europa als prioriteit wordt beschouwd. Het Vlaamse standpunt betreffende de Europese Thematische Strategie van het Stadsmilieu werd opgesteld. In het Nationaal Strategisch Referentiekader van de Structuurfondsen (NSRK) werd voor de prioriteit stedelijke ontwikkeling input geleverd voor de doelstelling leefkwaliteit. De strategietekst werd reeds principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering. De studie 'Stimuleren van duurzaamheid in het ruimtelijke instrumentarium' heeft ideeën aangereikt om het stedelijk milieubeleid sterker te verankeren in een toekomstig RSV 2.

Het milieubeleid bleef in 2006 betrokken bij de diverse planningsprocessen rond de Vlaamse zeehavens, het economisch netwerk Albertkanaal en duurzame bedrijventerreinen. Op die manier werden milieu- en natuurdoelstellingen op een efficiënte manier ingebracht in deze processen. Een studie m.b.t. transport en veiligheid is lopende. Een studie over hinderbeleid en ruimtelijke ordening werd afgewerkt. De aandacht voor luchtkwaliteit in diverse projecten neemt toe. Vooral fijn stof speelt dan een rol.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Decreet inrichting in werking	2007 MIDDEN	Op schema	
Formulering beleidsaanbevelingen en algemene adviezen door IPO afgerond	2007 EINDE	nieuw	
Implementatie PDPO II	2007 BEGIN	nieuw	
Opstellen nieuw programmeringsdocument plattelandsontwikkeling	2005 MIDDEN	vertraagd	2006 EINDE
Opstellen visie op het platteland en Vlaams plattelandsbeleidsplan	2005 EINDE	vertraagd	2008 EINDE
Uitbouw van indicatoren voor opvolging van kwaliteit en leefbaarheid van plattelandsgebieden	2005 EINDE	vertraagd	2008 EINDE
Grondenbank is operationeel	2004 BEGIN	vertraagd	2007 BEGIN
Uitbouw consulteerbare databank (LMIS, landmanagement-informatiesysteem)	2005 MIDDEN	vertraagd	2006 EINDE
Goedkeuring samenwerkings- en afsprakennota tussen VLM en RL door beide partijen	2005 MIDDEN	vertraagd	2006 EINDE
Uitwerken van leefkwaliteit binnen het deel Stedelijke Ontwikkeling van het NSRK	2006 BEGIN	gerealiseerd	
Ontwikkeling van set indicatoren rond stedelijk milieu	2006 EINDE	op schema	
Indicatoren		Realisatie	Doelstelling
Aantal gefinancierde plattelandprojecten per jaar		80 (2005)	70 (2006)
Aandeel goedgekeurde plattelandprojecten dat rechtstreeks bijdraagt tot het milieubeleid		20 (2005)	15 (2006)
Aantal ha verworven via lokale grondenbanken		130 (2005)	260 (2006)

Aanpak prioriteiten 2007

Insteek van leefmilieu in PDPO consolideren en vergroten (cf. OD 5 Beleidsnota)

In het kader van de nieuwe Europese programmaperiode voor plattelandsontwikkeling (2007-2013) werd een Vlaamse strategie en een nieuw programmeringsdocument (PDPOII) voorgelegd aan de Europese Commissie in het najaar van 2006. Het beleidsdomein LNE zal in belangrijke mate verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de maatregelen voorzien in as 2 (Landbeheer), as 3 (Leefkwaliteit van het platteland) en de horizontale Leader-as (as 4) en in beperkte mate as 1 (Competitiviteit van Land- en Bosbouw). In het nieuwe PDPO zal vanaf 2007 aandacht gaan naar de maatregelen uit het huidige PDPO die positief geëvalueerd werden en waarvoor continuering aangewezen is. Specifieke aandacht kan in het kader van as 2 gaan naar beheerovereenkomsten voor soortenbescherming, perceelsrandenbeheer, erosiebestrijding, en naar bosbouwmaatregelen. Het PDPO II kan met betrekking tot beheerovereenkomsten enkele nieuwe elementen bevatten, zoals bedrijfovereenkomsten met maatregelen en het systeem met aanbestedingen. Daarnaast kunnen ook enkele nieuwe agromilieumaatregelen en compenserende betalingen worden voorzien, zoals de beheerovereenkomst akker-vogels, diensten ten behoeve van integraal waterbeheer en compenserende betalingen voor waterpeilaanpassingen in NATURA 2000 gebieden en voor het bergen van water in overstromingsgebieden. Deze nieuwe maatregelen zullen in 2007 geïntegreerd worden in de Vlaamse wetgeving. De Vlaamse wetgeving m.b.t. beheerovereenkomsten zal ook aangepast worden aan de nieuwe Europese verordeningen die gerelateerd zijn aan het PDPO. Het gaat meer concreet om de financiering, de uitvoeringsbepalingen, de controle en de monitoring van beheerovereenkomsten. In as 3 worden de inrichtingsmaatregelen vooral toegespitst op recreatief medegebruik, geënt op de omgevingskwaliteiten en worden provinciale plattelandsprojecten en projecten in Leader-gebieden onder meer ingezet voor de opwaardering van natuurlijk en cultureel erfgoed. De besparingen op de Europese begroting vereisen een verhoogde inspanning van de Vlaamse overheid. Het beleidsdomein LNE heeft niet enkel een significante rol te spelen in het kader van het PDPO, maar ook bij de uitbouw van het Vlaams geïntegreerd plattelandsbeleid. Een belangrijke bijdrage tot het succes van de beheerovereenkomsten is de inzet van de bedrijfsplanners die gezamenlijk met de landbouwers gebiedsgericht en op maat van het bedrijf bedrijfsplannen opmaken en in dat verband beheerovereenkomsten laten sluiten met de landbouw.

Bijstellen van inrichting en grondmobiliteit (cf. OD 6 Beleidsnota)

In 2007 wordt gewerkt aan een nog snellere inrichting en grondmobiliteit in belangrijke projecten. De inrichtingsinstrumenten worden verder vereenvoudigd, er worden instrumenten ontwikkeld die op maat van een project kunnen worden ingezet en de begroting wordt vereenvoudigd. Ook in de lopende projecten worden de bestaande mogelijkheden soepel en creatief ingezet (vereenvoudigde ruilverkaveling, natuurinrichting en landinrichting, werken op basis van overeenkomsten, overeenkomsten lokale grondenbanken,...) in functie van snellere realisaties op terrein. Nieuwe mogelijkheden worden verkend en uitgetest in onder meer de koppelingsgebieden van de Gentse Kanaalzone, grove groententeelt Noordoost-Limburg, Stokstorm en mestverwerking als aanvulling op het flankerend beleid Sigma.

Projecten zoals de uitvoering van werken (natuurcompensatie), het tot stand brengen van grondmobiliteit (overeenkomsten lokale grondenbanken, (vrijwillige ruilingen tussen particulieren,...) of het uitvoeren van voorbereidende studies landbouw-economische analyses in het kader van bv. Sigma, Gentse Kanaalzone, ... zijn prioritair. Hiernaast is het van belang om de ruilverkavelings-, landinrichtings- en natuurinrichtingsprojecten in uitvoering zo efficiënt mogelijk en binnen aanvaardbare termijnen te

kunnen afronden. Zo kunnen de reeds genomen engagementen t.o.v. provincies, gemeenten en andere partners worden nagekomen. Door de uitvoering van de projectmaatregelen sneller op mekaar te doen volgen, worden de projecten ook merkkelijk efficiënter en goedkoper.

Oprichten van een grondenbank (cf. OD 6 Beleidsnota)

De goedkeuring van het decreet Vlaamse Grondenbank werd voorzien in 2006. Alle overheden die ressorteren onder het beleidsdomein Milieu kunnen dan beroep doen op de Vlaamse Grondenbank. Daarnaast dienen alle rechten van voorkoop en koopplichten gecentraliseerd bij de Vlaamse Grondenbank aangeboden te worden. Hiervoor worden een interactief e-loket en een Landmanagement-informatiesysteem, dat toegang geeft tot alle perceelsgebonden informatie, uitgebouwd. Daarnaast is er een meldpunt voor aanbiedingen van onroerende goederen aan de overheid en kunnen beroepslandbouwers beroep doen op de grondenbank voor een ruilprogramma op vrijwillige basis. Nieuwe lokale grondenbanken worden ingesteld om de impact van initiatieven (havenuitbreiding, aanleg infrastructuur, bosuitbreiding, natuurontwikkeling,...) op grondgebruikers te beperken.

Regionale Landschappen (cf. OD 7 bij SD 1 Beleidsnota)

De Regionale Landschappen werden opgericht in het kader van het doelgroepenbeleid uit het Natuurdecreet maar zijn geëvolueerd tot een eerder gebiedsgericht instrument. De focus van deze projecten zal meer concreet worden vastgelegd. In elk geval moet de opdracht van een regionaal landschap vanuit het natuurbeleid duidelijker worden zodat de projecten opgevolgd en geëvalueerd kunnen worden. Het uitvoeringsbesluit op de Regionale Landschappen zal in die zin worden gewijzigd.

Ondersteuning en integratie van leefmilieu in stedelijke ontwikkelingsprojecten

Europa voorziet in de structuurfondsen financiële middelen voor vier prioriteiten. Volgend op het zesde Milieuactieprogramma van de EU is ook stedelijke ontwikkeling een prioriteit. In het Nationaal Strategisch Referentiekader (NSRK) werd deze prioriteit verder uitgewerkt. In 2007 zullen er stedelijke ontwikkelingsprojecten uitgewerkt worden die de focus leggen op de versterking van de economie, de verbetering van de mobiliteit, de verbetering van de leefkwaliteit en van het sociaal-cultureel leven in de stedelijke gebieden. Gezien deze projecten ook leefmilieu aspecten omvatten, zal er, naast de gevraagde financiering vanuit Europa, voorzien worden in (financiële) ondersteuning vanuit Vlaanderen.

deel 4 **actoren**

1. Doelgroepen

Opvolging van de plandoelstellingen

- + ***Via een optimale betrokkenheid van doelgroepen en andere maatschappelijke actoren het draagvlak voor het beleid en de inhoudelijke kwaliteit van de beleidsinstrumenten verhogen***

Via een betrokkenheid van de doelgroepen bij enerzijds de ontwikkeling van beleidsinstrumenten en anderzijds de evaluatie van het ingezet instrumentarium kan de kennis en ervaring van de doelgroep in rekening gebracht worden. Dit met het oog op het verhogen van de efficiëntie en effectiviteit van de beleidsinstrumenten. De vorm van de interactie is afhankelijk van de doelstelling ervan, het onderwerp, de betrokken doelgroep en de fase in de beleidscyclus.

- + ***Een grotere responsabilisering en verinnerlijking van de milieuverantwoordelijkheden door de doelgroepen bereiken***

Doelgroepen zijn niet enkel de veroorzakers van de milieuproblemen maar dragen ook een deel van de oplossing in zich. Een wisselwerking tussen hun kennis over hun activiteiten en een verdere bewustmaking over de invloed op het milieu van deze activiteiten werkt responsabiliserend. Dit kan initiatieven van de doelgroep zelf, zoals bijvoorbeeld het aangaan van vormen van samenwerking met de overheid, het ontwikkelen van codes van goede praktijk en de implementatie van milieuzorgsystemen stimuleren.

- ***De milieubelasting van de sectoren waarvoor in de planperiode een actief doelgroepenbeleid werd opgezet, verminderen en daarmee bijdragen tot de thematisch vastgelegde milieudoelstellingen (doeltreffendheid beleid verhoogt)***

Het opzetten van een gestructureerd doelgroepenbeleid vraagt extra inspanningen van de milieuoverheid. Met het oog op een zo efficiënt mogelijke inzet van middelen worden die inspanningen gericht op die doelgroepen die een belangrijk deel van de actuele milieudruk veroorzaken.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Het accent van de uitvoering van dit project van het Milieubeleidsplan lag in de eerste fase volledig op de doelgroepen industrie, landbouw en consumenten.

Binnen de Vlaamse milieuoverheid werkten werkgroepen voorstellen uit om het doelgroepenbeleid concreet te maken voor de industrie en voor de landbouw. Na consultatie van de respectieve doelgroeporganisaties en adviesraden keurde op 12 juni 2006 de beleidsraad de uitvoeringskaders en actieprogramma's (2006) voor beide doelgroepen goed. De uitvoering van de actieprogramma's is inmiddels gestart. Voor het verruimen van een gestructureerd doelgroepenbeleid naar de consumenten werden na een omgevingsanalyse, verkennende gesprekken gevoerd bij zowel doelgroeporganisaties als de betrokken overheidsdiensten om naar hun verwachtingen/mogelijkheden in dit kader te peilen. Dit resulteerde in een eerste overlegvergadering waarop een plan van aanpak verder geconcretiseerd werd. Ook andere actoren zoals vakbonden en leefmilieu- en natuurverenigingen werden geïnformeerd en geconsulteerd over het doelgroepenbeleid en andere aspecten van participatie.

De ervaring met 2 industriële pilootsectoren leidde tot concrete aanbevelingen voor de ontwikkeling van het doelgroepenbeleid industrie. Met de pilootsector voedingsnijverheid werd via intensief overleg een doelgroepprogramma ontwikkeld als instrument voor een geïntegreerd milieubeleid op maat van de doelgroep. Dit werd eind maart ondertekend door minister Peeters en FEVIA-Vlaanderen en UNIZO. De uitvoering is voorzien tussen 2006 en 2010. Deze vorm van gestructureerd doelgroepenbeleid wordt uitgebreid naar prioritaire sectoren binnen de hoofddoelgroepen industrie en landbouw. Het gaat om sectoren die maximaal kunnen bijdragen tot een verlaging van de milieudruk. De milieuoverheid voorziet extra inspanningen om deze sectoren op een structurele manier bij het beleid te betrekken. Aan de hand van een ontwikkelde selectiemethodologie (op basis van de milieudruk) en in overleg met ambtelijke en politieke verantwoordelijken zullen de prioritaire doelgroepen binnen de industrie en de landbouw geselecteerd worden. Vervolgens wordt de samenwerking met de prioritaire sectoren opgestart met het oog op het maken een doelgroepprogramma voor elke geselecteerde sector.

Recenter gaat er ook meer aandacht uit naar de dienstverlenende rol van de cel doelgroepenbeleid om medewerkers van het beleidsdomein te assisteren bij het in praktijk brengen van doelgroepenbeleid. Door de invoering van BBB is de cel doelgroepenbeleid ondergebracht in de Afdeling Milieu-integratie en -subsidieën van het departement.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Goedkeuring beleids- en implementatieplan 'industrie' en 'landbouw'	2004 EINDE	gerealiseerd	2006 BEGIN
Prioritaire doelgroepen voor verruimen van gestructureerd doelgroepenbeleid geïdentificeerd	2004 MIDDEN	vertraagd	2006 EINDE
Doelgroepprogramma ondertekend door doelgroep industrie-voedingsnijverheid	2006 BEGIN	gerealiseerd	
Formulering aanbevelingen op basis van de evaluatie van het pilootproject voedingsnijverheid	2006 MIDDEN	op schema	2006 EINDE
IMA versie 2 voedingsnijverheid goedgekeurd	2006 EINDE	op schema	
Aanstelling doelgroepcoördinator consumenten	2006 MIDDEN	vertraagd	
Aanstelling doelgroepcoördinator industrie	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Aanstelling doelgroepcoördinator landbouw	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Ontwerp van afsprakennota i.v.m. aanpak beleidsinteractie met doelgroep landbouw	2006 MIDDEN	op schema	
Handleiding "betrekken van doelgroepen" afgerond	2006 EINDE	op schema	
Intern informatiebestand is omgezet in een gebruiksvriendelijk en toegankelijk bestand	2007 EINDE	nieuw	
Indicatoren	Realisatie		Doelstelling
Aantal vragen voor assistentie bij doelgroepeninteractie	7 (2006)		12 (2006)

Aanpak prioriteiten 2007

Selecteren van en ontwikkelen van doelgroepprogramma's voor prioritaire sectoren binnen industrie en landbouw (cf. OD Beleidsnota)

In 2006 startte de uitvoering van het Doelgroepprogramma Voedingsnijverheid als instrument voor een milieubeleid op maat van een specifieke sector. Deze vorm van gestructureerd doelgroepenbeleid wordt uitgebreid naar prioritaire sectoren binnen de hoofddoelgroepen industrie en landbouw. Het gaat om sectoren die maximaal kunnen bijdragen tot een verlaging van de milieudruk. De milieuoverheid voorziet extra inspanningen om deze sectoren op een structurele manier bij het beleid te betrekken. Aan de hand van een ontwikkelde selectiemethodologie (op basis van milieudruk) en in overleg met ambtelijke en politieke verantwoordelijken zullen de prioritaire doelgroepen binnen de industrie en de landbouw geselecteerd worden. Vervolgens wordt de samenwerking met de prioritaire sectoren opgestart met het oog op het maken een doelgroepprogramma voor elke geselecteerde sector.

Implementeren doelgroepenbeleid consumenten met focus op energie en mobiliteit (cf. OD Beleidsnota)

De consumenten vormen een belangrijke doelgroep omdat ze nog veel stappen kunnen zetten die leiden tot minder milieudruk. In 2007 wordt gewerkt aan de uitvoering van het actieprogramma doelgroepenbeleid consumenten. Hierbij gaat speciale aandacht naar energie (omzetting energie-efficiëntierichtlijn) en mobiliteit (ecoscore en fiscaliteit).

2. Burgers

Opvolging van de plandoelstellingen

Het draagvlak voor het milieubeleid en de kwaliteit van het beleid verhogen

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

De TWOL-studie betreffende het participatieluik van het Verdrag van Aarhus werd afgerond en vormt de basis om plannen en programma's desgevallend aan te passen. De informatie op de websites van het beleidsdomein werd afgestemd, o.m. voor milieugegevens die actief openbaar moeten worden. Daarmee werd gezorgd voor de implementatie van het besluit van de Vlaamse Regering inzake de verspreiding van milieu-informatie vanaf 1 januari 2006 (tweede luik van het verdrag van Aarhus). Doelgroepbrochures die het Milieubeleidsplan voorstellen aan de landbouw en de aan de industrie werden in overleg met deze sectoren opgemaakt. Inzake participatief beleid werd een beleidstekst voorbereid.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Lijst met te ontsluiten info i.k.v. toepassing van het verdrag van Aarhus klaar	2006 MIDDEN	vertraagd	2006 EINDE
TWOL-studie juridische aspecten participatieluik Aarhus afgerond	2005 EINDE	gerealiseerd	
Brochure over Milieubeleidsplan voor doelgroep industrie gepubliceerd	2005 MIDDEN	gerealiseerd	2006 EINDE
Website 'www.milieubeleidsplan.be' vernieuwd en geactualiseerd	2006 MIDDEN	vertraagd	2006 EINDE
Afwerken internationale/ nationale case interactief beleid	2004 EINDE	vertraagd	2006 EINDE
Beleidstekst interactieve beleidsvorming is goedgekeurd	2006 MIDDEN	vertraagd	2006 EINDE
Draaiboek interactieve besluitvorming is afgewerkt	2006 BEGIN	vertraagd	2006 EINDE

3. Maatschappelijke organisaties

Opvolging van de plandoelstellingen

De actieve rol van de milieu- en natuurverenigingen versterken binnen het natuur- en milieubeleid

Maatschappelijke organisaties bij het beleid betrekken

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

De tweede fase van de samenwerkingsovereenkomst 2005-2007 werd opgevolgd. Verder werd uitvoering gegeven aan het besluit inzake de erkenning en subsidiëring van verenigingen en aan het besluit inzake projectmatige ondersteuning. Aandacht ging ook naar het betrekken van socio-economische verenigingen bij het beleid, in de eerste plaats door ondersteuning van de milieuwerking van de vakbonden. Voor volwassenen (basis-educatie) werd een verklarende woordenlijst opgemaakt en werd de werking van de sector in kaart gebracht. Daarnaast krijgen jeugdgroepen verschillende instrumenten (wedstrijd, loslopende prijsbeesten, bundel groenvoer voor jeugd, webstek www.fermweb.be, jerometer, ecospot) aangereikt om milieuvriendelijk op kamp te gaan. Tot slot werd ook de NME-inventaris verder bekend gemaakt naar volwassenen, socio-culturele en andere organisaties.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Overeenkomst BBL/VODO verlengd door Vlaamse Regering	2004 MIDDEN	gerealiseerd	
Inventaris subsidies socio-culturele organisaties afgewerkt	2004 EINDE	gerealiseerd	2005 MIDDEN
Inventaris relevante actoren	2006 MIDDEN	nieuw	

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Aantal ecoscans ingevuld	2274 (2006)	
Aantal hoeveproducten geregistreerd op site www.fermweb.be	283 (2006)	
Aantal milieuprojecten voor socioculturele organisaties - vakbonden	2 (2005)	

deel 5
Vlaamse overheid

1. Interne en externe integratie binnen de Vlaamse overheid: organisatie

Opvolging van de plandoelstellingen

+	<i>Verbeteren van de samenwerking tussen de administratieve entiteiten in het beleidsdomein Leefmilieu en Natuur</i>
+/-	<i>Verhogen van de samenwerking met de andere beleidsdomeinen binnen de Vlaamse bevoegdheid</i>

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Het uitvoeringsnetwerk voor het MINA-plan 3 functioneerde goed. Dit punt komt verder aan bod in het project 'Planningscyclus' in het deel 'Instrumenten'. Er werd gewerkt aan de interdepartementale integratie via de overlegfora over gezondheid, economie, ruimtelijke ordening, interne milieuzorg en sinds 2005 ook over duurzame ontwikkeling. Bij de vorming van de nieuwe regering in 2004 werd de bevoegdheid voor 'duurzame ontwikkeling' immers bij de minister-president gelegd. Verdere informatie is te vinden in het hoofdstuk 'Externe integratie: voorbeelden' en voor wat interne milieuzorg betreft, bij het deel 'Instrumenten'. Veel energie ging naar het uittekenen en detailleren van een nieuwe structuur van de milieuadministratie, en van de wijze van samenwerking en de taakafbakening binnen deze nieuwe structuur. Wat duurzame ontwikkeling betreft werd in 2005 een formeel ambtelijk overleg opgestart, voornamelijk om tot een Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling te komen. De Vlaamse Regering keurde de tekst van deze Vlaamse strategie goed midden 2006. Zie ook bij het hoofdstuk 'Samenwerking met de andere gewesten en de federale overheid'.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status verwachting	Huidige
Vlaamse strategie voor duurzame ontwikkeling	2004 EINDE	gerealiseerd	2006 MIDDEN
In voege treden van de hervormingen in het beleidsdomein Leefmilieu en Natuur	2006 BEGIN	gerealiseerd	

2. Externe integratie binnen de Vlaamse overheid: voorbeelden

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Gezondheid

De beleidsdomeinen Leefmilieu en Gezondheid werken nauwgezet samen. Ze volgen de activiteiten van het eerste generatie Steunpunt Milieu & Gezondheid op en dragen zij bij tot de start van het steunpunt van de tweede generatie steunpunten op 01/01/2007. Het eerste generatie steunpunt voert sinds begin 2002 een humaan biomonitoringprogramma uit met daaraan gerelateerd onderzoek. In mei 2006 werden de groepsresultaten van de jongeren bekendgemaakt via een studievoormiddag, een persconferentie en lokale informatiecampaagnes.

Om de resultaten van het biomonitoringprogramma beleidsmatig te kunnen vertalen werd een fasenplan ontwikkeld. Bij het biomonitoringsprogramma wordt flankerend onderzoek uitgevoerd zoals o.a. de uitbreiding van de opvolgstudie naar ontwikkeling van astma en allergie bij opgroeiende kinderen. Het afstemmen van milieumeetgegevens op de humane biomonitoringresultaten in de aandachtsgebieden van de lopende meetcampagne loopt verder. Het model dat toelaat om de milieumeetgegevens te koppelen aan de humane biomonitoringgegevens werd bijgesteld en toegepast op de biomarkerresultaten van de jongeren.

De evaluatie van de blootstelling aan PAK's in Vlaanderen werd afgerond. Hierbij werden mogelijke indicatoren voor de impact op de gezondheid onderzocht en werd een eerste inschatting gemaakt van de blootstelling. Een meetstrategie en modellering van blootstellingsniveaus van niet-ioniserende elektromagnetische straling werd op punt gesteld. De aard en de omvang van de blootstelling in Vlaanderen zal daarmee in beeld worden gebracht.

Een pilootproject voor effectgerichte metingen om de luchtkwaliteit in Vlaanderen te kunnen evalueren startte begin 2006. Drie meetplaatsen werden weerhouden: Zelzate (industriële gebied), Borgerhout (stedelijk gebied) en Aarschot (als mogelijk achtergrondgebied). De eigenlijke meetcampagne (1 jaar) zal eindigen in het najaar van 2007.

De invloed van milieugevaarlijke stoffen in de buitenlucht op de kwaliteit van de binnenlucht wordt nagegaan, met specifieke aandacht voor kinderen. Ondertussen werden de metingen afgerond en werd gestart met de interpretatie van de meetresultaten.

Op communicatievlak werden kernboodschappen ontwikkeld voor de betrokkenen onder de vorm van steekkaarten. De kernboodschappen werden geselecteerd vanuit de behoeften rond dit thema van bewoners, consumenten, bouwers, verbouwers en automobilisten.

Een actieplan cadmium werd uitgewerkt en voorgesteld. In dit kader werd een bijkomende studie geïnitieerd: "Geïntegreerde risico-analyse van de cadmium- en arseenbelasting in de Noorderkempen". Hiermee zouden de humane biomonitoringsgegevens gekoppeld moeten kunnen worden aan milieumetingen, verkregen in een ander kader. De metaalverontreiniging en de biobeschikbare metaalconcentratie in bossen nabij Umicore wordt in kaart gebracht (ter afbakening en passend beheer).

Metaalconcentraties worden bepaald in palingen uit probleemwaters uit de Noorderkempen en een proefvlak van energiegewassen werd aangelegd waarbij biomassa-opbrengst en fyto-extractie-capaciteit bestudeerd worden.

Mobiliteit

Informatie hierover is voornamelijk terug te vinden bij het thema 'Verontreiniging door fotochemische stoffen'.

Ruimtelijke ordening

De focus in 2006 lag op de uitwerking van de studie over de knelpunten tussen ruimtelijke ordening en de milieuwetgeving. De geselecteerde thema's betreffen het integraal waterbeleid, het natuurbelief (vergunningen en toetsen), de milieueffectrapportage en de veiligheidsrapportering. De uiteindelijke doelstelling is een afstemming en vereenvoudiging van de regelgeving.

De studie over 'het stimuleren van duurzaamheid in ruimtelijke instrumenten' geeft een aantal aanzetten voor evaluatie van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, met name inzake stedelijk beleid. Tevens werd nagedacht op welke manier bepaalde milieu-aspecten kunnen ingepast worden in het ruimtelijk instrumentarium. Thema's zijn o.m. de ondergrondse ruimte, de akoestische kwaliteit van woningen, groennormen, luchtkwaliteit en milieuzonering. Een andere beknopte studie leert dat er bij de uitvoering van het RSV al heel wat werd bereikt, maar ook dat er nog heel wat werk aan de winkel is om de gestelde doelstellingen te realiseren. Een nieuw RSV wordt pas verwacht tegen 2012.

Landbouw

Het cross compliance systeem voor 2006 werd aangevuld met richtlijnen betreffende volksgezondheid, diergezondheid en gezondheid van planten. Zoals voorzien worden de richtlijnen betreffende dierenwelzijn voor 2007 toegevoegd.

De BBT-studie voor de veeteeltsector (watergebruik, afvalwaterzuivering, en nutriënt-, geur- en stofemissies) nadert de voltooiing.

De biobrandstoffen zijn sterk aanwezig in de actualiteit. In Vlaanderen werden circa 1.000 ha koolzaad geoogst in 2006. Er wordt van uitgegaan dat de gunning voor de productie van biodiesel en bio-ethanol in het najaar 2006 door de federale overheid de teelt van landbouwgewassen (koolzaad, granen, maïs, suikerbieten) voor de productie van biobrandstoffen nog zal aanzwengelen.

Meer informatie over de afstemming met landbouw is terug te vinden bij het thema 'Vermesting'.

Economie en energie

Informatie hierover is voornamelijk terug te vinden bij het thema 'Verandering van het klimaat door het broeikaseffect'.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Evaluatie van het Steunpunt Milieu & Gezondheid klaar	2006 EINDE	gerealiseerd	
Meetstrategie + modellering en metingen van blootstellings-niveaus van niet-ioniserende electromagnetische straling voor de bevolking in Vlaanderen	2006 BEGIN	gerealiseerd	
Onderzoek naar bruikbare indicatoren voor impact op de gezondheid ten gevolge van blootstelling aan PAK's in de omgeving en risico-inschatting van PAK's als voorbereiding op de ontwikkeling van richtlijnen – Evaluatie van de blootstelling aan PAK's	2006 BEGIN	gerealiseerd	
Uitwerken en uitvoeren van een pilootproject voor effectgerichte metingen om de luchtkwaliteit in Vlaanderen te kunnen evalueren	2008 BEGIN	op schema	
Studie « multifunctionaliteit van valleigebieden » is afgerond	2005 EINDE	gerealiseerd	2006 MIDDEN
Nieuwe emissieplafonds 2020 voor PM ₁₀ , NO _x , VOS, SO ₂ en NH ₃	2006 BEGIN	op schema	2007 EINDE
Uitgewerkt maatregelenpakket klaar voor het mobiliteitsbeleid voor het behalen van de luchtkwaliteitsnormen voor PM ₁₀ en NO ₂	2004 MIDDEN	gerealiseerd	2006 MIDDEN
Verkenning van nut een haalbaarheid toekomstscenario's mobiliteit	2007 EINDE	nieuw	
Maatregelen lokale overheden bereiken luchtkwaliteitsnormen uitgewerkt	2007 MIDDEN	gerealiseerd	
Gebiedsvisies voor economische hoofdgebieden houden rekening met elementen van milieu- en natuurbeleid	2007 EINDE	op schema	
Visie over de inpassing van milieumaatregelen in ruimtelijke uitvoeringsplannen is beschikbaar	2007 BEGIN	op schema	
Afgewerkte visie ruimte voor water	2004 BEGIN	gerealiseerd	2006 MIDDEN
Opmaak PDPO 2007-2013	2005 EINDE	op schema	2006 EINDE
Indicatoren	Realisatie		Doelstelling
Aantal plan-MER's uitgevoerd	16 (2006)		
Aantal biologische landbouwbedrijven	182 (2006)		4.000 (2010)
Aantal acties jaarlijks opgestart in uitvoering van NEHAP	1 (2006)		1 (2006)
Beheersovereenkomsten milieumaatregelen plattelandsbeleid	6.655 (2006)		5.800 (2005)

Aanpak prioriteiten 2007

Algemeen

Werken aan een Vlaamse strategie duurzame ontwikkeling

De algemene diensten van het overheidsbeleid coördineren de opmaak en opvolging van een Vlaamse strategie duurzame ontwikkeling. Vele DO-thema's hebben een expliciete milieu-invalshoek. De integratie van leefmilieuaspecten in de andere sectoren is een cruciaal onderdeel van de Vlaamse strategie. Leefmilieu bereidt de strategie mee

voor en treedt, waar mogelijk, faciliterend op voor wat de andere beleidsdomeinen betreft. Na goedkeuring zullen de voorziene projecten getrokken en/of opgevolgd worden. In dezelfde context zullen voorstellen worden gedaan voor de invulling van het Steunpunt Duurzame Ontwikkeling, dat vanaf 2007 voor vijf jaar wordt opgericht.

Gezondheid

Vernieuwen van de werking van het Steunpunt Milieu en Gezondheid

In het kader van het Steunpunt Milieu & Gezondheid loopt het huidige humaan biomonitoringsprogramma eind 2006 af. Het biomonitoringsprogramma biedt het noodzakelijke kader om de impact van verschillende polluenten op de volksgezondheid op een geïntegreerde manier te evalueren. Een nieuw programma wordt op poten gezet, na evaluatie van het huidige programma, en zal in de tweede helft van 2007 opgestart worden.

Versterken van wetenschappelijke onderbouwing en optimaliseren van meetinspanningen in functie van de volksgezondheid (cf. SD 1 en SD 2 Beleidsnota)

Een pilootproject voor het effectgericht meten van de impact van de luchtkwaliteit op de gezondheid in Vlaanderen zal in de loop van 2007 meer duidelijkheid geven over de bruikbaarheid van een dergelijke meetstrategie voor opvolging van problemen voor de gezondheid en het opsporen van bronnen van vervuiling. Metingen werden opgestart om de invloed van schadelijke stoffen in de buitenlucht op de kwaliteit van het binnenmilieu te bepalen, en dit voor kinderen als kwetsbare doelgroep. De eerste resultaten worden verwacht in het najaar 2006, zodat in 2007 hiervoor concrete beleidsacties kunnen worden voorgesteld.

Coördineren en bijdragen aan de inhoudelijke uitwerking van het actieplan Cadmium voor de Noorderkempen

Op 13 februari 2006 werd het actieplan Cadmium voorgesteld. Het actieplan heeft als doelstelling een overzicht te geven van de cadmiumproblematiek in Vlaanderen en van de maatregelen die worden genomen om dit probleem verder op te lossen. Het plan besteedt aandacht aan de aanpak van de historische cadmiumvervuiling in alle compartimenten van het leefmilieu, bijkomende controles op de huidige emissie- en immissiewaarden, lopende en nieuwe milieuvergunningen en aan de impact van cadmiumblootstelling op de volksgezondheid met de nadruk op het gebied Noorderkempen. Toch worden ook andere hotspots zoals Hoboken in het plan opgenomen. Elke entiteit rapporteert driemaandelijks de stand van zaken. Het merendeel van de acties met betrekking tot extra controles en extra metingen wordt in de loop van 2006 beëindigd. Een aantal acties loopt verder in 2007 met onder meer de uitgebreide saneringswerken, de studies met betrekking tot de effecten van cadmiumblootstelling op de volksgezondheid en de eventuele beplanting van braakliggende terreinen al dan niet gecombineerd met het telen van energiegewassen.

Verder uitwerken strategie hormoonverstorende stoffen (cf. OD 2 Beleidsnota)

In 2006 zal een recent ontwikkelde strategie worden uitgetest om trends op te sporen – zowel in tijd als in ruimte – in aandoeningen die op een verstoorde hormonale werking bij de mens kunnen wijzen en de mogelijke verbanden met de aanwezigheid van hormoonverstorende stoffen in het milieu. De resultaten worden verwacht tegen eind 2006. Ze zullen toelaten om eind 2006 concrete beleidsaanbevelingen te formuleren betreffende de verbetering van de aard, kwaliteit en registratie van de verzamelde

gegevens en om een eerste inschatting te maken van het voorkomen van aandoeningen die op een verstoorde hormonale werking bij de mens kunnen wijzen. Tevens wordt voor 2007 onderzoek gepland naar het voorkomen in mens en milieu en eventuele humane effecten van nieuwe chemicaliën met een mogelijk endocrien verstorend karakter. Hierbij wordt voornamelijk toegespitst op brandvertragers en perfluorverbindingen.

Mobiliteit

Werken aan behalen van luchtkwaliteitsnormen via het mobiliteitsbeleid

In uitvoering van het plan Fijn Stof gaat er aandacht naar dynamisch verkeersmanagement, dat een instrument is waarmee de verkeersdoorstroming kan verbeterd worden. Optimalisaties langs snel- en gewestwegen moeten toelaten een oplossing te bieden voor de overschrijdingen van de fijn stof norm en de NO_x-norm. Verder zal in 2007 bijzondere aandacht gaan naar de luchtkwaliteit in binnenstedelijke gebieden. Hierbij worden eerst de grotere steden en regionaal stedelijke gebieden begeleid, waarna ook ondersteuning wordt gegeven aan kleinere gemeenten. Er werden in 2006 voorstellen gelanceerd voor de aanpassing van de verkeersbelastingen. In 2007 zal hierover overleg gevoerd worden met de andere gewesten en de federale overheid. Er zal ook aandacht besteed worden aan een verdere verbetering van de Ecoscore-databank, die aan de basis ligt van de belastingshervormingen. Het premiestelsel voor roetfilters voor vrachtwagens zal worden geëvalueerd. Daarnaast worden ook de andere steunmaatregelen, die waren voorzien voor de ondersteuning van de installatie van roetfilters voor vrachtwagens, verder uitgewerkt. In 2006 staat de goedkeuring van het 'Actieplan milieuzorg in het Vlaams voertuigenpark' op de agenda. De uitvoering ervan loopt tot 2010. Hierbij wordt ondermeer een graduele toename van de gemiddelde Ecoscore van het Vlaams wagenpark voorzien, wordt een voortzetting van de uitbouw van een milieuvriendelijker bussenpark nagestreefd en gaat ook aandacht naar energiezuinig rijden bij de Vlaamse overheid. Tot slot gaat in 2007 bijzondere aandacht naar maatregelen die er voor moeten zorgen dat de emissies van de zeescheepvaart en binnenvaart gereduceerd worden.

3. Samenwerking met de andere gewesten en gemeenschappen en de federale overheid

Opvolging van de plandoelstellingen

Streven naar een grotere rol voor het Vlaams Gewest in internationale netwerken en regimes

Streven naar toegevoegde waarde bij de uitvoering van het Vlaamse Milieubeleidsplan en het federaal plan voor Duurzame Ontwikkeling

Uitbouwen van een continue intergewestelijke samenwerking voor een geïntegreerde aanpak van intergewestelijke vraagstukken

Werken aan een betere inzet van federale instrumenten om de Vlaamse milieudoelstellingen te behalen

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

De Interministeriële Commissie Leefmilieu heeft formeel beslist dat de voorbereiding van de ICL-beslissingen en de opvolging van de uitvoering ervan, door de plenaire vergadering van de CCIM moet gebeuren. Hierdoor heeft het Vlaams Gewest meer invloed op de agenda van de ICL.

Binnen de CCIM is er verder werk gemaakt van de inventarisatie van de relevante EU-expertgroepen en is de bevraging gestart van de CCIM structuren ten einde de lopende opvolging vanuit België in kaart te brengen. Het secretariaat van de CCIM beschikt sinds begin 2006 over een elektronische uitwisseling en archivering van zijn documenten.

Er zijn vorderingen gemaakt inzake diverse thematische samenwerkingsakkoorden over Dierlijk Afval, Flexibele Mechanismen voor Klimaatbeleid, Register voor Broeikasgasemissierechten en Zware Ongevallen.

De Nationale Klimaat Commissie hakt de laatste knopen door in verband met de uitbouw van zijn secretariaat en werkt aan de vastlegging van een huishoudelijk reglement...

Via de oprichting van Vlaams Overleg Marien-Maritiem, met brede interdepartementale samenstelling is een betere Vlaamse coördinatie verzekerd voor alle bovengewestelijke aspecten van dit beleidsdomein: kustzonebeheer, Noordzeebeleid, Europees en multilateraal beleid, ... Dit uit zich ondermeer in een actievere opvolging van de CCIM stuurgroep Noordzee en Oceanen.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Goedgekeurde nationale strategie voor Duurzame Ontwikkeling	2005 EINDE	vertraagd	2006 EINDE
Overzicht doelstellingen en maatregelen waar een goede samenwerking met de federale overheid kritisch is voor de realisatie ervan	2006 MIDDEN	vertraagd	2006 EINDE
CIRCA-databank CCIM is uitgebouwd	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Overheveling van leefmilieu van raads categorie II naar III	2003 MIDDEN	gerealiseerd	
Vademecum voor Belgische coördinatie van EU- en multilateraal beleid	2004 MIDDEN	gerealiseerd	

4. Samenwerking met lokale overheden

Opvolging van de plandoelstellingen

Een algemene verbetering van het stedelijk milieu en het milieu in het buitengebied

Het lokale milieu- en natuurbeleid versterken zodat de lokale overheden in staat worden gesteld een coherent en duurzaam milieubeleid te voeren

Sinds het opstarten van de ondersteuning van het lokale milieubeleid worden geleidelijk aan steeds meer gemeentebesturen bereikt. In 2006 ondertekenden 81% van de gemeenten de Samenwerkingsovereenkomst. Voor de provincies geldt dat alle provincies al geruime tijd de Samenwerkingsovereenkomst ondertekenden.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Bij de opvolging van het algemene lokale milieubeleid ging bijzondere aandacht naar de Samenwerkingsovereenkomst 'Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling'.

Op 1 januari 2002 ging de eerste fase (2002-2004) van de Samenwerkingsovereenkomst 'Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling' van start. Naast de klassieke milieu-thema's (zoals water en afval, hinder en natuur, bos en groen) maken ook thema's als tewerkstelling, ruimtelijke ordening, mobiliteit en energie deel uit van deze overeenkomst. Via gebiedsgerichte en/of doelgroepgerichte werking wordt de samenhang tussen al deze thema's en beleidsdomeinen bevorderd. De tweede fase (2005-2007) van de Samenwerkingsovereenkomst (GK VR 24 mei 2004) werd verder opgevolgd. In 2006 werd gestart met de uitwerking van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst die in 2008 in werking zal treden.

Via de overeenkomst worden lokale overheden ook gestimuleerd en ondersteund om te werken met indicatoren. Eind 2006 zijn al meer dan 1 op 3 gemeenten die de overeenkomst ondertekenden bezig met het gebruik van indicatoren voor de opvolging van hun milieubeleid.

De website (www.samenwerkingsovereenkomst.be) werd verder onderhouden en er werden specifieke ad-hoc communicaties gedaan (mailing, checklist opmaak MJP). De werking van het bestaande Milieuoverleg Lokale Overheden (MILO) werd verder uitgebouwd met specifieke thematische werkgroepen voor elk onderdeel van de Samenwerkingsovereenkomst.

Ter ondersteuning van de overeenkomsten met lokale overheden werden ook de samenwerkingsovereenkomsten met de NGO's (BBL en VODO) opgevolgd (zie deel 'Samenwerking met maatschappelijke organisaties').

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Evaluatie van 2e fase van Samenwerkingsovereenkomst	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Nieuwe Samenwerkingsovereenkomst lokale overheden klaar	2007 MIDDEN	op schema	
Digitaal loket is beschikbaar - eerste fase	2006 MIDDEN	vertraagd	2006 EINDE
Website voor opvolging algemeen lokaal milieubeleid verder uitgebouwd	2004 EINDE	gerealiseerd	

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Aantal jaarlijks georganiseerde overlegmomenten	20 (2005)	20 (2006)
Aantal jaarlijks georganiseerde vormingsmomenten	15 (2005)	15 (2006)
% gemeenten die Samenwerkingsovereenkomst ondertekend hebben	81 (2006)	81 (2006)
% provincies die Samenwerkingsovereenkomst ondertekend hebben	100 (2005)	100 (2006)

Aanpak prioriteiten 2007

**Nieuwe samenwerkingsvorm met lokale overheden ontwikkelen
(cf. OD 2 Beleidsnota)**

De nieuwe samenwerkingsvorm, die de huidige Samenwerkingsovereenkomst zal opvolgen vanaf 2008, is in 2006 voorbereid in overleg met provincies en gemeenten. Concrete aandachtspunten hierbij zijn werken met resultaatsverbintenissen, minimale plan-, rapporterings- en controlelast, eigen beleidsruimte, integratie en netwerking. Eind 2006 wordt de concrete uitwerking ervan voorgelegd aan de maatschappelijke adviesraden en volgt het politieke besluitvormingsproces. Tegen de zomer van 2007 zal de samenwerkingsvorm worden toegelicht aan de lokale overheden.

Digitaal loket lokale overheden uittesten en evalueren

In 2005 werd de idee gelanceerd om de communicatie met de lokale overheden met betrekking tot de Samenwerkingsovereenkomst te vergemakkelijken door het oprichten van een digitaal loket. Dit digitaal loket wordt in het najaar van 2006 opgestart. Langs deze weg kunnen lokale overheden intekenen op de samenwerkingsovereenkomst en hun dossier bezorgen aan de Vlaamse overheid. Het digitale loket zal in 2007 worden uitgetest en na deze testperiode worden geëvalueerd. Indien de evaluatie positief is, zal het project verruimd worden zodat in 2008 alle gemeenten en provincies ervan gebruik kunnen maken.

deel 6
internationaal beleid

Internationaal beleid

Opvolging van de plandoelstellingen

Bereiken van een zo hoog mogelijk milieubeschermingsniveau op mondiaal, Europees, federaal en Vlaams niveau, rekening houdend met het streefdoel van duurzame ontwikkeling

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Wat het Europese milieubeleid betreft, neemt het Vlaams Gewest in de tweede helft van 2006 het Belgisch woordvoorderschap waar in de Europese ministerraden Milieu. In 2006 werd het EU-dossieropvolgingssysteem in gebruik genomen en verder geoptimaliseerd. Een deel van de daarin opgenomen documenten wordt via een website ook openbaar gemaakt. In de eerste helft van 2006 werden alle lopende Europese onderhandelingsdossiers opgelijst ten behoeve van de Vlaamse Regering en het Vlaamse parlement. Dat document 'Vlaamse Vinger aan de Europese Pols' werd ook besproken in de Commissie Leefmilieu van het Vlaams Parlement. Tijdens die zitting werd ook dieper ingegaan op de thematische strategie Afval, de richtlijn Afval en de richtlijn Overstromingsgevaar.

De aanpak voor de correcte toepassing en omzetting van de EU-regelgeving werd opnieuw of met meer verfijning uitgetekend. De implementatie van EU-regelgeving wordt daarmee gestroomlijnd en de regelgevingscapaciteit binnen het beleidsdomein meer gecentraliseerd. Deze aanpak blijft gebaseerd op twee krachtlijnen: clusteren en pro-activiteit. In het kader van de correcte implementatie, respectievelijk ratificatie van leefmilieuverdragen werden contacten gelegd met de Raad van State. Als gevolg hiervan werd een studiedag georganiseerd waar de knelpunten inzake de Belgische implementatie en ratificatie van leefmilieuverdragen werden besproken.

In de OESO-werkgroep 'Environmental Performance' werd de doorlichting van het Belgische milieubeleid door de OESO voorbereid. Een werkgroep op Vlaams niveau werd belast met informatieverstrekking, verschaffen van toelichting en met het nalezen van het ontwerprapport. In september 2006 verdedigde België haar milieubeleid ten aanzien van de ander OESO-lidstaten.

Vlaanderen was gastheer voor de tweede Algemene Vergadering van het Interregionaal Netwerk voor Duurzame Ontwikkeling (NRG4SD) in april 2006. Deze vergadering betekende ook het startschot voor bilaterale samenwerking van Vlaanderen met Noordrijn-Westfalen, Baskenland en Catalonië inzake de leefmilieuthema's van duurzame ontwikkeling.

De Vlaamse leefmilieuadministratie nam deel aan de voorbereiding van de 14de sessie van de Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (CSD 14) en aan CSD14 zelf die voor de periode 2006-2007 de thema's 'energie', 'luchtverontreiniging', 'klimaatverandering' en 'industriële ontwikkeling' behandelt.

In het kader van het Vlaams Partnerschap Water voor Ontwikkeling werden eind 2005 drie projecten voor cofinanciering voor een bedrag van 105.000 EUR door het departement LNE goedgekeurd. Met deze investering zullen over 2 à 3 jaar zowat 75.000 extra mensen voorzien worden van zuiver water in Mali, Ecuador en Gambia. Voor 2006 werd hetzelfde bedrag vrijgemaakt.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Opstart dossieropvolgingssysteem	2005 BEGIN	Gerealiseerd	2006 BEGIN
Deelname aan en input in de ENCORE conferentie in Jamtland (Zweden)	2006 MIDDEN	Gerealiseerd	
Hervormen VOIM en VLIM conform de nieuwe BBB-structuur	2006 EINDE	op schema	
Aanpak van de omzetting van Europese richtlijnen volgens vernieuwde werkwijze	2006 EINDE	op schema	
Stroomlijning rapportering EU	2007 MIDDEN		
Verdediging van het Belgisch milieubeleid t.a.v. OESO-lidstaten	2006 MIDDEN	Gerealiseerd	
Visie leefmilieu versus handel uitgewerkt in dialoog met belangengroepen	2007 BEGIN	nieuw	
Hernieuwing Samenwerkingsakkoorden met Letland, Litouwen, Tsjechië, Hongarije, Slowakije en Slovenië	2006 EINDE	nieuw	

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Aantal milieuprojecten of samenwerkingsprogramma's dat Vlaanderen (mee) opstart in Vlaanderen (mee) opstart in andere regio's in het kader van ontwikkelingssamenwerking (cumulatief)	20 (2006)	
Vlaamse achterstand (%) in aantal om te zetten Europese Internemarktrichtlijnen tussen 0 en 1 jaar oud	1,0 (2006)	1,0 (2007)

Aanpak prioriteiten 2007

Correcte toepassing van supra- en internationale regelgeving (cf. SD Beleidsnota)

De omzetting van Europese richtlijnen die nog niet, niet volledig of niet-correct werden omgezet, wordt tegen eind 2007 volledig doorgevoerd. In 2007 wordt het omzettingstraject verder opgevolgd en uitgetekend, waarbij de juridische impact van een richtlijn wordt onderzocht in functie van de te nemen omzettingsmaatregelen. Voldoende middelen worden voorzien om de financiële bijdragen aan multilaterale leefmilieuverdragen en samenwerkingsakkoorden uit te betalen (zowel de bestaande als toekomstige verplichte bijdragen, evenals de vrijwillige bijdragen zoals goedgekeurd door de ICL).

Integratie van milieucriteria in ontwikkelingssamenwerking en armoedebestrijding nastreven (cf. SD Beleidsnota)

Samenwerking met partners in de derde wereld wordt aangeboden voor zover het gaat om programma's of projecten met een pilootkarakter en er een concrete meerwaarde aan verbonden is aangaande de kerntaken van het milieubeleid. Deze maatregel geeft concreet uitvoering aan een aantal internationale engagementen inzake milieu, duurzame ontwikkeling, ontwikkelingssamenwerking en armoedebestrijding, en in het bijzonder aan de zevende Millenniumdoelstelling (waarborgen van ecologische duurzaamheid). Voor wat betreft zuiver drinkwater- en sanitatievoorziening zal in 2007 de cofinanciering van een aantal projecten in ontwikkelingslanden via het Vlaams Partnerschap Water voor Ontwikkeling voortgezet worden. Verder worden in het kader

van de flexibele mechanismen onder het Kyoto-protocol emissiekredieten verworven via projecten in ontwikkelingslanden (zie ook thema 'Klimaat'). Ook in kader van biodiversiteit worden ontwikkelingsprojecten gesubsidieerd. Daarnaast wordt in 2007, met het oog op capaciteitsopbouw en technologietransfer, verder samengewerkt of nieuwe samenwerking opgestart met binnen- en buitenlandse partners in het kader van samenwerkingsakkoorden met partnerlanden, interregionale samenwerking met partnerregio's, Europese prioriteiten of prioritaire multilaterale organisaties.

Structurele uitbouw en stroomlijning van de Vlaamse participatie aan het supra- en internationaal milieubeleid (cf. OD Beleidsnota)

Op Europees niveau worden in 2007 volgende dossiers prioritair opgevolgd: het klimaatdossier (de post-Kyoto besprekingen evenals de herziening van het EU-emissie-handelssysteem, de voorstellen m.b.t. 'carbon capture and storage' en 'clean coal'-technologieën en de initiatieven voor de lucht- en scheepvaartsector), de herziening van het Europees beleid inzake biodiversiteit, de bespreking van de wetgevende initiatieven die aangekondigd staan in de thematische strategieën (afval, lucht, bodem, marien milieu, pesticiden, natuurlijke rijkdommen en stedelijk leefmilieu) en de herziening van de IPPC-richtlijn. De REACH-verordening treedt in principe in voege in 2007. De nodige voorbereidende stappen voor de correcte toepassing ervan worden genomen in afstemming met de federale overheid. Multilaterale processen worden opgevolgd in functie van de relevantie voor latere processen rond milieubeleid en/of in functie van latere rechtstreekse implementatielast voor Vlaanderen. Aandacht gaat hierbij vooral naar de processen in het kader van UNEP, UNECE, OESO en afzonderlijke verdragsprocessen. Met het oog op capaciteitsopbouw en technologietransfer wordt getracht de milieu- en organisatorische technologie die in Vlaanderen ontwikkeld werd of wordt, te promoten en te verspreiden, als concrete bijdrage voor duurzame ontwikkeling. In het kader van de interregionale samenwerking worden met partnerregio's in diverse landen gemeenschappelijke standpunten naar EU en VN-niveau bepaald inzake verschillende milieuthema's zoals afval, bodem, luchtkwaliteit, monitoring en indicatoren, klimaat en hernieuwbare energie. Tevens wordt ter zake ook de bilaterale samenwerking verder uitgebouwd en geconcretiseerd door uitwisseling van kennis en expertise. Noord-Rijn Westfalen, Catalonië, Wales en Baskenland zijn hiervoor prioritaire partners.

deel 7 **instrumenten**

1. Beleidsvoorbereiding, -evaluatie en -opvolging

Opvolging van de plandoelstellingen

+ **Afstemmen en uitbouwen van de gehanteerde kaders in de beleidscyclus en verbeteren van de doorwerking ervan**

De voorbije jaren werd bijkomende vooruitgang geboekt m.b.t. de afstemming binnen de beleidscyclus. De koppeling met indicatorensets werd sterk verbeterd, alsook de afstemming met de begroting. Dit MJP vormt een herkenbaar onderdeel van de begroting. Bovendien werden via de wijziging van het decreet (DABM) afspraken gemaakt over de toekomstige samenhang tussen de regeer- en de planningscyclus. De volledige afstemming met beleidsnota en beleidsbrieven en met de meer operationele plannen is nog geen feit. De beleidsbrief 2006 werd wel in grote mate gebaseerd op een prioriteitennota, opgesteld door de planningsgroep op basis van het ontwerp MJP. Alles werd voorzien opdat de afstemming tussen MJP en beleidsbrief volledig zou zijn eind 2006.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Het MINA-plan 3 werd op 19 september 2003 goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Voor de eerste maal werd het volledige milieubeleid opgenomen en bijgevolg de volledige leefmilieubegroting. Het plan werd zo opgebouwd dat het vlot kan dienen als kader voor de jaarlijks weerkerende rapporteringen en programmeringen. In het MINA-plan 3 wordt voor het eerst een set van 30 sleutelindicatoren opgenomen, voorzien van een stand van zaken. Voor de themahoofdstukken werden plandoelstellingen beter opvolgbaar gemaakt door er operationele indicatoren aan te koppelen. Deze worden voortdurend geactualiseerd en verfijnd. De resultaten hiervan zijn terug te vinden in de opeenvolgende MJP's.

In 2004 werd een nieuwe Vlaamse Regering gevormd. Een goede afstemming tussen het MINA-plan en het regeerakkoord en de beleidsnota van de minister is een belangrijke voorwaarde voor het halen van de doelstelling uit dit hoofdstuk. In 2006 werd het DABM hiertoe aangepast. Het MINA-plan zal in de toekomst worden opgesteld op basis van het regeerakkoord en de beleidsnota. Een belangrijk gevolg hiervan is dat het MINA-plan 3 in 2007 geactualiseerd zal moeten worden. De voorbereidingen hiervan, met o.a. een grondige evaluatie van de uitvoering van het plan, werden in 2006 aangevat.

Door de wijziging van het DABM worden het MJP en de begroting met elkaar gekoppeld. Koppelingen tussen de begrotingscijfers en -teksten en de maatregelen van het MJP werden voor het eerst gerealiseerd in 2005. Vanaf 2005 wordt door de planningsgroep een prioriteitennota opgesteld, die de basis vormt voor het MJP en voor de beleidsbrief. In 2006 werd de afstemming tussen beide vervolledigd.

Begin 2004 werden de uitgangspunten voor de organisatie van de uitvoering van het MINA-plan 3 goedgekeurd. Bovendien werden projectleiders en themacoördinatoren aangewezen. Een eenvormige aansturing en uitvoering van de 41 projecten uit het Milieubeleidsplan is hierbij een belangrijk element. Projectplannen (midden 2004)

werden opgesteld en projectgroepen samengesteld. Gestandaardiseerde rapporteringen volgden jaarlijks. Het systeem wordt van onderuit met gegevens gevoed en is intern ruim toegankelijk.

Op het vlak van beleidsevaluatie werden een aantal projecten opgestart vanuit het Steunpunt Milieubeleidswetenschappen. Een deel van de bekomen informatie werkte door in het tweede MIRA-BE (midden 2005). Daarnaast werden verkennende oefeningen gemaakt om tot een meer in de planningscyclus geïntegreerde evaluatie te komen voor het volledige beleidsdomein. De opdracht heeft geleid tot een methodiek om met beleidsinformatiekaarten (BIK) te werken. Hierin wordt de cruciale beleidsinformatie voor een thema op een overzichtelijke wijze bijeengebracht.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Beheerovereenkomsten en sectorale plannen zijn afgestemd op het MINA-plan 3	2007 EINDE	op schema	
Overgangsdoelstellingen voor de periode 2007-2010 zijn volledig uitgewerkt	2007 MIDDEN	op schema	
Voorstel voor afstemming van de timing MINA-plan versus regeerperiode is bekrachtigd	2005 EINDE	gerealiseerd	
Ontwerp MJP 2007 is ingeschoven in de begroting	2006 EINDE	nieuw	
Volledige afstemming MJP/beleidsbrief	2004 EINDE	vertraagd	2006 EINDE
Taakverdeling m.b.t. beleidsevaluatie en -opvolging ligt vast	2006 MIDDEN	vertraagd	2007 BEGIN

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Percentage thema's/delen met volwaardige set outputindicatoren in het MJP	65 (2006)	100 (2005)
Percentage leefmilieukredieten via een geïntegreerde planningscyclus	50 (2006)	100 (2006)

Aanpak prioriteiten 2007

Actualiseren en bijsturen van het MINA-plan 2003-2007

Met de wijziging van het DABM wordt meteen ook het MINA-plan 3 verlengd tot eind 2010. Om de periode 2008-2010 te overbruggen, zijn er aanpassingen nodig aan de doelstellingen en maatregelen van het oorspronkelijke plan. Ter voorbereiding van een bijgesteld MINA-plan wordt een grondige evaluatie uitgevoerd van de resultaten behaald in de voorbije periode, vooral op het vlak van de doelstellingen. Op basis van dit evaluatiedocument worden aanpassingen aan het MINA-plan 3 voorgesteld. Na een beperkt openbaar onderzoek zullen zij samen met het MJP 2008 een goedkeuringsprocedure doorlopen.

Diverse plannen, programma's en rapporteringen op elkaar afstemmen (cf. OD1 Beleidsnota)

Begroting en Milieujaarprogramma worden verder geïntegreerd en de aansluiting met de beleidsbrief geperfectioneerd. De meeste aandacht zal in 2007 gaan naar de afstemming tussen diverse planningsinstrumenten voor het hele beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie onderling. Het gaat hierbij over alle mogelijke beleidsplannen, maar ook over de beheersovereenkomsten en de daaraan gebonden indicatoren en de diverse

operationele plannen van de onderscheiden entiteiten. In 2007 komen de eerste beheersovereenkomsten tot stand en moet worden nagedacht over de wijze van rapporteren hierover. Afstemming hierbij is noodzakelijk in het licht van geïntegreerde cycli. De verdere afstemming tussen milieu- en energiebeleid is een bijzondere uitdaging.

2. **Beleidsonderbouwing: kennisverwerving**

Opvolging van de plandoelstellingen

++ | ***Kennis ontwikkelen die zo goed mogelijk beleidsonderbouwend kan werken en in die zin ook wordt gebruikt***

De afgelopen jaren werd een vernieuwde overlegstructuur rond onderzoek opgericht waarbij onderzoeksvoorstellen op hun beleidsrelevantie en -prioriteit worden beoordeeld. Dit resulteert jaarlijks in een inhoudelijk afgelijnd onderzoeksprogramma waarbij zowel strategische als meer operationele onderzoeksvragen aan bod komen. Daarnaast bevat een uitgebreid databeheersysteem al de beleidsrelevante onderzoeksprojecten die door de milieu-overheid de afgelopen jaren werden geprogrammeerd.

+ | ***De kloof verkleinen tussen de producenten en de gebruikers van wetenschappelijke kennis, zodat op termijn de vraag accurater kan worden gesteld en het aanbod daar beter kan op inspelen***

Intern worden de geplande onderzoeksvoorstellen en de onderzoeksresultaten van afgeronde studies via het daarvoor ontworpen databeheersysteem voor alle beleidsmedewerkers beschikbaar gemaakt. Extern worden de belangrijkste onderzoeksgegevens (o.m. doel en -resultaten van het onderzoek) via het internet ontsloten. Voor sommige instellingen is er een probleem omtrent de actualisatie van de onderzoeksgegevens.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Sinds enkele jaren verloopt de stroomlijning van het wetenschappelijk onderzoek via een duidelijk omschreven coördinatie- en overlegprocedure. Nieuwe onderzoeksvoorstellen worden ex ante geëvalueerd en er wordt gezocht naar synergieën. Er wordt eveneens afgestemd met andere beleidsdomeinen die milieugerelateerd onderzoek programmeren (o.m. landbouw, mobiliteit, energie, etc.). Het geheel wordt overkoept door een stuurgroep Onderzoek waarin, met het oog op een optimale afstemming, tevens andere Vlaamse en federale onderzoeksprogrammerende instanties zijn vertegenwoordigd. De procedure voor de uitbesteding van onderzoek vanuit MIRA (VMM) en OVAM (Bodem) is geïntegreerd in de TWOL-cyclus. Er wordt nog verder gewerkt aan de integratie van het werkprogramma van het INBO in de TWOL-cyclus.

De opmaak van het ontwerp TWOL-programma 2007 verloopt volgens de vastgelegde procedure in nauw overleg met het kabinet.

In de voorbije jaren werden enkele voorbereidende studies afgerond die voor een aantal milieuthema's (natuur, bodem en milieugevaarlijke stoffen) de leemten in de huidige kennis weergeven en die de inhoudelijke lijnen formuleren waarbinnen het toekomstig onderzoek zich moet situeren. Ook werden organisatorische aanbevelingen gedaan die moeten leiden tot een optimale programmering en uitvoering van het onderzoek. Deze inhoudelijke krijtlijnen werden, waar relevant, opgenomen in het Onderzoekskader 2007 dat de onderzoeksprioriteiten voor 2007 beschrijft. Dit Onderzoekskader 2007 werd door de Agentschappen en het Departement LNE in overleg met het kabinet samengesteld en onderbouwt de opmaak van het TWOL-programma 2007.

Een uitgebreid databeheersysteem (GMO-databank) bevat alle uitgevoerde en geplande onderzoeksprojecten. De informatie opgenomen in de databank heeft zowel betrekking op gegevens nodig voor de onderzoeksprogrammering (TWOL-programma) als voor de ontsluiting van de onderzoeksresultaten. De databank wordt regelmatig geactualiseerd en gebruiksvriendelijker gemaakt. De gegevens van de afgeronde onderzoeksprojecten werden, na een grondige kwaliteitscontrole, via het internet ontsloten.

Het 'Europees ERA-NET 'Scientific Knowledge for Environmental Protection (SKEP) – Network of Funding Agencies', dat sinds 2005 loopt, heeft als doel de onderzoeksprogrammerende en -financierende instanties binnen Europa samen te brengen, een coördinatie te realiseren en de binding met de beleidsmakers te verbeteren. Vlaanderen is regiopartner in dit ERA-NET en neemt actief deel aan de zes werkpakketten die zijn opgenomen in het 4-jaar durende werkprogramma. In het kader van Werkpakket 2 "Exchange of research programme information" werd aan het SKEP secretariaat o.m. een uitgebreid overzicht van de lopende onderzoeksprojecten overgemaakt.

In het najaar van 2004 is het project Meetnetten en Monitoring van start gegaan. Een projectgroep werd samengesteld uit vertegenwoordigers van de milieumeetnetten en de biologische monitoring, de beleidsplanning en de milieu- en natuurrapportering. Deze projectgroep fungeert als overlegorgaan voor de uitvoering van een aantal meetnetoverschrijdende initiatieven. Meer concreet werd gewerkt aan een inventaris van bestaande meetnet- en monitoringsinitiatieven (opgestart in 2006), de analyse van vraag en aanbod van monitoringsinformatie en de uitwerking van een methodiek voor evaluatie van bestaande en de uitbouw van nieuwe monitoringsinitiatieven. Deze laatste twee taken worden ondersteund door TWOL-studies die respectievelijk in 2006 en 2005 werden opgestart. Daarnaast wordt ook permanent werk gemaakt van een verbetering van de gegevensverzameling. In 2005 en 2006 werd de emissie-inventaris lucht verder geoptimaliseerd (verfijning, uitbreiding, actualisering e.d.) n.a.v. bepaalde ontwikkelingen ter zake en resultaten van recent uitgevoerde studies (bv. voor NMVOS). Er werden bovendien bijkomende stappen ondernomen naar informatieleveranciers om de kwaliteit van de basisgegevens te verhogen.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Handboek beleidsgerichte meetnetten	2007 EINDE	nieuw	
Inventaris en website meetnetten en monitoring	2006 MIDDEN	vertraagd	2007 MIDDEN
Optimalisatie PM-inventaris	2006 EINDE	op schema	
Optimalisatie emissie-inventaris ozonafbrekende stoffen en F-gassen	2007 EINDE	nieuw	
Verfijning emissie-inventaris NH ₃	2008 MIDDEN	nieuw	
Opmaak Onderzoekskader 2007	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Opmaak Ontwerp TWOL-programma 2007	2006 EINDE	op schema	
Initiëren Onderzoeksprogramma	2005 EINDE	vertraagd	2006 EINDE
Afstemming met onderzoeksprogramma IN en IBW gerealiseerd	2004 MIDDEN	vertraagd	2006 EINDE

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Uitvoeringspercentage van het TWOL-programma	60 (2004)	85 (2007)
Aantal ontsloten afgeronde onderzoeksprojecten	470 (2006)	350 (2007)
Aantal opgestarte strategische onderzoeksprogramma's	0 (2006)	2 (2007)

Aanpak prioriteiten 2007

Bruikbaarheid onderzoeksresultaten verhogen (cf. OD 3 Beleidsnota)

Het is essentieel dat de beoogde en verkregen onderzoeksresultaten bruikbaar en beschikbaar zijn voor de beleidsmakers en andere potentiële gebruikers. Voor elk onderzoek zal meer aandacht gegeven worden aan de vertaling van de onderzoeksresultaten naar beleidsaanbevelingen. Ook zal bijkomende inspanning geleverd worden om de onderzoeksgegevens in de GMO-databank te vervolledigen zodat deze op een kwaliteitsvolle manier via het internet kunnen worden ontsloten. Op basis hiervan zal het mogelijk zijn om in 2007 het gebruik en de beschikbaarheid van de onderzoeksresultaten thematisch te evalueren en (indien nodig) te optimaliseren.

3. **Beleidsontwikkeling: informatiebeheer**

Opvolging van de plandoelstellingen

Geïntegreerde milieu-informatie ontsluiten voor specifiek afgelijnde doelgroepen, instellingen en bestuursniveaus

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Het project “Milieu Management InformatieSysteem” (MMIS) is sinds maart 2000 operationeel. Dit project wordt opgevolgd door de Milieufinancieringsgroep. Momenteel wordt het merendeel van het voorziene budget van de Milieufinancieringsgroep besteed aan MMIS-projecten. De MMIS-projecten kunnen naargelang hun karakteristieken opgedeeld worden in: het opzetten van referentiedatabanken om milieu-informatie die aanwezig is bij de milieu-instanties aan elkaar te koppelen; projecten die werken aan de basis-databanken als onderdeel van één logische milieudatabank en het koppelen en/of raadpleegbaar maken van milieu-informatie tussen de milieu-instanties; het ontsluiten van al deze milieu-informatie naar burgers en ondernemingen en het opzetten van internetloketten voor dossieropvolging en de uitwisseling van milieu-informatie. Eind 2006 werd na de hervormingen door het BBB-project een nieuw samenwerkingsprotocol voor de Milieufinancieringsgroep goedgekeurd.

Het opzetten van het Centraal Bedrijvenbestand (CBB) heeft al een heel traject achter de rug. De bedrijfsgegevens werden gevalideerd en afgestemd op de gegevens van OVAM, VMM en VLM en van de milieuvergunningendatabank van het Departement LNE. In 2006 werd gestart met de realisatie van de digitale communicatie met de bedrijvendatabanken van VMM en OVAM. Tevens worden digitale diensten (webservices) ontwikkeld die het online raadplegen van gegevens uit het CBB door lokale overheden moeten mogelijk maken. Daarnaast werd gestart met de koppeling tussen de Verrijkte Kruispuntbank Ondernemingen (vKBO) en het CBB zodat alle milieugegevens van ondernemingen (milieuvergunningen, emissiegegevens, afvalstoffen,...) geïntegreerd aangeboden kunnen worden.

In samenwerking met het OC GIS Vlaanderen werden generieke geografische databanken zoals het kadaster (KADVEC), het Centraal Referentie Adresbestand (CRAB) en het gewestplan beschikbaar gesteld aan alle gewestelijke milieu-instanties. Een belangrijke stap in 2006 is het beschikbaar stellen van de digitale kadastergegevens (KADVEC) voor alle betrokken instanties via internettechnologie (webservices). Deze stap is essentieel om alle (milieu)informatie, die gekoppeld kan worden aan een kadastral perceel, geïntegreerd te kunnen opvragen.

Teneinde de milieu-informatie te ontsluiten naar burgers en ondernemingen werd de internetwegwijzer www.milieuinfo.be verder inhoudelijk uitgewerkt en beheerd. Tevens werden bestaande websites binnen het beleidsdomein beter geïntegreerd en werd inhoudelijk afgestemd met de portal www.vlaanderen.be. In 2006 werd eveneens gestart met het beschikbaar stellen (via internet) van emissiegegevens van bedrijven die bepaalde emissiedrempels overschrijden, de zgn. PRTR-bedrijven, in navolging van internationale verplichtingen.

Intussen werd gewerkt aan de uitbouw van interactieve internetloketten ten behoeve van de bedrijven. Hierbij is zowel de ontwikkeling van de front-end (het loket zelf) als van de back-end (de achterliggende processen, koppeling van databanken) essentieel. In 2004 en 2005 ging veel aandacht naar de voorbereiding van de invoering van het Integraal Milieujaarverslag (IMJV). Het IMJV-loket waarmee bedrijven alle informatieverplichtingen via het internet kunnen invoeren, werd in 2006 in een eerste fase operationeel. Ook ter realisatie van het Milieuvergunningenloket (eMIL) werd gestart met de uitwerking van verschillende onderdelen. eMIL bestaat uit een milieuvergunningenwegwijzer, het milieuvergunningenloket zelf en een internettoepassing om de milieuvergunningendatabank te bevragen. In 2006 werd de milieuvergunningenwegwijzer gelanceerd en het internetloket en het bevragen van de databank wordt operationeel in 2007. Het milieuklachtenopvolgingssysteem (MKROS) werd de afgelopen jaren opgezet. In 2006 werd het systeem geïmplementeerd bij de gemeentelijke diensten.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Operationeel CBB met digitale communicatie naar partners	2004 EINDE	vertraagd	2007 EINDE
Opzetten (m.i.v. optimalisatie) van de milieuvergunningen-databank	2005 MIDDEN	vertraagd	2007 BEGIN
Prototype geoloket milieuvergunningen	2004 EINDE	vertraagd	2006 EINDE
Integreren bestaande informatieverplichtingen bedrijven in IMJV 2007	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Koppeling milieuvergunningenloket (backoffice) met de bestaande digitale dossieropvolgingssystemen (provincies, gemeenten, VMM (AVOS), etc.	2006 EINDE	vertraagd	2007 EINDE
Koppeling register digitale IMJV's aan het milieuvergunningen-databank	2006 EINDE	op schema	
Operationeel IMJV-loket	2005 EINDE	gerealiseerd	
Opzetten van het milieuvergunningenloket (incl. koppeling met CBB en CAB): fase 2	2006 EINDE	vertraagd	2007 EINDE
Uitbreiding IMJV-loket met bijkomende informatieverplichtingen bedrijven	2007 EINDE	nieuw	
Indicatoren		Realisatie	Doelstelling
Geoloketten Leefmilieu en Natuur		4 (2005)	10 (2007)
Aandeel gemeenten die het digitale loket Natuurvergunningen gebruiken		10 (2005)	200 (2007)

Aanpak prioriteiten 2007

CBB volledig operationaliseren

Het Centraal Bedrijvenbestand (CBB) zal in 2007 beschikbaar worden gesteld voor alle betrokken milieu-instanties. Specifieke aandacht zal gaan naar (1) de realisatie van de communicatie met de koepeldatabank van de VLM, nadat deze met de VMM en de OVAM geoperationaliseerd zal zijn, en (2) de koppeling met het vKBO (Vlaamse variant

van de Kruispuntbank Ondernemingen). Tevens zullen de tools voor het online raadplegen van gegevens uit het CBB door gemeenten en provincies actief worden (vooral ten behoeve van de milieuvergunningen- en de milieuklachtendatabank).

IMJV-loket uitbreiden

In 2007 wordt het digitale loket voor het integraal Milieujaarverslag (IMJV) uitgebreid met bijkomende informatieverplichtingen van bedrijven. Meer specifiek zal de aandacht gaan naar de CO₂-emissiejaarrapporten en sectorale verplichtingen zoals tarieven en capaciteiten van verbrandingsovens en stortplaatsen en het technisch rapport van verbrandingsovens. De integratie van de regulerende waterheffingen (afvalwater en grondwater) wordt verder geëvalueerd. Tevens zullen de EPER-plichtige bedrijven (bedrijven die hun emissies dienen te rapporteren voor opname in het European Pollutant Emission Register) via het IMJV-loket aan hun rapporteringsvereisten kunnen voldoen. Er zal ook bijzondere aandacht geschonken worden aan de gebruiksvriendelijkheid en de technische optimalisering van het internetloket.

Het milieuvergunningenloket operationaliseren en de milieuvergunningendatabank optimaliseren

Het Milieuvergunningenloket (eMIL), waarmee een milieuvergunning via internet kan worden aangevraagd, wordt begin 2007 operationeel. Ook de milieuvergunningendatabank zal online kunnen worden geraadpleegd. De bestaande milieuvergunningendatabank zal tegen begin 2007 worden geoptimaliseerd. Teneinde de dienstverlening (en de dossierafhandeling) met betrekking tot de milieuvergunningsaanvraag in te toekomst te verbeteren, wordt vanaf 2007 een backofficesysteem uitgewerkt (gewestelijke milieu-instanties, provincies en gemeenten). Dit systeem moet een vlotte opvolging en beheer van een aanvraag door alle betrokken milieu-instanties mogelijk maken en vergt een verdere koppeling van databanken en afstemming van werkprocessen. Een prototype van het geoloket milieuvergunningen, waarbij de gegevens van de milieu-exploitaties en emissies van bedrijven via internet cartografisch kunnen worden geraadpleegd, wordt eind 2006 gerealiseerd. In 2007 zullen ook de emissiegegevens (water, lucht, afval) via dit loket worden beschikbaar gesteld. Dit vergt een optimale ICT-samenwerking tussen de milieu-instanties die deze gegevens beheren (Departement LNE, OVAM, VMM en VLM), waarbij het CBB een sleutelrol speelt.

Databank Ondergrond Vlaanderen uitbreiden

In 2006 wordt het protocol voor samenwerking tussen de afdelingen bevoegd voor natuurlijke rijkdommen, water en geotechniek hernieuwd en wordt een vernieuwde intranet- en internettoepassing in gebruik genomen. In 2007 wordt de gegevensbasis in de deeldomeinen geologie, hydrogeologie, geotechniek en grondwatervergunningen kwantitatief (aanvullende data) en kwalitatief (kwaliteitscontrole aanwezige data) verbeterd. Andere instanties met gegevens en activiteiten in deze deeldomeinen zullen hiertoe bij de werking van DOV worden betrokken. Daarnaast worden nieuwe deeldomeinen voorzien: de uitbouw van een pedologisch luik komt immers in 2007 aan bod. Voor het geologisch luik zullen de toepassingsmogelijkheden worden geoptimaliseerd. Meer specifiek wordt een geologisch 3D-model van de Vlaamse ondergrond opgesteld, waarbij de bestaande kaarten geïntegreerd worden in één model en getoetst worden met de puntdata in DOV. Om DOV voor de huidige partners operationeel te houden is een optimale ICT-samenwerking tussen de betrokken instanties noodzakelijk. De ICT-omgeving moet zodanig worden uitgebouwd dat op termijn alle ondergrondgerelateerde instanties kunnen toetreden tot het samenwerkingsverband voor DOV.

4. Beleidsonderbouwing: rapportering

Opvolging van de plandoelstellingen

+ ***De rapportering optimaliseren en integreren als beleidsondersteunend instrument voor de verschillende bestuursniveaus***

Naast de interne optimalisatie wordt meer en meer overleg gepleegd teneinde de rapporteringen beter af te stemmen op elkaar en deze beter te laten aansluiten bij de beleidsplanning, -opvolging en -evaluatie.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Het eerste milieuraapport (MIRA) verscheen in 1994. In 1998 werd beslist om drie soorten rapporten uit te werken om een betere afstemming met de milieubeleidsplanning te bewerkstelligen: jaarlijkse themaraapporten (MIRA-T) ter onderbouwing van het milieujaarprogramma; tweejaarlijkse evaluatierapporten (MIRA-BE) voor de evaluatie van het gevoerde beleid; vijfjaarlijkse scenariorapporten (MIRA-S) ter voorbereiding van het milieubeleidsplan; De jaarlijkse MIRA-T rapportering bestaat uit vier producten: synthesesrapport (gedrukt), zakboekje (gedrukt), achtergronddocumenten (digitaal) en indicatorenwebsite. Eind 2006 werd het MIRA-T 2006 gepubliceerd, waarin focus wordt gelegd op de actualiteit en bijzondere aandacht wordt gegeven aan de huidige knelpunten en succesverhalen van het milieubeleid. Het tweede MIRA-BE rapport verscheen in 2005. Hierin wordt een overzicht gegeven van de evaluatiestudies uitgevoerd sinds de publicatie van het eerste BE-rapport en worden vijf diepgaande beleids-evaluaties uitvoerig beschreven. In 2006 werd gestart met de voorbereiding van het tweede MIRA-S rapport, dat zal gepubliceerd worden in 2009.

Sinds het Natuurdecreet van 1997, brengt het Natuurrapport (NARA) tweejaarlijks informatie over de toestand van de natuur in Vlaanderen en het beleid terzake (1999, 2001, 2003). In het voorjaar van 2005 werd het vierde NARA rapport voorgesteld (rapport, samenvatting, Engelstalige samenvatting). Naast het rapport werd tevens een website Natuurindicatoren geoperationaliseerd. In 2006 werd de website Natuurindicatoren permanent actueel gehouden, werd "Biodiversity indicators 2006" gepubliceerd en werd het NARA 2007 voorbereid. De planning van NARA 2007 werd een half jaar achteruitgeschoven omwille van de afstemming met de rapportering naar de Europese Habitatrichtlijn. In samenspraak met MIRA worden vanaf 2006 scenario-analyses uitgewerkt.

Zowel NARA als MIRA doen belangrijke inspanningen om de verzamelde informatie verder te ontsluiten en te verspreiden, enerzijds via de respectievelijke websites maar ook via bv. de NARA-samenvatting en het MIRA- zakboekje.

Met betrekking tot de afstemming tussen de verschillende rapporteringen op Vlaams niveau, vindt er overleg tussen MIRA en NARA plaats. MIRA en NARA worden tevens betrokken bij de initiatieven die door de planningsgroep zijn opgestart, zoals de uitbouw van een domeindekkend systeem van beleidsopvolging en de evaluatie van het MINA-plan 3. Om te voldoen aan de aankomende vragen voor beleidsevaluaties worden binnen de milieu-administratie de dataverzameling, beleidsplanning en beleidsrapportering verder op elkaar afgestemd. De bedoeling is om de input vanuit deze diverse functies (NARA, MIRA-BE, MIRA-S, MJP) te gebruiken voor de voornoemde beleidsevaluaties.

Op het niveau van de EU (DG-ENV) loopt een proces tot herziening van de huidige rapportering en hieraan gekoppelde monitoring. Ook bij andere internationale instellingen (EMA, OESO, CBD) zijn initiatieven lopende ter verbetering en harmonisering van de rapportering. De VOIM-werkgroep milieugegevens (VLIMI) volgt deze initiatieven op zodat, waar relevant, er een doorvertaling naar de Vlaamse milieu- en natuurrapportering kan geschieden.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Blauwdruk MIRA-BE 2007	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Blauwdruk MIRA-S	2007 MIDDEN	nieuw	
Publicatie jaarlijks milieurapport MIRA-T 2006	2006 EINDE	op schema	
Realisatie scenariorapport Landbouw	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
Start evaluatiestudies i.k.v. opmaak MIRA-BE	2006 MIDDEN	vertraagd	2007 BEGIN
Blauwdruk NARA 2007	2006 BEGIN	gerealiseerd	
Publicatie tweejaarlijks natuurrapport NARA 2007	2007 MIDDEN	vertraagd	2007 EINDE

Aanpak prioriteiten 2007

De scenariorapporten voor 2009 voorbereiden

Tegen 2009 zullen MIRA en NARA scenario-analyses uitwerken doorheen de milieu-verstoringsketen, als insteek in de voorbereiding van het MINA-plan 4. In 2007 zal daarvoor het algemeen kader uitgewerkt worden en een aflijning gebeuren van mogelijke onderwerpen, in overleg met de beleidsvoorbereiding. Ook zullen bestaande modellen waar mogelijk en nodig worden aangepast. Daarnaast zal het NARA ook trachten de informatie over de toestand van de natuur beter te koppelen aan socio-economische informatie.

5. Beleidsuitvoering: sociale instrumenten

Opvolging van de plandoelstellingen

+/- | *De transparantie, de efficiëntie en de effectiviteit van milieucommunicatie verhogen*

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Het nieuw samengestelde Communicatie Overleg Leefmilieu Vlaanderen COLEV herwerkte de communicatiestrategie. De opmaak van een inventaris van communicatie-acties naar de doelgroepen industrie en landbouw is lopende. De inspanningen van het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie op het vlak van digitale communicatie werden gestroomlijnd, wat ertoe moet leiden dat het informatieaanbod beter ontsloten wordt en afgestemd op de gebruikers. De herpositionering van de portaalsite van het beleidsdomein www.milieuinfo.be werd voorbereid en uitgevoerd.

De interactieve NME-inventaris Vlaanderen werd volledig operationeel en werd reeds gedeeltelijk gevoed door de NME-aanbieders. De promotie van de inventaris naar de diverse doelgroepen stond centraal.

De eerste initiatieven werden genomen om het implementatieplan 'Educatie voor Duurzame Ontwikkeling' (EDO) uit te voeren: vertaling van de UNECE-strategie voor EDO, raadpleging NME-sector en andere betrokkenen (beleidsdomeinen en NGO's), oprichting van een EDO-platform aangestuurd door het beleidsdomein Leefmilieu en voorbereiding van een onderzoek naar de stand van zaken inzake het EDO-beleid en EDO-initiatieven.

Voor de jeugd- en volwassenenwerking wordt verwezen naar het hoofdstuk "Actoren: Maatschappelijke organisaties".

Als vervolg op de cursisten- en docentenmap omtrent diverse milieuthema's, ontwikkeld voor de basiseducatie (2005), werd aanvullend een verklarende woordenlijst opgesteld die ook voor laaggeschoolden begrijpbaar is. Om samenwerking tussen de NME-sector en de basiseducatie aan te moedigen werd een eindrapport geschreven dat een beeld geeft van de sector van de basiseducatie en hun methodiek.

Voor het jaar 2006 werden in het kader van het Projectenfonds 40 projecten ingediend: 9 DuLoMi-projecten, 24 NME-projecten en 7 MiNa-projecten. Deze werden ingediend vóór 1 januari 2006. De adviescommissie kwam tweemaal samen en gaf een gunstig advies voor tien van deze projecten: 3 DuLoMi-projecten, 5 NME-projecten en 2 MiNa-projecten.

Bij de doelgroep onderwijs stijgt het aantal MOS-scholen (Milieuzorg op School) dat werkt aan milieuthema's afvalpreventie, water, energie, mobiliteit, natuur op school, materialen en keuken en kantine. Voor het secundair onderwijs werd het nieuwe themapakket energie afgewerkt.

Voor het hoger onderwijs werd een praktijkgerichte docentenhandleiding "milieuzorg in de opleiding gezondheidszorg" opgesteld en verspreid. Voor docenten, lectoren en

departementshoofden gezondheidszorg van de Vlaamse hogescholen en de milieucoördinatoren en aankoopverantwoordelijken van ziekenhuizen en rusthuizen werd een praktijkgerichte studiedag “milieuzorg in de gezondheidszorg” uitgewerkt. Er werd van start gegaan met het ontwikkelen van een methodiek, uitgeschreven in een handleiding, voor het invoeren van een milieuzorgsysteem voor het hoger onderwijs.

Met het project ‘Vergroening van de schoolomgeving’ kregen scholen een permanente technische en educatieve ondersteuning. Er werd in elke provincie voor het basisonderwijs een studiedag georganiseerd rond vergroening. Er werden eveneens in samenwerking met VELT en WWF educatief materiaal voor basisonderwijs en een technische handleiding ontworpen.

In het kader van de themawerking ‘Landbouw en milieu’ werden i.s.m. Regionale Landschappen ontmoetingsdagen tussen landbouwers en natuurbeschermers georganiseerd met de bedoeling samenwerking tussen beide te bevorderen. Voor de jeugdkampen werd een netwerk van lokale aankoop van duurzame landbouwproducten sterk uitgebreid. In samenwerking met het CVN en VILT werd de cursus Landbouw-natuurgids uitgewerkt die natuurgidsen op een genuanceerde wijze informeert over alle aspecten van landbouw in Vlaanderen en in de wereld en over het raakvlak tussen landbouw en milieu.

De Milieukoopwijzer werd een tweede keer verlengd : het project wordt verbreed naar grootverbruikers en vier nieuwe doelgroepen nl. jeugdwerk, socio-culturele verenigingen, de toeristische sector en verzorgingsinstellingen. De communicatieactie Groen Bestek, met actieve begeleiding omtrent milieusparende aankopen wordt een tweede keer georganiseerd.

In de NME-centra De Helix en De Vroente werd de geleidelijke verbreding naar andere dan schoolse doelgroepen verdergezet, werd er verder gewerkt aan de ontwikkeling van een innoverend educatief aanbod en werd het vormingsaanbod naar intermediairen verder uitgebouwd om het multiplicatoreffect te realiseren. In de Helix kreeg het meerjarenproject ‘Geluid en Stilte’ veel belangstelling met o.a. een tentoonstelling en eraan gekoppelde educatieve pakketten. De educatieve werking in De Nachtegaal te De Panne werd verder uitgebouwd met een uitbreiding van de aangeboden educatieve pakketten. Het centrum De Helix werd uitgebreid om de educatieve dienstverlening nog te optimaliseren.

Inzake interne milieuzorg keurde de Vlaamse Regering het actieplan 2006 - 2010 Energiezorg in Vlaamse overheidsgebouwen goed op 20 juli 2006. Het ontwerp actieplan 2006 - 2010 Milieuzorg in het Voertuigenpark van de Vlaamse overheid werd ook afgewerkt. Ook andere entiteiten kregen ondersteuning. In oktober is er een nieuwe campagne voorzien rond energie en duurzame mobiliteit. De vormingsactiviteiten richten zich meer en meer naar sleutelfiguren en worden meer i.s.m. andere entiteiten georganiseerd (bv. studiedagen rond duurzame aankopen, biobrandstoffen). Europees en nationaal beleid wordt actiever opgevolgd.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Milieucommunicatieplan 2007 is goedgekeurd	2006 EINDE	op schema	
Milieucommunicatiestrategie in hoofdlijnen is goedgekeurd	2006 MIDDEN	vertraagd	2006 EINDE
Herpositionering van de portaalsite www.milieuinformatie.be is afgerond	2006 EINDE	op schema	
Handleiding milieuzorgsysteem hoger onderwijs is klaar	2007 MIDDEN	op schema	

Mijlpalen (vervolg)	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Lesgeversdatabank t.b.v. sociaal-culturele verenigingen operationeel	2006 EINDE	verlaten	
Milieukoopwijzer uitbreiden naar nieuwe doelgroepen	2006 EINDE	op schema	
NME-inventaris Vlaanderen volledig operationeel	2006 BEGIN	gerealiseerd	
Opmaak implementatieplan Educatie voor Duurzame Ontwikkeling	2007 MIDDEN	op schema	
Uitbouw concreter thematisch materiaal voor secundaire MOS-scholen	2009 EINDE	op schema	
Analyse van de huidige stand van zaken en aanbevelingen betreffende opname van milieu- & duurzaamheidscriteria in overheidsopdrachten van de Vlaamse overheid	2007 EINDE	nieuw	
Basisset indicatoren milieuzorg binnen de Vlaamse overheid is uitgewerkt	2006 EINDE	op schema	
Goedkeuring Vlaamse Regering actieplan 2006-2010 Energiezorg in de Vlaamse overheidsgebouwen	2006 BEGIN	gerealiseerd	
Goedkeuring Vlaamse Regering actieplan 2006-2010 Milieuzorg in het voertuigenpark van de Vlaamse overheid	2006 BEGIN	vertraagd	2006 EINDE

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Aandeel basisscholen die deelnemen aan het educatieve project 'Milieuzorg op school'	46 (2005)	40 (2005)
Aandeel hogescholen die deelnemen aan het educatieve project 'Milieuzorg op school'	40 (2005)	
Aandeel secundaire scholen die deelnemen aan het educatieve project 'Milieuzorg op school'	59 (2005)	65 (2005)
Aantal (sub)entiteiten met actieplan milieuzorg: milieuzorgniveau 1	10 (2005)	11 (2005)
Aantal (sub)entiteiten met actieplan milieuzorg: milieuzorgniveau 2	46 (2005)	62 (2005)

Aanpak prioriteiten 2007

Actieplannen interne milieuzorg uitwerken en uitvoeren (cf. SD Beleidsnota)

I.s.m. de betrokken diensten uit andere beleidsdomeinen werden voor de thema's energiezorg in Vlaamse overheidsgebouwen en milieuzorg in het voertuigenpark van de Vlaamse overheid actieplannen uitgewerkt voor de periode 2006 - 2010. De uitvoering van deze actieplannen zal ervoor zorgen dat op een meer structurele manier werk gemaakt wordt van deze thema's en er een betere afstemming mogelijk is van de acties van de verschillende betrokken beleidsdomeinen. Voor beide actieplannen zal in de loop van 2006 een eerste basisset indicatoren ontwikkeld worden. Daarnaast wordt ook een indicatorenset en berekeningsmodel ontwikkeld rond milieuverantwoorde consumptie en productgebruik. Dankzij deze indicatoren zal een opvolging van en een eventuele benchmarking tussen de verschillende overheidsorganisaties en t.o.v. andere overheden mogelijk zijn. Groene en duurzame aankopen binnen de Vlaamse overheid zullen vanuit het beleidsdomein gestimuleerd en ondersteund worden. Vanuit dat engagement wordt ook meegewerkt aan een Nationaal Actieplan voor Groene Overheidsaankopen dat tegen eind 2006 opgesteld moet zijn op vraag van de Europese Commissie.

Online informatieaanbod optimaliseren

Eind 2006 is de herpositionering van de portaalsite www.milieuinfo.be voltooid, waardoor de informatie op de verschillende websites van het beleidsdomein wordt afgestemd, o.m. voor milieugegevens die actief openbaar moeten worden. In een volgende fase, waarvan het zwaartepunt ligt in 2007, zal de portaalsite uitgebreid worden met een overzicht inspraakprocedures binnen het beleidsdomein en met een lijst van aanvraagformulieren voor bv. erkenningen of subsidies. Deze acties vormen de aanzet voor het opzetten van digitale inspraak- en aanvraagprocedures. Inzake digitale inspraakprocedures kan in 2007 het openbaar onderzoek rond de actualisering van het Milieubeleidsplan 2003-2007 een interessante casus zijn.

Een geïntegreerd communicatieplan voor de doelgroep industrie en landbouw uitwerken

Het goed informeren van de doelgroepen industrie en landbouw is een belangrijk middel om het draagvlak voor het milieubeleid te verhogen en deze doelgroepen te sensibiliseren. Dit vereist een geïntegreerde aanpak. De eerste fase is een grondige analyse van de communicatiebehoeften (zowel van de doelgroep als van de milieuoeverheid), in 2006. Op basis daarvan zal in overleg met de respectievelijke doelgroep een communicatieplan worden uitgewerkt dat voldoet aan de behoeften van de doelgroep en van de overheid. Het geeft een overzicht van de communicatiedoelstellingen, de nodige acties de geschikte kanalen, de timing en het budget. In 2007 zullen de eerste gecoördineerde acties ook uitgevoerd worden.

Vlaams Implementatieplan Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO) opstellen

In het kader van het decennium voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (2005-2014) van de Verenigde Naties en ter uitvoering van de Strategie voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (UNECE 2005) wordt tegen april 2007 een Vlaams Implementatieplan uitgeschreven. Dit plan spoort samen met de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling en wordt opgemaakt samen met andere betrokken beleidsdomeinen. De eerste EDO-maatregelen en -acties worden genomen, te beginnen met de opmaak van een inventaris van bestaande EDO-initiatieven en het vastleggen van EDO-indicatoren geënt op de Vlaamse situatie.

Schoolse en niet-schoolse jeugd sensibiliseren

In het kader van het MOS-project energie kunnen in het schooljaar 2006-2007 alle secundaire scholen met het Energiepakket aan de slag. In 2007 krijgen ze ook twee nieuwe pakketten 'Afvalpreventie en materialen' en 'Water' ter beschikking. Andere initiatieven in 2007 betreffen: acties in de scholen n.a.v. de verjaardag van het van kracht worden van het Kyoto-protocol; Dikke Truiendag, gericht op scholen, bedrijven en overheidsgebouwen; de huldiging eerste Vlaamse laureaten van de 'groene vlag' van het internationaal project 'Ecoschools'; de oprichting van een forum om effectieve projecten inzake vergroening van de schoolomgeving te realiseren en de lancering van de handleiding voor het opzetten van een milieuzorgsysteem in het hoger onderwijs. Dit vormt tevens de aanzet voor een project gericht op het hoger onderwijs (hogescholen en universiteiten) ter introductie van een milieuzorgsysteem, aangepast aan deze doelgroep. In het kader van de verbreding van NME naar niet-schoolse doelgroepen, wordt voor de jeugdsector in 2007 een totaalpakket aangeboden met vormingen en bestaande instrumenten en initiatieven (o.m. de website) omtrent duurzaam op kamp gaan.

6. Beleidsuitvoering: economische instrumenten

Opvolging van de plandoelstellingen

De kosteneffectiviteit van het gebruik van economische instrumenten binnen het milieubeleid maximaliseren

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

In 2005 werd de studie inzetbaarheid van economische instrumenten voor het luchtbeleid afgewerkt met stappenplannen voor de meest interessante beleidsopties (o.a. een NO_x-emissieheffing waarvan de inkomsten gebruikt worden voor de subsidiëring van milieuinvesteringen). In 2006 gebeurde een eerste verkenning van de mogelijke interactie van een economisch instrument voor het luchtbeleid en de geplande hervorming van de heffing op het verbranden van afval.

In 2005 werd een evaluatiekader ontwikkeld voor de evaluatie van milieusubsidies, vanuit een vnl. economisch perspectief, op o.a. de criteria effectiviteit, efficiëntie en billijkheid. Tijdens de studieopdracht werd de case subsidies aan gemeenten in het kader van de cluster vaste stoffen (afval) van de Samenwerkingsovereenkomst in detail geanalyseerd. In 2006 werd voor een reeks instrumenten bekeken hoe we deze evaluatiemethodiek kunnen toepassen en werden hiervoor contacten gelegd en voorbereidingen gestart (instrumenten voor natuur-en bosbeleid, PDPO, ecoefficiëntiescan...).

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Opmaak en toepassing van een evaluatiekader voor financiële tegemoetkomingen vanwege leefmilieu	2005 EINDE	gerealiseerd	
Afronding studie Intersectorale afweging emissiereductielasten tussen de Vlaamse industriële sectoren	2005 EINDE	gerealiseerd	
Eindrapport verkennende studie Inzet economische instrumenten in het luchtbeleid (NO _x , SO ₂ , VOS)	2004 EINDE	gerealiseerd	2005 EINDE
Indicatoren	Realisatie		Doelstelling
Aantal leefmilieusubsidies die economisch geëvalueerd werden	1 (2006)		

Aanpak prioriteiten 2007

Evalueren van milieusubsidies (cf. SD Beleidsnota)

Eind 2005 werd een evaluatiemethodiek voor milieusubsidies uitgeschreven en op enkele cases toegepast. Nu wordt dit evaluatiekader gebruikt om een reeks andere bestaande subsidies te evalueren. Ook bij voorstellen voor nieuwe subsidies is het de bedoeling een ex ante evaluatie te doen zodat het nieuwe subsidie-instrument zo effectief en efficiënt mogelijk ontworpen wordt.

Inzetten van economische instrumenten in het luchtbeleid (cf. SD Beleidsnota)

De resultaten van de studie “inzetbaarheid economische instrumenten voor het luchtbeleid” zullen gebruikt worden bij het opstellen van het voortgangsrapport dat in 2006 moet worden opgesteld in het kader van de NEC-richtlijn (nationale emissieplafonds). In dit rapport zal een stand van zaken gegeven worden van de emissies en missieprognoses, met een overzicht van mogelijke maatregelen en hun reductiepotentieel. Op basis van alle informatie zal, in samenspraak met de betrokkenen, een beslissing genomen over de verder te nemen maatregelen. Indien gekozen zal worden voor een economisch instrument (bv. een NO_x-heffing of een systeem van verhandelbare NO_x-emissierechten) is mogelijk nog bijkomend studiewerk noodzakelijk. Bij de verdere uitwerking zal rekening gehouden worden met de complementariteit met de geplande hervorming van de heffing op verbranden en storten van afval.

7. Beleidsuitvoering: juridische instrumenten

Opvolging van de plandoelstellingen

De kwaliteit van het milieurecht verbeteren door meer interne samenhang, onderlinge afstemming en doeltreffendheid, vereenvoudiging en door de verhoging van de technische uitvoerbaarheid, de rechtszekerheid en de handhaafbaarheid

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

In het kader van het milieuvergunningenbeleid werd de uitvoering van de EU-richtlijn inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (IPPC) verdergezet. Alle bestaande GPBV-bedrijven moeten tegen oktober 2007 worden geëvalueerd. In de tweede driejaarlijkse rapportering aan de EU-Commissie is toegelicht dat de bestaande GPBV-bedrijven reeds sedert 1 mei 1999 aan deze eisen voldoen. Ter toetsing aan de later tot stand gekomen en komende Europese BREF's is een tweede tussentijdse evaluatieronde van de vergunningssituatie van alle bestaande GPBV-bedrijven lopende.

Begin 2006 werd de conceptnota betreffende de afstemming van de milieu- en de stedenbouwkundige vergunning, de unieke vergunning, goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

Het voorontwerp van het Milieuhandhavingsdecreet werd op basis van twee Rondetafelconferenties in 2005 grondig bijgestuurd tijdens de eerste helft van 2006. Vervolgens werd het voorontwerp op basis van de uitgebrachte adviezen door de Commissie Vervolgingsbeleid, de SERV en de MiNa-Raad, en het College van Procureurs-generaal bijgewerkt en voorgelegd voor advies bij de Raad van State.

In functie van een planmatige en gecoördineerde handhaving werd in 2006 uitvoering gegeven aan het milieu-inspectieprogramma (MIP) 2006. Voor eind 2006 wordt het MIP 2007 opgesteld waarbij ook beroep wordt gedaan op de insteek van andere belangrijke handhavingsactoren. In het kader van de uitdraging van de handhaving naar de lokale overheden werd in de eerste helft van 2006 een evaluatie gemaakt van het project "Gezamenlijke inspecties Milieu-inspectie/lokale overheden". Een nieuw gezamenlijk project werd op stapel gezet.

De nieuwe richtlijnboeken MER voor de disciplines fauna/flora, bodem en water werden begin 2006 voorgesteld en vinden nu hun toepassing naar de mer-praktijk. Deze dienen als basis voor de richtlijnen per activiteitengroep. Het richtlijnenboek voor veiligheidsrapportages werd geactualiseerd. Er werden nieuwe risicocriteria voor externe mensrisico's van Seveso-inrichtingen opgesteld, die onder meer in de diverse types van veiligheidsrapportages dienen aangewend te worden. Een onderzoeksproject over veiligheid aangaande transport van gevaarlijke stoffen over de verschillende modi (weg, water, spoor, pijpleiding) in het Vlaams gewest werd opgestart. Er werd gestart met de uitvoering van het Verdrag van Helsinki aangaande grensoverschrijdende gevolgen van chemische ongevallen dat van kracht werd op 5 juli 2006.

In 2006 werd een voorontwerp van milieuschadedecreet uitgewerkt. Over deze tekst werden een online consultatie en een rondetafel georganiseerd, die belanghebbenden toeliet op de ontwerp tekst te reageren. Eind 2006 ligt het ontwerp van milieuschadedecreet voor ter goedkeuring door de Vlaamse Regering.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status	Huidige verwachting
Onderzoek naar de basiselementen voor een concept van milieuregulerings-effecten-rapportage in Vlaanderen	2004 MIDDEN	verlaten	2005 MIDDEN
Voorwaardenpakketten inzake milieuvergunningen voor twee pilootsectoren (schrijnwerkerij en garages)	2004 EINDE	op schema	2006 EINDE
Maximale uitvoering MIP2006 en opmaak MIP2007	2006 EINDE	op schema	
Milieuhandhavingsdecreet definitief goedgekeurd	2006 MIDDEN	vertraagd	2006 EINDE
Opvolging en evaluatie van de inspectiecampagnes 'gezamenlijke inspecties inrichtingen klasse 2 en 3' met lokale overheden in 2005 is uitgevoerd	2006 MIDDEN	gerealiseerd	
De richtlijn milieuschade is volledig omgezet	2007 BEGIN	vertraagd	2007 MIDDEN
Goedkeuring decreet betreffende het amendement van het samenwerkingsakkoord aangaande Seveso-inrichtingen	2006 EINDE	op schema	
Herziening risicocriteria voor de aanvaardbaarheid van externe risico's van Seveso-bedrijven	2006 EINDE	op schema	
MER: bestaande richtlijnenboeken actualiseren en publiceren	2004 EINDE	gerealiseerd	2006 BEGIN
Overige uitvoeringsbesluiten milieueffect- en veiligheidsrapportage ter volledige omzetting van de Europese richtlijnen	2007 EINDE		
Start onderhandelingen overlegcomité van federale en gewestelijke overheden aangaande de herverdeling van Seveso-heffingen	2003 BEGIN	vertraagd	2007 EINDE
Uitvoeringsbesluit houdende nadere regels inzake ruimtelijke veiligheidsrapportage	2003 EINDE	op schema	2006 EINDE
VR: richtlijnenboeken opstellen en publiceren	2004 EINDE	gerealiseerd	2005 EINDE
Wijziging MER/VR decreet plan-mer hoofdstuk (omzetting richtlijn plan-mer)	2006 EINDE	op schema	

Aanpak prioriteiten 2007

Omzetting EU-richtlijn milieuschade (cf. OD 1 Beleidsnota)

De decreetgevende procedure ter omzetting van de EU richtlijn 2004/35/EG betreffende milieuschade wordt afgerond begin 2007. Die zal resulteren in een aanvulling van het decreet houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (DABM) met een titel XV "Milieuschade" en een wijziging van het decreet betreffende de Bodemsanering. Het objectief is een tijdige en correcte implementatie van de Europese Richtlijn tegen 1 mei 2007. Dit impliceert eveneens dat het milieuschadedecreet (MSD) aangevuld zal worden met besluiten van de Vlaamse Regering tot aanduiding en bepaling van de taken van de bevoegde instantie en tot vaststelling van de maatregelen om de exploitant in staat te stellen bepaalde gemaakte kosten terugbetaald te krijgen.

Regelgeving MER/VR op punt stellen (cf. OD 2 Beleidsnota)

Voor een volledige omzetting van de Europese richtlijn m.b.t. de plan-MER zal eind 2006 het toepassingsgebied in een decreet bepaald worden. Dit betekent dat de toepassing van het planmer-luik daarna ten volle haar doorwerking zal krijgen. Aansluitend wordt in 2007 een geïntegreerd besluit MER/VR voorbereid ter uitvoering van titel IV van het DABM. Voor het VR-gedeelte wordt eind 2006 een apart besluit houdende nadere regels inzake ruimtelijke veiligheidsrapportages geagendeerd. Dit besluit is prioritair om de bepalingen aangaande de ruimtelijke veiligheidsrapportage (decreet Ruimtelijke Ordening) in werking te doen treden. De aanpassing van het Samenwerkingsakkoord met de federale Staat, het Waals en het Brussels Gewest is dringend ter omzetting van de gewijzigde Europese Seveso-regelgeving. Het is de bedoeling om dit eind 2006 afgerond te hebben, maar andere partijen van het Samenwerkingsakkoord kunnen hierin een doorslaggevende rol spelen. In 2007 wordt verder bekeken welke herverdeling van Seveso-heffingen kan plaatsvinden tussen de federale en de gewestelijke overheden.

Het richtlijnenboek mer uitbreiden

Het richtlijnenboek mer gaat een belangrijke nieuwe fase in. Er komen richtlijnen per activiteitengroep en voor de planmer. Aanpak en methodiek worden verduidelijkt op maat van een type activiteit, van een type plan of als ondersteuning en ter stroomlijning van de individuele mer's.

Verder uitwerken en optimaliseren van het milieuvergunningen-instrumentarium (cf. OD 5 Beleidsnota)

Het project 'Integrale voorwaarden' wordt voor de twee beschouwde pilootsectoren garages en houtbewerkingsbedrijven in 2006 afgerond met een ontwerpbesluit tot integratie van integrale voorwaarden in de VLAREM-reglementering. Begin 2007 worden deze integrale voorwaardenpakketten operationeel. In 2006 wordt het tweede verzamelbesluit tot wijziging van VLAREM afgewerkt. De focus ligt hierbij op technologische actualisering en verdergaande vereenvoudiging door herziening van sommige indelingscriteria van de indelingslijst. Begin 2007 wordt deze tweede VLAREM-trein operationeel gemaakt. De EU-richtlijn inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (IPPC) schrijft tegen oktober 2007 een tussentijdse evaluatie voor van de vergunningssituatie van alle bestaande GPBV-bedrijven. Deze tussentijdse evaluatie is al meerdere jaren lopende en hierover is driejaarlijks aan de EU-Commissie gerapporteerd. Midden 2007 wordt deze eerste evaluatiecyclus afgesloten. Er wordt verder gewerkt aan de unieke vergunning waarbij de stedenbouwkundige en de milieuvergunning maximaal op elkaar worden afgestemd, met een gemeenschappelijke startdatum en zo mogelijk ook met een gemeenschappelijke besluitvorming. Gepoogd wordt dit in 2007 operationeel te maken.

Uitvoeringsbesluiten Milieuhandhavingsdecreet (cf. OD 1 Beleidsnota)

Tegen eind 2006 wordt voorzien dat de Vlaamse Regering het Milieuhandhavingsdecreet definitief kan goedkeuren en voorleggen aan het Vlaamse Parlement. In de loop van 2007 zullen een of meer uitvoeringsbesluiten van het Milieuhandhavingsdecreet worden voorbereid. Eind 2006 en in de loop van 2007 worden de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving, de gewestelijke entiteit die zal instaan voor de oplegging van bestuurlijke geldboeten en het Milieuhandhavingscollege opgericht en geoperationaliseerd. Het Milieuhandhavingscollege is een administratief rechtcollege dat uitspraak zal doen over de beroepen, ingesteld tegen beslissingen van de gewestelijke entiteit tot oplegging van bestuurlijke geldboeten.

deel 8

kosten en financiering

Kosten en financiering

Opvolging van de plandoelstellingen

- + Een milieueconomische onderbouwing van goede kwaliteit van het milieubeleid leveren die ertoe bijdraagt de middelen van de samenleving (overheid, privé-sector en burgers) zo efficiënt mogelijk in te zetten voor een beter leefmilieu**

Steeds meer afdelingen van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie en de agentschappen (Economische analyse kaderrichtlijn Water) doen in de fase van de beleidsvoorbereiding een beroep op milieueconomische tools, zoals waarderingsstudies en kosteneffectiviteitsstudies.

Projecten en maatregelen

Toelichting en evaluatie tot 2006

Beleidsondersteunende statistieken werden opgesteld over de overheidsuitgaven voor leefmilieu in Vlaanderen. Hierbij werden tijdsreeksen bekomen die de evolutie en de verdeling van de kredieten over de verschillende thema's en delen van het milieubeleidsplan aangeven. In 2006 werd de bijdrage milieu-uitgaven in MIRA-T 2006 beperkt tot de uitgaven van het beleidsdomein Leefmilieu in Vlaanderen. Over de milieu-uitgaven van de andere beleidsdomeinen, overheden en doelgroepen zal voortaan tweejaarlijks gerapporteerd worden.

In 2001 werd het project 'Milieukostenmodel' (MKM) voor Vlaanderen opgestart (via het BBT-kenniscentrum van VITO). In 2003 werden de eerste belangrijke resultaten geboekt, met de publicatie van het 'Achtergronddocument milieukostenmodel' en de ontwikkeling van de eerste modelversies. In 2004 werd veel energie gestoken in het bepalen van de methodiek om de databank van het MKM-Vlaanderen-lucht in te vullen. In 2005 werden de eerste resultaten bekomen wat betreft de berekening via het MKM-Vlaanderen-lucht van de meest kosteneffectieve verdeling van de inspanningen gerelateerd aan de NEC-richtlijn over de verschillende industriële sectoren. Om deze intersectorale afweging te ondersteunen is het MKM aangevuld met indicatoren inzake de economische draagkracht en relatieve milieubelasting van de verschillende industriële sectoren. In MIRA-2006 zal een focus in het hoofdstuk milieu en economie besteed worden aan het MKM. In 2006 wordt gewerkt aan het uitbreiden met de pollutant fijn stof en het uitbreiden van de tijdshorizon van 2010 naar 2015 en 2020. Eind 2006 wordt ook gestart met de voorbereiding van de uitbreiding van het MKM met broeikasgassen. Het tweede deel van de pilootstudie MKM-water voor het Netebekken was eind 2005 klaar. In 2006 is gewerkt aan het invullen van de data van de pilootstudie Nete in de MKM-databank en aan verdere verbeteringen aan het model. Deze eerste toepassing van het MKM-water is nu operationeel. In 2006 is gewerkt aan de bredere bekendmaking van het MKM-water met het oog op het gebruik van de resultaten voor het beleid. Ook worden verschillende sporen voor verbetering en uitbreiding van het MKM-water voorbereid: via een nieuwe studie specifiek voor landbouw, via de masterplannen van Aquafin NV en via een koppeling met het waterkwaliteitsmodel SELES.

Begin 2006 is een studie opgestart over de reguleringskosten voor de overheid en de privésector van milieubeleidsinstrumenten. Dit zijn de bijkomende kosten van monitoring, rapportering, handhaving, juridische afwikkeling van geschillen enzovoort. Het is de bedoeling een rekenmodel te ontwikkelen waarmee deze kosten geraamd kunnen worden, dit zou in maart 2007 moeten klaar zijn.

Het project 'Algemeen evenwichtsmodel voor Vlaanderen in het kader van het steunpunt milieubeleidswetenschappen' zal eind 2006 een eerste modelversie van GEM-E3 Vlaanderen met een aantal simulaties m.b.t. lucht- en klimaatbeleid opleveren.

Opvolging mijlpalen en indicatoren

Mijlpalen	Oorspronkelijke verwachting	Status verwachting	Huidige
Afgewerkte statistiek milieu-uitgaven Vlaamse bedrijven voor 2002	2004 EINDE	gerealiseerd	2006 MIDDEN
Afronding tweede pilootstudie MKM-water	2005 MIDDEN	gerealiseerd	2006 BEGIN
Eindrapport en rekentool reguleringskosten beschikbaar	2007 MIDDEN	op schema	
MKM-lucht operationeel voor de pollutant fijn stof	2005 EINDE	op schema	2006 EINDE
MKM-water operationeel voor 1 testcase	2005 MIDDEN	gerealiseerd	2006 BEGIN
Afronding bruikbare input-outputtabel voor Vlaanderen	2006 EINDE	nieuw	2009 EINDE
Operationeel algemeen evenwichtsmodel voor Vlaanderen	2005 EINDE	op schema	2006 EINDE

Indicatoren	Realisatie	Doelstelling
Aantal doelgroepen waarvan de milieu-uitgaven in kaart worden gebracht	1 (2006)	7 (2007)
Aandeel van de totale NO _x -uitstoot van de Vlaamse industriële sectoren waarvoor het MKM operationeel is	100 (2005)	100 (2005)
Aandeel van de totale SO _x -uitstoot van de Vlaamse industriële sectoren waarvoor het MKM-operationeel is	100 (2005)	100 (2005)
Aandeel van de totale industriële NMVOS-uitstoot waarvoor het MKM-operationeel is	100 (2005)	100 (2005)
Aantal Vlaamse waterbekkens waarvoor het MKM operationeel is	1 (2006)	12 (2009)

Aanpak prioriteiten 2007

Beleid onderbouwen met behulp van milieu-economische modellering (cf. OD Beleidsnota)

Het Vlaams milieukostenmodel (MKM) wordt gehanteerd bij de intersectorale afweging voor de verdeling van de NEC reductie-inspanningen. In 2007 wordt de MKM toepassing voor waterkwaliteit verder uitgebreid. Het is de bedoeling om hiermee in te geven aan de vereiste voorstellen van kosteneffectieve maatregelenpakketten van de kaderrichtlijn Water. Ook het MKM lucht/klimaat wordt in 2007 verder uitgebreid en up to date gehouden. Naast de gedetailleerde bottom-up modellering met het MKM is er ook nood aan analyse van de bredere, macro-economische impacts van milieubeleidsmaatregelen (op BBP, tewerkstelling etc). Hiervoor wordt gewerkt aan de toepassing van een algemeen evenwichtsmodel voor Vlaanderen. Het geheel zal ingezet worden om o.a. de kosten van mogelijke post-Kyoto-doelstellingen voor Vlaanderen in te schatten en om de onderhandelingen over de NEC-plafonds voor 2015-2020 te onderbouwen.

Reguleringskosten berekenen

Sinds 2006 wordt gewerkt aan de berekening van de bijkomende kosten (de zgn. reguleringskosten) voor de overheid en de privésector van verschillende milieubeleidsinstrumenten. We denken hier aan de kosten van monitoring, rapportering, handhaving, juridische afwikkeling van geschillen enzovoort. Betere kennis van deze reguleringskosten is nodig voor een goed onderbouwde instrumentenkeuze en voor het verbeteren van de efficiëntie van bestaande instrumenten.

bijlagen

Bijlage 1

Overzicht van de lopende onderzoeken (2004-2006)

Lange titel	Hoofdt thema	Vastgelegd bedrag
"Model luchtkwaliteit voor gemeenten / steden - stratenmodel"	Verspreiding van milieugevaarlijke stoffen	40.698
aanpassen scenariomodel huishoudelijke afvalstoffen: grofvuilproblematiek	Instrumenten	19.200
Actualisering van de faalkansen in risicoberekeningen van Sevesobedrijven	Risicobeleid	61.371
Afbakening en classificatie van stedelijk groen in Vlaanderen	Gebiedsgerichte benadering	57.666
Afstemmen databank op bijkomende vereisten van de Kaderrichtlijn Water (deel ecologisch potentieel van stilstaand water groter dan 50 ha)	Verontreiniging van oppervlaktewater	54.906
Afvalpreventie op school	Verontreiniging door afvalstoffen	13.582
Beleidsopvolging en prestatiemeting in functie van een geïntegreerde beleids- en beheerscyclus (vervolg)	Beleidsvoorbereiding en -planning	71.656
Beleidsvoorbereidend onderzoek naar de financiële, ecologische en juridische aspecten van participatie in een klimaatfonds, gericht op het verwerven van emissiekredieten via de flexibiliteitsmechanismen van het Kyoto-protocol	Verandering van het klimaat door broeikaseffect	74.052
Bepalen van de calorische waarde van de verschillende fracties van het huishoudelijk afval	Verontreiniging door afvalstoffen	79.311
Bepalen van groenindicatoren	Gebiedsgerichte benadering	1.386
Bepaling van (rekenregels voor de inschatting van) publieke en private reguleringskosten (administratiekosten, handhavingskosten, metingskosten,...) die gepaard gaan met de inzet van milieubeleidsinstrumenten nu en in de toekomst	Instrumenten	167.301
Bio-augmentatie voor het induceren van aërobe bioremediatie van MTBE en TBA	Verontreiniging en aantasting van de bodem	84.700
Blootstelling van de algemene bevolking aan 0 Hz tot 3 GHz elektromagnetische velden in bibliotheken, elektro-zaken, grootwarenhuizen, luchthavens, openbaar vervoer, stations, wandel- en winkelstraten	Niet-ioniserende straling	125.609
Boom- en houtkwaliteitsonderzoek voor de Vlaamse bos-houtkolom: evaluatie van eigenschappen en gebruiksmogelijkheden van hout afkomstig uit duurzaam beheerde bestanden	Innovatie, eco-efficiëntie en grondstoffengebruik	110.974
De aanwezigheid van bioaccumulerende stoffen in industriële effluënten	Verspreiding van milieugevaarlijke stoffen	58.733
De omzetting van het participatielook bij plannen en programma's van het Verdrag van Aarhus: juridische, bestuurskundige en praktische aspecten	Instrumenten	52.535
Ecotoxicologische karakterisatie van effluënten: TIE-methodologie op RWZI Oudenaarde	Verontreiniging van oppervlaktewater	60.941
Een integrale gebiedsvisie voor het Vlaams natuurreservaat 'De Zwinderen en -polders' te Knokke-Heist	Verlies aan biodiversiteit	115.063

Lange titel	Hoofdthema	Vastgelegd bedrag
Een nieuwe verspreidingsatlas en Rode Lijst van de loopkevers en zandloopkevers van Vlaanderen (Coleoptera, Carabidae)	Verlies aan biodiversiteit	1.576
Effectentoets voor specifieke beleidsmaatregelen en regelgeving ter beheersing van geurhinder veroorzaakt door hinderlijke inrichtingen	Verstoring door geurhinder	75.000
Energie- en broeikasgasscenario's voor het Vlaamse Gewest – verkenning beleidsscenario's tot 2030	Verandering van het klimaat door broeikaseffect	42.478
Evaluatie van 15 jaar preventiebeleid	Verontreiniging door afvalstoffen	79.860
Evaluatie van de selectieve inzamelingen	Verontreiniging door afvalstoffen	119.185
Evaluatie van het instrument aanvaardingsplicht	Verontreiniging door afvalstoffen	68.720
Evaluatie van voorbehandelingstechnieken voor medisch afval	Verontreiniging door afvalstoffen	14.278
Externe mestopslag: inventarisatie van opslagsystemen en bepaling van NH ₃ -, N ₂ O- en CH ₄ -emissies uit deze systemen	Verandering van het klimaat door broeikaseffect	89.141
Functietoekenningen voor waterlichamen	Integraal Waterbeleid	37.378
Geomorfodynamiek in het Ter Yde - duinencomplex	Verlies aan biodiversiteit	41.461
Grijs water	Verontreiniging en aantasting van de bodem	59.290
Grijs water 2, Gebruik van verontreinigd grondwater als proceswater	Verontreiniging en aantasting van de bodem	50.046
Het juridisch statuut van de watermolens binnen het kader van de reglementering op de bevaarbare en onbevaarbare waterlopen en de bescherming van het onroerend erfgoed	Verdroging	54.352
Het uitvoeren van een systeemanalyse (inclusief actor- en netwerkanalyse), het opzetten en begeleiden van een eerste transitiecyclus in het kader van een transitie naar een milieuverantwoord materialenbeleid	Andere	139.392
Hoeveel moeten we meten om te weten? Naar een afwegingskader én rekenmodel voor de bepaling van de steekproefgrootte bij beleidsgerichte monitoring	Verlies aan biodiversiteit	199.198
Impact van ambitieuze internationale emissiereductiedoelstellingen op de concurrentiekracht van de ondernemingen	Verzuring	1.396.887
Impact van verschillende soorten milieubeleidsinstrumenten en instrumentenmixen op milieu-innovatie	Innovatie, eco-efficiëntie en grond-stoffengebruik	2.215
Implementatie van de strategie voor het verzamelen van incidentiegegevens i.v.m. aandoeningen die mogelijk wijzen op endocriene verstoring bij de mens en berekening van de maatschappelijke kost van een aantal geïdentificeerde prioritaire aandoeningen	Gezondheidsaspecten	98.540
In kaart brengen van diffuse bronnen en voorstel voor reductiemaatregelen voor fijn stof (PM ₁₀ en kleiner) en de erop aanwezige zware metalen, PAK, dioxines en andere micropolluenten	Verspreiding zwevend stof	148.047
Kwantificering van oppervlaktewater met BZV en CZV door de landbouw	Verontreiniging van oppervlaktewater	32.743
Landbouweconomische studie viskweekbedrijven binnen het Richtlijn-gebied Vijvergebied Midden-Limburg	Verlies aan biodiversiteit	224.667

Lange titel	Hoofdtthema	Vastgelegd bedrag
Methodeontwikkeling voor de bepaling van kationische surfactanten in water	Verontreiniging van oppervlaktewater	59.033
Modelvergelijking Vlaanderen - Nederland	Verzuring	36.000
Monsternamen en bijhorende frequentie van puingranulaten Deel III	Verontreiniging door afvalstoffen	32.563
Multifunctionaliteit van overstromingsgebieden: wetenschappelijke bepaling van de impact van waterberging op natuur, bos en landbouw	Verdroging	162.021
Nadere uitwerking van de bescherming van waardevolle bodems	Verontreiniging en aantasting van de bodem	102.500
O&O MIRA 2005: Modelbouw en scenarioanalyse - zwevend stof: optimalisatie van modellering van fijn stof	Verspreiding van milieugevaarlijke stoffen	28.371
Onderbouwing van het hydro-ecologisch model NICHE: onderzoek naar nutriëntenhuishouding en mineralisatie in leembodems	Verlies aan biodiversiteit	39.600
Ondersteunend studiewerk en verdere karakterisatie van de Vlaamse toestand inzake hormoonverstoring	Verspreiding van milieugevaarlijke stoffen	119.481
Ondersteuning van de Vlaamse overheid bij het gebruik van Ecoscore om milieuvriendelijke voertuigen te stimuleren	Verontreiniging door fotochemische stoffen	59.669
Onderzoek fijn stof (karakterisatie fijn stof en / of meting van fijn stof - emissies van het autoverkeer)	Verspreiding zwevend stof	75.000
Onderzoek naar de bronnen van fijn stof (PM10) in hotspotgebieden in Vlaanderen en doorrekening van reductiemaatregelen in kader van saneringsplannen voor de 1ste dochterrichtlijn luchtkwaliteit (1999/30/EG)	Verspreiding zwevend stof	199.548
Onderzoek naar de financiering van het huishoudelijk afvalbeleid	Verontreiniging door afvalstoffen	90.750
Onderzoek naar de haalbaarheid van het herstel van serpelingspopulaties in waterlopen van het Vlaamse Gewest	Versnippering	63.875
Onderzoek naar de invloed van het voorkomen van milieugevaarlijke stoffen in de buitenlucht op de kwaliteit van de binnenomgeving. Deel 1 Blootstelling aan kinderen	Verspreiding van milieugevaarlijke stoffen	199.689
Onderzoek naar de invloed van het voorkomen van milieugevaarlijke stoffen in het milieu op de mens en naar de oorzaken daarvan in opvolging van de groepsresultaten van de biomonitoring van pasgeborenen	Gezondheidsaspecten	200.000
Onderzoek naar verkorting van onderzoeksprocedures	Verontreiniging en aantasting van de bodem	27.830
Onderzoek van het bodemmilieu in functie van het fysico-chemisch kwantificeren van de effecten van grondgebruik en beheer op archeologische bodemsporen in Vlaanderen	Verontreiniging en aantasting van de bodem	98.000
Onderzoek van het geslacht Carassius in het Vlaamse Gewest	Verlies aan biodiversiteit	202.382
Onderzoek wetgeving Ruimtelijke Ordening en Stedenbouw in functie van (geluid) hinder	Verstoring door geluidshinder	78.351
Ontwikkelen van een set van indicatoren om de prestaties op het gebied van milieuverantwoord productgebruik van (lokale) overheden in beeld te brengen (Proefproject STIP 2005)	Verontreiniging door afvalstoffen	66.913

Lange titel	Hoofdthema	Vastgelegd bedrag
Ontwikkeling van een beoordelingsinstrument inzake beheersing van milieurisico's	Instrumenten	70.180
Operationeel Model Voorspelling luchtkwaliteit	Verspreiding zwevend stof	35.000
OPS Optimalisatie 2004-2005-2006	Verzuring	39.000
OPS validatie en correctie	Verzuring	58.500
Opstellen van een referentie- en afwegingskader voor natuurontwikkeling en -herstel op vermeste en verzuurde terreinen	Verlies aan biodiversiteit	66.000
Opstellen van ontsnipperingsvoorstellen voor kanalen in Vlaams-Brabant, Oost- en West-Vlaanderen	Versnippering	24.942
Optimalisatie emissie-inventaris lucht: spoor en scheepvaart	Verontreiniging door fotochemische stoffen	144.534
Optimalisatie emissie-inventaris lucht: fijn stof	Verspreiding zwevend stof	90.700
Opvolgen van de ontplooiing van het netwerk hergebruikcentra in Vlaanderen anno 2005 (inclusief financiële staalkaart)	Verontreiniging door afvalstoffen	172.667
Prioriteiten uitbouw monitoring - case study waterkwaliteit	Instrumenten	49.604
Prognoses en scenario's voor luchtverontreinigende stoffen	Verzuring	85.912
Risicoberekening van Magazijnbranden van Sevesobedrijven	Risicobeleid	88.941
Ruimtelijke interpretatie van de luchtkwaliteit	Verspreiding zwevend stof	35.000
Sorteeranalyse-onderzoek huisvuilzak Vlaanderen 2005	Verontreiniging door afvalstoffen	76.106
Stimuleren van duurzaamheid (in stedenbouwkundige) voorschriften om te komen tot een beter stedelijk leefmilieu	Gebiedsgerichte benadering	83.097
Studie naar de metapopulatiestructuur bij de Groene kikker (<i>Rana esculenta</i> synklepton) en de implicaties voor de ruimtelijke configuratie van geïsoleerde habitats	Verlies aan biodiversiteit	64.900
Studie van de groei en ontwikkeling van jonge inlandse eiken in functie van lichtaanbod - case study Meerdaalwoud	Verlies aan biodiversiteit	15.070
Systeeminnovatie in functie van het concept 'transitiemanagement'	Andere	4,327
Toepassing van elektromagnetische inductiemetingen in het kader van bodemonderzoek en -sanering	Verontreiniging en aantasting van de bodem	30,470
Uit- en doorwerking van langetermijndoelstellingen leefmilieu	Beleidsvoorbereiding en -planning	181,330
Uit- en doorwerking van langetermijndoelstellingen leefmilieu (vervolg)	Beleidsvoorbereiding en -planning	78.287
Uitwerken en uitvoeren van een effectieve communicatiestrategie inzake M&G	Doelgroepen	76.666
Uitwerken en uitvoeren van een pilootproject voor effectgerichte metingen om de luchtkwaliteit in Vlaanderen te kunnen evalueren	Verspreiding van milieugevaarlijke stoffen	152.697
Uitwerken van een instrument (principes, richtlijnen en criteria) ter evaluatie van de wildbeheerplannen (inhoudelijk)	Verlies aan biodiversiteit	99.115

Lange titel	Hoofddthema	Vastgelegd bedrag
Valorisatie kennis bij IN / IBW voor opmaak van beheerplannen in de domeinbossen	Verlies aan biodiversiteit	130.000
Veiligheid aangaande transport van gevaarlijke stoffen	Risicobeleid	3.779
Verdere verfijning van de kwantificering van het aandeel van de diffuse bronnen op de emissies naar oppervlaktewater en van het stedelijk (bewoond) gebied: verfijning van het model	Verontreiniging van oppervlaktewater	15.913
Verfijning bodemerosiekaart	Verontreiniging en aantasting van de bodem	60.636
Verkennd onderzoek over eutrofiëring in Vlaanderen	Verontreiniging van oppervlaktewater	45.155
Vervolgstudie: uitwerking van een methodologie voor de beoordeling van de zuiveringsinfrastructuur per zuiveringsgebied: methodologie effectiviteits-rapporten & continue opvolging en aansturing van de actoren	Verontreiniging van oppervlaktewater	30.500
Verwerking van afvalstoffen, voor nuttige toepassing, in Azië	Verontreiniging door afvalstoffen	49.579
VMM - SMOGSTOP 2006	Verontreiniging door fotochemische stoffen	25.000
Vorbereiden uitvoeringsplan huishoudelijke afvalstoffen 2008-2012: bepaling afvalcorrectie-indicatoren	Verontreiniging door afvalstoffen	76.411
Voorstellen milieukwaliteitsnormen voor dioxine en dioxine-achtige PCB's	Verspreiding van milieugevaarlijke stoffen	75.000
Wereldwijde milieu-impact van de Vlaamse productie- en consumptie-sectoren: mogelijkheden en beperkingen van een model voor een Vlaamse Input-Output studie	Innovatie, eco-efficiëntie en grondstoffen-gebruik	57.493
Wetenschappelijke beoordeling van gecombineerde systemen NOx katalysator en roetfilter voor bussen – deel 2	Verontreiniging door fotochemische stoffen	83.987
Wetenschappelijke onderbouwing van de beheergerichte maatregelen in het gebied Hoeverheide (Kamp van Beverlo)	Verlies aan biodiversiteit	59.357
Wetenschappelijke ondersteuning van de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW)	Verontreiniging van oppervlaktewater	18.900
Zwerfvuilanalyse in Vlaanderen aan de hand van proefstroken	Verontreiniging door afvalstoffen	212.230

Bijlage 2**Overzicht van de geplande onderzoeken (2007)**

Lange titel	Hoofdt thema
Afbakening van gebieden gevoelig aan winderosie in Vlaanderen	Verontreiniging en aantasting van de bodem
Afzetmarkt voor gerecycleerde materialen vergroten	Instrumenten
Beleidsanalyse afvallandbouwfolies	Beleidsvoorbereiding en -planning
Beleidsontwikkeling lichthinder	Verstoring door lichthinder
Bepalen van een procesfactor voor grondwater	Vermesting
Corrigeren OPS model	Verzuring
De Kringloopcentra in het Vlaamse Gewest: opvolgingsverslag 2006	Doelgroepen
Educatie inzake duurzaam wonen en bouwen als hefboom in het noorden in het kader van de globale klimaatverandering en (mondiale) duurzame ontwikkeling	Andere
Evaluatie emissies wegverkeer, spoor en binnenvaart	Verontreiniging door fotochemische stoffen
Evaluatie selectieve inzameling van huishoudelijk afval: analyse vervolgstromen	Verontreiniging door afvalstoffen
Evaluatie van de aanvaardingsplichten: vervolg. Toepassing van het evaluatiekader op enkele stromen	Verontreiniging door afvalstoffen
Evaluatie van het instrument ruimtelijk veiligheidsrapport	Risicobeleid
Evaluatie, bijsturing en verder ontwikkelen van de milieukwaliteitsnormen met betrekking tot totale stofuitval en zware metalen (Pb, Cd, As, Ni en Hg) aanwezig in stofuitval en dit in functie van de bescherming van de volksgezondheid	Gezondheidsaspecten
Fase 2 Post-2012 onderzoekstraject – Opstellen Vlaamse kostenkurve met behulp van MKM Klimaat door gebruik van BAU+ resultaten	Verandering van het klimaat door broeikaseffect
Gemengd en ongedifferentieerd afval: scenario-ontwikkeling en programmering	Verontreiniging door afvalstoffen
Gevaarlijke componenten in afgedankte voertuigen: Trends in gebruik en nood en mogelijkheden tot selectieve verwijdering	Verontreiniging door afvalstoffen
Geïntegreerde verwerkingsmogelijkheden (incl. energetische valorisatie) van bermmaaisel	Verontreiniging door afvalstoffen
Herintroductie van de rivieronderpad in bovenlopen van het Demerbekken	Verlies aan biodiversiteit
Indicatoren voor het opvolgen van het aanbod aan en het marktaandeel van milieuverantwoorde producten in de distributie	Innovatie, eco-efficiëntie en grondstoffengebruik
Inschatting van de gevolgen van wijzigend landbouw- en mestbeleid op oppervlaktewater	Verontreiniging van oppervlaktewater
Interreg III , LUTANUIS: Grensoverschrijdende samenwerking tussen Vlaanderen, Wallonië en Frankrijk voor de bestrijding van de muskusrat	Verdroging
Inventarisatie en doorlichting van de wijkcompostering in Vlaanderen (vervolgstudie 2001)	Verontreiniging door afvalstoffen
Inventarisatie en kritische evaluatie van de impact van milieurisico's op ouderdoms-gerelateerde chronische aandoeningen in Vlaanderen	Gezondheidsaspecten
Inventarisatie-studie van bronnen en maatregelen voor huishoudens en industrie in Vlaanderen ten behoeve van het milieukostenmodel	Integraal Waterbeleid

Lange titel	Hoofdt thema
Jaarlijkse berekening van het risicoprofiel (de POCER-indicator) van bestrijdingsmiddelen erkend voor toepassing op openbare domeinen	Verspreiding van milieugevaarlijke stoffen
Korstmossen als bio-indicator voor NH3 concentraties	Verzuring
Literatuurstudie naar de ernst van een verhoogd risico op besmetting door fusarium-schimmels bij niet-ploegen	Verontreiniging en aantasting van de bodem
Metten en evalueren van de bodemkwaliteit; meetnet, meettechnieken en kennis van bodemprocessen	Verontreiniging en aantasting van de bodem
Meting hoeveelheid zwerfvuil in 2007	Verontreiniging door afvalstoffen
Milieu- en natuurimpact van bestrijding exoten met glyfosaat	Verlies aan biodiversiteit
Model voor de beschrijving van het toekomstige landgebruik in Vlaanderen in functie van verschillende scenario's	Verlies aan biodiversiteit
Mogelijkheden en beperkingen van bioplastics	Innovatie, eco-efficiëntie en grondstoffen-gebruik
Mogelijkheden van voorvergisting bij bestaande composteringsinstallaties	Verontreiniging door afvalstoffen
Onderbouwing Maatregelenprogramma voor de kaderrichtlijn Water	Integraal Waterbeleid
Ondersteunende studies voor evaluaties van milieubeleidsinstrumenten	Instrumenten
Ondersteuning economisch toezicht op de gemeentelijke sanering: opstellen van een modelondernemingsplan	Instrumenten
Onderzoek duurzame bevoorrading: gebruik lokale oppervlaktedelfstoffen of import van minerale grondstoffen	Andere
Onderzoek naar de indeling en gevaarlijkheid van substanties en de gevolgen voor de afvalfase van producten	Verontreiniging door afvalstoffen
Onderzoek naar de mogelijkheden voor inzet en potentieel van uitgegraven bodem als alternatief ter vervanging van primaire oppervlaktedelfstoffen	Andere
Onderzoek naar PCB's in diverse milieumedia	Verspreiding van milieugevaarlijke stoffen
Onderzoek naar synergieën tussen klimaatbeleid en beleid inzake luchtverontreiniging	Verzuring
Onderzoek naar voorkomen, humane blootstelling en mogelijke gezondheidseffecten van geïndustrialiseerde en gecommercialiseerde nanodeeltjes in Vlaanderen: een stand van zaken en identificatie van kennisleemten en -noden	Gezondheidsaspecten
Ontwikkelen van een eventscan	Verontreiniging door afvalstoffen
Ontwikkeling model voor de berekeningen luchtkwaliteit langs (snel)wegen	Verontreiniging door fotochemische stoffen
Ontwikkeling van een analysemethode die strikt specifiek is voor de petrogene olieverbindingen in ruimingsspecie	Verontreiniging en aantasting van de bodem
Ontwikkeling van een vernieuwd afwegingskader voor aanvaardingsplichten en aanverwante instrumenten	Verontreiniging door afvalstoffen
Ontwikkeling van klimaatmodel voor de beschrijving van toekomstige milieuveranderingen in Vlaanderen en omgeving in functie van verschillende scenario's	Verlies aan biodiversiteit
Operationaliseren en toepassen van het Algemeen Evenwichts Model GEM-E3 Vlaanderen voor het Vlaamse lucht- en klimaatbeleid	Kosten en financiering
Operationalisering van economische instrumenten	Instrumenten

Lange titel	Hoofdthema
Operationeel Model Voorspelling Luchtkwaliteit 2007	Verspreiding zwevend stof
Opmaak en uitwerking van een modelmatig beheersinstrument voor het ecologische landschapsmodel voor de Antwerpse Haven (in relatie tot de uitgewerkte Ecologische Infrastructuur)	Versnippering
Opmaken van geluidskaarten volgens de EU RL 2002/49/EG	Verstoring door geluidshinder
Opstellen van een gevoeligheidskaart met betrekking tot massabewegingen (massatransport) voor de Vlaamse Ardennen	Verontreiniging en aantasting van de bodem
Optimalisatie emissie-inventaris lucht - NH3-emissies door landbouwsector	Verzuring
Optimalisatie emissie-inventaris O3-afbrekende stoffen en F-gassen	Verdunning van de ozonlaag
Optimaliseren subselectiemethodiek in risicoanalyse in veiligheidsrapporten	Risicobeleid
Opzetten onderzoek /scanning// foresights mbt opkomende risico's van nieuwe technologieën (nanotechnologie, genomics en robots) -samen te voegen met OL200600079	Innovatie, eco-efficiëntie en grondstoffen-gebruik
Persistente organisch verontreinigende stoffen (POP's): Verordening 850/2005: inventarisatie en gevolgtrekking mbt het Vlaamse afvalstoffenbeheer	Verontreiniging door afvalstoffen
Proefproject zwerfvuul	Verontreiniging door afvalstoffen
Richtlijnen mer: chemie en elektriciteit	Instrumenten
Richtlijnen mer: discipline mens - ruimtelijke aspecten	Instrumenten
Richtlijnen plan-mer: pilootstudie	Instrumenten
Ruimtelijke interpretatie van de Luchtkwaliteit 2007	Instrumenten
Schriftelijk Leefomgevingsonderzoek SLO-2	Verstoring door geurhinder
Sleutelfactoren en -processen voor herstelmaatregelen van intergetijdengebieden	Verlies aan biodiversiteit
Smogstop	Verontreiniging door fotochemische stoffen
Sorteeranalyse spuitbussen	Verontreiniging door afvalstoffen
Transitiemanagement Duurzaam Wonen en Bouwen Fase 2: Platform Duurzaam Wonen en Bouwen en Vernieuwingsprojecten Duurzaam Wonen en Bouwen (Uitgaven mbt toekomstgericht werken en innovatie)	Beleidsvoorbereiding en -planning
Uit- en doorwerking van langetermijndoelstellingen leefmilieu (vervolg)	Beleidsvoorbereiding en -planning
Uitvoeren van de risico-analyse 2015 in het Scheldestroomgebied in het kader van de KRW met behulp van een rivierkwaliteitsmodel	Verontreiniging van oppervlaktewater
Uitvoeren van een economische waarderingsstudie van natuur, landschap en leefbaarheid voor kosten-batenanalyses van projecten in Vlaamse zeehavens	Kosten en financiering
Uitvoering acties Uitvoeringsplan huishoudelijk afval 2003-2007	Beleidsvoorbereiding en -planning
Uitvoering KMO-plan (GISTI)	Verontreiniging door afvalstoffen
Uitwerken van instrumentarium voor duurzaam en verantwoord beheer van bodemverontreiniging	Verontreiniging en aantasting van de bodem
Validatie recyclagecijfers aanvaardingsplicht afgedankte voertuigen: aanreiken en oplossen van de pijnpunten	Verontreiniging door afvalstoffen

Lange titel	Hoofdthema
Vaststellen van het maximaal ecologisch potentieel/goed ecologisch potentieel voor kunstmatige en/of sterk veranderde Vlaamse waterlichamen (5 delen: kanalen en sterk veranderde rivieren, oppervlaktewater in het bekken van de Gentse kanalen, de kusthaven)	Verontreiniging van oppervlaktewater
Veiligheid bij transport van gevaarlijke stoffen	Risicobeleid
Verdere onderbouwing van de bemestingnormen in het kader van MAP3	Vermesting
Verdere ontwikkeling van de tweetalige Ecoscore-databank: update, implementatie zwaar vervoer, aanvulling met biobrandstoffen	Verontreiniging door fotochemische stoffen
Verdere optimalisatie van luchtmodellen (o.a. het BelEUROS model)	Verspreiding zwevend stof
Verdere toepassing en ontwikkeling van kritische lasten en target loads	Verzuring
Verkennde studie naar de oorzaken van bodemverdichting in Vlaanderen en afbakening van gebieden gevoelig aan verdichting	Verontreiniging en aantasting van de bodem
Voortzetting wetenschappelijk onderzoek oc's grootverbruikers	Verontreiniging van oppervlaktewater
Wetenschappelijke onderbouwing en toepasbaarheid van transitie management	Beleidsvoorbereiding en -planning
Windturbines in het kader van de veiligheidsrapportage	Risicobeleid
Zachte recreatie in privé-bossen: onderzoek naar kwantitatieve en kwalitatieve aspecten van openstelling en zoektocht naar alternatieve vormen inzake stimulering van openstelling	Verlies aan biodiversiteit

Bijlage 3

Stand van zaken aangaande de goedkeuring van internationale overeenkomsten

Toelichting bij tabel

De gegevens in de tabel werden bijgehouden tot eind augustus 2006.

Zoals voorgaande jaren werden de gegevens overgenomen uit het “repertorium” bijgehouden door de administratie Buitenlands Beleid (ABB) van de Vlaamse Overheid.

Voor informatie m.b.t. procedurele aspecten van de ratificatiegang, wordt doorverwezen naar de inleiding bij betrokken repertorium

Vindplaats in het repertorium

Nummer	Kwalificatie
1	II. Exclusief - Bilateraal
2	idem
3	idem
4	
5	idem
6	II. Exclusief - Multilateraal
7	idem
8	idem
9	idem
10	III.4.C.Gemengd - EU
11	III.5.Gemengd - RVE
12	idem
13	III.6.Gemengd - I.A.O.
14	III.8.A.Gemengd - Multilateraal Milieu
15	idem
16	idem
17	idem
18	idem
19	idem
20	idem
21	idem
22	idem
23	idem
24	idem

Nummer	Kwalificatie
25	idem
26	idem
27	idem
28	idem
29	idem
30	idem
31	idem
32	idem
33	idem
34	idem
35	idem
36	idem
37	idem
38	idem
39	idem
40	idem
41	idem
42	idem
43	idem
44	idem
45	idem
46	idem
47	idem
48	idem
49	idem
50	idem
51	idem
52	idem
53	idem
54	idem
55	idem
56	idem
57	idem
58	III.8.D. Gemengd - Multilateraal Scheepvaart
59	idem
60	III.8.F. Gemengd - Multilateraal Varia

Preliminaire			Ondertekening		Internationale		
fase	verdrag	Instemmingsdecreet		ratificatie	Opmerkingen		
1	Overeenkomst met Nederland inzake de verdediging van de oevers langs de Westerschelde tegen inscharing	6/01/93 - Brussel	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaamse Regering	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaams Parlement	13/04/99 – (BS 26/05/99)	4/02/2000	Inwerkingtreding 01/04/00
2	Verdrag inzake verruiming vaarweg Westerschelde (Vlaanderen, Nederland)	17/01/95 - Antwerpen	28/07/1995	21/12/1995	22/12/95 – (BS 06/03/96)	27/06/1996	In werking getreden op 01/07/1996. HYMEDIS- overeenkomst in uitvoering van art. 9 van het verdrag verruiming vaarweg Westerschelde. 15/12/1998: VR keurt goed en machtigt te ondertekenen. 30/04/2004: VR hecht goedkeuring aande wijziging van de Bijlagen B-E
3	Verdrag inzake afvoer Maaswater (Vlaanderen, Nederland)	17/01/95 - Antwerpen	28/07/1995	21/12/1995	22/12/95 – (BS 06/03/96)	27/06/1996	In werking getreden op 01/07/96
4	Verdrag tussen het Vlaams Gewest het Koninkrijk der Nederlanden betreffende de uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium	25/11/2005: VR keurt goed en machtigt tot ondertekening	21/12/2005 - Middelburg (voorontwerp)	20/07/2006 (voorontwerp)			
5	Verdrag tussen de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest , enerzijds, en het Konink rijk der Nederlanden , anderzijds, inzake de samenwerking op het gebied van het beleid en beheer in het Scheldeestuarium	25/11/2005: VR keurt goed en machtigt tot ondertekening	21/12/2005 - Middelburg (voorontwerp)	20/07/2006 (voorontwerp)			

	Preliminaire		Ondertekening		Instemmingsdecreet			Internationale	
	fase	verdrag						ratificatie	Opmerkingen
		(Rangschikking chronologisch)	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaamse Regering	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaams Parlement	Bekrachtiging en afkondiging door Vlaamse Regering				
6	UNESCO-conventie inzake de bescherming van het cultureel en natuurlijk erfgoed in de wereld (16/11/1972, Parijs)	16/11/72 - Parijs	12/01/1994	19/05/1994	01/06/1994 - (BS 05/08/94)		24/07/1996	Inwerkingtreding 24/10/96	
7	Overeenkomst ter bescherming van vleermuizen in Europa (04/12/1991, Londen)	04/12/91 - Londen	31/03/2000	14/03/2001	23/03/01 - (BS 26/04/01)		14/05/2003	Inwerkingtreding 13/06/2003 Mededeling VR over notificatie:BS 02/06/2003	
8	Verdrag inzake bescherming Waterkwaliteit Maas (Vlaams, Brussels Hoofdstedelijk en Waals Gewest, Frankrijk, Nederland)	17/01/95 - Antwerpen	15/11/1995	27/03/1996	16/04/96 - (BS 29/05/96)		20/06/1996	Cfr. Maasverdrag verderop	
9	Verdrag inzake bescherming Waterkwaliteit Schelde (Vlaams, Brussels Hoofdstedelijk en Waals Gewest, Frankrijk, Nederland)	17/01/95 - Antwerpen	15/11/1995	27/03/1996	16/04/96 - (BS 29/05/96)		20/06/1996	Cfr. Scheldeverdrag verderop	
10	Verdrag inzake het Europees Energiehandvest + amendementen + protocol i.v.m. energie-efficiëntie	17/12/94 - Lissabon	3/06/1997	18/12/1997	19/12/1997 - (BS 10/02/98)		8/05/1998	Federale Instemmingswet 16/4/1998 Inwerkingtreding 6/8/1998. Dit verdrag zet de principes van het Europees Energiehandvest (= een politieke verklaring, ondertekend in Den Haag op 17/12/1991) om in juridisch afdwingbare regels	
11	Conventie inzake de bescherming van het leefmilieu door het strafrecht (4/11/1998, Straatsburg) (ETS 172)	WG op 20/06/96 + 14/10/98: Gemengd verklaard	07/05/99 - Straatsburg						

Preliminaire			Ondertekening		Internationale		Opmerkingen
fase	verdrag	Instemmingsdecreet		ratificatie			
12	Europees verdrag inzake landschappen (ETS 176)	20/10/00 - Florence	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaamse Regering	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaams Parlement	Bekrachtiging en afkondiging door Vlaamse Regering	Federale instemmingswet: 15/06/2004. Inwerking-treding: 01/02/2005.	
13	Verdrag nr. 174 inzake voorkoming van zware industriële ongevallen	WGV 25/03/96: Gemengd verklaard	22/06/93 - Genève	1/06/2001	6/02/2002 (BS 12/04/2002)	Federale instemmingswet: 06/09/1996. Inwerking-treding: 09/06/2005	
14	Protocol tot wijziging van de overeenkomst inzake water-gebieden van internationale betekenis (i.h.b. als verblijfplaats voor watervogels) (03/12/1982, Parijs)	03/12/82 - Parijs	13/01/1998	8/07/1998	14/07/98 - (BS 22/08/98)	Federale instemmingswet: 10/05/1994. Inwerking-treding: 28/10/1998.	
15	Amendement op de overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis (i.h.b. als verblijfplaats voor watervogels) (28/05/1987, Regina)	28/05/87 - Regina	13/01/1998	8/07/1998	14/07/98 - (BS 22/8/98)	Federale instemmingswet: 10/05/1994. Inwerking-treding: 01/02/1999.	
16	Protocol inzake de beheersing van emissies van stikstofdioxiden of van hun stromen bij het verdrag inzake grensoverschrijdende luchtverontreiniging (Genève, 1979)	31/10/88 - Sofia	19/05/2000	5/07/2000	17/07/00 - (BS 12/08/00)	Federale instemmingswet: 25/03/1999. Inwerking-treding: 06/02/2001.	
17	Verdrag inzake milieueffect-rapportage in grensoverschrijdend verband (25/02/1991, Espoo)	25/02/91 - Espoo	25/03/1997	9/07/1997	15/07/97 - (BS 01/10/97)	Federale Instemmingswet 09/06/1999. Inwerking-treding: 30/9/1999	

Preliminaire		Ondertekening		Instemmingsdecreet		Internationale	Opmerkingen
fase	verdrag					ratificatie	
18	Protocol betreffende milieu- bescherming bij het Antarctica – verdrag (04/10/1991, Madrid)		4/10/91 - Madrid	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaamse Regering	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaams Parlement	22/12/95 - (BS 06/03/96)	Federale Instemmingswet 19/05/1995. Inwerking- treding: 14/01/1999
19	Protocol inzake beheersing van emissies van vluchtige organische koolwaterstoffen of hun grensoverschrijdende stromen (Genève, 18/11/1991) bij het verdrag inzake grens- overschrijdende luchtveront- reiniging (Genève 1979)	WGV 17/12/1997: Gemengd verklaard	18/11/91- Genève	11/03/1997	9/07/1997	15/07/97 - (BS 29/08/97)	Federale Instemmingswet 24/06/2000. Inwerking- treding: 06/02/2001
20	Verdrag inzake de grensover- schrijdende gevolgen van industriële ongevallen (17/03/1992, Helsinki)	WGV 17/12/97: Gemengd verklaard	17/03/92 - Helsinki	1/06/2001	6/02/2002	1/03/02 - (BS 12/04/02)	Federale Instemmingswet 22/03/2006. Inwerking- treding: 05/07/2006
21	Verdrag inzake de bescher- ming en het gebruik van grensoverschrijdende water- lopen en internationale meren (17/03/1992, Helsinki)	WGV 25/03/96: Gemengd verklaard	17/03/92 - Helsinki	28/02/1996	19/06/1996	8/07/96 - (BS 13/08/96)	Federale Instemmingswet 29/09/2000. Inwerking- treding: 06/02/2001
22	VN-raamverdrag inzake klimaatverandering (09/05/1992, New York)		04/06/92 - Rio de Janeiro	22/02/1995	4/04/1995	19/04/95 - (BS 07/07/1995)	Federale Instemmingswet 11/05/1995. Inwerking- treding: 15/04/1996
23	Verdrag inzake biologische diversiteit (05/06/1992, Rio de Janeiro)		05/06/92 - Rio de Janeiro	18/10/1995	28/02/1996	19/03/96 - (BS 24/05/1996)	Federale Instemmingswet 11/05/1995. Inwerking- treding: 20/02/1997

Preliminaire fase	Ondertekening verdrag	Internationale		
		Instemmingsdecreet	ratificatie	Opmerkingen
24 Verdrag inzake de bescherming van het marien milieu van de Noord-Oostelijke Atlantische Oceaan – OSPAR-verdrag (22/09/1992, Parijs)	03/11/92 - Parijs	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaamse Regering	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaams Parlement	Bekrachtiging en afkondiging door Vlaamse Regering
25 Protocol betreffende de verlag van zwavelemissies en bijlagen I tot V (Oslo, 14/06/1994) bij het verdrag inzake grensoverschrijdende luchtverontreiniging (Genève, 1979)	WG 04/05/94; gemengd verklaard	21/12/1994	4/04/1995	19/04/95 - (BS 04/10/1995)
26 Akkoord inzake toepassing deel XI van het VN-verdrag inzake het recht van de zee (10/12/1982, Montego Bay)	WG 17/12/97; Gemengd verklaard	12/05/1998	8/07/1998	14/07/98 - (BS 22/08/1998)
27 Amendement op het verdrag inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan (Bazel, 22/03/1989)	WG 17/12/97; Gemengd verklaard	18/05/2001	27/11/2002	6/12/02 - (BS 31/12/2002)
28 Verdrag inzake verzameling, afgifte en inname van afval in de Rijn- en binnenvaart	WG 14/05/96 + 20/06/96; Gemengd verklaard	09/09/96	20/06/2003	06/03/2002

Preliminaire fase	Ondertekening verdrag	Instemmingsdecreet			Internationale ratificatie	Opmerkingen
		Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaamse Regering	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaams Parlement	Bekrachtiging en afkondiging door Vlaamse Regering		
29 Protocol van 1997 tot wijziging van het internationaal verdrag ter voorkoming van verontreiniging door schepen, MARPOL 1973, zoals gewijzigd door het protocol daarbij van 1978 (26/09/1997, Londen)	WGV 22/03/2002: Gemengd verklaard	26/09/97 - Londen	22/04/2005	14/12/2005	23/12/05 - (BS 21/02/2006)	Toetreding - Federale instemmingswet 15/06/2004 Inwerkingtreding: 27/05/2006
30 Protocol van 1996 bij het Verdrag ter voorkoming van de verontreiniging van de zee ten gevolge van het storten van afval en andere stoffen van 1972, 07/11/1996, Londen)	WGV 23/10/96, 17/12/97 + 14/01/98: Gemengd verklaard	27/03/98 - Londen	22/04/2005	14/12/2005	23/12/05 - (BS 21/02/2006)	Federale instemmingswet 21/06/2004 Inwerkingtreding: 24/03/2006
31 Protocol bij het raamverdrag inzake klimaatverandering (09/05/1992, New York)	WGV 17/12/97: Gemengd verklaard	29/04/98 - Kyoto	14/09/2001	30/01/2002	22/02/02 - (BS 23/03/2002)	Federale Instemmingswet 26/09/2001. Inwerkingtreding: 16/02/2005
32 Protocol m.b.t. persistente organische stoffen (POP's) bij het verdrag inzake grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand (Genève 1979).	WGV 13/05/98: Gemengd verklaard	24/06/98 - Aarhus	14/11/2003	17/03/2004	26/03/04 - (BS 21/05/2004)	Federale Instemmingswet 25/05/2005. Inwerkingtreding: 23/08/2006
33 Protocol over zware metalen bij het verdrag inzake grensoverschrijdende luchtverontreiniging (Genève 1979)	WGV 13/05/98: Gemengd verklaard	24/06/98 - Aarhus	14/11/2003	17/03/2004	26/03/04 - (BS 21/05/2004)	Federale Instemmingswet 25/05/2005. Inwerkingtreding: 06/09/2005

Preliminaire fase	Ondertekening verdrag	Internationale			Opmerkingen
		Instemmingsdecreet	ratificatie		
34 Verdrag inzake toegang tot informatie, inspraak van de bevolking in de besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden	WGV 13/05/98: Gemengd verklaard	25/06/98 - Aarhus (Rangschikking chronologisch)	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaamse Regering Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaams Parlement Bekrachtiging en afkondiging door Vlaamse Regering	6/12/02 - 21/01/2003 (BS 07/01/2003)	Federale Instemmingswet 17/12/2002. Inwerking-treding: 21/04/2003
35 Bijlage V en Aanhangsel 3 bij het OSPAR -verdrag	WGV op 17/06/98: Gemengd verklaard	23/07/98 - Sintra	herneming procedure: 03/12/04	17/06/05 - (BS 07/07/2005)	Federale Instemmingswet 06/03/2002. Inwerking-treding: 28/08/2005
36 Protocol inzake Water en Gezondheid bij de Conventie van Helsinki betreffende de bescherming en het gebruik van grensoverschrijdende waterlopen en internationale meren	WGV op 17/03/99: Gemengd verklaard	17/06/99 - Londen	13/02/2004	7/05/04 - (BS 16/07/2004)	Federale instemmingswet 13/05/2003. Inwerking-treding: 04/08/2005
37 Overeenkomst inzake de bescherming van Afrikaans-Euraziatische trekkende watervogels (15/08/1996, Den Haag)	WGV 13/06/95: Gemengd verklaard	29/01/99 - Den Haag	31/01/2003	14/05/2003 23/05/03 - (BS 18/06/2003)	Federale instemmingswet 13/02/2006. Inwerking-treding: 01/06/2006
38 Protocol ter bestrijding van verzuuring, eutrofiëring en ozon in de omgevingslucht (Göteborg, 30/11/1999) bij het verdrag inzake grensoverschrijdende luchtverontreiniging (Genève 1979).	WGV 22/09/00: Gemengd verklaard	4/02/00 - New York	5/03/2004	29/04/2004 7/05/04 - (BS 13/07/2004)	Federale instemmingswet 01/05/2006

Preliminaire fase		Ondertekening verdrag		Instemmingsdecreet		Internationale ratificatie	Opmerkingen
		(Rangschikking chronologisch)		Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaamse Regering	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaams Parlement	Bekrachtiging en afkondiging door Vlaamse Regering	
39	Protocol betreffende bio-veiligheid bij de Conventie inzake biologische diversiteit ("Cartagena Protocol")	26/05/00 - Nairobi		14/11/2003	11/02/2004	20/02/04 - (BS 09/03/2004)	Federale Instemmingswet 15/03/2004. Inwerking-treding: 14/07/2004
40	Overeenkomst inzake persistente organische polluenten (POP's)	23/05/01-Stockholm		14/11/2003	17/03/2004	26/03/2004 - (BS 21/05/2004)	Federale Instemmingswet 17/09/2005. Inwerking-treding: 23/08/2006
41	Scheldeverdrag	29/11/02: VR keurt goed en machtigt tot ondertekening	03/12/02 - Gent	6/02/2004	29/04/2004	30/04/2004 - (BS 08/06/2004)	Federale Instemmingswet 06/10/2005. Inwerking-treding: 01/12/2005
42	Maasverdrag	29/11/02: VR keurt goed en machtigt tot ondertekening	03/12/02 - Gent	6/02/2004	29/04/2004	30/04/2004 - (BS 08/06/2004)	Federale Instemmingswet 06/10/2005. Instemmings-procedure Luxemburg nog niet afgerond
43	Internationaal verdrag betreffende de controle van schadelijke aangroeiwerende systemen op schepen (TBT-verdrag) (Londen, 5 oktober 2001)	22/11/02: VR keurt goed en machtigt tot ondertekening	23/12/02 - Londen				

Preliminaire		Ondertekening		Internationale	
fase	verdrag	Instemmingsdecreet		ratificatie	Opmerkingen
		Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaamse Regering	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaams Parlement	Bekrachtiging en afkondiging door Vlaamse Regering	
	(Rangschikking chronologisch)				
44	Protocol inzake strategische milieubeoordeling bij het Verdrag inzake milieueffect-rapportage in grensoverschrijdend verband (SEA-protocol)	WGV 13/01/03: gemengd verklaard 25/04/03: VR keurt goed en machtigt tot ondertekening	21/05/2003 - Kiev		
45	Protocol betreffende registratie-systemen inzake de emissie en verplaatsing van verontreinigende stoffen bij het Aarhus-verdrag (PRTR-protocol)	WGV 13/01/03: gemengd verklaard 25/04/03: VR keurt goed en machtigt tot ondertekening	21/05/2003 - Kiev		
47	Protocol inzake aansprakelijkheid voor een vergoeding van schade uit internationale afvaltransferten, onder Bazelverdrag	WGV 08/12/99: Gemengd verklaard			
48	VN-verdrag over het recht inzake het gebruik van internationale waterlopen voor andere doeleinden dan de scheepvaart	19/05/00: VR keurt goed en machtigt tot ondertekening			
49	Wijziging bij het Verdrag van Helsinki van 17 maart 1992 inzake de bescherming en het gebruik van grensoverschrijdende waterlopen en internationale meren	WGV 02/12/03: Gemengd verklaard			

Preliminaire		Ondertekening		Internationale		
fase	verdrag	Instemmingsdecreet		ratificatie	Opmerkingen	
		(Rangschikking chronologisch)	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaamse Regering	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaams Parlement	Bekrachtiging en afkondiging door Vlaamse Regering	
50	Wijziging van het Verdrag inzake milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband (27/02/2001, Sofia)	WGV	02/12/03: Gemengd verklaard			
51	Internationaal verdrag van 1990 inzake de voorbereiding op, de bestrijding van en de samenwerking bij olieverontreiniging (30/11/1990, Londen)	WGV	24/03/04: Gemengd verklaard			Toetreding
52	Protocol van 2000 inzake de voorbereiding op, de bestrijding van en de samenwerking bij de voorvallen van verontreiniging door gevaarlijke en schadelijke stoffen (15/03/2000, Londen)	WGV	24/03/04: Gemengd verklaard			Toetreding
53	Verdrag van het Europees Woudinstituut (28/03/2004, Joensuu)	WGV	24/03/04: Gemengd verklaard			Toetreding
54	Internationaal Verdrag inzake aansprakelijkheid en vergoeding voor schade in samenhang met het vervoer over zee van gevaarlijke en schadelijke stoffen (HNS-Verdrag) (03/05/1996, Londen)	WGV	21/03/06: Gemengd verklaard			Toetreding

Preliminaire Ondertekening		Internationale		
fase	verdrag	Instemmingsdecreet		Opmerkingen
	(Rangschikking chronologisch)	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaamse Regering	Goedkeuring ontwerpdecreet door Vlaams Parlement	Bekrachtiging en afkondiging door Vlaamse Regering
55 Internationaal Verdrag inzake de wettelijke aansprakelijkheid voor schade door verontreiniging door bunkerolie (23/03/2001, Londen)	WGV 21/03/06: Gemengd verklaard			Toetreding
56 Wijziging van het Verdrag inzake milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband (04/06/2004, Cavtat)	WGV 21/03/06: Gemengd verklaard			
57 Amendement bij het Verdrag inzake toegang tot informatie, inspraak van de bevolking in de besluitvormingen toegang tot de rechter inzake milieu-aangelegenheden (27/05/2005, Almaty)	WGV 21/03/06: Gemengd verklaard			
58 Internationaal verdrag inzake hulpverlening op zee	WGV 02/10/01: Gemengd verklaard	28/04/89 - Londen	3/03/2004 29/04/2004 7/05/04 - (BS 14/07/2004)	Toetreding Federale Instemmingswet 13/05/2003. Inwerking-treding: 30/06/2005
59 Internationaal verdrag betreffende de controle en het beheer van scheepsballast (13/02/2004, Londen)	WGV 24/03/04: Gemengd verklaard 18/02/05: VR keurt goed en machtigt tot ondertekening			
60 Verdrag inzake verbod op chemische wapens (13/01/1993, Parijs)		13/01/93 - Parijs	6/06/1996 9/10/1996 24/10/96 - (BS 29/11/1996)	Federale Instemmingswet 20/12/1996. Inwerking-treding: 29/04/1997

Bijlage 4

Stand van uitvoering van de Europese milieuwetgeving

Europese milieuwetgeving

De normeringinstrumenten inzake milieu waarover (1) de Raad, (2) de Commissie en – overeenkomstig de medebeslissingsprocedure – (3) het Europese Parlement samen met de Raad beschikken, zijn ook diegene die in artikel 189 van het EG-verdrag worden gedefinieerd: verordeningen, richtlijnen, beschikkingen, aanbevelingen en adviezen.

Deze instrumenten hebben niet dezelfde rechtsgevolgen.

- Een verordening heeft een algemene strekking, is bindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks van toepassing in elke lidstaat.
- Een richtlijn is bindend ten aanzien van het te bereiken resultaat voor elke lidstaat waarvoor ze bestemd is. Aan de nationale instanties wordt de bevoegdheid gelaten vorm en middelen te kiezen. In tegenstelling tot de verordening is de richtlijn dus niet rechtstreeks van toepassing; ze verkrijgt haar volwaardige normatieve status in de interne (lees Vlaamse) rechtsorde slechts na omzetting in nationaal (lees Vlaams) recht.
- Een beschikking is bindend in al haar onderdelen voor degenen tot wie ze uitdrukkelijk is gericht; aanbevelingen en adviezen daarentegen zijn niet bindend.

Stand van de uitvoering van Europese richtlijnen

De richtlijnen dienen te worden “omgezet” in intern Vlaams recht binnen de omzettingstermijnen voorzien in elke richtlijn zelf. Deze omzetting gebeurt of gebeurde via decretale weg en/of (meestal) via besluiten van de Vlaamse regering. Telkens als er een omzetting in intern Vlaams recht gebeurt, wordt deze via de Permanente Vertegenwoordiging bij de EU medegedeeld aan de Commissie. De Commissie gaat de correctheid van de omzetting na en signaleert welke correcties er moeten gebeuren.

De stand van zaken die hierna wordt gegeven, werd afgesloten op 1 oktober 2004. Bij het overzicht van de uitvoering wordt een onderscheid gemaakt tussen:

1. de bestaande Europese richtlijnen die reeds zijn omgezet;
2. de bestaande Europese richtlijnen die nog dienen te worden omgezet;
3. de Europese richtlijnen die nog in voorbereiding zijn en die later zullen moeten worden omgezet.

Naast de titel wordt voor elke richtlijn eveneens de volgende informatie gegeven:

- de officiële referentie (jaar/volnummer ID = interinstitutioneel dossier, PBC = Publicatieblad EC met mededelingen);
- de publicatiedatum;
- de referentie in het Europese Publicatieblad (PBL = Publicatieblad EC met wetgeving).

De verordeningen werden niet opgenomen in de overzichtslijst omdat ze immers geen “omzetting” behoeven en in de regel, behoudens voor specifieke Vlaamse behoeften en toepassingen, geen wetgevend initiatief van de Vlaamse overheid vereisen.

Overzicht van de omgezette Europese richtlijnen (stand op 01.10.2006)

Ref.	Publicatie- datum	Titel richtlijn	Ref. Publicatieblad
75/0439	25.07.75	Richtlijn van de Raad van 16 juni 1975 inzake de verwijdering van afgewerkte olie	PBL 194 p. 31
75/0440	25.07.75	Richtlijn van de Raad van 16 juni 1975 betreffende de vereiste kwaliteit van het oppervlaktewater dat is bestemd voor de productie van drinkwater in de Lid-Staten	PBL 194 p. 34
75/0442	25.07.75	Richtlijn van de Raad van 15 juli 1975 betreffende afvalstoffen (is opgeheven en vervangen door gecodificeerde versie RL 2006/12/EG)	PBL 194 p. 47
76/0160	05.02.76	Richtlijn van de Raad van 8 december 1975 betreffende de kwaliteit van het zwemwater (wordt opgeheven per 31.12.2004 en thans is RL 2006/7 van kracht)	PBL 31 p. 1
76/0403	26.04.76	Richtlijn van de Raad van 6 april 1976 betreffende de verwijdering van polychloor-bifenylen en polychloortefenylen [sedert 16.09.96 vervangen door Richtlijn 96/59]	PBL 108 p. 41
76/0464	18.05.76	Richtlijn van de Raad van 4 mei 1976 betreffende de verontreiniging veroorzaakt door bepaalde gevaarlijke stoffen die in het aquatisch milieu van de Gemeenschap worden geloosd (is opgeheven en vervangen door gecodificeerde versie RL 2006/21/EG)	PBL 129 p. 23
78/0176	26.02.78	Richtlijn van de Raad van 20 februari 1978 betreffende de afvalstoffen afkomstig van de titaandioxyde-industrie	PBL 54 p. 19
78/0319	31.03.78	Richtlijn van de Raad van 20 maart 1978 betreffende toxische en gevaarlijke afvalstoffen [sedert 12.12.93 vervangen door Richtlijn 91/869]	PBL 84 p. 49
78/0659	14.08.78	Richtlijn van de Raad van 18 juli 1978 betreffende de kwaliteit van zoet water dat bescherming of verbetering behoeft teneinde geschikt te zijn voor het leven van vissen (is opgeheven en vervangen door gecodificeerde versie RL 2006/44/EG nog niet gepubliceerd)	PBL 222 p. 1
79/0409	25.04.79	Richtlijn van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de Vogelstand	PBL 103 p. 1
79/0869	29.10.79	Richtlijn van de Raad van 9 oktober 1979 inzake de meetmethoden en de frequentie van de bemonstering en de analyse van het oppervlaktewater dat bestemd is voor de productie van drinkwater in de Lid-Staten	PBL 271 p. 44
79/0923	10.11.79	Richtlijn van de Raad van 30 oktober 1979 inzake de vereiste kwaliteit van schelpdierwater	PBL 81 p. 47
80/0068	26.01.80	Richtlijn van de Raad van 17 december 1979 betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging veroorzaakt door de lozing van bepaalde gevaarlijke stoffen	PBL 20 p. 43
80/0778	30.08.80	Richtlijn van de Raad van 15 juli 1980 betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water (is ten gevolge van de inwerkingtreding en omzetting van Richtlijn 98/83 met ingang van 25 december 2003 opgeheven)	PBL 229 p. 11
80/0779	30.08.80	Richtlijn van de Raad van 15 juli 1980 betreffende de grens- en richtwaarden van de luchtkwaliteit voor zwaveldioxyde en zwevende deeltjes	PBL 229 p. 30
82/0176	27.03.82	Richtlijn van de Raad van 22 maart betreffende de grenswaarden en kwaliteitsdoelstellingen voor kwiklozingen afkomstig van de sector electrolyse van alkalichloriden	PBL 81 p. 29

Ref.	Publicatie- datum	Titel richtlijn	Ref. Publicatieblad
82/0501	05.08.82	Richtlijn van de Raad van 24 juni 1982 inzake de risico's van zware ongevallen bij bepaalde industriële activiteiten	PBL 230 p. 1
82/0883	31.12.82	Richtlijn van de Raad van 3 december 1982 betreffende de voorschriften voor het toezicht op en de controle van de milieus die betrokken zijn bij de lozing van de titaandioxyde-industrie	PBL 378 p. 1
82/0884	31.12.82	Richtlijn van de Raad van 3 december 1982 betreffende een grenswaarde van de luchtkwaliteit voor lood	PBL 378 p. 15
83/0029	03.02.83	Richtlijn van de Raad van 24 januari 1983 tot wijziging van Richtlijn 78/176/EEG betreffende afvalstoffen afkomstig van de titaandioxyde-industrie	PBL 32 p. 28
83/0513	24.10.83	Richtlijn van de Raad van 26 september 1983 betreffende de grenswaarden en kwaliteitsdoelstellingen voor lozingen van cadmium	PBL 291 p. 1
84/0156	17.03.84	Richtlijn van de Raad van 8 maart 1984 betreffende de grenswaarden voor kwik-lozingen in het aquatisch milieu afkomstig van andere sectoren dan de electrolyse van alkalichloriden	PBL 74 p. 49
84/0360	16.07.84	Richtlijn van de Raad van 28 juni 1984 betreffende de bestrijding van door industriële inrichtingen veroorzaakte luchtverontreiniging	PBL 188 p. 20
84/0491	17.10.84	Richtlijn van de Raad van 9 oktober 1984 betreffende de grenswaarden en kwaliteitsdoelstellingen voor de lozing van hexachloorcyclohexaan	PBL 274 p. 11
84/0631	13.12.84	Richtlijn van de Raad van 6 december 1984 betreffende toezicht en controle in de Gemeenschap op de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen [sedert 06.05.94 opgeheven door Verordening van 01.02.93]	PBL 326 p. 31
85/0203	27.03.85	Richtlijn van de Raad van 7 maart 1984 inzake luchtkwaliteitsnormen voor stikstofdioxyde	PBL 87 p. 1
85/0337	05.07.85	Richtlijn van de Raad van 27 juni 1985 betreffende de milieu-effectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten	PBL 175 p. 40
85/0411	30.08.85	Richtlijn van de Commissie van 25 juli 1985 tot wijziging van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad inzake het behoud van de vogelstand	PBL 233 p. 33
86/0278	04.07.86	Richtlijn van de Raad van 12 juni 1986 betreffende de bescherming van het milieu, in het bijzonder de bodem, bij gebruik van zuiveringsslib in de landbouw	PBL 181 p. 6
86/0280	04.07.86	Richtlijn van de Raad van 12 juni 1986 betreffende grenswaarden en kwaliteitsdoelstellingen voor lozingen van bepaalde onder lijst I van de bijlage van Richtlijn 76/464/EEG vallende gevaarlijke stoffen	PBL 181 p. 16
87/0101	12.02.87	Richtlijn van de Raad van 22 december 1986 tot wijziging van RLR 75/349 inzake de verwijdering van afgewerkte olie	PBL 42 p. 43
7/0216	28.03.87	Richtlijn van de Raad van 19 maart 1987 tot wijziging van Richtlijn 82/501/EEG inzake de risico's van zware ongevallen bij bepaalde industriële activiteiten	PBL 85 p. 36
87/0217	28.03.87	Richtlijn van de Raad van 19 maart 1987 inzake voorkoming en vermindering van verontreiniging van het milieu door asbest	PBL 85 p. 40
88/0347	25.06.88	Richtlijn van de Raad van 16 juni 1988 tot wijziging van bijlage II van Richtlijn 86/280/EEG betreffende grenswaarden en kwaliteitsdoelstellingen voor lozingen van bepaalde onder lijst I van de bijlage van Richtlijn 76/464/EEG vallende gevaarlijke stoffen	PBL 158 p. 35

Ref.	Publicatie- datum	Titel richtlijn	Ref. Publicatieblad
88/0609	07.12.88	Richtlijn van de Raad van 24 november 1988 inzake beperking van de emissies van bepaalde stoffen in de lucht door grote stookinstallaties	PBL 336 p. 1
88/0610	07.12.88	Richtlijn van de Raad van 24 november 1988 tot wijziging van Richtlijn 82/501/EEG inzake de risico's van zware ongevallen bij bepaalde industriële activiteiten	PBL 336 p. 14
89/0369	14.06.89	Richtlijn van de Raad van 8 juni 1989 ter voorkoming van door nieuwe installaties voor de verbranding van stedelijk afval veroorzaakte luchtverontreiniging	PBL 196 p. 32
89/0427	14.07.89	Richtlijn van de Raad van 21 juni 1989 tot wijziging van Richtlijn 80/779/EEG betreffende de grenswaarden en richtwaarden van de luchtkwaliteit voor zwavel-dioxyde en zwevende deeltjes	PBL 201 p. 53
89/0428	14.07.89	Richtlijn van de Raad van 21 juni 1989 tot vaststelling van de procedure voor de harmonisering van de programma's tot vermindering en uiteindelijke algehele opheffing van de verontreiniging door afval van de titaandioxyde-industrie [vernietigd door Arrest Hof van Justitie dd. 11.06.91 en vervangen door Richtlijn 92/112]	PBL 201 p. 56
89/0429	15.07.89	Richtlijn van de Raad van 21 juni 1989 ter voorkoming van door bestaande installaties voor de verbranding van stedelijk afval veroorzaakte luchtverontreiniging	PBL 203 p. 50
90/0219	08.05.90	Richtlijn van de Raad van 23 april 1990 inzake het ingeperkt gebruik van genetisch gemodificeerde micro-organismen (quasi helemaal gewijzigd door richtlijn 98/81/EG)	PBL 117 p. 1
90/0220	08.05.90	Richtlijn van de Raad van 23 april 1990 inzake de doelbewuste introductie van genetisch gemodificeerde organismen in het milieu (per 17 oktober 2002 opgeheven door richtlijn 2001/18).	PBL 117 p. 15
90/0313	23.06.90	Richtlijn van de Raad van 7 juni 1990 inzake de vrije toegang tot milieu-informatie (is opgeheven ingevolge richtlijn 2003/4/EG per 14.2.2005)	PBL 158 p. 56
90/0415	18.08.90	Richtlijn van de Raad van 27 juli 1990 tot wijziging van bijlage II bij Richtlijn 86/280/EEG betreffende grenswaarden en kwaliteitsdoelstellingen voor lozingen van bepaalde onder lijst I van de bijlage bij Richtlijn 76/464/EEG vallende gevaarlijke stoffen	PBL 219 p. 49
90/0667	27.12.90	Richtlijn van de Raad van 27 november 1990 tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften voor de verwijdering en verwerking van dierlijke afval, voor het in de handel brengen van dierlijke afval en ter voorkoming van de aanwezigheid van ziekteverwekkers in diervoeders van dierlijke oorsprong (vissen daaronder begrepen) en tot wijziging van Richtlijn 90/425/EEG	PBL 363 p. 51
91/0156	26.03.91	Richtlijn van de Raad van 18 maart 1991 tot wijziging van Richtlijn 75/442/EEG van de Raad van 15 juli 1975 betreffende afvalstoffen	PBL 78 p. 32
91/0157	26.03.91	Richtlijn van de Raad van 18 maart 1991 inzake batterijen en accu's die gevaarlijke stoffen bevatten (wordt opgeheven per 26.9.2008)	PBL 78 p. 38
91/0244	08.05.91	Richtlijn van de Commissie van 6 maart 1991 tot wijziging van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad inzake het behoud van de vogelstand	PBL 115 p. 41
91/0271	30.05.91	Richtlijn van de Raad van 21 mei 1991 inzake de behandeling van stedelijk afvalwater	PBL 135 p. 40
91/0676	31.12.91	Richtlijn van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen	PBL 375 p. 1
91/0689	31.12.91	Richtlijn van de Raad van 12 december 1991 betreffende gevaarlijke afvalstoffen	PBL 377 p. 20

Ref.	Publicatie- datum	Titel richtlijn	Ref. Publicatieblad
91/0692	31.12.91	Richtlijn van de Raad van 23 december 1991 tot standaardisering en nationalisering van de verslagen over de toepassing van bepaalde richtlijnen op milieugebied	PBL 377 p. 48
92/0043	22.07.92	Richtlijn van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde fauna en flora	PBL 206 p.7
92/0072	13.10.92	Richtlijn van de Raad van 21 september 1992 betreffende de verontreiniging van de lucht door ozon	PBL 297 p. 1
92/0112	31.12.92	Richtlijn van de Raad van 15 december 1992 tot vaststelling van de procedure voor de harmonisatie van de programma's tot vermindering en uiteindelijke algehele opheffing van de verontreiniging door afval van de titaandioxyde-industrie	PBL 409 p. 11
93/0076	22.09.93	Richtlijn van de Raad van 13 september 1993 tot beperking van kooldioxide-emissies door verbetering van de energie-efficiëntie (SAVE)	PBL 237 p. 28
94/0015	22.04.94	Richtlijn van de Commissie van 15 april 1994 betreffende aanpassing voor de eerste maal, van de technische vooruitgang van Richtlijn 90/220	PBL 103 p. 20
94/0024	30.06.94	Richtlijn van de Raad van 8 juni 1994 tot wijziging van bijlage II bij Richtlijn 79/409/EEG inzake het behoud van de vogelstand	PBL 164 p. 9
94/0031	02.07.94	Richtlijn van de Raad van 27 juni 1984 tot wijziging van Richtlijn 91/689/EEG betreffende gevaarlijke afvalstoffen	PBL 168 p. 28
94/0051	18.11.94	Richtlijn van de Commissie van 7 november 1994 betreffende aanpassing aan de technische vooruitgang van Richtlijn 90/219/EEG van de Raad inzake het ingeperkt gebruik van genetisch gemodificeerde micro-organismen	PBL 297 p. 29
94/0062	31.12.94	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 20 december 1994 betreffende verpakking en verpakkingsafval	PBL 365 p. 10
94/0063	31.12.94	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 1994 betreffende de beheersing van de uitstoot van vluchtige organische stoffen (VOS) als gevolg van de opslag en de distributie van benzine vanaf terminals naar benzinestations	PBL 365 p. 24
94/0066	24.12.94	Richtlijn van de Raad van 15 december 1994 tot wijziging van Richtlijn 88/609/EEG inzake beperking van de emissies van bepaalde verontreinigende stoffen in de lucht door grote stookinstallaties	PBL 337 p. 83
94/0067	31.12.94	Richtlijn van de Raad van 16 december 1994 betreffende verbranding van gevaarlijke afvalstoffen	PBL 365 p. 34
96/0059	24.09.96	Richtlijn van de Raad van 16 september 1996 betreffende de verwijdering van polychloorbifenylen en polychloorterfenylen (PCB's/PCT's)	PBL 243 p. 31
96/0061	10.10.96	Richtlijn van de Raad van 24 september 1996 inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging	PBL 257 p. 26
96/0062	21.11.96	Richtlijn van de Raad van 27 september 1996 inzake de beoordeling en het beheer van de luchtkwaliteit	PBL 296 p. 55
96/0082	14.01.97	Richtlijn van de Raad van 9 december 1996 betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken	PBL 10 p. 13
97/0011	14.03.97	Richtlijn van de Raad van 3 maart 1997 tot wijziging van Richtlijn 85/337/EEG betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten	PBL 73 p. 5

Ref.	Publicatie- datum	Titel richtlijn	Ref. Publicatieblad
97/0016	06.05.97	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 10 april 1997 betreffende de beperking van het op de markt brengen en het gebruik van hexachloorethaan	PBL 116 p. 31
97/0035	27.06.97	Richtlijn van de Commissie van 18 juni 1997 houdende tweede aanpassing van de vooruitgang van de techniek van Richtlijn 90/220	PBL 169 p. 72
98/0083	05.12.98	Richtlijn van de Raad van 3 november 1998 betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd drinkwater	PBL 330 p. 32
99/0049	13.08.97	Richtlijn van de Commissie van 29 juli 1997 tot wijziging van Richtlijn 79/409 van de Raad inzake het behoud van de vogelstand	
97/0062	08.11.97	Richtlijn van de Raad van 27 oktober 1997 tot aanpassing van de technische en wetenschappelijke voortuitgang van Richtlijn 92/43	PBL 305 p. 42
98/0015	07.03.98	Richtlijn van de Commissie van 27 februari 1998 houdende wijziging van Richtlijn 91/271 ten aanzien van enkele in bijlage I vastgestelde voorschriften	PBL 67 p. 29
98/0083	5.12.98	Richtlijn van de Raad van 3.11.98 houdende herziening van richtlijn 80/779 in.v.m. de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water	PBL 330
99/0013	29.03.99	Richtlijn van de Raad van 11 maart 1999 inzake de beperking van emissie van vluchtige organische stoffen ten gevolge van het gebruik van organische oplosmiddelen bij bepaalde werkzaamheden en in installaties	PBL 85 p. 1
99/0030	29.06.99	Richtlijn van de Raad van 22 april 1999 betreffende de grenswaarden voor zwavel-dioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, zwevende deeltjes en lood in de lucht	PBL 163 p. 41
99/0031	16.07.99	Richtlijn van de Raad van 26 april 1999 betreffende het storten van afvalstoffen	PBL 182 p. 1
99/0032	11.05.99	Richtlijn van de Raad van 26 april 1999 betreffende een vermindering van het zwavelgehalte van bepaalde vloeibare brandstoffen en tot wijziging van Richtlijn 93/0012	PBL 121 p. 13
00/0053	21.10.2000	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 18 september 2000 betreffende autowrakken	PBL 269 p. 34
00/0059	28.12.2000	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 27. November 2000 betreffende havenontvangstvoorzieningen voor scheepsafval en ladingresiduën	PBL 332 p.81
00/0060	22.12.2000	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid	PBL 327 p. 1
00/0069	13.12.2000	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2000 betreffende grenswaarden voor benzeen en koolmonoxide in de lucht	PBL 313 p.12
00/0076	28.12.2000	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 4 december 2000 betreffende de verbranding van afval	PBL 332 p. 91
01/0018	17.04.2001	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 12 maart inzake de doelbewuste introductie van genetisch gemodificeerde organismen in het milieu en tot intrekking van Richtlijn 90/220 van de Raad	PBL 106 p. 1
01/0080	27.11.2001	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2001 inzake de beperking van de emissies van bepaalde verontreinigende stoffen in de lucht door grote stookinstallaties	PBL 309 p.1
01/0081	27.11.2001	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 23.10.2001 inzake nationale emissieplafonds voor bepaalde luchtverontreinigende stoffen	PBL 309 p. 22

Ref.	Publicatie- datum	Titel richtlijn	Ref. Publicatieblad
02/003	09.03.2002	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2002 betreffende ozon in de lucht	PBL 67 p.14
02/0004	14.2.03	Richtlijn van het EP/R van 28.1.03 betreffende de vrije toegang tot de milieu-informatie	PBL41
02/0049	18.07.2002	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 25 juni 2002 inzake de evaluatie en de beheersing van omgevingslawaaï	PBL 189 p.12
02/0096	13.2.03	Richtlijn van het EP/R van 27.3.03 betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur	PBL 37
03/0087	25.12.03	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 13.3.03 tot vaststelling van een regeling voor broeikasfasemissierechten binnen de Gemeenschap en tot wijziging van Richtlijn 96/61	PBL 275
03/0035	25.6.03	Richtlijn van het EP/R van 26.5.03 tot voorziening in inspraak van het publiek in de opstelling van bepaalde plannen en programma's betreffende het milieu, en met betrekking tot inspraak van het publiek en toegang tot de rechter en wijziging RL 95/337 en 91/61	PBL 157
04/0042	30.4.04	Richtlijn van het EP/R beperking tot wijziging van Richtlijn 99/13 (VOS)	PBL 143
06/0011	4.3..2006	Richtlijn van EP/R betreffende de verontreiniging veroorzaakt door bepaalde gevaarlijke stoffen die in het aquatisch milieu van de gemeenschap worden geloosd (gecodeïficeerde versie)	PBL 64
06/0012	27.4.2006	Richtlijn van het EP/R betreffende afvalstoffen (gecodeïficeerde versie)	PBL 114
2006/44	25.9.2006	Richtlijn van EP/R betreffende kwaliteit van zoet water dat bescherming of verbetering behoeft teneinde geschikt te zijn voor het leven van vissen (gecodeïficeerde versie)	PBL 264

Overzicht van de nog om te zetten Europese richtlijnen (stand op 01.10.2006)

Ref.	Publicatie- datum	Titel richtlijn	Ref. Publicatieblad
01/0042	21.07.2001	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 27 Juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's	PBL 197 p. 30
04/0012	18.2.04	Richtlijn van het EP/R tot wijziging van Richtlijn 94/62 (verpakkingsafval)	PBL 47
04/0035	30.4.04	Richtlijn van het EP/R betreffende Milieu-aansprakelijkheid i.v.m. het voorkomen en herstellen van milieuschade	PBL 143
04/0101	13.11.04	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 03/87	PBL 275
04/0107	15.12.04	Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende arseen, cadmium, kwik, nikkel en polycyclische aromatische koolwaterstoffen in de lucht	PBL 23
05/0020	9.3.05	Richtlijn van Europees Parlement en de Raad betreffende verpakking en verpakkingsafval	PBL 70
Ref.	Publicatie- datum	Titel richtlijn	Ref. Publicatieblad
06/0007	4.3.2006	Richtlijn EP/R betreffende het beheer van de zwemwaterkwaliteit en tot intrekking van richtlijn 76/160/EEG	PBL 64
06/0021	11.4.2006	Richtlijn van het EP/R betreffende het beheer van afvalstoffen van de winning-industrieën	PBL 102
2006/66	26.9.2006	Richtlijn van het EP/R inzake batterijen en accu's, alsook gebruikte batterijen en accu's	PBL 266

Overzicht van de Europese verordeningen en richtlijnen in voorbereiding (stand op 01.10.2006)

Ref.	Titel richtlijn	Stand van zaken bespreking	Ref. Publicatieblad
COM (2006) 232	Voorstel van richtlijn tot vaststelling van een kader voor de bescherming van de bodem en tot wijziging van richtlijn 2004/35/EG	nieuw	
COM (2006) 373	Voorstel van Richtlijn tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden	Nieuw	
COM (2006) 397	Voorstel voor een Richtlijn inzake milieukwaliteitsnormen op het gebied van waterbeleid en tot wijziging van Richtlijn 2000/60/EG	Nieuw	
COM (2006) 286	Voorstel voor een Richtlijn inzake het ingeperkte gebruik van genetisch gemodificeerde micro-organismen (gecodificeerde versie)	Nieuw	
COM(2006) 205	Voorstel voor een Richtlijn ivm vereiste kwaliteit van schelpdierwater (gecodificeerde versie)	Nieuw	
COM (2006) 15	Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de raad over overstromingsbeoordeling en –beheer	Politiek akkoord eerste lezing 27.6.2006	
COM (2005) 634	Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de raad inzake de bevordering van schone voertuigen voor wegvervoer	Eerste lezing Raad en Parl.	
COM(2005) 447	Voorstel Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de luchtkwaliteit	Eerst lezing Raad en Parl.	
COM(2005) 500	Voorstel van Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het marien milieu	Eerste lezing Raad	
COM (2005) 667 2005/0281/COD	Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de raad betreffende afvalstoffen	Eerste lezing Raad	
COM (2004) 516 2004/0175/COD	Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de raad tot oprichting van een infrastructuur voor ruimtelijke informatie in de Gemeenschap (INSPIRE)	Gemeenschappelijk standpunt dd. 23 23.1.2006	
ID 03/246	Voorstel van RL van het EP/R betreffende toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden	Geen besprekingen	
ID 03/210	Voorstel van RL van EP/R betreffende de bescherming van het grondwater	Gemeenschappelijk standpunt dd. 23.1.2006	
COM (2003) 644	Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de raad inzake de registratie en beoordeling van en de vergunningverlening en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (Reach), tot oprichting van een Europees Chemicaliënagentschap en tot wijziging van Richtlijn 1999/45/EG en Verordening (EG) {inzake persistente organische stoffen}	Gemeenschappelijk standpunt dd. 27.6.2006	
COM(2001) 139	Voorstel van richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake milieubescherming door het strafrecht	Geen besprekingen	

Colofon

Milieujaarprogramma 2007

D/2007/3241/007

Verantwoordelijk uitgever

Jean-Pierre Heirman

Secretaris-generaal

Departement Leefmilieu, Natuur en Energie

p/a Graaf de Ferrarisgebouw

Koning Albert II-laan 20 bus 8

1000 Brussel

Vormgeving

SignBox, Meise-Wolvertem

Druk

Sintjoris nv, Merendree

Gedrukt op 100% gerecycleerd papier

**Het Milieujaarprogramma 2007 is het vierde programma
in uitvoering van het Milieubeleidsplan 2003-2007.
Het is het eerste sinds de wijziging van het decreet algemene
bepalingen inzake milieubeleid. Aan de inhoud en vorm is niets
veranderd, maar het MJP maakt sinds dit jaar een herkenbaar
onderdeel uit van de begroting en volgt dezelfde procedure.**

Vlaamse overheid

